

ธันวาคม ๒๕๑๗

สังคมศาสตร์ปริทัศน์

รายเดือน

ความ
สัมพันธ์

โทษ
= เวียดนาม
เหนือ

ธันวาคม ๒๕๑๗

สังคมศาสตร์ปริทัศน์

รายเดือน

ความ
สัมพันธ์

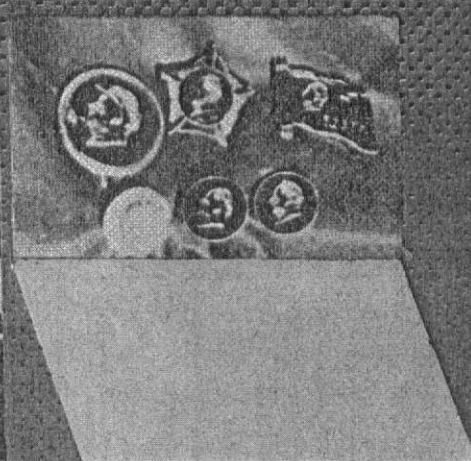
ไทย
-เวียดนาม
เหนือ

โครงการหนังสือเล่ม
อันดับ ๕
กองบรรณาธิการ

ขบวนการ ควมเข้มแข็ง ในประเทศไทย

สชาติ สวัสดิ์ศรี บรรณาธิการ

นำเสนอที่สุด
บนแผงหนังสือวันนี้

22 บาท

เผชิญ

สังคมศาสตร์ปริทัศน์ ในรอบ ๒ เดือนที่ผ่านมา ออกข่าวว่ากำหนดมาก เพราะเหตุผลอันเนื่องมาจากการตกลงภายในระหว่างบรรณาธิการ และคณะกรรมการบริหารของสมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย ดังที่ได้กล่าวถึง ปัญหาและทางออกไว้ในหน้าบรรณาธิการท้ายเล่มมาแล้ว ขอท่านผู้อ่านได้พิจารณาและติดตามการทำงานของเรต่อไป การเปลี่ยนแปลงใดๆ ถ้าหากไม่ดีขึ้น ก็คงเสมอตัว หรือไม่ก็อาจเลวลงกว่าเดิม นี่เป็นกฎธรรมดา...

สำหรับในฉบับนี้ เป็นฉบับสุดท้าย ของปีที่ ๑๒ และเป็นฉบับสุดท้ายของการเป็นนิตยสาร รายเดือน ดังได้ประกาศเหตุผลให้ท่านทราบแล้ว อย่างไรก็ตาม บรรณาธิการและกองบรรณาธิการหวังในที่สุดว่า เราจะทำงานตามอุดมการณ์ต่อไปในบทบาทเดิม โดยหวังว่าการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเป็นการประนีประนอมเพื่อการคงอยู่ หาใช่การยอมจำนนไม่ เพราะการยอมจำนนย่อมเป็นเรื่องที่คณะกรรมการบริหารของสมาคมฯ เท่านั้นจะต้องตัดสินใจ...

เมื่อฉบับธันวาคมของทุกปีมาถึง ก็เหมือนบอก ว่าอีกไม่นาน เราจะผ่านศึกเก่า มาพบศึกใหม่ ซึ่งข้อมหมายถึงสิ่งที่ดีกว่า ใหม่มากว่า ดันเด่นกว่า ในชีวิตจะข้างกรวยมาด้วย แม้สิ่งดังกล่าวจะยังไม่มาถึง แต่เราก็ปรารถนาอยากเห็นสิ่งนั้นเป็นความหมายในชีวิตมนุษย์ทุกรูปนาม ซึ่งแน่นอนว่า สิ่งนั้นเราหมายถึง ท่านผู้อุปการะสังคมศาสตร์ปริทัศน์ มานานแสนนาน

ชีวิตของเราที่ผ่านมาในรอบปี สิ่งสำคัญประการหนึ่ง ก็คือการที่ นายพันศักดิ์ วิญญรัตน์ ที่ปรึกษาฝ่ายต่างประเทศของเรา ได้เดินทางไปเยือนฮานอย และได้นำข่าวมิตรภาพระหว่างไทย - เวียดนามเหนือ มุขปากประชาชนชาวไทย สังคมศาสตร์ปริทัศน์ รายเดือนฉบับนี้จึงขอเป็นการกล่าวถึงเพื่อนบ้านของเรา - เวียดนามเหนือ ภาพต่างๆ ในเล่มเป็นภาพที่นายพันศักดิ์ ถ่ายไว้เมื่อครั้งเดินทางไปเยือนฮานอยและเราขอนำมาเปิดเผย เพื่อเป็นสักขีพยานก้าวแรกแห่งความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนไทย และประชาชนเวียดนาม

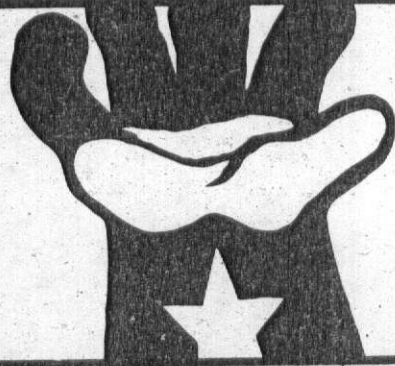
เจ้าของ : นายปวย อิงภากรณ์
แทนสมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย

คณะที่ปรึกษา : นายพันศักดิ์ วิญญรัตน์
นายรังสรรค์ ฐานะพรพันธ์
นายสุลักษณ์ ศิวรักษ์

บรรณาธิการผู้พิมพ์ผู้โฆษณา :
นายสุชาติ สวัสดิ์ศรี

สำนักงาน : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย
สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย

ถนนพญาไท จุฬาลงกรณ์ ๒
กรุงเทพฯ ๕ โทร. ๕๗๖๒๒

กองบรรณาธิการ สังคมศาสตร์ปริทัศน์

นายสุชาติ สวัสดิ์ศรี	บรรณาธิการ
นายอรรถวิบูล ศรีสุวรรณนท์	ผู้ช่วย บรรณาธิการ
นายนิวัต กองเพียร	ฝ่ายศิลป์
นายสุดใจ เจริญศิริวัฒน์	ผู้จัดการ
นายสมพล เมนาคม	ฝ่ายธุรการ

กึ่งดมศาสตร์ปริทัศน์

ปีที่ ๑๒ ฉบับที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๑๗

พนัสศักดิ์ วิญญรัตน์
ผู้สื่อข่าวพิเศษ
จอห์น เบลเจส
รังสรรค์ ทัศนะพรหม
บรรณธรรม พิทักษ์ไทย
ส. ศิวรักษ์
สถาพร ศรีสัจจัง
✕ อภิธรรม โอตระกุล
วิภา อุตมฉันท
คมสร คุณะคิลก
พิทักษ์ บุญญาพร
สุรชัย นิยมจิรวรรณ
ภูษิต นักร้อง
สมรรถ วิสุทธิศาสตร์

- ๘ ออชเชย
- ๙ จดหมายถึงบรรณาธิการ
- ๑๐ บทนำ
- ๑๑ ปลาใหญ่กินปลาเล็ก / ความสัมพันธ์ไทย – เวียดนามเหนือ
- ๑๖ สัมภาษณ์ เล คึก ถ่อ
- ๓๓ จดหมายจากเวียงจันทน์ / ผู้ลี้ภัยชาวลาวยังรอกลับบ้าน
- ๔๑ เมืองไทยไม่ใช่กรุงเทพฯ / พันธมิตรการศึกษา
- ๕๒ กรณียามพระบรมเชษฐาภาพ
- ๕๗ ข้าแต่ศาล
- ๖๒ ร้อยกรอง / สงครามประชาชน
- ๖๓ คนกับความคิด / นักเขียนฝรั่งเศส
- ๗๑ แนะนำสารธรรมรัฐประจำปีเงิน / หลัคำเจ้า
- ๘๑ ร้อยกรอง / การเซ่นฆ่า
- ๘๒ โลกที่สาม / บทบาทของพระในการพัฒนาประเทศ
- ๘๗ คนกับสิ่งแวดล้อม / อันตรายจากโรงงานผลิตไฟฟ้าปรมาณู
- ๙๒ เรื่องสั้น / ไทยแดง
- ๙๗ ปฏิกริยา / เราวิจารณ์อะไรอย่างไร
- ๑๐๒ วิจารณ์หนังสือ
- ๑๑๙ บรรณาธิการ

ผู้วิจารณ์หนังสือ

วิไลพร ภวภูตานนท์ อำนวยชัย ปฏิพัทธ์ ฯ
สุเทพ เดียวตระกูล อรรณเดียรดี กนักร
สุทธิวรรณ สุวรรณอาภา

แบบปก
ถ่ายภาพ

นวิศ กองเพชร
พนัสศักดิ์ วิญญรัตน์

อวยหื้อ

ความฝันที่ใกล้จะเป็นจริง

ผมก็เหมือนคนทั่ว ๆ ไป ในแผ่นดินนี้ เติบโตมาจากความยากจน เรียนหนังสือตามชั้นบันได ไต่บันไดขึ้นมาเรื่อย ๆ จนกระทั่งเดี๋ยวนี้ผมเป็นนายธนาคารใหญ่

เรื่องนั้นนะหรือครับ คุณจะไปสนใจพวกปากหอยปากปูทำไม ใคร ๆ ก็หากินกับทรราชมาก่อนทั้งนั้นแหละ แต่ผมทำได้ดีกว่าคนอื่นจริงจาง นี่ไม่ใช่เพราะทุนนิยมดอกหรือผมจึงปลูกปลั๊กกิจการธนาคารเริ่มตั้งแต่การแลกเปลี่ยนตราต่างประเทศ ทุ่มเงินให้พ่อค้าก็คุ้นสินค้า บริการสินเชื่อก็เชื่อได้ว่าธนาคารกำไรวันยังค่ำ

มีอะไรบ้างในได้ฟ้าเมืองไทยที่ผมทำไม่ได้ ธนาคารของผมขยายใหญ่ขึ้นทุกขณะ อำนาจวาสนาบารมีของผมก็มากขึ้น ๆ เป็นลำดับ ไม่มีใครมันจะกล้ามาแคะไล่ผมดอกหน้า ชินลงคู่มือ ผมไม่ทวงดอกเบี้ย ไม่ทวงเงินกู้คืนจากกิจการสิ่งพิมพ์แล้วเหล่านักให้รู้ไป คุณไม่เห็นดอกหรือว่าการปฏิวัติในวงการพิมพ์เมื่อเร็ว ๆ นี้มันได้ผลยอดเยี่ยมเพียงไร

นี่คือ สัจจะลุ่มลึกชาย และผมรับรองได้ว่าผมคิด ผมทำ แล้วผมจึงพูด พวกสังคมนิยมจะไปมีน้ำยาอะไร ไม่มีวันเสียสละที่จะทำอย่างผมได้ อย่างดีก็เป็นได้แค่เจ็ดสังคมนั่นเอง

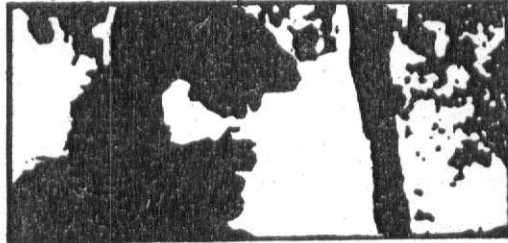
มันไม่มีอะไรจะนำปลาปลื้มเท่ากับเสียงของผมมีคนเงี้ยวฟังมากขึ้น ยิ่งในระยะทรวงครองเมืองด้วยแล้ว คำพูดของผมสะกิดสะแกว่งการธุรกิจการคลังของรัฐได้ดีกว่าใครทั้งหมด ผมจึงฝันเรื่อยมาว่าสักวันหนึ่งในระยะเวลาที่ไม่ยาวนานนัก ผมจะต้องมีอำนาจครอบงำแผ่นดินนี้ วันนั้นผมจะพิสูจน์ให้เห็นว่าทุนนิยมมันวิเศษแค่ไหน ทุก ๆ อย่างเราเอามาใช้ประโยชน์ได้หมด ผมจะเป็นรัฐมนตรีกระทรวงการคลังไปพลาง ๆ ก่อน นายกรัฐมนตรีของผมก็เป็นนายธนาคารใหญ่เหมือนกัน คนเราลองพูดภาษาเดียวกันซะอย่าง อะไร ๆ มันก็ไพเราะวันหนึ่งนั่น แล้วผมก็จะเดินแต่มีคู่ตามปราสาทของผม ซึ่งชำนาญมากในการชักโยยเบื้องหลังกิจการสังคมตามปกติ ผมรู้ดีว่าท่านนายกของผมนอกจากเป็นนายธนาคารคนสำคัญ ท่านยังเป็นนักแสดงตัวเอ้ เพราะฉะนั้นผมจะปล่อยให้ท่านแสดงไปตามบทของท่านอย่างเต็มที่ พร้อมกับผมจะคอยจัดจ้องฉวยประโยชน์จากการแสดงนั้น ๆ ไม่เพื่อคอยดูสิครับว่าผมทำได้หรือเปล่า

เมื่อวันนั้นมาถึงผมจะมีความสุขสักแค่ไหน ลองนึกเอาเองเถอะครับ เด็กจน ๆ คนหนึ่งจากหัวเมืองทะเลน้ำเค็ม ผู้วิ่งฉกฉวยประโยชน์จากช่องว่างทางสังคมมาเกือบตลอดชีวิต ก็ได้มาถึงจุดยืนที่แน่นอนบนพื้นฐานการผูกขาดการค้าโดยอำนาจการเมือง ผมจะหาเงินเข้ารัฐให้มาก แต่ผมจะหาเงินเข้ากระเป๋าผมและให้พรรคพวกผมให้มากกว่า เดียวนี้ คุณก็เห็นแล้วว่าเพียงแค่นี้เปิดประมูลโรงเหล็กเขาได้เงินกันเท่าไร แต่ต่อไปคุณจะต้องตกตะลึงทีเดียวเมื่อผมเปิดประมูลให้สัมปทานบริษัทผูกขาดอากาศหายใจ และผลเมืองที่ดีของรัฐทุนนิยม ทุกคนจะต้องใช้อากาศของรัฐพร้อมกับชำระเงินเพื่อกิจการนี้ด้วย เหมือนกับที่ต้องเสียค่าน้ำ ค่าไฟ

คอยดูเถอะว่าวันที่ความฝันเป็นความจริง อะไรจะเกิดขึ้น

กันเบ็ด

จดหมายถึงบรรณาธิการ

ขบวนการนักศึกษาไทย

เมื่อได้อ่านบทความของคุณ เสกสรรค์ ประเสริฐกุล เรื่องขบวนการนักศึกษากับความสามัคคีภายในชาติ ภาพสะท้อนจากกรณีเพลิงพล่าไชย ในฉบับเดือนสิงหาคม ดิฉันมีความรู้สึกประทับใจในลีลาการเขียน และการแสดงความคิดเห็นโต้แย้งของคุณเสกสรรค์เป็นอย่างยิ่งแต่มีที่ข้องใจอยู่คือ ในย่อหน้าที่สองของหน้า ๒๔ และต่อไปถึงหน้า ๒๕ นั้น คุณเสกสรรค์แนะนำว่าก่อนที่จะเสนอทัศนคติออกมา กลุ่มนิสิตนักศึกษาควรจะทำสำรวจการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของประชาชน ถ้าเห็นว่า “มติของฝ่ายค้าน และฝ่ายสนับสนุนเริ่มได้ดุลย์ใกล้เคียงกัน จึงให้เริ่มเสนอมติของนักศึกษาออกมา” แต่ถ้าสำรวจแล้วเห็นว่าเสียงของประชาชนเห็นตรงข้ามกับกลุ่มก็ “ควรจะงดการแสดงท่าที เพราะอาจได้ไม่คุ้มเสีย”

สิ่งที่ดิฉันขอตั้งก็คือ การ “ได้” การ “เสีย” ที่พูดถึงนั้น มุ่งไปเพื่อผลประโยชน์ของกลุ่มนิสิต

นักศึกษาแต่ประการเดียว การเอาตัวรอดเพื่อรักษาผลประโยชน์ของกลุ่มนั้นเป็นการไม่สมควร ดิฉันเห็นว่าการยึดมั่นกับความคิดเห็น และอุดมการณ์ของตนเองเป็นสิ่งที่สำคัญมาก ถ้ากลุ่มนิสิตนักศึกษาได้พิจารณากรณีต่างๆอย่างถ่องแท้ แล้วมีมติออกมา แม้ว่ามตินั้นจะขัดกับเสียงส่วนใหญ่ของประชาชน กลุ่มนิสิตนักศึกษามีหน้าที่จะยึดมั่นกับหลักการของตน ควรที่จะนำข้อเท็จจริงมาเผยแพร่ให้ประชาชนได้ทราบมากกว่าที่จะเจียบเจี้ยเสีย เพราะเกรงว่าการคัดค้านจะนำไปสู่การสลายตัวของขบวนการของตนเอง

ขบวนการนักศึกษา มิได้มีไว้เพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเอง หากมีไว้เพื่อคอยสอดส่องดูแลทุกข์สุขของประชาชน และรักษาความยุติธรรมในสังคม

อรชума ยุทธวงศ์
นครหลวงกรุงเทพ ฯ

ปฏิกิริยา “ชายไทย”

จากบทความของเสกสรรค์ ประเสริฐกุล หน้า ๑๖ ของ *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* ปีที่ ๑๒ ฉบับที่ ๕ กันยายน ๒๕๑๗ คอลัมน์ *เดินดินเปล่า* ว่าด้วยชายไทยนั้น เมื่อได้อ่านแล้วก็เข้าใจว่า เสกสรรค์เองเริ่มต้นวิเคราะห์ชายไทย หรือวิเคราะห์ตนเอง (หน้า ๑๗) เสียมากกว่า ซึ่งแสดงถึงว่า การที่ ต้องวิเคราะห์ตนเองนั้น ก็เพื่อหาข้อบกพร่องซึ่งมีอยู่แล้วและให้รู้ซึ่งเห็นว่าตนเองได้กระทำผิดพลาดลงไป

ความเข้าใจข้อต่อไปก็คือ เมื่อเสกสรรค์เป็นตัวแทนของชายไทย (ในประเทศไทย) แล้ว เขาต้องการหาความสุขให้กับประชาชนชาวไทย เพราะเขาเห็นว่าสังคมไทยในปัจจุบันเป็น อธรรม สังคม หรือว่าอยู่ในสภาวะวิสัยแห่งความอยุติธรรม เสกสรรค์หรือชายใหม่ต้องการเปลี่ยนแปลง ประเทศ (หน้า ๒๑) เพราะถือว่าเป็นภาระสำคัญ และการเปลี่ยนแปลงนี้ต้องการไปสู่วิถีทางใหม่ที่จะต้องเกิดขึ้นอย่างลึกซึ้ง ในระดับรากเงาของสังคมทีเดียว (หน้า ๑๖)

สิ่งที่เราไม่เข้าใจ เพราะยังไม่มีคำตอบจากบทความเขียนไปลงของเสกสรรค์ก็คือ

๑. ระดับรากเงาของสังคมที่ชายใหม่ต้องการเปลี่ยนแปลงนั้นคืออะไร เพราะในสายตาของคนที่ยังเป็นไทยเก่า รากเงาของสังคมไทยก็คือสังคมไทยที่มีในหลวงเป็นพระมหากษัตริย์ปกครองด้วยเมตตาธรรมประเพณีไทย นับถือพุทธศาสนา อันเป็นศาสนาประจำชาติไทย คิด (เขย ๆ) แบบไทย เคารพพ่อแม่ปู่ย่าตายายแบบไทย เหล่านี้คือ สังคมของอธรรมของชายใหม่ใช่ไหม ซึ่งเสกสรรค์ต้องการจะโค่นล้างรากเงาสังคมเหล่านี้ หรือ ถ้าเป็นเช่นนั้นจริง ก็หมายความว่า เราจะต้อง ช่วยกันโค่นล้างโคตรของเราให้หมด เหมือนดังคำประกาศของนวลนภา (ในหนังสือพิมพ์

ประชาชาติ หน้า ๔๑) และคนไทยจะต้องติดหนึบอยู่กับชาวจีนที่อุตสาหุ่ขนนวนลนภา เพราะเติบโตมาด้วยน้ำข้าว หยาดเหงื่อ และน้ำพักน้ำแรงของประเทศจีน (หน้า ๔๐ ฉบับเดียวกัน)

๒. เสกสรรค์ไม่ได้อธิบายว่า “ความปรารถนาในชีวิตที่แท้จริงของคนไทย คืออะไร” เพราะ “อุดมการณ์มาร์กซิสม์ ถือกำเนิดมาจากความรักในความเป็นมนุษย์ และศรัทธาที่มีต่อประชาชนแต่ท่ามกลางอคติในสังคมไทยที่เป็นอยู่ ฝ่ายชายจะต้องทำงานหนักเหลือเกิน ที่จะพิสูจน์ให้คนเห็นสังจธรรม” พิสูจน์เร็วเถอะ เราผู้โง่ดักดานและยังถูกกล่าวหาว่าไม่เข้าใจในความรักในความเป็นมนุษย์ จะได้เข้าใจชีวิต หนึ่ง คำว่า “อุดมการณ์ของมาร์กซิสม์” ก็เป็นคำใหม่ของคนไทยซึ่งยังโง่อยู่ไม่เข้าใจ ดังนั้น เสกสรรค์จึงต้องทำงานหนักมากที่จะพิสูจน์ให้คนเห็นสังจธรรม” ของชายไทยว่าคืออะไร เราจะได้เข้าใจลึกซึ้ง

ตามความเข้าใจของพวกเรา คนธรรมดา ความสุขต้องมีทางใจและวัตถุกันก็คือ บ้านสวย รถยนต์คันงาม เครื่องนุ่งห่มราคาแพง อาหารแสนดีโอชะ ซึ่งเราก็จะเห็นได้จากประสบการณ์ว่า ชาวคนไทยผู้ทุกข์ยากเหล่านี้ และคนธรรมดาอย่างเราไม่มี เราอยากมีบ้างนี่ แล้วเสกสรรค์จะหาว่าเราเป็นนายทุนหรือ

ภัทธา บุญมีเดช
คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ผู้ถูกกล่าวถึงจะเขียนตอบมาคราวต่อไปก็ได้

บก.

การปฏิรูปที่ดินของนายปรีดี พนมยงค์

ในบทความเรื่อง "เมืองไทยไม่ใช่กรุงเทพ" รัฐบาลสัญญาจะปฏิรูปที่ดินหรือไม่" ของอาจารย์เกริกเกียรติ พิพัฒนเสวีธรรม ใน *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* ฉบับเดือนกรกฎาคม ๒๕๑๗ ผู้เขียนได้กล่าวในตอนหนึ่งถึง โครงการปฏิรูปที่ดินของนายปรีดี พนมยงค์ ในปี ๒๔๗๖ นั้น ผมเห็นว่าโครงการปฏิรูปที่ดินดังกล่าวน่าจะได้รับความสนใจและการพิจารณาโดยกว้างขวางอีกครั้งหนึ่ง ในหมู่ผู้สนใจปัญหาการเกษตรของไทยในปัจจุบัน

ผมขออธิบายเพิ่มเติมว่า ภายใต้โครงการดังกล่าว รัฐบาลจะรับซื้อที่ดินจากเอกชนโดยวิธีการออกพันธบัตรรัฐบาลซึ่งไม่มีกำหนดอายุ (consols) เจ้าของที่ดินที่ขายที่ดินให้แก่รัฐจะได้รับพันธบัตรเป็นการทดแทนตามราคาที่ดินที่เป็นธรรมและจะได้ดอกเบี้ยจากพันธบัตรตลอดไป อัตราดอกเบี้ยของพันธบัตรอาจจะขึ้นกับอัตราดอกเบี้ยในตลาดการเงินภายในประเทศของแต่ละปี รัฐจะรวบรวมที่ดินในแต่ละท้องที่ขึ้นเป็นสหกรณ์ ชาวนาผู้ทำกินบนที่ดินของสหกรณ์เท่านั้น ที่จะร่วมกันเป็นเจ้าของที่ดินของสหกรณ์ การแบ่งสรรปันส่วนของผลผลิตของสหกรณ์จะเป็นไปตามความต้องการ และกำลังแรงแต่ละคนทุ่มเทไปในการผลิต

ปัญหาใหญ่ (แต่ไม่ใหญ่เกินแก้) ของการปฏิรูปที่ดินดังกล่าว คือ การจัดการบริหารและดูแลสหกรณ์ (management) และการให้ผลตอบแทนเพื่อการทำงาน (incentives) แต่ผลดีของมันก็มีหลาย เช่น การประหยัดอันเนื่องมาจากขนาด (ที่ดินมีขนาดใหญ่ขึ้นทำให้ต้นทุนในการผลิตต่อไร่ลดลง) การกำจัดหนี้สินที่ชาวนาจะมีต่อเจ้าของที่ดินในอนาคต ความสามารถรับเอาเทคนิคการผลิตใหม่ๆ มาใช้ (เช่นการนำปุ๋ยเข้ามาใช้ได้ในราคาที่ถูกลง เพราะสามารถซื้อได้ที่หนึ่งเป็นจำนวนมาก)

เหตุผลที่ว่า การปฏิรูปที่ดินดังกล่าวน่าจะถูกนำขึ้นมาพิจารณา ก็เพราะว่า การแก้ไขปัญหาดังกล่าว การเกษตรที่รัฐบาลกำลังทำอยู่ และที่คิดวางแผนจะทำนั้นไม่มีที่ท่าว่าจะสัมฤทธิ์ผลทั้งในอนาคตอันใกล้และอันไกล ยกตัวอย่างเช่นนโยบายที่จะให้เกษตรกร (โดยเฉพาะชาวนา) แต่ละคนมีที่ดินเป็นของตนเองเพื่อให้มีรายได้เพิ่มขึ้นนั้น รัฐบาลได้ออกและจะออกกฎหมายข้อบังคับต่างๆ นานา เช่น กฎหมายห้ามขายหรือโอนที่ดินให้ผู้อื่นภายในเวลาเท่านั้นเท่านั้น นอกจากนั้นรัฐบาลยังจะต้องออกเงินช่วยชาวนาเจ้าของที่ดิน เช่น ด้งธนาคารให้ชาวนาได้กู้ยืมเงินในอัตราดอกเบี้ยต่ำ ความจริงเหตุการณ์ในอดีตได้พิสูจน์ให้เห็นแล้วว่ามาตรการคล้ายๆ กันนี้ไม่ได้ทำให้ฐานะของชาวนาโดยทั่วไปดีขึ้นเลย ทั้งนี้คงเป็นเพราะจำนวนชาวนาและที่ดินของแต่ละคนมีมากเกินไปความสามารถที่จะให้กฎหมายและความช่วยเหลือต่าง ๆ มีผลอย่างที่ต้องการ หากเราจะจัดชาวนาเป็นกลุ่ม ๆ ที่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินร่วมกัน ทางสำเร็จน่าจะมากกว่าเดิม

ผมเห็นด้วยกับข้อความของอาจารย์เกริกเกียรติที่ว่า "เป็นที่น่าเสียดาย" ที่โครงการปฏิรูปที่ดิน พ.ศ. ๒๔๗๖ "ได้รับการคัดค้านอย่างรุนแรงจากคนกลุ่มน้อยที่จะเสียประโยชน์" และ "กลุ่มชนที่ปิดช่องทางการกระจายความมั่งคั่งของสังคม" แต่ในขณะที่เดียวกันผมก็หวังว่า หากการปฏิรูปที่ดินในลักษณะนี้ (และที่ถูกปรับปรุงให้เข้ากับเหตุการณ์ปัจจุบัน) จะได้รับการคัดค้านอย่างรุนแรง (และมีเหตุผล) ก็ขอให้มาจากผู้หวังดีต่อประเทศชาติและที่ถือเอาประโยชน์ส่วนเป็นใหญ่เถิด

พรายพล คุ้มทรัพย์

New Haven, Conn. U.S.A.

เนื่องจากเอเอฟเอส:

ตอบคุณอภิชาติ รมยะรูป

แม้จะได้ช่วยปกป้อง เอ เอฟ เอส. อย่างมากมาย แต่ก็น่าเสียดายที่คำถามทั้ง ๔ ข้อ ของคุณอภิชาติ มิได้เกี่ยวข้องกับสาระสำคัญของบทความของผมเลย นอกจากนั้น ลักษณะการตั้งคำถามดังกล่าวแสดงให้เห็นจิตสำนึกของผู้ถาม ที่หลบหลับตาเข้าใจว่า มนุษย์จะไม่พอใจสิ่งใด ก็ต่อเมื่อเขาสูญเสียผลประโยชน์ส่วนตัวของเขาเท่านั้น และนี่คือความคิดแบบเห็นแก่ตัวของสังคมอเมริกัน ซึ่งคุณอภิชาติได้รับมาด้วย ขอเรียนว่าการที่ผมเสนอข้อเขียนความตายให้แก่คุณ เอ เอฟ เอส นั้น หาได้เพราะผมถูกล้วงความลับ หรือถูกล้างสมอง หรือผมก็ตกกันคนรุ่นหลัง แต่ผมได้พบว่า คุณนี้เป็นผลร้ายต่อสังคมไทยหลายประการ

๑๐ ปีผ่านมา สมาคมนักเรียนเก่า เอเอฟเอส ซึ่งเป็นตัวแทน ปากเสียงและผลประโยชน์ของนักเรียนเอเอฟเอสทั้งหมด เคยทำกิจกรรมอะไรบ้างนอกเหนือจากการจัดงานเต้นรำ งานสังสรรค์ งานทัศนจาร และงานเลี้ยงเด็กกำพร้าฯลฯ ลักษณะงานทั้งหมดแบ่งได้เป็น ๒ ชนิด ประเภทแรก คือ หุรหุราฟุ่มเฟือย เห็นแก่ความสนุกสนานส่วนตัว โดยเฉพาะงานเต้นรำของ เอเอฟเอส ซึ่งย้ายกิจกรรมทางเพศของเยาวชนจนเลื่องลือไปทั่ว จนเป็นที่รู้กันทั่วไปว่า งานหลักของ เอเอฟเอส ที่กลับมาคือ จัดงานเต้นรำ ประเภทที่ ๒ ได้แก่การแย่งงานของพวกคุณหญิงคุณนายทั้งหลาย เช่น เลี้ยงอาหารเด็ก ๆ เล่นดนตรี และเกมส์ต่าง ๆ กับเด็ก แจกผ้าห่มเสื้อกันหนาว จริ่งจ๊อการมีใจเมตตาเป็นของดี แต่ควรจะรู้ว่าเป็นการแก้ปัญหาปลายเหตุทั้งสิ้น และเป็นภาระหาเสียงเสริมสร้างตนเอง การแจกสิ่งของให้คนที่น่าสงสาร หาได้ทำให้เขา

เหล่านั้นมีความสุขไปชั่ววันจันทร์ไม่ แต่เป็นเพียงการช่วยเขาสำเร็จความใคร่ทางเศรษฐกิจชั่วครั้งชั่วคราวเท่านั้นเอา สมาคมเป็นตัวแทนของนักเรียน เอเอฟเอส ส่วนใหญ่ ดังนั้นกิจกรรมดังกล่าวจึงสะท้อนให้เห็นความสามารถของนักเรียน เอเอฟเอส. ว่าสามารถแก้ไขปัญหาสังคมหรือชะลอความตายของสังคม

ประการที่สอง เราว่าระบบทุนนิยมอเมริกันหรือญี่ปุ่น ก่อให้เกิดการผูกขาดผลประโยชน์ และสร้างการกดขี่ขูดรีดประเทศด้อยพัฒนาทุกด้าน แต่สมาคมและนักเรียน เอเอฟเอส ส่วนใหญ่ไปมุดหัวกันอยู่ที่ไหน ทุกครั้งที่เข้ามีการต่อต้านจักรวรรดินิยม ถ้าไม่ทำให้ประชาชนเข้าใจว่านักเรียน เอเอฟเอส ส่วนใหญ่กำลังคาบดอลลาร้ออเมริกัน หรือถูกล้างสมองเสียสิ้นแล้ว จะให้ประชาชนเข้าใจเป็นอย่างอื่นได้อย่างไร - การไปอยู่ในสหรัฐ ๑ ปี น่าจะทำให้นักเรียน เอเอฟเอส เข้าใจสังคมอเมริกัน ได้เป็นอย่างดี เพราะฉะนั้นเมื่อพบว่า จักรวรรดินิยมนั้นไม่ถูกต้อง ทำไมไม่ช่วยคนไทยต่อต้านหรือถ้าเห็นว่ารัฐบาลอเมริกันทำดี ทำไมไม่ช่วยสถานทูตสหรัฐแก้ตัว กรรมการสมาคมชุดปัจจุบัน มีนโยบายข้อแรกของการทำงานว่าจะต่อสู้เพื่อประเทศไทย แต่กรรมการ เคยทำอะไรบ้างที่จะสนับสนุนเป็นนโยบายดังกล่าว อย่างน้อยที่สุด วันที่ ๔ กรกฎาคม สมาคมได้ทำอะไรบ้าง

ประการที่สาม แม้นักเรียน เอเอฟเอส ส่วนใหญ่จะได้เป็นผู้นำทำงานเพื่อส่วนรวม แต่เราก็ต้องพิจารณาว่าส่วนรวมนั้นเป็นอย่างไร สังคมไทยเราทุกวันนี้ คุโธรมอย่างหนัก การทำงานเพื่อส่วนรวมที่ถูกต้องก็คือ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมเสียใหม่โดยการชี้แนะนักศึกษาและประชาชนให้เขาลุกขึ้นต่อสู้ ที่

กล่าวว่าเป็นผู้นำเยาวชน นักพัฒนาชนบทหรือนายกองคณาการนักศึกษา นั้นหากมีความคิดเพียงการจัดงานรับน้อง งานสร้างโรงเรียนในชนบท นวัตกรรมการศึกษา ฯลฯ ก็ถือว่าไม่ผิดอะไรกับพวกนายกสมาคมต่าง ๆ และพวกคุณหญิงคุณนายแต่อย่างใด เพราะขณะที่เขากำลังช่วยเหลือคนอื่น เขาก็มีฐานะดีกว่าคนส่วนใหญ่อย่างลิบลับ

ที่กล่าวมาทั้งหมดเป็นส่วนหนึ่งเท่านั้นของผลเสีย ผมเห็นว่า ทูเน เอ เอฟ เอส เป็นผลสะท้อนของระบบการศึกษา และการที่ต่างชาติเข้ามาแทรกแซงกิจการภายในของไทยด้วย กล่าวคือ ทูเนเอเอฟเอส แหกเหลี่ยมพอกับระบบการศึกษา เศรษฐกิจ และการเมืองของสังคมไทย การที่คนอภิชาติ เห็นว่า ปัญญาชนรุ่นใหม่ชอบด่าโน่นด่านี่เป็นแฟชั่น ยิ่งทำให้ผมอยากจะให้เขาหยุด เอเอฟเอส เสียวันนี้ พรุ่งนี้ที่เดียว เสียตายปัญญาโทที่คนอภิชาติได้รับ (จากสหรัฐ) ซึ่งไม่เคยทำให้คนอภิชาติเข้าใจว่า บัณฑิตต่าง ๆ ของสังคมมีความเกี่ยวเนื่องกัน และมีผลต่อกัน เอเอฟเอสมิได้เลวลงแต่อย่างใด แต่ระบบอื่น ๆ เลวหัดเทียมกัน อย่างคนอภิชาตินิยมเอเอฟเอส เพราะ สิ่ง แวด ล้อมทำ

คุณคิดเช่นนั้น ระบบทุนนิยมทำให้มนุษย์เห็นแก่ตัวและเอารัดเอาเปรียบผู้อื่น ฯลฯ ที่เด่นชัดอีกประการหนึ่งก็คือ เอเอฟเอสเว้นการพูดเรื่องการเมือง มิใช่เพราะเกรงการชุ่นช้องหมองใจ แต่เกรงนักเรียน เอเอฟเอส จากชาติด้อยพัฒนาจะได้เรียนรู้ว่า รัฐบาลอเมริกัน และนายทุนทั้งหลายกำลังกดขี่ข่มเหงชาติอื่น คุณอภิชาติก็ให้เขาหลงงมงายไปเสีย

ประการสุดท้าย คิด เอเอฟเอส จะสอนให้คุณ 'เดินด้วยกัน สนทนากัน (และนอนด้วยกัน)' แต่ระบบทุนนิยมอเมริกันสอนว่า มือใครยาวสาวได้สาวเอา หรือทิ้งระเบิดอินโดจีนเข้าไปเลย คุณอภิชาติครับ อเมริกาส่งเครื่องบินและทหารไปยังประเทศต่าง ๆ มากมาย ทำให้เกิดสงครามตลอดมา และนายทุนอเมริกันก็กอบโกยประเทศด้อยพัฒนาอย่างนี้ เราจะเรียกหาสันติภาพได้อย่างไรกัน ขณะที่คนหนึ่งร่ำรวย อีกคนหนึ่งยากจน เราจะชวนเขาให้รักใคร่และสามัคคีกันเช่นนั้นหรือ บางทีถ้าคุณอภิชาติไปทำปริญญาที่อเมริกากลับมาแล้ว คุณอาจจะหาประเด็นมาโต้แย้งผมได้อีก

ธเนศวร์ เจริญเมือง
อ. เมือง เข้มขิมใหม่

หนังสือใหม่จาก สำนักพิมพ์พระจันทร์เสี้ยว

การแต่งงานในทัศนะใหม่ ๒๐ บาท
ขบวนการนักศึกษาไทย ๑๐ บาท

หาซื้อที่ไหนไม่ได้ ติดต่อที่สุเมธ กล้ายสุบรรณ
๓๖ ถนนสุขุมวิท ซอย ๔๐ กรุงเทพฯ ๑๑
โทร. ๕๑๓๕๔๕

บทนำ

จักรวรรดินิยมจงพินาศ!

โลกที่สาม ถ้าจะให้ความหมายกว้างๆ กันแล้ว ก็คือโลกแห่งความอดอยากยากจน โลกแห่งความขาดแคลน ด้อยพัฒนา ไร้ความยุติธรรมในสังคมโลกที่กลุ่มบุคคลกลุ่มเดียวกุมอำนาจรัฐ ปกครองด้วยระบบเผด็จการและร่วมมือกับประเทศทุนนิยม ตามแบบลัทธิจักรวรรดินิยมแผนใหม่

ภายหลังจากที่สหรัฐฯ เดินทางไปจับมือกับจีนและโอบหลังโอบไหล่รัสเซีย ทั่วโลกก็เริ่มพูดถึงการคลี่คลายไปสู่ความสันติสุขของยุคสงครามเย็นระหว่างค่ายทุนนิยมและค่ายสังคมนิยม แต่ยุคใหม่ซึ่งเริ่มต้นขึ้น ก็ได้ก่อตัวให้เห็นชัดมากขึ้น นั่นคือสงครามเย็นที่ไม่เปิดเผย ระหว่างประเทศรวยกับประเทศจน โลกทั้งเคยแบ่งความแตกต่างตามอุดมการณ์ทางการเมืองหรือถ้าจะพูดตรงไปตรงมา ก็คือแบ่งตามผลประโยชน์ระหว่างสหรัฐฯ โซเวียต จีนและญี่ปุ่น กำลังจะเปลี่ยนแปลงไปเป็นโลกที่แบ่งแยกกันตามฐานะของประเทศจน กับ ประเทศรวยมากขึ้น และนี่เองคำจำกัดความกว้างๆ ของที่มาในคำว่าประเทศโลกที่สาม จึงเกิดขึ้น

ถ้าเราติดตามข่าวสารบ้านเมืองอยู่เป็นประจำ เรามักจะได้ยินคำต่างๆ เช่น *วิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจ* *วิกฤติการณ์ทางอาหาร* *วิกฤติการณ์ทางพลังงาน* ฯลฯ สิ่งที่เราขานกันดังกล่าว นั้นคืออะไร มีความหมายอย่างไร และอะไรเป็นต้นกำเนิดของปรากฏการณ์เหล่านั้น

การที่จะเข้าใจปรากฏการณ์ดังกล่าว แน่หนอนที่สุด สิ่งหนึ่งที่จำเป็นอย่างมาก อยู่ที่เราจะต้องเข้าใจกลไกของ “เศรษฐกิจแบบทุนนิยม” ในระบบทุนนิยมนั้น การลงทุนเพื่อผลิตสินค้าอย่างใดอย่างหนึ่ง จุดมุ่งหมายในการลงทุน มองกันง่ายๆ ก็คือทำอะไรจึงจะได้กำไรมากที่สุด และนายทุนจะไม่สนใจว่า ผลผลิตของตนนั้นจะให้ประโยชน์แก่สังคมมากน้อยแค่ไหน นายทุนจะผลิตสิ่งของต่างๆ โดยใช้เครื่องมือทางการโฆษณา ล่อหลอกให้ใครก็ตามที่มีอำนาจซื้อ ให้หลงรับใช้เขา เพื่อให้เขาสะสมทุนมากขึ้นไปเรื่อย ๆ ดังนั้น การที่ประชาชนในบังคับลาเทศต้องอดอาหารตายนับเป็นจำนวนแสนประชาชนบางแห่งในอินเดียต้องประสบอุทกภัย ถูกทิ้งให้ดำเนินชีวิตตามยถากรรม เด็กๆ ในโบสถ์ราซาเอล เอธิโอเปีย ต้องคลานหาอาหารตามพื้นทรายเยี่ยงสัตว์ป่า และความตายของพวกเขาถูกหีบยกให้เป็นเรื่องของความแห้งแล้งตามธรรมชาติ ทั้งๆ ที่พวกเขาเป็นมนุษย์ มีชีวิตอยู่ในโลกลูกเดียวกับเรานั้นก็สืบเนื่องมาจากอุดมการณ์ของนายทุน สืบเนื่องมาจากความเห็นแก่ตัวในระบบคนกินคนต่างหากที่ทำให้คนในบางส่วนของโลกต้องอดตาย

ปัญหาความยากจนของประเทศยากจนในโลกที่สามนั้น เราต้องถือเป็นปัญหาที่มีรากฐานมาจากโครงสร้างของความสัมพันธ์ของประเทศต่างๆ ในโลกด้วย การที่ใครสักคนบนโลกนี้ต้องอดตาย และเกิดมาโง่ เหตุผลมิใช่เป็นเพราะประเทศที่มีปัญหานั้นๆ ด้อยความสามารถ หรือไม่ได้พยายามพัฒนา

ประเทศของตนอย่างเพียงพอเท่านั้น หากแต่เหตุผลแท้จริง ย่อมเนื่องมาจากโครงสร้างของความสัมพันธ์
ในประเทศโลกที่สามได้ถูกกำหนด (โดยวิวัฒนาการทางประวัติศาสตร์) ให้พันประเทศผู้บริโภคร โดย
ผลิตสินค้าเกษตรและวัตถุดิบต่างๆ ไปเพื่อสนองระบบอุตสาหกรรมของประเทศพัฒนา ซึ่งจะผลิต
สินค้าสำเร็จรูปมาขายให้ราคาแพงกว่า และโฆษณาชักชวนให้หลงบริโภคมากขึ้นเรื่อยๆ ดังนั้น ไม่ว่า
ประเทศโลกที่สามจะพยายามพัฒนาตัวเองเพียงใด ก็ย่อมจะต้องเสียเปรียบประเทศพัฒนาอุตสาหกรรม
แล้ววันยังค่ำ ไม่ว่าสิ่งนี้จะกำหนดขึ้นมาจากอำนาจทางเศรษฐกิจ การเมือง หรือการทหารก็ตาม
อำนาจนั้นก็ตกเป็นของเขา เพราะเหตุผลทางการค้าระหว่างประเทศที่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของเขานั้น
เอง การลดค่าเงินดอลลาร์ การขึ้นค่าเงินมาร์ค การปล่อยเงินเยนลอยตัว ฯลฯ ล้วนแสดงให้เห็นว่า
เป็นไปโดยค้ำค้ำถึงประเทศพัฒนาทั้งหมด

ปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่ง ในระบบเศรษฐกิจแบบนายทุนก็คือ **เงิน** ซึ่งถือกันในระบบนี้ว่า
เป็นสินค้าอย่างหนึ่ง นั่นก็หมายความว่าเงินสามารถงอกได้โดยไม่ต้องมีความสัมพันธ์กับผลผลิต แทนที่
จะเป็นเพียงเครื่องมือในการแลกเปลี่ยนสินค้า เงินกลับเป็นสินค้าอีกชนิดหนึ่ง การใช้เงินเป็นสินค้า
อีกชนิดหนึ่ง ในระบบนายทุนนี้ แสดงออกในหลายลักษณะ เช่น การฝากเงินธนาคารเพื่อกินดอกเบี้ย
การสร้างตึกและให้เช่า การซื้อขายสินค้าเป็นจำนวนมากๆ ด้วย “แผ่นกระดาษ” ฯลฯ การที่เงิน
สามารถงอกได้ โดยไม่มีความเท่าเทียมกับสินค้าที่ผลิตนี้เอง ทำให้เงินหมุนเวียนในตลาดมากกว่า
ปริมาณสินค้า และผลก็คือ ทำให้เกิดสภาพเงินเฟ้อ ดังที่เราเห็นกันอยู่ และวิธีแก้ของจักรวรรดินิยม
นายทุน ก็คือ การตั้งเอา “แผ่นกระดาษ” พวกนี้กลับเข้าประเทศ เช่น ใช้วิธีขึ้นราคาน้ำมันบ้าง
ตัดเงินกู้ต่างๆ โดยผ่านธนาคารต่างประเทศบ้าง

สิ่งที่ประเทศโลกที่สาม ได้เรียนรู้จากระบบเศรษฐกิจทุนนิยม ว่ากำลังประสบปัญหาอย่างไรนั้น
ประเทศโลกที่สามจะต้องหาทางออกโดยทำลาย “แผ่นกระดาษ” นั้นเสีย เพื่อจะได้อกจากการตกต่ำ
ทางเศรษฐกิจ เพราะวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจในโลกปัจจุบันนี้ ก็คือ วิกฤติการณ์ของ “แผ่นกระดาษ”
นั่นเอง แต่ระบบเศรษฐกิจแบบนายทุนตามแนวทางลัทธิจักรวรรดินิยมแผนใหม่ ผู้เป็นนายทุนย่อมไม่อาจ
มีความคิดเช่นนั้นได้ เพราะพวกเขาต่างมุ่งหวังเอากำไรมากกว่ามุ่งหวังถึงคุณค่าที่แท้จริงของสินค้าที่
ผลิต และกำไรเป็นหัวใจที่จะทำให้เขานำมาเพื่อสะสมทุนต่อไปอย่างไม่มีวันจบสิ้น ทางแก้ของประเทศ
โลกที่สาม จึงอยู่ที่การตัดความสำคัญของเงินทิ้ง โดยทำลายระบบนายทุน และสร้างระบบสังคมนิยม
โดยมุ่งทำการผลิตอยู่บนฐานของความจำเป็นจริงๆ เพื่อการขยายตัวอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเท่าเทียม
กันในสังคม และทางเลือกของประเทศในโลกที่สาม (แน่นอน รวมทั้งประเทศไทยด้วย) เราจะต้อง
เลือกเอาในตอนนี้ว่าจะเป็นฟาสซิสต์ หรือเป็นสังคมนิยม พ้นไปจากนี้ ประเทศจนๆ ย่อมมองไม่เห็นทาง

สิ่งที่ประเทศในโลกที่สามจะต้องทำก่อนอื่น คือ รวมพลังทางเศรษฐกิจและต่อสู้ทางการเมือง เพื่อ
ให้ประชาชนเป็นใหญ่ในแผ่นดิน โดยทำการต่อต้านจักรวรรดินิยมทุกรูปแบบ เพราะจักรวรรดินิยม
เป็นต้นเหตุสำคัญของระบบ “คนกินคน” และเป็นต้นตอของการกดขี่เอารัดเอาเปรียบ

การอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ระหว่างประเทศที่ระบอบการเมืองและเศรษฐกิจแตกต่างกันนั้น อาจจะมี
เป็นไปได้ ก็ในช่วงเวลาหนึ่งของประวัติศาสตร์เท่านั้น แต่การอยู่ร่วมกันอย่างสันติระหว่างอุดมการณ์ที่
แตกต่างกันราวฟ้ากับดินระหว่างผู้กดขี่กับผู้ถูกกดขี่นั้น จะไม่มีทางเป็นไปได้เลย จนกว่าวันหนึ่ง
ข้างหน้า โลกของเราจะไม่มีอุดมการณ์ที่ต่างกันจนเกินไป...

และนั่นหมายถึง **จักรวรรดินิยมจงพินาศ !**

ปลาหฟกับปลาเล็ก

ความสัมพันธ์ ไทย กับ เวียดนามเหนือ

หากว่าอะไรจะแสดงให้เห็นความยากลำบากของการเริ่มความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยเวียดนามแล้ว ก็ไม่ต้องดูไกลแค่มัวข่าวว่าทางสาธารณรัฐประชาธิปไตยเวียดนามอยากที่จะเห็นการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมระหว่างประชาชนของประเทศทั้งสองเท่านั้น ชาวผู้ใต้ได้รับการแปลความหมายต่าง ๆ นานาร้ายกันไปอีกก็คือเมื่อทางฮานอยออกวิทยุข้อความเห็นของเขาเกี่ยวกับท่าทีของรัฐบาลไทยในปัจจุบันกับฐานทัพต่างชาติในไทย ซึ่งเป็นปัญหาหลักของ

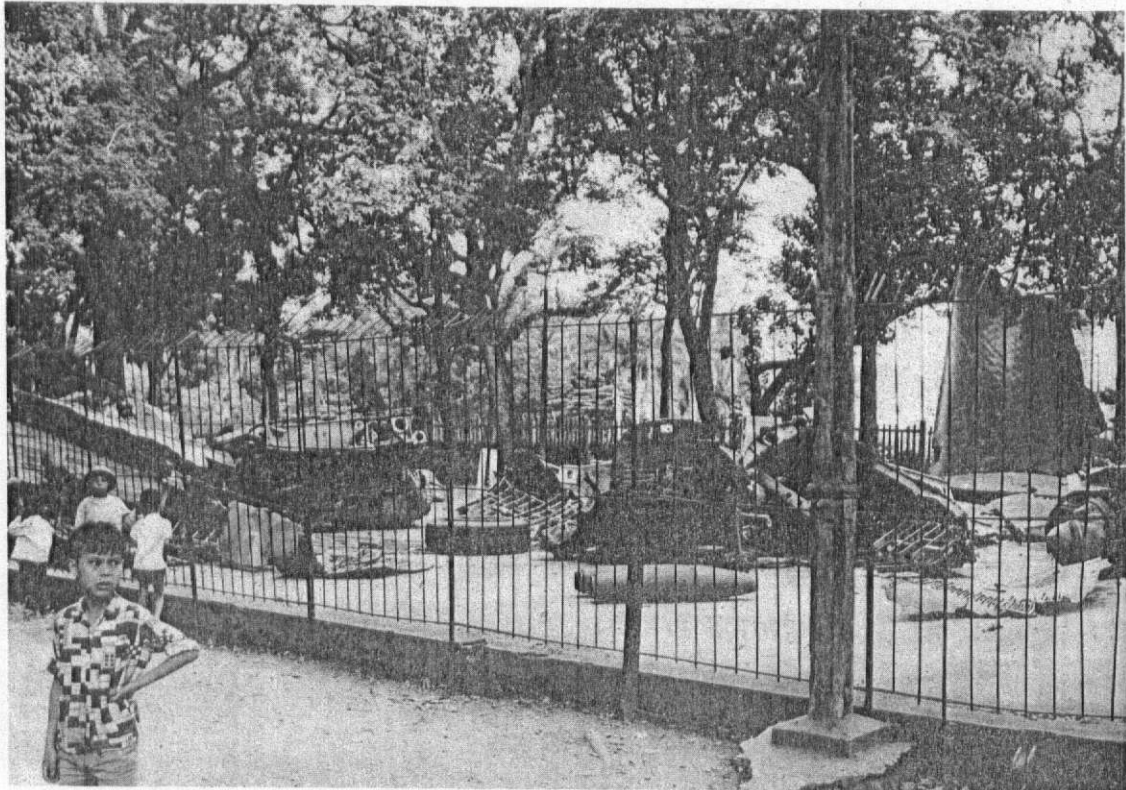
การเริ่มความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาล ต่อรัฐบาล การแปลค่าแถลงทางวิทยุของซานอย ก็กลับ กลายเป็นว่า ทางซานอยปฏิเสธข่าว นั้น คือข่าวที่ว่า ทางซานอยอยากเห็นการแลกเปลี่ยนความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมระหว่างประชาชนของประเทศทั้งสองไปเสีย ทั่ว ๆ ที่ในแถลงการณ์เช่นเดียวกันนั้น ทางซานอยได้กล่าวถึง “นโยบายที่เป็นอริของทางการไทยไม่อาจที่จะยับยั้งการพัฒนาสัมพันธ์ระหว่างประชาชนไทยกับประชาชนเวียดนามได้ ประชาชนทั้งสองประเทศยังต้องมีการพบปะและร่วมกันรักษาไว้ซึ่งสัมพันธ์มิตรอันมีมาช้านานนั้น เพื่อผลประโยชน์ของประชาชนประเทศทั้งสอง”

ข่าวต่อไปซึ่งถูกยกขึ้นมากล่าวกันอย่างมากที่สุด คือ คำถามของบรรณาธิการหนังสือพิมพ์นามตาม ที่ถามผู้เขียนว่า ทางกรไทยจะจ่ายค่าเสียหายให้แก่เวียดนามหรือไม่ เพราะทางไทยนั้นยอมให้สหรัฐฯ ใช้ฐานทัพและส่งทหารไปฆ่าประชาชนของเขา ข่าวนี้ถูกยกมาพูดกันลือๆ โดยไม่ได้คำนึงถึงความจริงที่ว่า นายฮวงตุงได้พูดถึงภาวะวิสัยระหว่างไทยกับเวียดนามอยู่ในระดับที่ดีแต่ยังไม่ดีนัก ผู้เขียนกับเขาควรมุ่งพูดถึงว่าจะทำอะไรที่จะทำให้ภาวะวิสัยนั้นดีขึ้น เพื่อประเทศของเราทั้งสองจะได้มีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน หลังจากที่เขาพูดเช่นนั้นผู้เขียนในฐานะนักหนังสือพิมพ์ซึ่งต้องถามคำถามบางคำถามที่ทางการไทยอ้างเสมอว่า เป็นปัญหาหนึ่งของ

ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งสอง นั่นคือปัญหาญวนอพยพ ซึ่งคำถามนี้เท่ากับไปเหยียดเขาเข้าเมื่อเขาคอกลงกลับมาในเรื่องค่าเสียหายสงคราม ก็ต้องนับว่าเสมอกัน และเป็นการให้โอกาสทางฝ่ายเขาคอบกลับ ในการตอบคำถามอื่น ๆ ของนายฮวงตุง บรรณาธิการและสมาชิกคณะกรรมการการเมืองของพรรคกรรมกรแห่งเวียดนาม มีช่องแสดงท่าทีทางฝ่ายเวียดนามซึ่งทางไทยควรจะคำนึงก็คือ เขาย้ำถึงความจริงที่ว่าไทยและเวียดนามนั้นเป็นประเทศเพื่อนบ้าน การอยู่ร่วมกันโดยเคารพอธิปไตยซึ่งกันและกันนั้นเป็นรากฐานของความสัมพันธ์อันดีของประเทศในเอเชียอาคเนย์ หลายครั้งหลายหนเขาพูดถึง “เอเชียอาคเนย์ในความหมายที่ย้อนไปถึงความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศทั้งสอง ซึ่งก่อนหน้านี้ยากนักที่เขาจะพูดถึงในลักษณะนี้ ส่วนมากทางการเวียดนามจะพูดถึงความสัมพันธ์อันดีของประเทศในอินโดจีน การต่อสู้ของประชาชนชาวอินโดจีนต่อมหาอำนาจอเมริกันหลายครั้ง ที่ได้มีการเชิญเวียดนามเหนือมาร่วมการประชุมอาเซียน แต่เขาก็ปฏิเสธไปทุกครั้ง ผู้เขียนเองก็เคยถามทางการเวียดนามเหนือถึงการเข้าเป็นสมาชิกองค์การอาเซียน แต่ปรากฏว่าเขาไม่สนใจเลย การพูดถึงเอเชียอาคเนย์ใช้ว่าจะหมายความว่าเวียดนามเหนือสนใจ อยากเป็นสมาชิกอาเซียนก็หาไม่ แต่ความหมายมีอยู่ว่า เวียดนามเหนือมิได้เห็นว่าคุณจะแยกตัวเองออก

- ชาวเครื่องบิน B 52 ของอเมริกันที่ถูกยิงตกลงในคุนหมิง
- สวนสัตว์ที่ใหญ่ที่สุดในโลก ชาวเวียดนามเหนือเก็บซากเครื่องบิน B 52 ไว้ในสวนสัตว์เพื่อให้เด็กๆ ได้ดูถึงความหายนะ และ สงคราม

จากเอเชียอาคเนย์ คำตอบของเขาคือคำตอบ
หนึ่งที่เราควรสังเกตให้ดีก็คือ เมื่อถามเขาว่า
ปัญหาต่าง ๆ ทั้งของไทยและของเวียดนามเหนือ
นั้น ควรจะมีการพูดจากันก่อนที่ความสัมพันธ์
ของประเทศทั้งสองจะมีการปรับให้อยู่ในระดับ
ปรกติใช่หรือไม่ นายฮวงตุงตอบว่าใช่ คำตอบ
นี้ถึงแม้จะใช้คำตอบเพียงคำเดียวว่าใช่ แต่มี
ความหมายมากกว่าคำ ๆ เดียว กล่าวคือ ก่อน
หน้านั้นทางเวียดนามเหนือไม่ยอมพูดกับทางฝ่าย
ไทย ไม่ว่าจะเป็นที่ใดก็ตาม หากพูดด้วยก็พูด
ว่าทางฝ่ายทางการไทยยังมีฐานทัพสหรัฐ ฯ อยู่
ในประเทศ จะมาพูดอะไรกัน เจ้าหน้าที่ชั้น
สูง ของกระทรวงต่างประเทศไทยได้เคยกล่าวว่า
เรานั้น (หมายถึงกระทรวงการต่างประเทศ) ได้
พยายามเฝ้ามองว่านักการทูตของเวียดนามเหนือ
มีที่ท่าที่จะเปิดโอกาสให้ทางฝ่ายไทยได้พูดจาด้วย
หรือไม่ “หากว่าเพียงยิ้มให้เห็นไรฟัน ทาง
เราก็จะพูดด้วย” ที่กล่าวมานี้ดูเป็นว่าทางเวียดนาม
เหนือนั้นเล่นตัวเสียจริง ผู้มีจิตใจเป็นธรรม
ย่อมหยุดคิดและลองเอาใจเขามาใส่ใจเราบ้างว่า
หากบ้านเมืองของเราต้องถูกตัดเป็นสองส่วน คือ
ถูกตัดจากกรุงเทพ ฯ ไปจดเชียงใหม่และถูกเรียก
ว่า “ไทยเหนือ” และจากกรุงเทพ ฯ ไปจด
สุราษฎร์ธานีและเรียกกันว่า “ไทยใต้” เราจะ
รู้สึกอย่างไร นอกจากบ้านเมืองจะถูกตัดเป็นสอง
ส่วนแล้ว ยังมีประเทศเพื่อนบ้านที่อนุญาตให้
มหาอำนาจมาตั้งฐานทัพทั้งระเบิดบ้านเมืองของ

เราพังพินาศ ลูกเล็กเด็กแดงตายเป็นแสน ๆ เรา
จะรู้สึกอย่างไร จริงหรือไม่เมื่อครั้งที่พม่ามาบุก
กรุงศรีอยุธยา นั้น แม้จนปัจจุบันนี้เราก็กังฟูตถึง
อย่างกับว่ามันเพิ่งเกิดขึ้น ถ้าจะว่าไปแล้ว ความ
สัมพันธ์ลุ่ม ๆ ดอน ๆ ของเรากับประเทศพม่าจน
ปัจจุบันนี้ เหตุหนึ่งก็คือความหม่นหมองใจและ
ความสงสัยของไทยต่อพม่าและของพม่าต่อไทยว่า
แต่ละฝ่ายมีความจริงใจต่อกันหรือไม่ เมื่อความ
รู้สึกของเรายังเป็นเช่นนั้นกับพม่า เราเป็นอภิ
สิทธิ์มนุษยหรืออย่างไรจึงไม่ให้โอกาสแก่ประเทศ
อื่นคิดอย่างเราบ้าง เรารักและห่วงแทนเอกราช
อธิปไตยของเรา ประเทศอื่นประชาชนของเข
าก็มีความรู้สึกเช่นนี้ได้เช่นกัน

ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับเวียดนาม
นั้นเป็นปัญหาที่ยุ่งยาก ไม่เพียงแต่ว่าเพราะเหตุ
การณ์ที่ผ่านมาเร็ว ๆ นี้เท่านั้น มันยังมีรากฐาน
ทางประวัติศาสตร์ของการสงสัยซึ่งกันและกันมา
ช้านานด้วย บัดนี้ถึงเวลาแล้วหรือยังที่เราจะพูด
กันอย่างตรงไปตรงมาว่าแต่ละประเทศมีปัญหาข้อ
สงสัยอะไรกันบ้าง ทั้งนี้เชื่อว่าจะพูดกันด้วยโศ
ชนคติชวนต่อยกันเรื่อยไป ปัจจุบันเพราะเหตุว่า
ไทยกับเวียดนามไม่มีสื่อในการพูดจากันโดยตรง
เลยทำให้การพูดถึงอีกฝ่ายหนึ่งของแต่ละฝ่ายต้อง
ผ่านทางอากาศบ้าง ผ่านทางหนังสือพิมพ์
บ้าง กว่าจะถึงกันข่าวที่ได้มาก็ละเสียแล้ว

การที่ไทยจะมีความสัมพันธ์กับเวียดนามนั้น
มิใช่ว่ามีไปเพื่อผลประโยชน์ของเวียดนาม ตรง

— รูปโฮจิมินห์ บนตึกอาคาร ธนาคารแห่งชาติเวียดนามในเมืองฮานอย

— รูปปั้นสัมฤทธิ์ของโฮจิมินห์ ในพิพิธภัณฑ์ทางประวัติศาสตร์

กันข้ามการมีความสัมพันธ์อันดีกับเวียดนามนั้น เป็นผลประโยชน์กับไทยอย่างมหาศาล ทั้งในระยะใกล้และระยะไกล ระยะใกล้ก็คือปัญหา การตอบโต้ของเวียดนามต่อการปฏิบัติการร่วมกัน ระหว่างไทยกับสหรัฐฯ ซึ่งกระทบความมั่นคง ของเวียดนาม ระยะไกลซึ่งก็ไม่ไกลนัก ก็คือทำ อย่างไม่เอเซียอาคเนย์ จึงจะสามารถมีสันติภาพ อย่างแท้จริงได้ สันติภาพอย่างแท้จริงในเอเซีย อาคเนย์นั้น จะเป็นความจริงไปไม่ได้ ถ้าหาก ไทยกับเวียดนามยังศึกกันอยู่ และเมื่อประเทศ ทั้งสองยังศึกกันอยู่ผลประโยชน์ก็ย่อมตกกับมหา อำนาจซึ่งต้องการเดินแค้นทางยุทธศาสตร์เหนือ กันและกัน หากเราจะดูแผนที่เอเซียอาคเนย์แล้ว เราจะก็จะเห็นว่าจริง การร่วมกันอยู่อย่างสันติ ระหว่างประเทศไทย เวียดนาม (ซึ่งก็หมายถึง ทั้งสองประเทศนี้ สามารถร่วมอยู่กับประเทศลาว และเขมร) ย่อมเป็นที่น่าสงสัยของมหาอำนาจ ว่าการอยู่ร่วมกันอย่างสันติระหว่างไทยกับเวียดนามนั้น มีมหาอำนาจใดอยู่เบื้องหลังและหรือจะเป็นผล ประโยชน์กับมหาอำนาจใดโดยเฉพาะ ความยุ่งยากระดับนี้เป็นระดับต่อไป หลังจากที ไทยกับเวียดนามเหนือสามารถจะอยู่ร่วมกันอย่าง สันติได้ แต่ก็เชื่อว่าเราไม่ควรมุ่งความพยายาม ของเราไปที่จุดมุ่งหมายนั้น เพราะหากว่าเราไม่ พยายามอยู่อย่างสันติตั้งแต่ต้นแล้ว มหาอำนาจ ก็จะไปปล่อยให้เรามากันเอง เพื่อผลประโยชน์ของ เขา การอยู่ร่วมกันได้และขณะเดียวกันเรา สามารถแสดงได้ว่า (เราหมายถึงทั้งเวียดนาม

และไทย) เราไม่ต้องการตกเป็นข้าของมหา อำนาจใดทั้งสิ้น และเราต้องการเป็นมิตรกับ มหาอำนาจทุกมหาอำนาจที่เคารพบูรณภาพแห่ง ดินแดนของประเทศในเอเซียอาคเนย์ การทำตัว เช่นนี้เท่ากับว่าเราพยายามดึงตัวเราเอง (ทั้ง เวียดนามและไทย) ให้ออกจากการต่อสู้ทาง ยุทธศาสตร์ของมหาอำนาจซึ่งจะรุนแรงยิ่งขึ้น

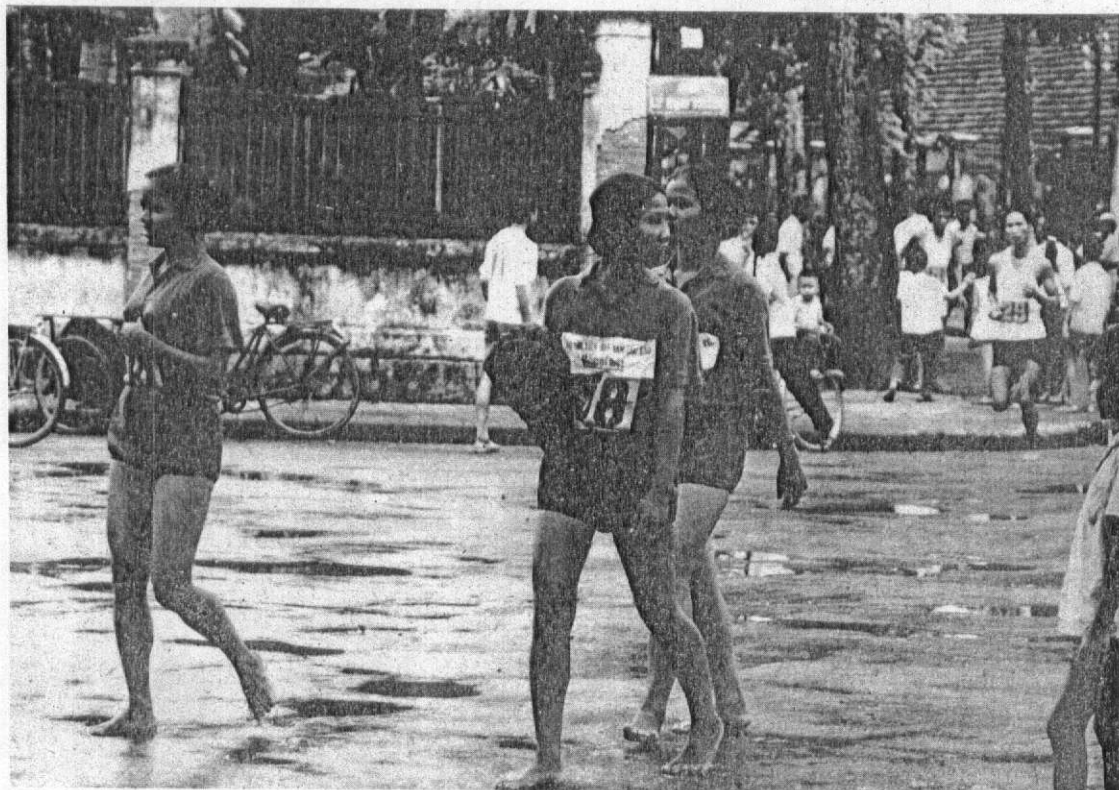
ผู้เขียนเข้าใจว่าประเทศไทยจะทำได้ และ เวียดนามก็จะทำได้ ถ้าเราอยากจะทำ ถนนสาย ความสัมพันธ์ไทยเวียดนามเป็นถนนที่เต็มไปด้วย ชาวหนามทั้งใหญ่และเล็ก แต่ผู้เขียนคิดว่าการ เริ่มต้นที่ดีได้เกิดขึ้นแล้ว นั่นคือทางเวียดนาม เหนือได้ให้โอกาสแก่นักหนังสือพิมพ์ไทยไปทำ ชาวในบ้านเมืองของเขา การที่ทางการเวียดนาม เหนือได้มีจิตใจเป็นมิตรให้ออกอัครราชทูตของเขา มารับและส่งรัฐมนตรีต่างประเทศของไทยที่สนาม บนเวียงจันทน์ก็เป็นครั้งแรกอีกเช่นกัน นอก จากนั้นยังเป็นครั้งแรกที่เอกอัครราชทูตของเวียดนามเหนือได้เดินเข้าไปในสถานทูตไทยเมื่อวัน งานเลี้ยงรับรองของฝ่ายไทยต่อทางการลาว

ผู้เขียนได้เสนอท่าที ของนักการเมืองสำคัญ ของพรรคกรรมกรแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตย เวียดนามไปแล้วในหน้าหนังสือพิมพ์รายวัน ใน การพบปะผู้นำและเจ้าหน้าที่ชั้นสูงของสาธารณรัฐ ประชาธิปไตยเวียดนามนั้น มีเจ้าหน้าที่ชั้นสูง ของกระทรวงการต่างประเทศแห่งสาธารณรัฐ ประชาธิปไตยเวียดนาม คือ นายโง เดียม อธิบดี กรมการสารนิเทศ และหนังสือพิมพ์ ซึ่งมี

— กลุ่มทหารอเมริกันและคณะกรรมการหยุดขิง ไปสังเกตการณ์ที่โรงแรม ฮัวบิन्ह

— นักกีฬาชาวฮานอยแข่งกีฬาวันอาทิตย์

หน้าที่เป็นโฆษกกระทรวงการต่างประเทศด้วย นอกจากนั้นแหล่งข่าวในसानอยได้บอกว่า นาย **โง เดียม** มีตำแหน่งเป็นผู้ช่วยรัฐมนตรีต่างประเทศด้วยในการ พบกันครั้งนี้ผู้เขียนได้บอกขอบคุณที่ช่วยจัดการให้ผู้เขียนได้รับวีซ่าเข้าประเทศเพื่อทำข่าวการพบกันครั้งนี้ เป็นการคุยกันถึงปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งสอง ซึ่งไม่ถือว่าเป็นการสัมภาษณ์ อย่างเป็นทางการใด ๆ ตามในการสนทนาครั้งนี้ ทางกระทรวงการต่างประเทศแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยเวียดนาม ได้ตรวจบันทึกสนทนานี้ เพื่อให้ผู้เขียนใช้ในการเขียนบทความเรื่องปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยเวียดนามต่อไป

ผู้เขียนหวังว่าการนำคำสนทนาระหว่างผู้เขียนและนาย **โง เดียม** มาลงนั้นคงเป็นการชี้ให้เห็นท่าทีของทางฝ่ายเวียดนาม ซึ่งมองเผิน ๆ แล้วประหนึ่งว่าท่าทีของเขายังแข็งกระด้าง แต่ที่ว่าถ้าอ่านให้ดีแล้วจะเห็นว่า นอกจากเขาจะไม่แข็งกระด้างแล้ว ยังมีช่องต่าง ๆ ซึ่งหากเราอ่านออกและเข้าใจก็จะเป็น ประโยชน์ต่อการพัฒนาความสัมพันธ์อันดี ระหว่างประชาชนทั้งสองประเทศและต่อประเทศทั้งสอง และถ้าหากรัฐบาลไทยไม่ว่าจะเป็นรัฐบาลนี้หรือรัฐบาลสมัยต่อไปอ่านท่าทีดังกล่าวนี้ออกก็ย่อมมีประโยชน์ต่อประเทศชาติอย่างใหญ่หลวง

ในปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับเวียดนามนั้น โฆษกกระทรวงการต่างประเทศ

เวียดนามเหนือได้ให้ความเห็นว่า

“ปัญหาใหญ่ก็คือ ประเทศของเราทั้งสองนี้เป็นประเทศเพื่อนบ้านกัน เราจะต้องสถาปนาความสัมพันธ์อันดีบนพื้นฐานของการเคารพและผลประโยชน์ร่วมกัน โลกในปัจจุบันนี้เล็กเหลือเกิน ทุกประเทศมีความสัมพันธ์กัน เวียดนามเองนั้นมีความสัมพันธ์กับประเทศไกล ๆ หลายประเทศ มันเป็นภาวะผิดปกติ ว่าไปแล้วเป็นการแปลกที่เวียดนามไม่มีความสัมพันธ์กับประเทศไทย ภาวะเช่นนี้ไม่เป็นที่ยอมรับได้ทั้งโดยประชาชนเวียดนามและประชาชนไทย ข้าพเจ้าย้ำเรื่องนี้เพราะว่าเราไม่เพียงแต่พูดแทนคนรุ่นเราเท่านั้น แต่เพื่ออนาคตของเราด้วย ถ้าจะพูดถึงอดีตก็ไม่มีหลักฐานใดที่แสดงว่า ชาวเวียดนามได้ปฏิบัติการเป็นอริต่อประเทศไทย แต่เวียดนามครั้งหนึ่งเคยถูกไทยทำร้ายในศตวรรษที่ ๑๙ ทางการไทยได้ส่งทหารมาโจมตีเวียดนามโดยเดินทัพผ่านเขมร สองสามปีที่แล้วมานี้เครื่องบินของไทยและทหารไทยได้บุกรุกเข้ามาในดินแดนของเวียดนาม ก่อนวันที่ท่านจะมาถึงเวียดนาม เครื่องบินของสหรัฐได้บิน จากประเทศไทยมาละเมิดน่านฟ้าของเราเหนือกรุงฮานอย ตัวข้าพเจ้าเองนั้นได้มีส่วนในการปลดปล่อยทหารไทยสองนายที่ถูกจับในดินแดนของเรา **ท่านมาที่นี่แล้ว แต่ข้าพเจ้าไม่คิดว่าทางรัฐบาลไทยจะยินดีที่จะตอบสนอง เรายินดีต้อนรับนักท่องเที่ยว** แต่ข้าพเจ้าไม่ทราบว่าจะยินดียินดีต้อนรับนักท่องเที่ยวของเราหรือไม่ รัฐบาล

--- ชาวเมืองเป็นศูนย์กลางการค้าฮานอย ซ้ายเป็นสถานแสดงสินค้านานาชาติ

--- ที่จอดรถจักรยานของผู้มาทำธุรกิจ หรือเที่ยวชมทะเลสาบเตาคน

แด็ยม อธิบติกรมสวนเทศและหนังสือพิมพ์
เซรัฐมนตรีต่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ, เวียดนามเหนือ)

บางสายในสถานอย

เวียดนามต้องการที่จะมีความสัมพันธ์กับทุกประเทศบนพื้นฐานของการเคารพซึ่งกันและกัน เอกราชและผลประโยชน์ร่วมกัน โดยเฉพาะความสัมพันธ์ในระดับปรกติและเป็นมิตรกับประเทศเพื่อนบ้าน แต่ทางฝ่ายรัฐบาลไทยนั้น หลักการทั้งสามนี้ยังไม่ได้นำออกใช้ นี่คือปัญหา ปัญหาต่อไปก็คือปัญหาฐานทัพอเมริกันบนผืนแรกแผ่นดินไทย ซึ่งทางสหรัฐฯ ใช้ปฏิบัติการคุกคามทั้งสองภาคของเวียดนาม ทางไทยจะบอกว่ามันเป็นปัญหาของสหรัฐฯ หรือว่าเป็นปัญหา ระหว่างไทยกับสหรัฐฯ เท่านั้นไม่ได้ เพราะว่าฐานทัพดังกล่าวคุกคามเอกราชและอธิปไตยของเวียดนามและประเทศอื่น ๆ”

ผู้เขียนได้ถามถึงว่าปฏิกริยาของเขาต่อข้อเสนอทางฝ่ายไทยที่ว่าการถอนทหารสหรัฐฯ ออกจากไทยนั้นจะหมดไปถ้าหากว่าทางสาธารณรัฐประชาธิปไตยเวียดนามถอนทหารออกจากลาว

เขาตอบว่า “ทหารสหรัฐฯ ในไทยนั้นไม่ใช่สิ่งที่จะต้องรองกันระหว่างสองประเทศ” ผู้เขียนถามต่อไปว่า ถ้าเช่นนั้นหากทางไทยจำกัดการปฏิบัติการทางอากาศของสหรัฐฯ เขามีความเห็นอย่างไร นายวานเตียมตอบว่า “มันไม่ใช่ปัญหาของการจำกัดการปฏิบัติการ แต่มันเป็นปัญหาของการระงับการปฏิบัติการโดยสิ้นเชิง การจำกัดการปฏิบัติการทางอากาศของสหรัฐฯ ไม่เพียงแต่เป็นปัญหาของทางฝ่ายไทยเท่านั้น แต่การปฏิบัติการทางอากาศของสหรัฐฯ คุกคามประเทศเพื่อนบ้าน ทางรัฐบาลไทยยัง

มิได้จำกัดการปฏิบัติการดังกล่าว เราเรียกร้องให้ระงับการปฏิบัติการทางอากาศทั้งหมดโดยสิ้นเชิง การปฏิบัติการดังกล่าวล่วงล้ำอธิปไตยและเป็นอันตรายต่อสันติภาพในภูมิภาคนี้ ประเทศเราทั้งสองจะต้องอยู่ด้วยกันอีกนาน และเราก็อาจจะยังมีปัญหาต่างๆ ต่อไป แต่ก็นั่นแหละ เราก็ยังต้องอยู่ด้วยกันอยู่ดี **เราจะต้องหาทางออกเพื่อนาคต เราอาจจะล้มสิ่งที่ได้ทำขึ้นในอดีตได้ หากว่าความสัมพันธ์ใหม่จะเกิดขึ้นจากพื้นฐานของหลักการที่ข้าพเจ้าได้พูดไว้แล้ว และหากว่าการเข้ายุ่งเกี่ยวของสหรัฐฯ จะหมดไปจากภูมิภาคนี้”**

ในการสนทนาครั้งนี้ผู้เขียนได้ถามถึงปัญหาที่ว่า ได้มีการพูดถึงความช่วยเหลือซึ่งอ้างว่าทางสาธารณรัฐประชาธิปไตยเวียดนามให้กับพวกคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย เขากล่าวว่า “ปัญหาทางการเมืองของไทยเป็นปัญหาภายในของไทย ไม่มีที่ใดบนโลกนี้ที่ประเทศอีกประเทศหนึ่งจะกำหนดอนาคตของประชาชนอีกประเทศหนึ่งได้ ค่าแถลงการณ์ของทางฝ่ายไทยขัดแย้งกันเองเกี่ยวกับข้ออ้างอันตรายของคอมมิวนิสต์ในขณะที่ยังไทยรู้สึกภูมิใจในความสัมพันธ์ของไทยกับประเทศคอมมิวนิสต์ที่ใหญ่ที่สุดในโลกและไม่เห็นว่าจะมีอันตรายอย่างใดจากความสัมพันธ์นั้น แต่ในขณะเดียวกันทางไทยก็อ้างถึงอันตราย คอมมิวนิสต์จากประเทศสังคมนิยมเพื่อนบ้านเล็ก ๆ ประเทศหนึ่ง” **อาณ**

พันศักดิ์ วิญญรัตน์

* หมายเหตุ : ตัวเน้นในคำพูดเป็นการเน้นของผู้เขียนเอง

ศิลาขอขมา

หากว่าเราจะสรุปผลของการเจรจาตกลงหยุดยิงปารีสเมื่อปี ๑๙๗๓ ประโยคที่น่าจะใช้ได้ดีที่สุดก็คือ “ผลประโยชน์ของประเทศมาก่อนผลประโยชน์ของพันธมิตร” ความสำเร็จของนายเฮอร์คิสซิงเจอร์ ในการเจรจากับ เล ดิก ถ่อ หัวหน้าผู้แทนในการเจรจาม่ายเวียดนามเหนือ นั้น ได้มีการเขียนถึงมากมายโดยผู้ชำนาญการต่างประเทศ นิตยสารต่าง ๆ และหนังสือพิมพ์ทั่วโลก เมื่อเร็ว ๆ นี้วารสารว่าด้วยนโยบายต่างประเทศที่มีชื่อเสียงของสหรัฐฉบับหนึ่ง ก็ได้้นำเรื่องราวการเจรจาและยุทธศาสตร์การเจรจาที่ปารีสของนายคิสซิงเจอร์มาลง ข้อเขียนของนายท็ดชูลค์ ซึ่งแม้แต่กระทรวงการต่างประเทศสหรัฐ ๆ ก็ไม่ปฏิเสธว่าเป็นข้อเขียนยกเมฆนั้น เป็นที่กล่าวถึงกันในวงการผู้สังเกตการณ์ทางการเมืองเป็นอย่างดี (ทางกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐ ๆ เองก็ยอมรับว่า นายท็ดชูลค์ใช้ เอกสารลับของ กระทรวงประกอบ การเขียน)

ยุทธศาสตร์ ของ การเจรจาของนายคิสซิงเจอร์ที่พอจะสรุปได้จากบทความดังกล่าว มีใจความว่า จุดมุ่งหมายสำคัญของนายคิสซิงเจอร์ในการเจรจาสงบศึกสงครามเวียดนามกับเวียดนามเหนือก็คือ สงครามเวียดนามจะต้องลดความสำคัญลงในทางการเมืองภายในประเทศของสหรัฐ กล่าวคือ จะไม่เป็นเครื่องกีดขวางการรณรงค์หาเสียง เพื่อเลือกตั้งเป็นประธานาธิบดีครั้งต่อไปของนักสังคมนิยมสร้างบรรยากาศเพื่อการเจรจาขั้นสำคัญๆ ต่อไป ระหว่างสหรัฐ ๆ กับรัสเซีย สหรัฐ ๆ กับจีน จะเป็นไปไม่ได้หากสงครามเวียดนามยังเป็นประเด็นก้างขวางของสหรัฐ ๆ อีกทั้งถ้าหากสหรัฐ ๆ สามารถถอนทหารออกจากเวียดนาม (ไม่ใช่ถอนความยุ่งเกี่ยว) ก็เท่ากับจะสามารถแยกรัสเซียกับจีนให้ห่างกันออกไปอีก เพราะว่าการร่วมมือระหว่างจีนกับรัสเซียเท่าที่เหลือยู่ให้เห็น ก็คือการให้ความช่วยเหลือเวียดนามเหนือ หากสหรัฐถอนทหารออกจากเวียดนาม ความจำเป็นที่ประเทศทั้งสองจะช่วยเหลือเวียดนามเหนือ (ร่วมกัน) ก็จะน้อยลงเท่านั้น ก็เท่ากับว่าตัดจุดร่วมระหว่างจีนกับรัสเซียลงอีกจุดหนึ่ง ซึ่งแน่ที่สุดว่าจะมีประโยชน์กับลักษณะนโยบายต่างประเทศของคิสซิงเจอร์เป็นอย่างดี นายคิสซิงเจอร์เองได้กล่าวว่า สงครามเวียดนามเป็น “ละครสลับนฉากที่ทารุณที่สุด” นั่นคือทารุณสำหรับนโยบายใหญ่ในทางต่างประเทศของเขา

ลีลาการเจรจาของนายคิสซิงเจอร์พอจะแยกได้เป็นสามส่วน หนึ่งเขาทำการเจรจาโดยตรงกับ เลดิกถ่อ สองเขาทำการเจรจาโดยผ่านผู้นำจีนและรัสเซีย โดยเฉพาะกับโจวเอนไหลและนายเบรชเชเนฟ สามเขาทำการเจรจากับนายเหงียนวันเทียว

* 1 "How kissinger did it" by Tad Szulc, *Foreign Policy* November 15, 1974

2 "Aftermate", State Dept. Statements on Tad Szulc's article, *Foreign Policy*, November 16, 1974

3 Thieo: An Interview with Oriana Fallaci, *The New Republic*, Jan. 20, 1973

เครื่องมือในการเจรจา คือ กับเวียดนามเหนือเขาให้คำมั่นสัญญาว่าจะถอนทหารจากเวียดนามใต้ กับรัสเซียเขาทำการเจรจาจำกัดและลดกำลังรบนิวเคลียร์ก็เพื่อผลประโยชน์ทางการค้าระหว่างสหรัฐกับรัสเซีย กับจีนเขาได้ลดความสำคัญของเกาะไต้หวันในส่วนที่เป็นโครงสร้างทางยุทธศาสตร์ของสหรัฐ กับเหิงยวนเหี้ยว เขาให้คำมั่นสัญญาว่าจะให้ความช่วยเหลือต่อไปภายหลังการลงนามสัญญาสงบศึก เครื่องมือสำคัญอีกประการหนึ่งของนายคิสซิงเจอร์ก็คือ พลังทางการคลังของกองทัพสหรัฐ ในการเจรจากับเลดกถ่อนคิสซิงเจอร์ได้ต่อรองอย่างหนัก แต่เมื่อมีข้อเสนอที่ทางเวียดนามเหนือจะรับได้ เขาก็จะไม่บอกเลดกถ่อนโดยตรง แต่จะบอกกับจีนและรัสเซียแทน ซึ่งก็เท่ากับพยายามดึงให้ทั้งรัสเซียกับจีนเข้าพัวพันกับการเจรจาเพื่อผลประโยชน์ของสหรัฐ และของประเทศทั้งสองด้วย เท่าที่บทความนี้เปิดเผย ในการพูดกับรัสเซียนี้ นายคิสซิงเจอร์ได้เปิดเผยข้อเสนอที่ทางเวียดนามเหนือจะรับได้ สำหรับการพูดกับจีนนี้ นายคิสซิงเจอร์อ้างว่าท่าทีของสหรัฐในอนาคตต่อเวียดนามเหนือจะเป็นอย่างไร เช่นว่า "ในเมื่อสหรัฐจะเป็นมิตรกับจีนก็ย่อมจะต้องเป็นมิตรกับเวียดนามด้วย ส่วนเวียดนามเหนือก็น่าจะมองกระบวนการของประวัติศาสตร์เป็นขั้น ๆ ไปคือ ขั้นที่หนึ่งสหรัฐถอนทหารออกจากเวียดนาม ขั้นที่สองการรวมเวียดนามเป็นประเทศเดียว" ในการเจรจากับเหิงยวนเหี้ยวนี้ ขั้นแรกนายคิสซิงเจอร์ปลอบใจเกี่ยวกับความกังวลแผนบุกเวียดนามเหนือ โดยที่สหรัฐจะสนับสนุนทางกำลังอาวุธ แต่พอการเจรจากับเลดกถ่อนผ่านไปได้อีกขั้นหนึ่ง คิสซิงเจอร์ก็ทึ่งเหี้ยวให้อยู่ในความมืด จนกระทั่งนายเหี้ยวมารู้เอาภายหลังว่า คิสซิงเจอร์ได้ทำการตกลงไปแล้วโดยที่เหี้ยวไม่ได้รับรู้เรื่องด้วยเลย

เหิงยวนเหี้ยวได้คัดค้านไม่ยอมที่จะลงนามร่างสัญญาที่คิสซิงเจอร์หมายมั่นจะไปลงนามที่ฮานอย โดยเสนอของตนเพิ่มและเปลี่ยนแปลงขึ้นมาอีก จุดนี้แหละที่น่าสนใจที่สุด กล่าวคือในการที่จะเปิดฮานอยและโฮฟองอย่างหนัก เมื่อคริสต์มาสปี ๑๙๗๒ ซึ่งเป็นภาระเปิดหนักที่สุดในสงครามอินโดจีนนั้น มีขึ้นเพราะเหตุใด ทางฝ่ายเจ้าหน้าที่ของนายคิสซิงเจอร์ได้อ้างว่า เพราะว่าทางคณะกรรมการกลางการเมืองของเวียดนามเหนือ ซึ่งเสียงส่วนใหญ่อาจจะไม่ยอมรับข้อเสนอ (ที่ยอมอ่อนลง) ของฝ่ายสหรัฐ คืออ่านข้อเสนออื่น ๆ ไม่ออก ดังนั้นการที่จะเปิดก็เท่ากับเป็นการช่วยให้ฮานอยอ่านข้อเสนอของสหรัฐให้ออก คือบังคับให้ยอมรับข้อเสนอที่สหรัฐ เห็นว่าดีแล้วและดีที่สุดสำหรับฮานอยตามความคิดของสหรัฐ ความคิดของผู้สังเกตการณ์ทางการเมืองของสหรัฐบางคนก็มีความเห็นว่า เมื่อคิสซิงเจอร์ไม่สามารถดิ้นให้เหี้ยวยอมรับร่างสัญญาระหว่างสหรัฐกับฮานอยได้ การที่จะเปิดก็ย่อมเป็นการทิ้งเพื่อเสริมขวัญของฝ่ายเหี้ยวในไซ่ง่อน เพราะเมื่อมีการลงนามสัญญาสงบศึกแล้ว สหรัฐหวังว่า เหี้ยวคงจะพอใจที่ฮานอยถูกทำลายและตัดกำลัง บทบาทที่อ้างถึงข้างต้นนี้ยังได้อ้างอีกว่า เพราะการที่จะเปิดฮานอยและโฮฟองครั้งนั้นทำให้ทางฮานอยขอให้มีการพบปะเจรจากันขึ้น และทางสหรัฐได้สืบทราบมาว่าทางฮานอยเองก็มีจรวดต่อสู้อากาศยานน้อยเต็มทน

ในการสัมภาษณ์ เลดก๊อ คีร์น เราถือว่าเป็นการสัมภาษณ์ ซึ่งทำความถึงข้ออ้างต่าง ๆ ของสหรัฐ โดยเฉพาะข้ออ้างในบทความอันโอ้อาวของของนายท็ดชูลค์เป็นครั้งแรกกว่าได้ ถึงแม้ เลดก๊อ จะมีได้กล่าวถึงว่า รัสเซียและจีนนั้นมีส่วนในการดำเนินการเจรจาสงบศึกที่ปารีสหรือไม่ แต่คำตอบของเลดก๊อก็ย่อมน่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง (เชื่อว่าทางสถานทูตอเมริกันก็คงจะสนใจเป็นพิเศษ) โดยเฉพาะสำหรับประเทศไทยเองก็น่าจะอ่านดีลาของนายคิสซิงเจอร์ให้ออก และน่าจะระลึกถึงบทเรียนที่นายเหียนวันเทียวได้รับจากคิสซิงเจอร์ เราน่าจะถามตัวเองว่าเราจะสามารถเดินตามรอยเท้าทางการทูตของนายคิสซิงเจอร์ได้มากน้อยเพียงใด เรามีอริปไตยทางการทูตเท่าสหรัฐหรือ ถึงจะคิดเดินตามเขา แต่ถ้ามีคนคิดเช่นนั้นก็เห็นจะลำบาก

“คุณคิดว่าประเทศไทยสามารถจะรักษาอริปไตยของประเทศได้ โดยการ สร้างดุลยภาพ แห่งอำนาจระหว่าง รัสเซีย จีน สหรัฐ และญี่ปุ่น นั่นหรือ”

คำถามนี้เป็นคำถามของเจ้าหน้าที่เวียดนามเหนือซึ่งได้ถาม นายพันศักดิ์ วิญญรัตน์ ที่ปรึกษาฝ่ายต่างประเทศของ สังคมศาสตร์ปริทัศน์ ที่ได้เดินทางไปเยือนเวียดนามเหนือคงเป็นข่าวเมื่อเร็ว ๆ นี้

กองบรรณาธิการ

โครงการหนังสือเล่ม
ของ
กองบรรณาธิการ

สังคมนิยมปริทัศน์

ที่พอจะแบ่งปันขายท่านได้บ้าง

วิรัชนาอาเซียน
จิตร กุมิศักดิ์
การปฏิวัติของจีน

กับเล่มล่าสุด

ขบวนการ
คอมมิวนิสต์
ในประเทศไทย

วางแนบไว้ตามแผงหนังสือแล้ว

สัมพันธ์
เล ดีก ต่อ

พื่อข่าวพิเศษ

ปริทัศน์ — กล่าวกันว่าคิสซิงเจอร์ได้ขอร้องให้มีการพักรบที่เหมาะสมเป็นเวลา ๒ ปี หลังจากกองทหารสหรัฐได้ออกนอกไปจากเวียตนาม ขณะนี้ก็จวนครบ ๒ ปีแล้ว เราอยากจะทราบว่าคุณได้วาดความหวังเพื่อสันติภาพในเวียตนามไว้อย่างไร

เลดก๊อ — ความจริงแล้ว ดร. คิสซิงเจอร์ไม่เคยยกเรื่องการพักรบที่เหมาะสมหรือการพักรบใด ๆ ขึ้นมากล่าวเลย นับตั้งแต่ได้มีการลงนามในข้อตกลงเมื่อวันที่ ๑๓๕๔ เป็นต้นมา เป็นนโยบายถาวรของสหรัฐอเมริกาที่จะรุกรานและแทรกแซงปัญหาของเวียตนามมาเป็นเวลากว่า ๒๐ ปีแล้ว และนโยบายนี้ก็ยังคงดำเนินต่อมาไม่หยุดยั้ง นับตั้งแต่ความพ่ายแพ้ของฝรั่งเศสในสงครามครั้งก่อนสหรัฐก็ได้เข้าแทรกแซงปัญหาเวียตนาม โดยการส่งอาวุธ กำลังทหาร ที่ปรึกษาทางทหารเข้ามาในเวียตนามภาคใต้ นั่นคือสาเหตุที่แท้จริงของสงครามต่อต้านที่ก่อขึ้นโดยประชาชนแห่งเวียตนามภาคใต้ ซึ่งลุกขึ้นต่อต้านนโยบายแห่งการรุกรานและแทรกแซงอย่างที่สหรัฐได้นำมาใช้ยู่นี้ การรบบแบบใหม่ที่สหรัฐได้กระทำอยู่ประสมกับความพ่ายแพ้ และรัฐบาลโง่เง่าที่สหรัฐตั้งขึ้นที่กัวลันโม ต่อมาสหรัฐได้ส่งกองทหารสหรัฐเป็นจำนวนกว่าครึ่งล้านมาก่อสงครามในภูมิภาคเวียตนามภาคใต้ ในเวลาเดียวกันสงครามทำลายล้างก็ได้จู่โจมมาสู่เวียตนามภาคเหนือ ความพยายามเหล่านี้ทั้งหมดล้วนแต่ประสบกับความล้มเหลวและสหรัฐก็ถูกบีบบังคับให้ลงนามในข้อตกลงปารีส ท่านอาจกล่าวได้ว่านับตั้งแต่การลงนามในข้อตกลงปารีสเป็นต้นมาไม่เคยเกิดวันแห่งสันติภาพขึ้นในเวียตนามได้เลยแม้แต่วันเดียว ไม่เคยมีการพักรบแม้แต่วันหนึ่ง ท่านเห็นไหม -- ก็เพราะการดำเนินนโยบายรุกรานและแทรกแซงอย่างไม่หยุดยั้งของสหรัฐนั่นเอง สหรัฐยังดำเนินการช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและการทหารให้กับรัฐบาลของเทียวเพื่อให้ดำเนินสงครามต่อไป เพราะฉะนั้นเราอาจกล่าวได้ว่าสงครามที่กำลังดำเนินอยู่ในเวียตนามภาคใต้ปัจจุบันนี้ได้เปลี่ยนเข้าสู่ยุคที่ดุเดือดและตึงเครียดอย่างยิ่ง ประชาชนเวียตนามปรารถนาสันติภาพ พวกเขาต้องการเห็นข้อตกลงปารีสเป็นไปอย่างถูกต้อง แต่รัฐบาลสหรัฐที่รับช่วงกันมา แม้แต่รัฐบาลของนายเยราล ฟอร์ด คนล่าสุดเองก็ยังคงดำเนินการละเมิดข้อตกลงปารีสอยู่นั่นเอง ที่กล่าวมานั้นได้อธิบายระดับขั้นที่ตึงเครียดอย่างยิ่งของสงครามในเวียตนามภาคใต้ปัจจุบัน หากสหรัฐยังดำเนินนโยบายเหมือนที่เคยกระทำอยู่ขณะนี้ ยังดำเนินนโยบายให้ชาวเวียตนามฆ่ากันเอง ยังดำเนินการสร้างอาณานิคมสมัยใหม่ในเวียตนามภาคใต้ หากมันยังคงต้องการแบ่งแยกเวียตนามอยู่อีกต่อไปแล้ว สหรัฐและทางการไซ่ง่อนจะต้องพบกับความล้มเหลวอีกอย่างแน่นอน -- เพราะว่า สหาย หากท่านมองย้อนกลับไปที่เมื่อ ๒๐ ปีที่แล้วว่าที่ฉันเพิ่งได้บอกแก่ท่านนั้น ท่านจะต้องมองเห็นการพยายามนำเอานโยบายรุกรานและแทรกแซงของสหรัฐเข้ามาใช้ในเวียตนามภาคใต้ -- และนโยบายนี้ก็ยังคงดำเนินอยู่ต่อไป ความแตกต่างก็มีอยู่เพียงว่า ในปัจจุบันนี้ไม่มีกองกำลังสหรัฐ ที่เป็นกองกำลังทหารอยู่ในเวียตนามภาคใต้เท่านั้น

ปริทัศน์ — ในช่วงนั้นเฮนรี คิสซิงเจอร์กำลังนำเอาเรื่องนขนาตรวจสอบใหม่อีกครั้งและเราหวังว่าท่านจะเล่าเรื่องเกี่ยวกับการเจรจาปารีสให้เราฟังสักเล็กน้อย พฤติกรรมของ ดร. เฮนรี คิสซิงเจอร์เป็นอย่างใดในการเจรจาคราวนี้ มีบทความที่มีอิทธิพลในหนังสือพิมพ์อเมริกัน *Foreign Affairs* เรื่องหนึ่งซึ่งเขียนโดยนักหนังสือพิมพ์อเมริกันชื่อ *Tad Szulc* และได้ตีพิมพ์ใน *The New York Times* เมื่อเร็วๆ นี้ ได้ให้ข้อสังเกตว่าเฮนรี คิสซิงเจอร์กับท่านเองได้ทำข้อตกลงลับระหว่างกันไว้ ท่านจะกรุณาเล่าถึงการเจรจาในครั้งนั้น และวิเคราะห์เหตุการณ์ที่นำมาสู่การทิ้งระเบิดเวียดนามเหนือเมื่อเดือนธันวาคมปี ๑๙๗๒ ให้เราฟังได้ไหม

เดคกัธ — ผมกล่าวได้ว่า นับตั้งแต่เริ่มการเจรจา ผมได้ติดต่อโดยตรงกับ ดร. คิสซิงเจอร์ ผมจะเล่าเกี่ยวกับข้อสรุปและท่าทีของสหรัฐอย่างคร่าวๆ นั่นคือประการแรก -- สหรัฐต้องการที่จะดำเนินการเจรจาโดยอาศัยความเป็นต่อทางกำลังตลอดเวลา ประการที่สอง -- สหรัฐถูกตั้งให้ต้องรักษาน้ำบอยครั้งประการที่สาม -- สหรัฐมักจะถูกตั้งให้เปลี่ยนแปลงข้อตกลงที่ได้ทำไปแล้วเสมอๆ แต่ในที่สุด ทั้งการใช้กำลังอย่างป่าเถื่อนของสหรัฐ กลโกงของสหรัฐ และความพยายามทำลายความศรัทธาของสหรัฐล้วนต่างประสบความสำเร็จหมดทั้งสิ้น นั่นคือเหตุผลที่ว่าทำไมสหรัฐจึงถูกบีบบังคับให้ต้องลงนามในข้อตกลงปารีส

เอาละ ผมจะกล่าวถึงการเจรจาและการตกลงใจของข้อตกลงปารีสอย่างสั้นๆ เพื่อแสดงให้ท่านเห็นการตกลงใจซึ่งผมจะได้บอกกับท่าน เราอาจกล่าวได้ว่าเราได้ประสบการณ่มากมายในการเจรจากับมหาอำนาจจักรพรรดินิยม -- ครั้งแรกกับฝรั่งเศสและต่อมากับสหรัฐ ดังนั้นข้อตกลงเฮนรีเมื่อปี ๑๙๕๔ ที่สหรัฐพยายามที่จะทำลายทิ้งเสีย เขาไม่ได้ลงนามในข้อตกลง แต่ก็สัญญาว่าจะเคารพในข้อตกลงเฮนรีนั้น และสหรัฐก็ได้แทรกแซงเวียดนามและดำเนินการรุกรานเวียดนาม ในปี ๑๙๖๒ ข้อตกลงเฮนรีเกี่ยวกับลาวได้รับการลงนาม แต่หลังจากนั้นสหรัฐก็ได้ทำลายข้อตกลงเกี่ยวกับลาวทิ้ง และสงครามในลาวก็ได้เริ่มขึ้น มีปัจจุบันเรามีข้อตกลงปารีสเกี่ยวกับเวียดนาม ทันที่ได้นำเอาข้อตกลงปารีสมาใช้ ผมก็ได้บอกกับ ดร. คิสซิงเจอร์ว่าเมื่อท่านได้ลงนามในข้อตกลงปารีสแล้ว ท่านจะต้องเคารพต่อข้อตกลงอย่างเคร่งครัด และเขาก็ลุกขึ้นและกล่าวกับผมว่าเขาจะต้องเคารพและดำเนินการตามข้อตกลงนี้อย่างถูกต้อง แต่น้ำหนักที่ลงนามยังไม่ทันแห้ง และฉันยังไม่ทันกลับถึงประเทศ สงครามก็ได้ดำเนินต่อไปในเวียดนาม - เวียดนามภาคใต้ ดังนั้นเขาจึงทรยศต่อคำพูดของเขาเองในทันทีที่ได้ลงนามในข้อตกลงนั้นและทันทีที่เขาได้ให้สัญญาไว้ที่เดียว แม้ทางการไซ่ง่อนเองก็ได้ปฏิบัติตามข้อตกลง และมันเป็นเรื่องที่น่าพอใจเป็นอย่างยิ่งที่จะประกาศให้ปวงชนได้ทราบถึงข้อตกลงนี้ ต่อมาในเดือนพฤษภาคมและมีถุนายนปี ๑๙๗๓ สหรัฐได้ขอพบปะกับผมอีกในปารีส และผมก็ได้พบกับ ดร. คิสซิงเจอร์เป็นเวลาเกือบเดือนเต็มๆ การพบปะครั้งนี้ได้ทำให้เกิดแถลงการณ์ร่วมเดือนมิถุนายน ผมได้รับประสบการณ์จากข้อตกลงปารีส ดังนั้นหลังจากที่ลงนามในข้อตกลงแถลงการณ์ร่วม ผมจึงได้บอก ดร. คิสซิงเจอร์ว่า นับตั้งแต่ท่านได้ลงนามในข้อตกลงแถลงการณ์ร่วม ท่านต้องปฏิบัติตามข้อตกลงแถลงการณ์ร่วมและข้อตกลงปารีสให้ถูกต้อง หากสหรัฐและทางการไซ่ง่อนยังคงละเมิดข้อตกลงปารีส ผมก็ต้องบอกกับท่านว่าประชาชนเวียดนามจะไม่นิ่งดูดายและปล่อยให้ท่านกระทำตามอำเภอใจ และสถานการณ์ก็ได้ดำเนินไปตามที่ฉันได้คาดไว้

รัฐบาลของเทียวได้ดำเนินสงครามโดยการช่วยเหลือและยุยงของสหประชาชาติแห่งเวียดนามภาคใต้ ภายใต้การนำของรัฐบาลที่ปฏิวัติเฉพาะกาลแห่งเวียดนามภาคใต้* ได้ต่อสู้อย่างเด็ดเดี่ยว และในเดือนธันวาคม ปี ๑๙๗๓ ผมได้พบปะกับ ดร. คิสซิงเจอร์อีกตามคำขอของเขา การพบปะครั้งนั้นกินเวลาเพียงวันเดียว ผมได้ใช้ข้อบังคับตามข้อตกลงปารีสที่สหรัฐและทางการไซ่ง่อนได้ให้สัญญาไว้ ผมบอกกับเขาว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเวลานี้แสดงว่าท่านไม่เคยเคารพต่อเกียรติและการลงนามของท่านเองเลย และหากสถานการณ์ในเวียดนามภาคใต้อย่างคงตั้งเครียดต่อไปอีกแล้ว สหรัฐและทางการไซ่ง่อนต้องรับผิดชอบอย่างเต็มที่

ปริทัศน์ — ตามที่ชนะของท่านแล้ว อะไรคือเหตุผลที่แท้จริงของการทิ้งระเบิดในวันคริสต์มาสดี เมื่อปี ๑๙๗๒ ที่กระทำต่อสาธารณรัฐประชาธิปไตยเวียดนาม** อะไรคือสาเหตุสำคัญ

เลคกี้ออ — ท่านคงจำได้อย่างแน่นอนว่า เมื่อปลายเดือนตุลาคมปี ๑๙๗๒ การเจรจากับสหรัฐได้ลงเอยกันบ้างแล้ว เราได้มาถึงการวางพื้นฐานข้อตกลงสำหรับการแก้ไขปัญหาเวียดนาม สหรัฐได้กำหนดวันในการลงนามในข้อตกลงนี้ และพูดว่าไม่ต้องแก้ไขสาระในข้อตกลงนี้อีกแล้ว แต่หลังจากการเลือกตั้งในสหรัฐ และหลังจากที่นิกสันได้รับเลือกให้กลับเข้าดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีอีกครั้งนั้น นิกสันก็ได้ทำการแก้หน้าอย่างน่าละอาย เขาเรียกร้องให้ทำการแก้ไขสาระของข้อตกลงเกี่ยวกับเรื่องคุณธรรมในหลายๆ แห่ง เพื่อที่จะบังคับให้ประชาชนเวียดนามยอมตามข้อเรียกร้องของสหรัฐ และเพื่อที่จะให้ยอมรับการแก้ไขข้อตกลง และเพื่อที่จะให้ตนเองได้เจรจาในฐานะที่เป็นต่อทางกำลัง นิกสันก็ได้สั่งให้ทิ้งระเบิดยานออยอย่างหนัก และบีบล้อมขานออยเป็นเวลากว่า ๑๒ วัน การโจมตีทางอากาศครั้งนี้เป็นครั้งใหญ่ที่สุดของการโจมตีทางอากาศทั้งหมดที่กระทำโดยสหรัฐในรอบ ๑๒ มีแห่งการแทรกแซงและการรุกรานทางทหารของสหรัฐต่อเวียดนาม -- ทั้งในภาคเหนือและในภาคใต้

การโจมตีทางอากาศครั้งนี้นำมาซึ่งความเสียหาย ความเจ็บปวดทรมาน ความเศร้าโศก และความตายให้แก่ประชาชนเวียดนาม และเป็นอาชญากรรมครั้งใหญ่ที่สุดของสหรัฐที่กระทำในเวียดนาม แต่ในเวลาเดียวกันการโจมตีทางอากาศครั้งนี้ได้สร้างความพ่ายแพ้อย่างหนักที่สุดที่สหรัฐได้เผชิญมาระหว่างสงคราม เพราะอำนาจที่ป่าเถื่อนที่สหรัฐใช้ไม่สามารถเอาชนะความมุ่งมั่น และความมุ่งมั่นที่จะต่อสู้และเอาชนะชนะของประชาชนเวียดนาม นอกจากนี้ เนื่องมาจากความพ่ายแพ้ในการโจมตีทางอากาศเมื่อเดือนธันวาคม และเนื่องมาจากเสียงประณามของประชาชนทั่วโลก สหรัฐก็ขอพบปะกับผม แต่เป็นไปตามเงื่อนไขว่าจะต้องยุติการทิ้งระเบิด ซึ่งฝ่ายเราเป็นผู้ตั้งขึ้น หลังจากการยุติการทิ้งระเบิด ผมได้กลับมายังปารีสและเริ่มการเจรจากับ ดร. คิสซิงเจอร์ต่ออีก ซึ่งนำมาสู่การลงนามในข้อตกลงปารีส หากจะพูดกันสั้นๆ แล้ว ข้อตกลงปารีสฉบับปัจจุบันคล้ายคลึงกับสาระในข้อตกลงดั้งเดิม ผมหวังคิดว่าอาชญากรรมที่กักขังโดยสหรัฐครั้งนี้ยังมีได้จางหายไปจากความทรงจำของประชาชนอเมริกันและประชาชนทั่วโลก และอาชญากรรม

* เวียดนาม

** เวียดนามเหนือ

การโจมตีทางอากาศครั้งนี้ได้ดำเนินไปโดยการตกลงร่วมกันระหว่างนักสัน ดร. คิสซิงเจอร์ และกระทรวง
ลาโหมสหรัฐ ทั้งสามนี้เองที่ยินยอมให้ทำการทิ้งระเบิดครั้งนี้ แต่ความมุ่งหวังในการดำเนินการโจมตี
ทางอากาศครั้งนี้เพื่อที่จะได้เจรจาในฐานะเป็นต่อทางกำลัง จุดมุ่งหวังนี้ปรากฏว่าล้มเหลวโดยสิ้นเชิง
ริทส์ — นี่เป็นคำถามที่เกี่ยวข้องกับข้างต้น เนื่องจากการลาออกของนักสัน จึงเป็นที่
ปิดเสียว่าทางกระทรวงลาโหมสหรัฐเกิดวิตกกังวลเกี่ยวกับประธานาธิบดีนักสัน เนื่องมา
จากเจ้าหน้าที่ผู้หนึ่ง กล่าวถึงความเปลี่ยนแปลงของท่านในระหว่างการทิ้งระเบิดเมื่อเดือน
นี้ว่าคมปี ๑๙๗๒ และนักสันกับคิสซิงเจอร์เกี่ยวข้องกันอย่างไรเมื่อมีการทิ้งระเบิด โดย
เฉพาะอย่างยิ่ง ใครเป็นผู้ออกคำสั่ง

ลคกถือ — ตามความเข้าใจของผม การทิ้งระเบิดในเดือนธันวาคมเป็นความรับผิดชอบของประธานา
ธิบดีนักสันและ ดร. คิสซิงเจอร์ โดยความจริงประธานาธิบดีนักสันมีส่วนในการตัดสินใจ-อำนาจในการตัด
ใจ ส่วนดร. คิสซิงเจอร์อยู่ในฐานะผู้สนับสนุน เขาเห็นด้วยกับการตัดสินใจของนักสัน

ริทส์ — ข้ามมาสู่สถานการณ์ในเวียดนามใต้ ท่านคิดว่าสถานการณ์จะออกมาในรูปใด
ท่านคิดบ้างไหมว่านโยบายของอเมริกันต่อตัวตัวเองกำลังเปลี่ยนแปลง และเราก็คิดได้ใหม่
ว่าโดยการกระทำอำพรางของสหรัฐอาจจะนำเอาคนอื่นที่ใช้ได้เหมือนกันมาแทนที่ตัวท่าน
จึงได้เห็นนโยบายอเมริกันโดยตัวมันเองเปลี่ยนแปลงไปบ้างหรือไม่

ลคกถือ — สถานการณ์ในเวียดนามภาคใต้ตั้งเครียดขึ้นมา เนื่องจากการละเมิดข้อตกลงของสหรัฐและ
ทางการไซ่ง่อน กว่า ๒๐ เดือนที่ผ่านมาประชาชนเวียดนามภาคใต้ได้รับความสำเร็จหลายต่อหลายครั้ง
ในการต่อสู้ของพวกเขา ปัจจุบันเป็นที่แน่ชัดแล้วว่าแผนการของสหรัฐและทางการไซ่ง่อนไม่มีทางเป็น
จริงได้ พวกเขาต้องการอะไรหรือ พวกเขาต้องการกำหนดขีด บัดล้อม และลดทอนเขตปลดปล่อยภาย
ใต้การครอบครองของรัฐบาลที่ปฏิวัติเฉพาะกาลเวียดนามภาคใต้ พวกเขาต้องการทำลายกำลังที่ปฏิวัติใน
เวียดนามภาคใต้ แต่ก็ไม่ประสบความสำเร็จ ปัจจุบันรัฐบาลที่ปฏิวัติเฉพาะกาลเวียดนามภาคใต้มีความเข้มแข็ง
มากขึ้นกว่าแต่ก่อน เป็นที่แน่ชัดว่าเวลามิได้ช่วยอีกฝ่ายหนึ่งเลย พวกเขากำลังถูกบีบรัด ทางทางไซ่ง่อน
พร้อมด้วยการสนับสนุนและการช่วยเหลือของสหรัฐกำลังเผชิญกับอุปสรรคใหญ่หลวง พวกเขาไม่เพียง
ต้องเผชิญกับความล้มเหลวทางการทหาร พ่ายแพ้ในการรบต่อเนื่องกันเรื่อยมา หากแต่พวกเขากำลัง
เผชิญกับอุปสรรคทางเศรษฐกิจและทางการเมืองขนาดใหญ่อีกด้วย หนังสือพิมพ์ในสหรัฐ ในประเทศ
อื่นๆ ในเวียดนามภาคใต้ได้เปิดโปงอุปสรรคเหล่านี้อย่างครึกโครม ท่านคงทราบถึงการต่อสู้ที่ขบเคี้ยว
โดยประชาชนเวียดนามภาคใต้ภายในเมือง พวกเขากำลังขบเคี้ยวการต่อสู้ทางการเมืองในนั้น พร้อม
้วยประชาชนจากทุกสาขาอาชีพ--กรรมกร เยาวชน บัญชีชน ศาสนิกชน สมาชิกฝ่ายค้าน สมาชิก
สภา ในรัฐสภาเวียดนามภาคใต้ พวกเขาได้สร้างแนวร่วมเพื่อเรียกร้องสิทธิประชาธิปไตยในเวียดนาม
ภาคใต้ เรียกร้องสภาพชีวิตที่ดีกว่าในเวียดนามภาคใต้ เรียกร้องสันติภาพและยุติสงคราม และแก้ไขการ
ปฏิบัติให้เป็นไปตามข้อตกลงปารีส พวกเขา กำลังเรียกร้องข้อเสนอหลักที่เป็นธรรม--นั่นคือการโค่นล้ม

เที่ยวและพรรคพวกของเขาและรัฐบาลใหม่ที่ขึ้นอยู่ข้างสันติภาพ ความปรองดองกันภายในชาติ และแก้ไข การปฏิบัติให้เป็นไปตามข้อตกลงปารีส ส่วนความพยายามของรัฐบาลของเที่ยว ภายใต้การยุ้งของซีไอเอ ก็ได้ส่งสมาชิกของกลุ่มเอเชียน เข้าไปในการเคลื่อนไหวมวลชนของเวียดนามภาคใต้ เพื่อที่จะบ่อนทำลาย การเคลื่อนไหว เพื่อที่จะบิดเบือนการเคลื่อนไหวจากจุดมุ่งหมายของพวกเขา และเพื่อที่จะเปลี่ยนการ เคลื่อนไหวมาเป็นประโยชน์ต่อฝ่ายตน แต่ความพยายามของพวกเขาปรากฏว่าไร้ประโยชน์ กลยุทธ์ซึ่งวาง มาโดยซีไอเอ และรัฐบาลของเที่ยวนั้นจะต้องประสบความล้มเหลว ประชาชนเวียดนามภาคใต้ได้ตกลงใจ ที่จะดำเนินการต่อสู้ของตนเพื่อล้มล้างเที่ยวและแก๊งค์ของเขา เนื่องจากการต่อสู้ที่แบ่งแยกประชาชนแห่ง เวียดนามภาคใต้ตัวเอง ไม่ช้าก็เร็ว สหรัฐจะต้องถูกบังคับให้เปลี่ยนตัวเหียนวันเที่ยว ในกรณีที่สหรัฐ ไม่เต็มใจที่จะเปลี่ยนตัวเที่ยวและครอบครัวของเขา ประชาชนเวียดนามภาคใต้ก็จะโค่นล้มเขาลงโดย เจตนาธรรมของพวกเขาเอง บัดนี้มีทางเป็นไปได้โดยสองทางเท่านั้นสำหรับเวียดนามภาคใต้ ทางแรกสหรัฐ และทางการไซ่ง่อนจะยังคงดำเนินสงคราม และจะยังคงหาทางละเมิดข้อตกลง ทางที่สองคือสหรัฐและ ทางการไซ่ง่อนจะต้องปฏิบัติตามข้อตกลงอย่างถาวร พวกเขาต้องเลือกทางหนึ่งในสองทางนี้ หากพวกเขาเลือกทางแรกและดำเนินสงครามและยังคงละเมิดข้อตกลงแล้ว ประชาชนเวียดนามภาคใต้ก็จะถูกเลือก ให้ต่อสู้ต่อไป และพวกเขาจะต้องประสบชัยชนะอย่างแน่นอน เหตุการณ์ได้ถูกกำหนดให้เป็นเช่นนั้น ประสบการณ์ในอดีตได้แสดงให้เห็นว่า -- ก่อนนี้สหรัฐมีกำลังทหารกว่าครึ่งล้านในเวียดนามภาคใต้ และ ยังไม่ประสบผล -- และท้ายสุดสหรัฐต้องถอนทหารเหล่านั้นออกไป บัดนี้สหรัฐก็ยังดำเนินเส้นทางสายเก่า ในการช่วยเหลือเที่ยวให้ดำเนินสงคราม ใช้เขาเป็นเครื่องมือเพื่อการแทรกแซงเวียดนามภาคใต้ การ กระทำเช่นนี้จะต้องประสบกับความพ่ายแพ้หนักยิ่งขึ้นไปอีกอย่างไม่ต้องสงสัย

ในกรณีของทางที่สอง หมายความว่าหากสหรัฐและทางการไซ่ง่อนปฏิบัติตามข้อตกลงปารีสอย่างเคร่ง ครัดแล้ว รัฐบาลของสาธารณรัฐประชาธิปไตยเวียดนามและรัฐบาลที่ปฏิวัติเฉพาะกาลเวียดนามภาคใต้ ก็จะไม่เคารพในข้อตกลงปารีสและปฏิบัติตามอย่างเข้มงวดเช่นในอดีตที่ผ่านมา นั่นคือหนทางเดียวที่จะ ทำให้เกิดข้อยุติอย่างมีสันติภาพในปัญหาเวียดนาม แต่ในอีกทางหนึ่ง ตราบไตที่รัฐบาลของเที่ยวยังคงอยู่ ในอำนาจ ก็ไม่มีความหวังใดๆที่รัฐบาลนี้จะปฏิบัติตามข้อตกลงปารีสอย่างถูกต้อง นั่นคือเหตุผลที่ว่า ทำไมประชาชนเวียดนามภาคใต้เรียกร้องไม่เพียงแค่เปลี่ยนตัวเที่ยวแต่เพียงคนเดียวเท่านั้น หากแต่ต้อง เปลี่ยนนโยบายของสหรัฐและทางการไซ่ง่อนต่อเวียดนามภาคใต้เองอีกด้วย นั่นคือเหตุผลที่ว่าทำไมสหรัฐ จะต้องเปลี่ยนตัวเที่ยวและเปลี่ยนแปลงนโยบายของตนต่อเวียดนามภาคใต้ ทั้งนี้เพื่อจัดตั้งรัฐบาลในเวียดนาม ภาคใต้ที่ขึ้นอยู่ข้างสันติภาพ ความปรองดองของชาติ และปฏิบัติตามข้อตกลงปารีส นี่เป็นเพียงทาง เดียวที่จะนำข้อยุติที่มีสันติภาพมาสู่ปัญหาเวียดนาม แต่อย่าเพิ่งไปไกลนัก เราไม่อาจกล่าวได้ว่านโยบาย สหรัฐได้รับการเปลี่ยนแปลงไปแล้วในเวียดนาม และรัฐบาลของเที่ยวยังคงคือค่าน้อย ยังคงปฏิเสธที่จะ ปฏิบัติตามข้อตกลงปารีส ข้อพิพจน์ของนโยบายสหรัฐต่อเวียดนามที่ยังไม่เปลี่ยนแปลงก็คือ หลังจากที่ได้ คำนั่ง ประธานาธิบดี เยราล ฟอร์ด ได้กล่าวว่า เขายังคงดำเนินตามนโยบายของริชาร์ด นิกสัน คิสซิงเจอร์เองก็ได้กล่าวเมื่อเร็วนี้ว่า ในฐานะที่มีส่วนร่วมในข้อตกลงปารีส สหรัฐจะต้องสร้างเงื่อนไข

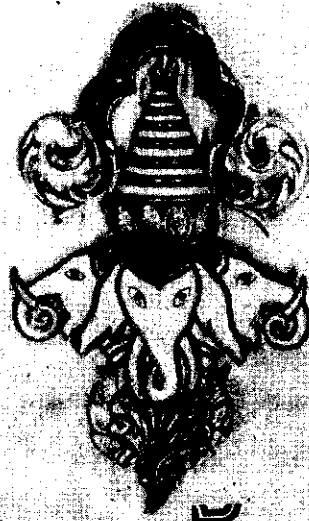
เพื่อบังคับให้มีการหยุดยิง -- และนั่นคือเหตุผลที่ว่าทำไมสหรัฐต้องหนุนช่วยสาธารณรัฐเวียดนามด้วย
วิถีทางต่างๆ เครื่องใช้ไม้สอย และอาวุธยุทโธปกรณ์ เพื่อว่ารัฐบาลนี้อาจจะคงอยู่และอาจจะยังคงอยู่รอด
ได้อย่างไม่ต้องสิ้นเปลืองนัก เอกอัครราชทูตมารตินประจำกรุงไซ่ง่อนจึงไม่เกรงกลัวต่อการกระทำที่นำ
ละอายใดๆ ในการปกปิดความจริงและข้อเท็จจริงในเวียดนามภาคใต้ไว้ ทั้งนี้เพื่อที่จะได้รับความช่วยเหลือ
ของสหรัฐต่อรัฐบาลของเขามากขึ้น นายคลีเมนต์รองรัฐมนตรีกระทรวงกลาโหมภายหลังจากการเยือน
ไซ่ง่อนได้กล่าวว่าเขาต้องการให้สหรัฐช่วยเหลือทางการไซ่ง่อนมากขึ้น และในกรณีที่สงครามรุนแรงขึ้น
แล้ว สหรัฐจะต้องส่งกองกำลังทางอากาศและทางเรือกลับมาสู่เวียดนามภาคใต้ คำกล่าวและการกระทำ
เหล่านี้ทั้งหมดได้แสดงให้เห็นว่านโยบายของสหรัฐยังไม่ได้รับการเปลี่ยนแปลงเลยนับตั้งแต่การลงนามในข้อตกลง
ลงปารีส การดำเนินนโยบายเช่นว่านี้อีกต่อไปจะต้องนำความพ่ายแพ้ครั้งใหม่มาสู่สหรัฐอย่างแน่นอน
ปริทัศน์ - รัฐบาลอเมริกันและหนังสือพิมพ์อเมริกันต่างก็ประกาศอย่างแน่ชัดว่าเวียดนาม
เหนือกำลังวางแผนการรุกกลับสู่ภาคใต้ ท่านจะกรุณาพูดเกี่ยวกับประเด็นนี้บ้างได้ไหม

เลคกีถือ ทั้งสองฝ่ายในเวียดนามภาคใตียังคงดำเนินสงครามอยู่ มันไม่มีพื้นฐานใดที่จะกล่าวซ้ำแล้ว
ซ้ำเล่าว่าจะมีการเตรียมพร้อม มีการรุกใหญ่ของเวียดนามเหนือต่อเวียดนามภาคใต้ คำกล่าวเหล่านี้ไม่มี
พื้นฐานเลย สงครามในปัจจุบันนี้โดยความเป็นจริงแล้วสหรัฐและทางการไซ่ง่อนต่างก็ต้องการให้เกิดขึ้น
และสงครามที่รุนแรงขึ้นโดยการกระทำของสหรัฐและทางการไซ่ง่อน รัฐบาลแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตย
เวียดนามใต้ปฏิบัติตามนโยบายแห่งการแก้ไขการปฏิบัติให้เป็นไปตามข้อตกลงปารีสอย่างมั่นคง หากสห
รัฐและทางการไซ่ง่อนดำเนินสงครามต่อไป ก็จะไม่มีความเสี่ยงใดๆ ที่ประชาชนแห่งเวียดนามภาคใต้จะนั่ง
เฉยโดยปราศจากการต่อต้าน เพื่อปกป้องข้อตกลงปารีสและเพื่อปกป้องสันติภาพ ไม่มีเหตุผลใดๆ ที่จะ
ปล่อยให้สหรัฐและทางการไซ่ง่อนไปโดยมิได้ลงโทษ หากพวกเขายังคงละเมิดและบ่อนทำลายข้อตกลงปารีส
หนังสือพิมพ์สหรัฐได้เขียนบทความเป็นจำนวนมากเกี่ยวกับความจริงในเวียดนามภาคใต้ เมื่อเร็วๆ นี้
ผมได้พบบทความซึ่งเขียนขึ้นในหนังสือศูนย์ข่าวสารอินโดจีน (Indochina Resource Center) ฉบับเดือน
สิงหาคม บทความกล่าวว่าสถานการณ์ที่ตึงเครียดในเวียดนามใต้เกิดขึ้นโดยการดำเนินการเผด็จการ
ทางทหารของสหรัฐและดำเนินการแทรกแซงของสหรัฐในเวียดนามใต้

สงครามรุกรานของสหรัฐกว่า ๑๐ ปีที่ผ่านมาเป็นสงครามที่ใหญ่ที่สุด ยาวนานที่สุด สิ้นเปลืองที่สุด
ที่ดำเนินโดยสหรัฐ และมันก็เป็นสงครามที่สหรัฐ ประสบความพ่ายแพ้อย่างหนักที่สุดเช่นกัน สงครามนี้
ดำเนินโดยกลุ่มชนกลุ่มหนึ่งที่มีอำนาจในสหรัฐ และได้เอกลิทธิและผลประโยชน์เป็นพิเศษจากการดำเนิน
สงครามนี้

ผมได้ตอบคำถามทั้งหมดของท่านแล้ว ผมขอขอบคุณในการมาของท่าน และผมหวังว่าท่านคงจะ
ประสบความสำเร็จเรื่อง

จดหมายจากเวียงจันทน์

ผู้ลี้ภัย ชาวลาว

จอห์น เบอเจส

ยังคงรอลับบ้าน

บนที่ราบเวียงจันทน์ พวกเขาอาศัยอยู่ในที่จัดสรรอันแออัดและทำนาในที่ซึ่งบุกเบิกจากป่า ในบริเวณเทือกเขาทางเหนือของจังหวัดเซียงของ บางคนปลูกพืชบนเนินเขา และบางคนก็เลี้ยงชีพอยู่ด้วยสิ่งของที่ส่งมาให้ทางเครื่องบินอเมริกัน

พวกเขาเป็นผู้ลี้ภัย ราว ๘๐๐,๐๐๐ คน ถูกบังคับให้อพยพออกจากบ้านเดิมด้วยสงครามที่ทำลายลาว จนกระทั่งเมื่อยุติการหยุดยั้งลงในวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๖ ถึงแม้สนามรบในลาวได้หยุดชะงักไป ๑๖ เดือนแล้ว และรัฐบาลเวียงจันทน์กับฝ่ายซ้ายของประเทศลาว กำลังหาทางด้วยกันในรัฐบาลผสม แต่ผู้ลี้ภัยก็ยังคงรอลับบ้านอยู่เหมือนเดิม

เมื่อถามผู้ลี้ภัยในลาวว่าเขาจะกลับบ้านหรือไม่คำตอบที่ได้เกือบจะเหมือนกันหมดว่า “อยาก” แต่ขึ้นอยู่กับผู้รับรอง “เมื่อผู้ใหญ่ส่งเรา กลับ เราก็จะกลับ แต่ถ้าเขาไม่ส่งเรากลับ เราก็จะอยู่ที่นี้” เท่าที่ผ่านมา “ผู้ใหญ่” ของรัฐบาลผสมทั้งสองฝ่ายยังคงยุ่งอยู่กับเรื่องอื่น ๆ ดังนั้นผู้ลี้ภัยจึงยังคงอยู่ที่เดิม แล้วก็รอ

จากการสำรวจผู้ลี้ภัย ๓๙๒,๕๖๗ คน เมื่อเร็ว ๆ นี้ โดยสภาสังคมสงเคราะห์ในเวียงจันทน์พบว่าร้อยละ ๘๐ ต้องการกลับไปบ้านเกิด (การสำรวจพบว่ามีจำนวนมากกว่า ๗๖๕,๐๐๐ คน ต้องย้ายถิ่นจากภาวะสงคราม มาอาศัยอยู่ในเขตของรัฐบาลเวียงจันทน์ จำนวนประชากรทั้งหมดในลาวมีประมาณน้อยกว่า ๓ ล้านคน)

ผู้ลี้ภัยจำนวนน้อยที่รู้สึกกังวล ถึงการกลับไป ในเขตที่ฝ่ายตรงข้ามยึดครองอยู่ ภายหลังการประกกันสันติภาพ กล่าวโดยทั่วไปพวกเขาไม่ได้อพยพออกมา เพราะฝ่ายปะเทศลาวครอบครองอยู่ หากแต่เป็นเพราะการรပ်พุงกัน และลู่ระเบิดที่อเมริกาทิ้งลงมาต่างหาก ถึงแม้จะยังไม่รู้จำนวนที่แน่นอน แต่คาดว่าคงมีผู้ลี้ภัยอยู่เรือนแสนเหมือนกันในเขตปะเทศลาว ชาวบ้านพวกนี้ อพยพเข้าไปเมื่อการสู้รบภาคพื้นดินเข้าไปถึงหมู่บ้านของเขา และพวกที่หลบหนีออกจากหมู่บ้าน ไปตามถ้ำและป่าสืบเนื่องมาจากการทิ้งระเบิดแต่ ชาวบ้านส่วนมากที่จำเป็นต้องอพยพ มักจะเลือกไปอยู่ในเขตรัฐบาลเวียงจันทน์ ซึ่งมีข้อประกัน

ถึงความปลอดภัยทางร่างกาย และมีข่าวจากอเมริกาพอกันแน่

ชาวบ้านจำนวนน้อยได้เดินทางกลับไปบ้านเดิมในเขตยึดครองของปะเทศลาวแล้ว เจ้าหน้าที่ลาวคาดว่ามิประมาณ ๓,๖๐๐ คน ที่ได้กลับไป ในเขตของปะเทศลาวที่อยู่รอบ ๆ นครหลวงพระบาง

แต่สำหรับชาวบ้านเหล่านี้บ้านก็คือก้าวเดินทางวันหรือสองวันเข้าไปในหุบเขาถัดไป สำหรับชาวบ้านส่วนมากที่โยกย้ายจากบ้าน การอพยพกลับเป็นสิ่งที่พวกเขาไม่อาจทำได้และเขาจะไม่ทำตามลำพังตนเอง พวกเขาต้องการข้าวอย่างน้อยเพียงพอสำหรับบ่หนึ่ง คนแก่และเด็กพบว่าการเดินทางเป็นเรื่องยากลำบาก บ้านจะต้องสร้างใหม่จากซากสลักหักพัง และห้องนาจะต้องบุกเบิกใหม่ แล้วยังมีความกังวลอีกว่าสงครามยังจะมีอีกต่อไป

บังคับให้อพยพ

แน่นอนที่สุด มันยังมีปัญหาทางการเมืองอยู่ด้วยในระหว่างสงครามฝ่ายเวียงจันทน์ และสหรัฐฯ ได้พยายามลดประชากรในเขตปะเทศลาวลงด้วยการบังคับให้ชาวบ้านอพยพออกมาและด้วยการทิ้งระเบิดทั้งวันและคืน ในเขตชุมชนเมื่อใกล้จะยุติการรบ จำนวนประชากรลาวประมาณสองในสาม อาศัยอยู่ในเขตของรัฐบาลเวียงจันทน์ โดยที่รัฐบาลนี้ยึดพื้นที่มั่นไว้ได้น้อยกว่าหนึ่งในสี่ของประเทศเสียอีก

นักการเมืองฝ่ายขวาในเวียงจันทน์ ไม่ต้อง
การให้ชาวบ้านจำนวนมาก เดินทางกลับไปใน
เขตปะเทดลาว ซึ่งชาวบ้านเหล่านี้จะไปช่วย
บูรณะท้องถิ่นนั้น และแน่นอนที่สุดชาวบ้าน
เหล่านี้ก็คัดเลือกผู้แทนฝ่ายปะเทดลาว ในการ
เลือกตั้งที่จะต้องมิชชั่นเพื่อเอกภาพของประเทศ อีก
ครั้ง และก็ด้วยเหตุผลเดียวกันนี้ ที่ปะเทด
ลาวหวังว่าจะได้ชาวบ้านที่สูญเสียไป ในระหว่าง
สงครามกลับคืนมา เท่าที่ผ่านมา ฝ่ายปะเทด
ลาวได้แสดงให้เห็นว่าเป็นฝ่ายที่เหนือกว่ารัฐบาล
ผสม และดูเหมือนว่าพวกเขาจะประสบความสำเร็จ
สำเร็จที่ต้องการในบั้นปลาย

ในความเห็นจริงตามสถานการณ์ เขตเวียง
จันทน์ไม่มีทรัพยากรเพียงพอที่จะเลี้ยงชาวบ้านที่
อาศัยอยู่ในนั้นได้ ถ้าหากผู้ลี้ภัยไม่กลับบ้านก็
ต้องมีพันธะระยะยาวกับองค์การต่างประเทศ ใน
การช่วยเหลือ ใน ๔ ปีที่แล้ว องค์การต่าง
ประเทศนั้นก็คือ องค์การเพื่อพัฒนาระหว่างประ
เทศของสหรัฐฯ(USAID)เมื่อวันที่๓๑พฤษภาคม
นี้ ยังคงช่วยเหลือชาวบ้าน ๑๖๔,๓๓๖ คนใน
ลาวด้วยเงินจำนวน ๑๕ ล้านดอลลาร์ต่อปี
ปีที่แล้ว USAID ช่วยเหลือชาวบ้าน
๓๕๗,๐๐๐ คน ตั้งแต่ปี ๒๕๐๓ USAID ใน
ลาวคอยแจกข้าว หม้อหุงอาหารและยาแก่ชาว
บ้านที่อพยพออกมาจากเขตปะเทดลาว USAID
ยังได้ช่วยญาติพี่น้องของทหารจำนวนหมื่น ในระ
หว่างสงครามด้วย หลังจากการหยุดยิงแล้ว

USAID ได้ตัดการช่วยเหลือไปกว่าร้อยละ ๕๐
เป็นการป้องกันให้ผู้ลี้ภัยต้องช่วยเหลือตนเอง

สำนักงานใหญ่ของ USAID ในเวียงจันทน์
ได้ออกระเบียบข้อปฏิบัติว่า ผู้ลี้ภัยคนไหนต้อง
การจะกลับเข้าไปในเขตปะเทดลาว จะได้รับ
ส่วนแบ่งสำหรับอาหารเดือนหนึ่ง กับเครื่องใช้อีก
เล็กน้อย เจ้าหน้าที่สหรัฐฯ ๆ กล่าวว่า ชาวบ้าน
จำนวนมาก จากจำนวน ๓,๖๐๐ คนที่เดิมทาง
กลับบ้านจากหลวงพระบาง มารับอาหารปันส่วน
จาก USAID ไปด้วย
ลดความช่วยเหลือ

ในข้อตกลงสันติภาพของลาว แดงไว้คอน
หนึ่งว่า “ชาวบ้านที่ได้อพยพออกมาในระหว่าง
สงครามมีสิทธิที่จะเลือกกว่า เขาจะอยู่ในที่กำลังอา
ศัย หรือเดินทางกลับไปหมู่บ้านเดิมได้อย่างอิสระ
ทั้งสองฝ่ายจะใช้ทุกวิถีทางในการช่วยให้พวก
ชาวบ้านได้อยู่ในที่ซึ่งเขากำลังอาศัย หรือกลับ
ไปสู่หมู่บ้านเดิม”

คำถามของผู้ลี้ภัย อยู่ที่ความรับผิดชอบของ
คณะกรรมการร่วมในการปฏิบัติตามสัญญา ซึ่ง
ประกอบไปด้วยผู้แทนของฝ่ายเวียงจันทน์ และ
ปะเทดลาวเท่า ๆ กัน ปัจจุบันคณะกรรมการ
กำลังหาทางให้เวียงจันทน์และหลวงพระบางเป็น
กลาง รวมทั้งการแยกและแบ่งเขตระหว่างกอง
ทหารที่ประจำการอยู่ในเสนาเขมร

โฆษกของฝ่าย ปะเทดลาวในคณะกรรมการ
ตอบคำถามนี้ว่า “เรายังไม่ได้อภิปรายกันถึง

ปัญหาผู้ลี้ภัยเลย” เขากล่าวว่าเรื่องนี้จะบรรจุในวาระทันทีที่ปัญหาอื่น ๆ ได้ผ่านพ้นไปแล้ว คณะกรรมการดำเนินงานไปได้ช้า อาจกินเวลาอีกหลายเดือนกว่าจะมาถึงปัญหานี้ได้

บนที่ราบเวียงจันทน์ ซึ่ง USAID เคยเลี้ยงดูผู้คนถึง ๔๖๐๐๐ คน ส่วนใหญ่เป็นชาวลาวจากที่ลุ่มทางตอนเหนือของทุ่งไหหินและบริเวณรอบ ๆ บัดนี้ USAID ได้ตัดการช่วยเหลือลงเหลือเพียง ๒,๕๐๐ คน ในระเบียบว่าด้วยการช่วยเหลือของ USAID นั้นกล่าวว่า ถ้าผู้ลี้ภัยตั้งหลักแหล่งบนพื้นที่ ซึ่งพิจารณาแล้วเห็นว่ามีเนื้อที่การเกษตรเพียงพอที่จะเลี้ยงชีพพวกเขาได้ พวกชาวบ้านก็จะได้รับการเลี้ยงดูจนกว่าจะถึงฤดูเก็บเกี่ยวครั้งแรกของพวกเขา

แต่มันไม่ค่อยจะเป็นไปในทำนองนั้น ชาวบ้านจากทุ่งไหหินที่ตั้งรกรากในที่ซึ่ง USAID คิดว่าพวกเขาจะเลี้ยงตัวได้ - การช่วยเหลือที่ถูกตัดไปเป็นเวลาถึงสามปีภายหลังฤดูเก็บเกี่ยว ต้องเริ่มอีกเพราะผลการเก็บเกี่ยวที่เลว โรคระบาด และการกีดกันทางการเมือง แต่ในปีนี้การช่วยเหลือได้สิ้นสุดลง การเกษตรปีที่แล้วได้รับผลดีที่สุดเมื่อเทียบกับปีก่อน ๆ และ USAID ต้องการตัดการใช้จ่ายในลาวลง ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

เจ้าหน้าที่ USAID คนหนึ่งคาดคะเน ในปีนี้ผู้ลี้ภัยจากทุ่งไหหินร้อยละ ๗๐ จะมีอาหารพอเพียงจนถึงฤดูเก็บเกี่ยวที่หน้าในเดือนพฤศจิกายน

อีกร้อยละ ๒๐ สามารถอยู่ได้ด้วยการทำงานรายวัน และเลี้ยงสัตว์ ส่วนที่เหลือร้อยละ ๑๐ นั้นอาจจะอยู่ได้ด้วยกรู๋ยืมจากเพื่อนบ้าน นักวิจัยชาวลาวยกจากหน่วยสังคมสงเคราะห์ กล่าวไว้อีกอย่างหนึ่งว่า “ชาวบ้านส่วนใหญ่มีกินเพียงพอเพียง แต่กับที่ดินที่เขามี พวกเขาคงไม่มีวันอยู่ที่กินดีเป็นแน่”

แต่เราจะได้ยินได้ฟังเรื่องราวต่างไป จากนี้ในสถานที่เหล่านั้นเอง กล่าวคือชาวบ้านไม่เคยให้ผลดีเท่าไร ไม่มีข้าวพอกิน สัตว์เลี้ยงตายก่อนจะโตใช้งานได้ และ USAID ควรจะกลับมาแจกข้าวอีกต่อไป

เป็นการยากที่จะเชื่อได้อย่างสนิทใจว่า คำร้องเรียนข้างต้นนี้เป็นจริงเพียงไร และมีเท่าไรที่เพียงต้องการอะไรมาเปล่า ๆ แต่ที่เห็นได้อย่างชัดเจนก็คือ หมู่บ้านเหล่านี้ด้วยกว่าหมู่บ้านดาวในที่ราบเวียงจันทน์ บ้านสร้างจากไม้ไผ่ หลังคามุงจาก มีสัตว์เลี้ยง เช่น ไก่และหมูน้อยกว่ามาก

พนักงาน USAID คนหนึ่งให้ข้อคิดว่า แต่เดิมเขาเชื่อว่า ชาวบ้านนั้นขี้เกียจ และไม่ยอมลงแรงในที่ดินที่พวกเขาใช้ แต่ “หลังจากการสำรวจมาได้ ๓ ปี ข้าพเจ้าคิดว่าชาวบ้านมีความขยันขันแข็งและอดสาหะเป็นอย่างมาก” กล่าวโดยทั่วไป เขาคิดว่า พวกชาวบ้านมีกินมีเหมาย่า ๆ กับชาวเขาอื่น ๆ บนที่ราบลุ่ม แต่คนอเมริกันโดยทั่วไป มักจะยอมรับในแง่ที่ว่า

ผู้ลี้ภัยนี้ได้รับที่ดินที่เลวที่สุด (ที่ดินมีคนเอาไปก่อนแล้ว) และพวกนี้จึงไม่เต็มใจที่จะทำงานหนักเท่ากับที่เขาเคยทำมาในทุ่งไหหิน

ความผูกพันต่อที่ดิน

ข้าพเจ้ายังไม่เคยพูดกับผู้ลี้ภัยจากทุ่งไหหินคนไหนที่ไม่พูดว่าเขาต้องการกลับบ้าน ความผูกพันกับผืนดินของบรรพบุรุษ มีอยู่มากในหมู่ชาวลาว ชาวบ้านเหล่านี้ถูกบังคับให้อพยพออกจากทุ่งไหหิน เมื่อต้นปี ๒๕๑๓ หลังจากที่ได้อยู่ร่วมกับฝ่ายปะเทศลาวมาห้าปี และได้ผลจกกับการทิ้งระเบิดอย่างหนักที่สุดในประวัติศาสตร์ที่ผ่านมา

ผู้ลี้ภัยพูดถึงทุ่งไหหินเมื่อก่อนสงคราม ด้วยภาษาที่เกือบเป็นกวี อากาศที่เย็นสดชื่น น้ำท่าบริบูรณ์ มีข้าวกล้าเพียงพอสำหรับทุกคน และชีวิตก็เป็นสุข ต่อมาในปี ๒๕๐๗ สงครามก็มาถึง ในปี ๒๕๑๑ ทุกหมู่บ้านก็ถูกระเบิดทำลายหมด ยามค่ำคืนชาวบ้านถูกบังคับให้หนีไปหลบซ่อนอยู่ในป่าในทุ่ง

“บ้านเก่าของผมมีอยู่ ๗ ห้องแต่เครื่องบินได้ทำลายมันลงไปหมด” ชาวนาอายุ ๔๗ ปีพูดพร้อมกับหัวเราะ ถึงแม้เขาจะมีประสบการณ์อันยากลำบากกับสงครามทางอากาศของอเมริกา พวกเขาก็ไม่ได้แสดงความเป็นปฏิปักษ์ต่อชาวต่างประเทศเลย

บ้านของชาวนาในหมู่บ้านพัน ซึ่งอยู่ห่างจากเวียงจันทน์ไปทางเหนือ ๒๕ ไมล์ มีโครงสร้างแบบบ้านห้องเดียว เขาบอกว่าเนื้อที่บางแห่งถูกน้ำท่วมเป็นครั้งคราว จากแม่น้ำจิมที่อยู่

ใกล้ ๆ และมีกรณีพิพาทที่ดินกับหมู่บ้านเก่า ๆ ในบริเวณนี้ “ถ้าเราอยู่ที่นี้ เราก็คงจะยากจน” เขาพูด “ที่ดินดี ๆ มีคนเอาไปหมดแล้ว”

ทุกคนพูดว่า พวกเขาชาวบ้านต้องการกลับบ้าน แต่เจ้าหน้าที่ USAID ทำนายไว้ว่า เมื่อเวลาให้โอกาสแล้ว มีไม่กี่คนที่เขาจริง ชาวบ้านหนุ่ม ๆ ถูกทำให้หลงใหลกับแสงสี และความฟุ่มเฟือยในนครเวียงจันทน์เสียแล้ว โอกาสทางการศึกษาในที่ราบลุ่มเวียงจันทน์ก็มีมากกว่า ในช่วงเวลาเพียง ๔ ปีครึ่ง พวกเขาได้ลงแรงไปมากมายในบ้านและทุ่งนาของเขา

แต่สำหรับเวลานี้การอพยพเคลื่อนย้ายเป็นเรื่องที่คิดไม่ตกสำหรับพวกเขาทุกคน ถ้าหากพวก “ผู้ใหญ่” ไม่ยอมยื่นมือเข้ามาช่วยอุปถัมภ์ค่าจุน การอพยพกลับไปก็เลวร้ายพอ ๆ กับการอพยพลงไปที่ราบลุ่มเวียงจันทน์ พวกเขาต้องการข้าว การขนส่ง (ในปี ๒๕๑๓ พวกเขาอพยพออกจากทุ่งไหหินด้วยเครื่องบินอเมริกัน) การรักษาพยาบาลเครื่องมือเครื่องมือใหม่และวัสดุก่อสร้าง

ผู้คนมากเกินไป

ส่วนใหญ่ของผู้ลี้ภัยไม่มีความหวาดกลัวที่จะอยู่ภายใต้การปกครองของฝ่ายปะเทศลาว จากปี พ.ศ. ๒๕๐๗ จนถึงการล่าถอยในปี ๒๕๑๓ ทุ่งไหหินตกอยู่ในเขตของปะเทศลาว ผู้ลี้ภัยส่วนมากที่ไว้ใจได้พูดถึงชีวิตที่ดีภายใต้การบริหารของปะเทศลาว และยังตำหนายผู้รับของเวียดนามเหนือ จะถอนออกไปจากเขตปะเทศลาวให้หมด

ก็จะยังทำให้สถานการณ์น่าอยู่ยิ่งขึ้นสำหรับผู้ลี้ภัย
เหล่านั้น

ในเขตทหารที่ ๒ สถานการณ์ยิ่งคุบร้อน
มาก เขต ๒ เป็นสมรภูมิต่อหน้าที่สุดของสงคราม
นี้ ตามคำบอกเล่าของ Phil J. Buechler
(Phil J. Buechler) หัวหน้าหน่วย USAID
ในเขตนี้กล่าวว่า มีชาวบ้านราว ๓๓๕,๐๐๐ คนอาศัย
อยู่ตามภูเขาในเขต ๒ ที่รัฐบาลเวียงจันทน์ยึด
ครองไว้ประมาณ ๑,๐๐๐ ตารางไมล์ ในขณะที่
เจรจาหยุดยิง จากการสำรวจของอเมริกันได้
สรุปว่า พื้นที่ที่สามารถส่งเคราะห์คนได้เพียง
๕๕,๐๐๐ เท่านั้น

ในเขต ๒ นี้เองที่ USAID มีกิจกรรมช่วยเหลือ
ผู้ลี้ภัยอยู่มาก ปัจจุบันนี้อเมริกาเลี้ยงคนที่นี่
ไม่ต่ำกว่า ๕๐,๐๐๐ คน ลดลงจากยอดสูงสุด
๑๕๖,๐๐๐ คน เมื่อเดือน พฤศจิกายน ปีที่แล้ว
ก่อนที่การช่วยเหลือจะถูกตัด แต่เมื่อข่าวของ
ชาวบ้านที่เก็บเอาไว้อ่อย ๆ หมดไป อเมริกาก็
เริ่มส่งข้าวมาให้กินอีก เจ้าหน้าที่บางคนคะเน
ว่าภายในเดือนพฤศจิกายนนี้ชาวบ้าน ๑๓๐,๐๐๐
คนคงต้องกลับมารับการสงเคราะห์อีกต่อไป

หน่วยสงเคราะห์เหล่านี้มีศูนย์กลางอยู่ที่บ้าน
ซอนซึ่งมีโรงพยาบาลและตลาด อยู่ห่างจากเวียง
จันทน์ไปทางเหนือราว ๗๐ ไมล์ ทุก ๆ วัน
เครื่องบินอเมริกันจะนำข้าว ก๋วยเตี๋ยว เวชภัณฑ์
และผู้โดยสารมาส่งในเขตผู้ลี้ภัย ๑๐๐ แห่งที่อยู่
กระจัดกระจายไปตามภูเขาและหุบเขา ที่เหลือ
อีก ๗๕ แห่ง นำส่งด้วยทางรถยนต์

ผู้ลี้ภัยที่ส่วนใหญ่ ไม่ใช่ชาวลาจจากที่ราบ
ลุ่ม แต่เป็นพวกชาวเขาและพวกแม้ว ภูเขา
รอบ ๆ บ้านซอนราบโล่ง ปราศจากต้นไม้ใหญ่
เพราะถูกโค่นสำหรับการเพาะปลูกหมดแล้ว หุบ
เขาอยู่สูงจากระดับน้ำทะเลเพียง ๑,๐๐๐ ฟุต และ
เต็มไปด้วยเชื้อมาเลเรีย ในฤดูฝนนี้ โรงพยาบาล
มักเต็มเสมอ คนไข้ร้อยละ ๗๐ เป็นไข้มาเลเรีย

USAID เป็นผู้รับผิดชอบการช่วยเหลือสงเคราะห์
ผู้ลี้ภัยในเขต ๒ รวมทั้งการให้ทุนช่วยเหลือใน
การเกษตรและกัญมเพื่อให้อาหารบ้านหลาย ๆ คน
สามารถมีชีวิตกินอยู่ได้รอด แต่จากจำนวนคน
และขนาดของที่ดินแล้ว จำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลง
ชั้นพื้นฐาน "พวกเขาต้องอพยพ" นาย
บิคเลอร์กล่าว เขต ๒ ก็เหมือนกับพื้นที่อื่น ๆ
ที่ไม่มีการสู้รบอย่างจริงจังแล้ว แต่สถานการณ์
ทหารก็ยังตั้งเครียดอยู่ ทั้งสองฝ่ายยังคงเสริมแนว
รบของตนเองด้วยทหารที่ดีที่สุด เจ้าหน้าที่
อเมริกันกล่าวว่า เท่าที่เขารับทราบมายังไม่มี
ใครอพยพเข้าไปในเขตปะเทดลาว

"ชาวบ้านส่วนใหญ่อยากกลับไป แต่มันคง
ไม่เกิดขึ้นเพียงชั่วข้ามคืน" บิคเลอร์ วิเคราะห์
ชาวเขาในเขต ๒ จะเป็นกลุ่มที่ตื่นตัวในการ
อยู่กับฝ่ายปะเทดลาวมาก พวกแม้วกับชาวเขา
เป็นกำลังสำคัญของกองทหารลับของ ซีไอเอ. ใน
การสู้รบกับปะเทดลาว และเวียดนามเหนือมา
ก่อน
ถางป่า

ลึกลงไปทางตอนใต้ของลาวรอบ ๆ เมืองปากเซ ชาวบ้านประมาณ ๕๐,๐๐๐ คนที่ USAID เคยให้ความช่วยเหลือสามารถอยู่ได้ด้วยตนเองในหมู่บ้านเดิมซึ่งอยู่ในปลายเขตปกครองของรัฐบาลเวียงจันทน์ บ้างก็ทำนาในที่จัดสรร "ถาวร" สถิติเมื่อวันที่ ๓๑ พฤษภาคม USAID สงเคราะห์คนเพียง ๗,๕๕๖ คนรอบ ๆ ปากเซ

เดือนธันวาคมที่แล้ว ข้าพเจ้าเดินทางไปกับชาวบ้าน ๓๕๐ ครอบครัว ซึ่งอพยพจากที่อยู่ชั่วคราวไปยังที่อยู่ถาวรนอกปากเซ พวกเขาขนส่งของไปทุกอย่างที่มี ขึ้นบรตบรทุกไปตามถนนลูกรังที่เพิ่งสร้างเข้าไป ในเนินเขา ที่ปกคลุมด้วยป่าไม้

ด้วยความช่วยเหลือจาก USAID ชาวบ้านไปตัดไม้สร้างบ้านและถางที่เพราะปลูกในป่าแล้ว ก็ช่วยเหลือตัวเองต่อไปในเวลา ๑ ปี คนที่ข้าพเจ้าพูดคุยด้วยบอกว่าเขาไม่อยากจะอพยพมาเลย แต่อยากกลับไปอยู่ที่สารวันบ้านเดิมมากกว่า ซึ่งบัดนี้อยู่ในเขตยึดครองของประเทศลาว และเวียดนามเหนือ

ธันวาคมที่แล้ว เจ้าหน้าที่อเมริกันกล่าวว่า ชาวบ้านราว ๔๐๐ คน ได้อพยพกลับไปยังเขตประเทศลาวด้วยตนเอง แต่โดยทั่วไปแล้ว ชาวบ้านลังเลใจที่จะอพยพเข้าไป เพราะกองกำลังเวียดนามเหนือยังคงอยู่ในแถบนั้น รวมทั้งบริเวณใกล้กับเส้นทางโฮจิมินห์

สำหรับชาวบ้านส่วนใหญ่แล้ว การเดินทาง

เข้าไปเองเป็นสิ่งที่เขาไม่คิดถึง พวกเขาจะรอนกว่าทางเวียงจันทน์ และประเทศลาวจะตกลงในปัญหาความมั่นคงของประเทศ และสามารถให้ความอนุเคราะห์ที่เป็นขั้นเป็นอันแก่พวกเขาได้ ในการอพยพ มีทางเป็นไปได้ที่ USAID จะยังคงให้ความช่วยเหลือชาวบ้านต่อไปแม้ จะอพยพเข้าไป ในเขตประเทศลาวแล้วก็ตาม

การหลั่งไหลอย่างรวดเร็วของชาวบ้าน นับพัน ๆ ที่พึ่งตัวเองไม่ได้ อาจจุดเอาทรัพยากรของประเทศลาวให้หมดไปได้ รายงานจากหลวงพระบางแสดงให้เห็นว่าฝ่ายซ้ายกำลังพยายามลดการอพยพเข้าไป ในเขตของพวกเขา จนกว่าหลังฤดูเก็บเกี่ยวในปีที่แล้ว

เปรียบเทียบในด้านวัตถุแล้ว ผู้ลี้ภัยชาวลา กลุ่มหนึ่ง ที่ได้รับการดูแลดีที่สุดในโลก ไม่ว่าจะเปรียบเทียบกับผู้ลี้ภัยในเวียดนามใต้ ตะวันออกกลาง บังกลาเทศ กล่าวได้ว่าผู้ลี้ภัยลาวหลายคนอาศัยอยู่อย่างค่อนข้างฟุ่มเฟือย แต่สำหรับพวกเขาแล้วภาวะทางจิตของการต้องอยู่ในที่ต่างถิ่นและมีสภาพแวดล้อมไม่เป็นมิตรก็เจ็บปวดเท่ากับความยากลำบากทางกายเหมือนกัน

เหมือนกับชาวนาทั่วโลก ชาวลาวมีความสุขในการทำงานบนผืนแผ่นดินที่เขา และบรรพบุรุษของเขาได้เติบโตขึ้นมา น้อยคนจะมีความสุข จนกว่าจะถึงวันได้กลับไปบ้านเดิมอีกครั้ง ๑๘

ชเนศ อภรณ์สุวรรณ แปล

เมื่อวิทยาไปใช้กรงเทพฯ

ทุกวันนี้ ดูเหมือนจะเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปแล้วว่า การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่ง ที่มีผลต่อกระบวนการพัฒนาประเทศ นักเศรษฐศาสตร์เองก็ได้พยายามที่จะคำนวณดูว่า การศึกษาได้ยังผลให้เกิดการจ้างงานเติบโตทางเศรษฐกิจมากน้อยเพียงใด แต่การคำนวณโดยอาศัยเศรษฐมิติ (econometrics) เท่าที่เป็นอยู่ในเวลานี้ ทำให้ยากที่จะเชื่อถือผลการวิเคราะห์เหล่านั้นได้ ถึงกระนั้นก็ตาม ในช่วงทศวรรษ ๑๙๖๐ ทฤษฎีการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นอันมาก ต่างให้ข้อเสนอแนะทางนโยบายโดยเน้นถึงความสำคัญของปัจจัยด้านการศึกษา จนดูเหมือนหนึ่งว่า การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยเดียวที่มีผลต่อการพัฒนาประเทศ ในเมืองไทยเอง เมื่อนักสังคมศาสตร์ และนักมนุษยศาสตร์วิเคราะห์สภาพความด้อยพัฒนาต่างๆ น้อยบ่อยครั้งมักจะระบวามสาเหตุสืบเนื่องมาจากปัจจัยด้านการศึกษา จนกระทั่งเมื่อเร็วๆ นี้ นักการศึกษาไทยถึงกับกล่าวว่า

“คราวใดที่มีการหูด อภิปราย หรือประชุมสัมมนาเกี่ยวกับปัญหาของสังคมและทางออกแล้ว ในท้ายที่สุดก็มักจะมาลงที่ปัญหาการศึกษา และฝากความหวังไว้กับการศึกษาเกือบทุกครั้งไป บ้านเมืองไม่เป็นประชาธิปไตย ก็เพราะการศึกษาไม่ดีพอ ประชาชนไม่ประหยัด ก็เพราะการขาดเรียนรู้จักชีวิตจริงและฐานะของตนเอง จนแม้การดำรงความเป็นเอกลักษณ์ของสังคมไทย ก็ฝากความหวังไว้กับการศึกษา การศึกษาจึงเป็นเสมือนกระโถนทองพระโรงมาทุกยุคทุกสมัย”^(๑)

^๑ ไพฑูรย์ สินดารัตน์ “ความเป็นผู้นำของการศึกษาไทย” ศูนย์ศึกษา ปีที่ ๒๐ ฉบับที่ ๑ (กรกฎาคม ๒๕๑๖ - กันยายน ๒๕๑๗) หน้า ๑๐๔

พันธมิตร เพื่อ การศึกษา

การวิเคราะห์ปัญหาความด้อยพัฒนา โดยเน้นถึงความสำคัญของปัจจัยหนึ่งปัจจัยใด *เพียง* ปัจจัยเดียว (single-factor approach) ดูจะเป็นธรรมเนียมของนักเศรษฐศาสตร์จำนวนไม่น้อย ถ้าหากเราจะมองย้อนไปดูวิวัฒนาการของ

ทฤษฎีการพัฒนาเศรษฐกิจหลายต่อหลายทฤษฎี ต่างลงความเห็นว่า *ทุน* เป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยเดียวที่จักช่วยให้ประเทศด้อยพัฒนาหลุดพ้นจาก วัฏจักรแห่งความยากจน และสาเหตุของความด้อยพัฒนาทั้งปวง ก็คือ การระดมทุนภายในประเทศมีไม่มากพอที่จะนำไปดำเนินโครงการพัฒนาต่างๆ ดังนั้น ข้อเสนอแนะทางนโยบาย

ตารางที่ ๑
รายจ่ายของรัฐบาลเพื่อจัดการศึกษา
 ๒๕๐๕ - ๒๕๑๗
 (ล้านบาท)

ปี	GDP ตามราคาปัจจุบัน	งบประมาณรายจ่าย ของรัฐบาล	งบประมาณรายจ่าย เพื่อการศึกษา	รายจ่ายเพื่อการศึกษา เทียบเป็นร้อยละ ของ GDP ตามราคา ปัจจุบัน (%)	รายจ่ายเพื่อการศึกษา เทียบเป็นร้อยละของ รายจ่ายทั้งหมดของ รัฐบาล (%)
	(๑)	(๒)	(๓)	(๔)	(๕)
๒๕๐๕	๖๓,๗๖๓.๐	๘,๘๘๐.๐	๑,๕๘๕.๔	๒.๔๘	๑๗.๘๕
๒๕๐๖	๖๘,๐๗๘.๖	๑๐,๗๐๘.๐	๑,๗๘๖.๖	๒.๖๒	๑๖.๖๘
๒๕๐๗	๗๔,๖๖๗.๓	๑๑,๕๓๐.๐	๑,๘๗๕.๘	๒.๖๕	๑๗.๒๘
๒๕๐๘	๘๔,๓๐๓.๐	๑๒,๘๗๐.๐	๒,๑๕๐.๕	๒.๕๕	๑๖.๓๑
๒๕๐๙	๑๐๑,๓๓๔.๗	๑๕,๑๔๐.๐	๒,๕๐๓.๖	๒.๔๗	๑๖.๕๕
๒๕๑๐	๑๐๘,๒๘๔.๐	๑๖,๒๒๘.๓	๒,๖๗๓.๓	๒.๔๕	๑๕.๔๖
๒๕๑๑	๑๑๖,๗๗๔.๐	๒๑,๒๖๒.๐	๓,๓๗๐.๕	๒.๘๖	๑๕.๘๕
๒๕๑๒	๑๒๘,๕๖๖.๐	๒๓,๕๖๐.๐	๓,๖๖๓.๒	๓.๑๑	๑๖.๖๗
๒๕๑๓	๑๓๕,๖๖๖.๐	๒๗,๖๖๖.๖	๔,๖๔๐.๐	๓.๔๑	๑๗.๐๐
๒๕๑๔	๑๔๕,๓๔๐.๐	๒๘,๖๕๕.๐	๕,๑๖๓.๑	๓.๕๗	๑๗.๑๒
๒๕๑๕	๑๖๐,๑๖๒.๐	๒๙,๐๐๐.๐	๕,๕๕๘.๕	๓.๔๖	๑๕.๑๓
๒๕๑๖	๑๘๗,๖๘๑.๐	๓๒,๐๓๐.๐	๕,๕๕๒.๕	๓.๑๒	๑๖.๕๘
๒๕๑๗	๒๐๒,๓๖๗.๑	๓๖,๐๓๐.๐	๗,๐๖๘.๓	๓.๔๖	๑๖.๑๑
๒๕๑๘	๒๒๒,๗๒๐.๔	๔๘,๐๐๐.๐	๘,๘๘๖.๕	๔.๐๘	๒๐.๖๐

ที่มา ๑) ตัวเลข GDP (ราคาปัจจุบัน) ได้จากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตัวเลขปี ๒๕๑๖ เป็นตัวเลขประมาณการ ส่วนตัวเลขปี ๒๕๑๗ และ ๒๕๑๘ ประมาณการโดยคำนวณจากสมการเส้นตรง $\log Y = ๔.๗๖๕๐๘ + ๐.๐๘๖๖๒ t$

๒) งบประมาณ รายจ่ายและงบประมาณ การศึกษาของรัฐบาลได้จากเอกสารงบประมาณของสำนักงบประมาณ

ก็คือ ควรจะหาทางระดมทุนจากแหล่งภายนอก นั้น หากได้เกิดจากปัจจัยหนึ่งปัจจัยใดเพียงปัจจัย ประเทศ ไม่ว่าจะเป็นการลงทุนของชาวต่างประเทศ เพียงไม่ ประเทศและความช่วยเหลือจากต่างประเทศ ครั้น ในทางเศรษฐศาสตร์ แม้จะถือกันว่า การ แล้วในทศวรรษ ๑๙๖๐ ทฤษฎีการพัฒนาเศรษฐกิจ ศึกษาเป็น “สินค้า” (economic goods) ก็เริ่มเห็นความสำคัญของทุนน้อยลง แต่กลับ ชนิดหนึ่ง แต่การศึกษาก็มีลักษณะแตกต่างจาก มาเน้นความสำคัญของ **ทุนมนุษย์** (human สินค้าและบริการโดยทั่วไป ไม่เพียงแต่การวัด capital) หรือการศึกษามากขึ้น ที่แท้จริงนั้น ‘ปริมาณ’ ของการศึกษา จะมีอยู่ห่างไกล แม้เราจะยอมรับความสำคัญของการศึกษาที่มีต่อ มากกว่าการวัดปริมาณ ของสินค้าและบริการโดย กระทบการพัฒนาประเทศ แต่เราก็ควรจะ ทั่วไปเท่านั้น หากทว่าเรายังถือกันว่า การ ประจักษ์แก่ใจว่า ความด้อยพัฒนาของประเทศ ศึกษาเป็น ‘สินค้า’ ที่ไม่ควรใช้ค่าขายหากำไร

ตารางที่ ๒

**รายจ่ายของรัฐบาลเพื่อจัดการศึกษา
ตามราคาคงที่ (ปี ๒๕๐๕=๑๐๐)**

๒๕๐๕ - ๒๕๑๘
(ล้านบาท)

ปี	รายจ่ายของรัฐบาล เพื่อจัดการศึกษา (ราคาปัจจุบัน)	ดัชนีราคา ผู้บริโภค	รายจ่ายของรัฐบาล เพื่อจัดการศึกษา (ราคาคงที่ ปี ๒๕๐๕ = ๑๐๐)
	(๑)		(๓)
๒๕๐๕	๑,๕๘๕.๔	๑๐๐.๐	๑,๕๘๕.๔
๒๕๐๖	๑,๗๘๖.๖	๑๐๐.๕	๑,๗๗๐.๓
๒๕๐๗	๑,๕๗๕.๘	๑๐๒.๕	๑,๕๓๐.๑
๒๕๐๘	๒,๑๕๐.๕	๑๐๓.๘	๒,๐๗๒.๒
๒๕๐๙	๒,๕๐๓.๕	๑๐๗.๗	๒,๓๒๔.๕
๒๕๑๐	๒,๕๗๓.๓	๑๑๒.๐	๒,๒๙๙.๓
๒๕๑๑	๓,๓๗๐.๕	๑๑๔.๔	๒,๙๔๖.๒
๒๕๑๒	๓,๕๕๓.๒	๑๑๖.๘	๓,๔๑๘.๕
๒๕๑๓	๔,๖๔๐.๐	๑๑๗.๗	๓,๙๕๐.๗
๒๕๑๔	๕,๑๕๑.๑	๑๒๐.๑	๔,๓๒๒.๓
๒๕๑๕	๕,๕๔๘.๕	๑๒๔.๕	๔,๔๔๒.๔
๒๕๑๖	๕,๕๕๒.๕	๑๓๕.๕	๔,๑๒๗.๐
๒๕๑๗	๗,๐๖๘.๓	๑๗๕.๑*	๓,๙๘๖.๖
๒๕๑๘	๕,๘๘๕.๕	-	-

หมายเหตุ * ดัชนีราคาผู้บริโภคปี ๒๕๑๗ เป็นตัวเลขประมาณการเมื่อเดือนกรกฎาคม ๒๕๑๗

อีกด้วย ดังนั้น ไม่ว่าจะประเทศนายทุน พิจารณาเฉพาะจำนวนเงิน ยอดรายจ่ายของ หรือประเทศสังคมนิยม รัฐบาลจึงมีบทบาทใน รัฐบาลเพื่อจัดการศึกษาในปี ๒๕๐๕ เท่ากับ การจัดการศึกษามากกว่าเอกชนเสมอ ความข้อ ๑,๕๘๕.๔ ล้านบาท เพิ่มขึ้นเป็น ๙,๘๘๙.๕ นี้เป็นจริงในประเทศไทยด้วย ไม่ว่าจะเราวัด ล้านบาทในปีงบประมาณ ๒๕๑๘ (ขอให้ดู 'ปริมาณ' ของการศึกษาจากจำนวนนักเรียน คอลัมน์ที่ ๓ ในตารางที่ ๑) ถ้าวเฉลี่ยแล้วเพิ่ม นักศึกษาหรือจากรายจ่ายเพื่อการศึกษา ในเวลา ขึ้นร้อยละ ๑๕.๒ ต่อปี รายจ่ายของรัฐบาลใน ภูมิภาครัฐบาล (public sector) มีส่วนจัดการ การศึกษานั้น เมื่อเทียบกับงบประมาณรายจ่าย ศึกษาประมาณร้อยละ ๘๐-๘๕ ของ 'ปริมาณ' ทั้งหมด เท่ากับร้อยละ ๑๗.๘๕ ในปีงบประมาณ บริการการศึกษาทั้งหมด ส่วนที่เหลือ อีก ๒๕๐๕ เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๒๐.๖๐ ในปีงบประมาณ ร้อยละ ๑๕-๒๐ เป็นบทบาทของภาค งบประมาณ ๒๕๑๘ โดยเฉลี่ยระหว่างปีงบประมาณ เอกชน (Private sector) ๒๕๐๕-๒๕๑๘ งบประมาณการศึกษาตกประ

ว่าจำเพาะการจัดการศึกษาโดยภาครัฐบาล มากร้อยละ ๑๗.๙ ของงบประมาณแผ่นดิน ปี รายจ่าย ของรัฐบาลเพื่อการนี้จะมีมากน้อยเพียงใด งบประมาณ ๒๕๑๐ เป็นปีที่งบประมาณการ ย่อมขึ้นอยู่กับการจัดสรรงบประมาณแผ่นดิน เมื่อ ศึกษา มีสัดส่วนต่ำที่สุดในช่วงปี ๒๕๐๕-๒๕๑๘

ตารางที่ ๓

จำนวนนักเรียนนักศึกษาในระบบโรงเรียน
เทียบกับประชากรในระดับอายุเดียวกัน
ปีการศึกษา ๒๕๑๕
(ล้านคน)

ระดับการศึกษา	อายุ	จำนวนประชากร ในแต่ละระดับ อายุ	จำนวน นักเรียน	จำนวนนักเรียนเมื่อเทียบกับ ประชากรในระดับอายุ เดียวกัน (%)
ประถมศึกษาตอนต้น	๗-๑๐	๔.๓๖	๔.๕๘	๑๑๔.๑๕ } ๘๑.๗๘
ประถมศึกษาตอนปลาย	๑๑-๑๓	๓.๐๕	๑.๐๘	
มัธยมศึกษาตอนต้น	๑๔-๑๖	๒.๖๘	๐.๖๐	๒๒.๓๔ } ๑๖.๖๗
มัธยมศึกษาตอนปลาย	๑๗-๑๙	๒.๓๐	๐.๒๓	
อุดมศึกษา	๒๐-๒๔	๓.๔๗	๐.๑๑	๓.๐๘
รวมทุกระดับ	๗-๒๔	๑๕.๘๖	๗.๐๐	๔๔.๑๔

ที่มา กองแผนงานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

กล่าวคือ มีงบประมาณรายจ่ายเพื่อการศึกษา ตัวเลขรายจ่ายของรัฐบาลในการจัดสรรบริการ เพียงร้อยละ ๑๕.๔๖ ของงบประมาณรายจ่ายทั้งหมด ส่วนปีที่รายจ่ายด้านการศึกษา มีสัดส่วนสูงสุดในช่วงระยะเวลาเดียวกัน ก็คือ งบประมาณ ๒๕๑๘ ซึ่งได้รับจัดสรรงบประมาณถึงร้อยละ ๒๐.๒๒ ของงบประมาณแผ่นดิน (ขอให้ดูคอลัมน์ที่ ๕ ของตารางที่ ๑) เมื่อเปรียบเทียบรายจ่ายด้านการศึกษาของรัฐบาลกับรายได้ประชาชาติภายในประเทศ (GDP) ตามราคาปัจจุบัน รายจ่ายด้านการศึกษาของรัฐบาล คิดเป็นเพียงร้อยละ ๒.๔๘ ของรายได้ประชาชาติในปี ๒๕๐๕ เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๓.๑๒ ในปี ๒๕๑๒ หากการประมาณการรายได้ประชาชาติไม่ผิดพลาด รายจ่ายด้านการศึกษาของรัฐบาลจะตกประมาณร้อยละ ๔.๔๔ ของรายได้ประชาชาติในปี ๒๕๑๘ (ขอ ให้อ่านคอลัมน์ที่ ๔ ในตารางที่ ๑) อย่างไรก็ดีตาม

ตัวเลขรายจ่ายของรัฐบาลในการจัดสรรบริการ การศึกษา ดังที่ปรากฏในตารางที่ ๑ นั้น เป็นตัวเลขรายจ่ายตามราคาปัจจุบัน (current prices) ถ้าหากเราคำนึงถึงอัตราเงินเฟ้อที่เกิดขึ้นในระบบเศรษฐกิจ ด้วยการปรับตัวเลขรายจ่ายด้านการศึกษาของรัฐบาลในตารางที่ ๑ ด้วยดัชนีราคาผู้บริโภค โดยกำหนดให้ระดับราคาในปี ๒๕๐๕=๑๐๐ แล้ว เราก็จะได้ตัวเลขรายจ่ายด้านการศึกษาของรัฐบาลตามราคาคงที่ (constant prices) ดังที่ปรากฏในตารางที่ ๒ ซึ่งเราจะเห็นว่า ยอดรายจ่ายด้านการศึกษาของรัฐบาล แม้จะเพิ่มขึ้นทุกปี ระหว่างปี ๒๕๐๕-๒๕๑๕ แต่นับตั้งแต่ปี ๒๕๑๕ เป็นต้นมา ยอดรายจ่ายดังกล่าวนี้กลับมีแนวโน้มลดลง (ขอให้ดูคอลัมน์ ด้านการศึกษาของรัฐบาลตั้งแต่ปี ๒๕๑๕ เป็นต้น

ตารางที่ ๔

จำนวนนักเรียนในแต่ละระดับการศึกษา
เมื่อเทียบเป็นร้อยละของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น
ปีการศึกษา ๒๕๑๕

ระดับการศึกษา	จำนวนนักเรียน (ล้านคน)	จำนวนนักเรียนเมื่อเทียบเป็น ร้อยละของจำนวนนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น (%)
ประถมศึกษาตอนต้น	๔.๕๘	๑๐๐.๐๐
ประถมศึกษาตอนปลาย	๑.๐๘	๒๓.๖๕
มัธยมศึกษาตอนต้น	๐.๖๐	๑๒.๐๕
มัธยมศึกษาตอนปลาย	๐.๒๓	๕.๖๒
อุดมศึกษา	๐.๑๑	๒.๒๑

มา เพิ่มขึ้นช้ากว่าอัตราเงินเฟ้อที่เกิดขึ้นในช่วง
ระยะเวลาเดียวกัน

แม้ว่าทั้งภาครัฐบาล และภาคเอกชนต่างมี
บทบาทในการจัดสรรบริการการศึกษาร่วมกัน
แต่เท่าที่เป็นอยู่ในเวลานี้ประชาชนยังหาได้รับ
การศึกษาย่างทั่วถึงไม่ ตามสถิติในปีการศึกษา
๒๕๑๕ มีนักเรียนนักศึกษาในระบบโรงเรียน
ประมาณ ๗ ล้านคนเศษ แต่มีประชากรในวัย
เรียน (อายุ ๑-๒๔ ปี) ถึง ๑๕.๘๖ ล้านคน
แสดงว่ามีนักเรียนนักศึกษา ในระบบโรงเรียน
เพียงร้อยละ ๔๔.๑๔ ของจำนวนประชากรในวัย
เรียน ขอให้พิจารณาข้อมูลในตารางที่ ๓

จากตารางที่ ๓ เราจะเห็นได้ว่า สำหรับ
ระดับประถมศึกษาตอนต้น มีนักเรียนคิดเป็น
ร้อยละ ๑๑๔.๑๕ ของประชากรที่อยู่ในวัยเรียน
ระดับนี้ (อายุ ๗-๑๐ ขวบ) การที่จำนวน
นักเรียนมีมากกว่าจำนวนประชากรในช่วงอายุนี้
ก็เพราะเหตุว่าผู้ที่เรียนในชั้นประถมศึกษาตอน
ต้นนั้นมีตั้งแต่อายุ ๒-๒๕ ปี อย่างไรก็ตาม
เป็นที่น่าสังเกตว่า ระดับการศึกษายังสูงเพียงใด
อัตราส่วนระหว่างจำนวนนักเรียนกับประชากร
ในวัยเรียนระดับเดียวกัน จะยังมีค่าต่ำมากเพียง
นั้น ว่าจำเพาะระดับประถมศึกษา (ทั้งตอน
ต้นและตอนปลาย) ซึ่งเป็นการศึกษาภาคบังคับ
ปรากฏว่ามีนักเรียนเพียงร้อยละ ๘๑.๗๘ ของ
ประชากรที่มีอายุ ๗-๑๓ ขวบ แสดงให้เห็น
๔๖

โดยเด่นชัดว่า ประชาชนยังมิได้รับการศึกษาชั้น
ต่ำโดยทั่วถึง มิใช่ที่จะต้องพิจารณาถึงระดับการ
ศึกษาที่สูงกว่านี้ เมื่อพิจารณาถึงชั้นบันไดของ
การศึกษาในตารางที่ ๔ เราจะเห็นได้ว่า ใน
จำนวนนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น ๑๐๐
คน มีเพียง ๒๒ คนเท่านั้น ที่ได้ศึกษาต่อใน
ระดับประถมศึกษาตอนปลาย ๑๒ คนได้ศึกษา
ต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ๕ คนได้ศึกษา
ต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เมื่อถึงบันได
ขั้นสุดท้ายอด ในจำนวนนักเรียนระดับประถม
ศึกษาตอนต้น ๑๐๐ คน มีเพียง ๒ คน เท่า
นั้น ที่ได้ศึกษาถึงระดับอุดมศึกษา

กระบวนการทางการศึกษามิได้เริ่มต้นเมื่อ
เด็กเข้าสู่ระบบโรงเรียน หากทว่าเริ่มต้นตั้งแต่
ทารกแรกปฏิสนธิในครรภ์มารดา สภาพความ
เป็นอยู่และชีวิตจิตใจของมารดาย่อมมีอิทธิพลต่อ
การพัฒนาคลื่นสมองของทารกในครรภ์ เมื่อ
ทารกคลอดจากครรภ์มารดา การเลี้ยงดูเด็กย่อม
มีผลอย่างสำคัญต่อความเฉลียวฉลาดปราดเปรื่อง
ของเด็กนั้น เด็กจะต้องมีการบริโภคอาหารอย่าง
พอเพียง มิฉะนั้นการพัฒนาคลื่นสมองของเด็ก
ย่อมไม่อาจเป็นไปได้ด้วยดี เมื่อเร็ว ๆ นี้ มีผู้
คำนวณพบว่า หากยึดถือระดับรายได้ที่พอเพียง
แก่การประทังชีวิตเป็นระดับความยากจน (Pover-
ty Line) จะมีครอบครัวที่ยากจนตามเกณฑ์นี้
ถึง ๒,๗๖๒,๓๐๐ ครอบครัว จากจำนวน

๕,๙๐๘,๔๗๓ ครอบครัวในเมืองไทย^(๒) ซึ่งเมื่อ
คำนวณเป็นจำนวนประชากร จะมีคนจนอยู่ถึง
๑๕.๙๑ ล้านคน เทียบเป็นร้อยละ ๓๘.๘ ของ
ประชากรทั้งประเทศ ในจำนวนคนจน ๑๕.๙๑
ล้านคนนี้ จะเป็นคนจนในวัยเรียนประมาณ
๖.๓๙ ล้านคน (หากอัตราส่วนการกระจายตาม
อายุของคนจนเท่ากับอัตราส่วนตัวเฉลี่ยทั่วประเทศ)
ถ้าหากคนจนมีโอกาสได้รับการศึกษาทัด
เทียมกับคนรวย จะมีคนจนในระบบโรงเรียนถึง
๒.๘ ล้านคน (กล่าวคือ อัตราส่วนระหว่าง
นักเรียนกับประชากรในวัยเรียนเท่ากับ ๔๔.๑๔%
ตัวเลขจากตารางที่ ๓) จำนวนคนจนในระบบ
โรงเรียนคงน้อยกว่า ๒.๘ ล้านคน อย่างแน่นอน
เพราะคนจนหาได้มีโอกาสในการศึกษาทัดเทียม
กับคนร่ำรวยไม่ ในจำนวนคนจนที่ควรจะได้
เข้าโรงเรียน ๒.๘ ล้านคนนี้ ถ้านำมากระจาย
ตามระดับการศึกษา โดยถือตามลักษณะการกระจาย
ในปีการศึกษา ๒๕๑๕ จำนวนคนจนที่
ควรจะได้เรียนระดับประถมศึกษาจะมีจำนวนถึง
๒.๓๕ ล้านคน (ตามตัวเลขตัวเฉลี่ยปีการศึกษา
๒๕๑๕ มีนักเรียนระดับประถมศึกษาคิดเป็น
ร้อยละ ๘๗.๖ ของจำนวนนักเรียนนักศึกษาทั้ง
หมดในโรงเรียน) ดังนั้น ถ้าเราถือว่าการ

ประถมศึกษาเป็นการศึกษาระดับบังคับ เด็กที่ยาก
จนจำนวน ๒.๓๕ ล้านคนนี้ ก็ควรได้รับการ
ศึกษาระดับนี้ด้วย แต่เด็กเหล่านี้มาจากครอบครัว
ที่มีรายได้น้อยพอประทังชีวิต ดังนั้น รัฐบาล
จึงควรให้เงินอุดหนุนจำนวนมากพอที่จะใช้ซื้อ
อาหารกลางวัน เสื้อผ้า และอุปกรณ์การศึกษา
ถ้าหากกำหนดให้เงินอุดหนุนต่อหัวเท่ากับ ๕๐๐
บาทต่อปี รัฐบาลในการนี้จะตก
ประมาณ ๑,๑๗๕ ล้านบาท^(๓) นี่เป็นเพียงยอด
เงินช่วยเหลือนักเรียนที่ยากจนในระดับ ประถม
ศึกษาเท่านั้น ยังไม่รวมถึงเงินช่วยเหลือเด็กที่
ยากจนก่อนวัยเรียนและนักเรียนที่ยากจนในระดับ
สูงกว่าประถมศึกษา ปัญหาที่มีอยู่ว่า เราจะหา
เงินมาใช้จ่ายจัดสรรการศึกษาอย่างทั่วถึง และ
ช่วยเหลือนักเรียนที่ยากจนได้อย่างไร

ไม่ว่าจะเป็นการใช้จ่ายเพื่อการใด แหล่ง
ของการระดมทุนมักจะมีอยู่ ๒ แหล่งเสมอ คือ
แหล่งเงินทุนภายนอกประเทศและแหล่งเงินทุน
ภายในประเทศ สำหรับแหล่งเงินทุนภายนอก
ประเทศประกอบด้วย ๒ แหล่งใหญ่ คือ การลง
ทุนจากต่างประเทศ และความช่วยเหลือจากต่าง
ประเทศ โดยทั่วไปแล้ว รัฐบาลไทยมิได้มี
นโยบายในการส่งเสริมให้ชาวต่างประเทศเข้ามา

^๒ เมธี ครอบแก้ว และจินดา เชิญศิริ “การกำหนดระดับความยากจนจากแบบแผนการบริโภค” ซึ่งจะตี
พิมพ์ในวารสารธรรมศาสตร์ ปีที่ ๕ เล่มที่ ๓ (กุมภาพันธ์-พฤษภาคม ๒๕๑๔)

^๓ รายละเอียดเกี่ยวกับการคำนวณรายจ่ายดังกล่าวนี้ ดู รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์ “ประมาณการรายรับราย
จ่ายของรัฐบาลเพื่อจัดการศึกษาปี ๒๕๑๕-๒๕๒๕ (เอกสารไวเนียว)

ลงทุนในอุตสาหกรรมการศึกษา ซึ่งนับว่าถูกต้องด้วยเหตุผลอันประจักษ์แจ้ง ส่วนความช่วยเหลือจากต่างประเทศในรูปของความช่วยเหลือชาติให้เปล่า (grant) นั้น มักจะเป็นความช่วยเหลือในรูปของการส่งอาสาสมัครและผู้เชี่ยวชาญมาทำางาเรด้านการศึกษา ตลอดจนความช่วยเหลือในรูปของทุนการศึกษา และอุปกรณ์การศึกษา ส่วนความช่วยเหลือจากต่างประเทศในรูปเงินกู้เพื่อการศึกษา เท่าที่ผ่านมามีไม่สู้มากนัก เราอาจกล่าวได้โดยทั่วไปว่า แหล่งเงินทุนภายนอกประเทศเป็นแหล่งที่ไม่อาจพึ่งพิงได้ทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ ดังนั้น เราจึงต้องหันมาพึ่งพิงแหล่งเงินทุนภายในประเทศ

การ ระดมทุนภายใน ประเทศจะทำได้มากน้อยเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับ **ส่วนเกินทางเศรษฐกิจ (economic surplus)** ซึ่งได้แก่ ผลผลิตส่วนที่เกินกว่าความจำเป็นในการบริโภคเพื่อประทังชีวิต . ส่วนเกินทางเศรษฐกิจจึงปรากฏในรูปของเงินออมและการบริโภคที่ฟุ่มเฟือย ดังนั้น รัฐบาลจึงอาจหาทางระดมทุนในระบบเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นได้ ด้วยการเก็บภาษีจากสินค้าฟุ่มเฟือย ในอัตราสูง เพื่อบังคับให้ประชาชนลดการบริโภคที่ฟุ่มเฟือย และหันมาเก็บออมเงินมากขึ้น สำหรับส่วนเกินทางเศรษฐกิจที่ปรากฏในรูปของเงินออมนั้น จะประกอบด้วย ๒ ส่วนย่อย คือ เงินออมที่ถูกบังคับให้ออม (forced savings) และเงินออมโดยสมัครใจ (Voluntary savings)

เงินออมที่ถูกบังคับให้ออมนั้นก็คือ ภาษีอากรที่รัฐบาลเรียกเก็บจากประชาชนนั่นเอง ดังนั้น หากรัฐบาลต้องการเงินทุนเพื่อใช้จัดสรรบริการสาธารณะต่างๆ รัฐบาลจำต้องหารรายได้จากการเก็บภาษีอากรเพิ่มขึ้น แต่รายได้จากการเก็บภาษีอากรจะมีมากน้อยเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับ **ช่องทางในการจัดเก็บภาษีอากร (taxation potential)** และช่องทางในการจัดเก็บภาษีจะมีมากน้อยเพียงใดย่อมขึ้นอยู่กับระดับรายได้ต่อหัวของประชาชน ลักษณะการกระจายรายได้ประชาชน ตลอดจนประสิทธิภาพในการบริหารการจัดเก็บภาษีอากร ดังนั้น เพื่อที่จะเอื้ออำนวยให้รัฐบาลจัดสรรงบประมาณ การศึกษาในสัดส่วนเพิ่มขึ้น ควรที่จะมีการปรับปรุงโครงสร้างภาษีอากรและประสิทธิภาพการจัดการเก็บภาษีอากร เพื่อให้ประโยชน์จากช่องทางในการจัดเก็บภาษีอากรเพิ่มขึ้น ในกรณีนี้ สมควรที่จะเริ่มเก็บภาษีบางประเภทที่มีรายได้และทรัพย์สินเป็นฐานมากขึ้น เช่น ภาษีมรดก ภาษีมูลค่าของทรัพย์สิน (capital gains tax) ภาษีทรัพย์สินที่ได้มาโดยเสน่หา (gifts tax) ฯลฯ ส่วนภาษีที่มีรายได้และทรัพย์สินเป็นฐานซึ่งรัฐบาลจัดการอยู่แล้ว เช่น ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีเงินได้นิติบุคคล ภาษีที่ดิน ฯลฯ ควรจะปรับปรุงโครงสร้างให้มีความก้าวหน้าของอัตราภาษี (tax progressivity) มากขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้รายได้จากการเก็บภาษีอากรมีความยืดหยุ่นต่อรายได้

ประชากรเพิ่มขึ้น แต่งบประมาณในการจัดการศึกษาจะมีมากน้อยเพียงใด มิได้ขึ้นอยู่กับช่องทางในการจัดเก็บภาษี และรายได้จากการเก็บภาษีอากรเท่านั้น หากทว่ายังขึ้นอยู่กับวิธีการและหลักเกณฑ์ในการจัดสรรงบประมาณแผ่นดินอีกด้วย ดังได้กล่าวแล้วว่า ในช่วงระหว่างปีงบประมาณ ๒๕๐๕—๒๕๑๘ งบประมาณการศึกษา ตกประมาณร้อยละ ๑๗.๙ ของงบประมาณรายจ่ายรัฐบาลทั้งหมด ในยามที่มวลชนยังมิได้รับการศึกษาขั้นต่ำอย่างทั่วถึงเช่นนี้ มีเหตุผลที่จะสนับสนุนให้รัฐบาลจัดสรรงบประมาณการศึกษาในสัดส่วนที่สูงกว่าแนวโน้มนั้นที่เคยเป็นมา ในการนี้จำเป็นต้องลดสัดส่วนของงบประมาณแผ่นดินเพื่อการอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งรายจ่ายด้านทหาร เพื่อให้งบประมาณรายจ่ายเพื่อการศึกษา มีสัดส่วนเพิ่มขึ้นได้ นอกจากนี้ ควรที่จะวางมาตรการต่าง ๆ อย่างจริงจัง เพื่อให้การใช้จ่ายของรัฐบาลมีประสิทธิภาพมากขึ้น และมีช่องทางรั่วไหลน้อยลง ซึ่งอาจครอบคลุมถึงการปฏิรูประบบราชการ เพื่อให้มีการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ มิใช่ปล่อยให้มีการทำงานไม่เต็มกำลังดังที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ในส่วนที่เกี่ยวกับรายจ่ายด้านการศึกษา ควรที่จะมีการศึกษาอย่างจริงจังถึงรูปแบบของการจัดการศึกษาที่ช่วยลดต้นทุนการผลิตได้ โดยที่ได้คุณภาพไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจรวมถึงการขยายจำนวนวันที่มีการเรียนการสอนต่อปี เพื่อลดจำนวนปีการศึกษาของ

การศึกษาแต่ละระดับและแต่ละประเภท ตลอดจนการลดเนื้อหาของวิชาที่ไม่ตรงต่อสภาพของสังคมไทย และการจัดการสอนเป็นสองผลัดเพื่อให้มีการใช้สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในระบบโรงเรียนอย่างเต็มที่

นอกจากเงินออมที่ถูกบังคับให้ออมแล้ว เงินทุนในประเทศ ก็ยังมีอยู่ในรูปของเงินออมโดยสมัครใจ เงินทุนส่วนนี้จะอยู่ในภาคเอกชน ซึ่งอาจนำไปลงทุนในกิจการต่าง ๆ และหรือนำไปฝากสถาบันการเงิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งธนาคารพาณิชย์ สถาบันการเงินเหล่านี้ย่อมนำเงินฝากไปให้นักลงทุนไปลงทุนในอุตสาหกรรมต่าง ๆ โดยทั่วไปแล้ว กิจการที่ให้อัตรากำไรสูง ย่อมได้รับจัดสรรเงินกู้จากสถาบันการเงินเอกชน แต่กิจการที่ให้ผลตอบแทนแก่ปัจเจกชน (Private rate of return) สูงนั้น ไม่จำเป็นต้องเป็นกิจการที่ให้ผลตอบแทนแก่สังคม (Social rate of return) สูงเสมอไป ดังนั้น จึงมักมีข้อโจมตีอยู่เนื่อง ๆ ว่า สถาบันการเงิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งธนาคารพาณิชย์ได้มีส่วนสำคัญในการส่งเสริมการกักตุนสินค้าและการสร้างสายใยแห่งการผูกขาดในโครงสร้างเศรษฐกิจไทย การโอนกิจการธนาคารพาณิชย์มาเป็นของรัฐ จะเป็นวิธีหนึ่งที่เอื้ออำนวยให้มีการใช้เงินทุนภายในประเทศให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยส่วนรวมมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการจัดการศึกษา

สิ่งที่รัฐบาลควรพิจารณาเกี่ยวกับการระดม

ทุนภายในประเทศ เพื่อนำมาจัดการศึกษา ก็คือ การระดมทุนด้วยการก่อหนี้สาธารณะภายในประเทศ (internal public debt) โดยการขายพันธบัตรรัฐบาล เพื่อนำเงินมาใช้จ่ายเพื่อการศึกษาโดยเฉพาะ ขณะเดียวกัน ก็เรียกเก็บภาษีบัณฑิต (graduate tax) จากบัณฑิตที่จบจากมหาวิทยาลัยของรัฐ ภาษีบัณฑิตที่เรียกเก็บนี้ อาจเรียกเก็บสมทบกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยเก็บในอัตรา ๑% สมทบกับอัตราภาษีเงินได้ที่ใช้ประเมินภาษีที่ต้องเสีย การเก็บภาษีบัณฑิตโดยวิธีนี้ มีข้อดีในแง่ของความสะดวกในการจัดเก็บ เพราะบัณฑิตอุดมศึกษา นั้น มักจะทำงานชนิดมีรายได้ประจำเป็นส่วนใหญ่ ภาษีบัณฑิตจึงสามารถจัดเก็บได้ โดยหักจากเงินได้ ณ ที่จ่าย ทำนองเดียวกับการเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา รายได้จากการเก็บภาษีเงินได้บัณฑิตนี้ จะนำไปใช้ชำระดอกเบี้ย และเงินต้นส่วนหนึ่งของพันธบัตรการศึกษา การระดมทุนด้วยการก่อหนี้สาธารณะภายในประเทศ เพื่อนำมาจัดการศึกษานั้น นับว่ามีเหตุผลทางทฤษฎีสนับสนุนอยู่ไม่น้อย ไม่ว่าหนี้สาธารณะภายในประเทศจะเป็นภาระแก่ชนรุ่นหลังหรือไม่ก็ตาม (ในทางทฤษฎี ความช้อนมีข้อถกเถียงซึ่งยังไม่ยุติ) ทั้งนี้ก็เพราะประโยชน์ที่ได้จากการจัดการศึกษานั้น มิได้ตกแก่ชนรุ่นหนึ่ง ๆ เท่านั้น หากว่ายังส่งผลไปยังชนรุ่นต่อไปด้วย ดังนั้นจึงควรมีการแบ่งภาระต้นทุนในการจัดการ

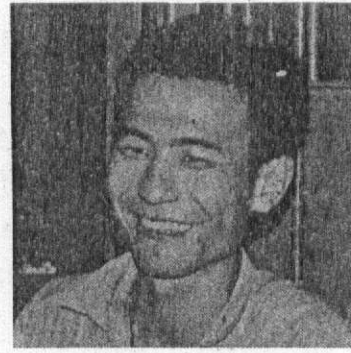
ศึกษาระหว่างชนต่างรุ่น (inter-generation sharing of cost) ถ้าผู้ใหญ่ในชนรุ่นที่หนึ่งให้รัฐบาลกู้ไปเพื่อจัดการศึกษา ประโยชน์ย่อมตกแก่ผู้ใหญ่ในชนรุ่นที่สอง (ซึ่งก็คือ เด็กในชนรุ่นที่หนึ่ง) และรุ่นต่อไป ทำนองเดียวกัน ถ้าผู้ใหญ่ในชนรุ่นที่สองให้รัฐบาลกู้เงิน เพื่อจัดการศึกษา ประโยชน์ย่อมตกแก่ผู้ใหญ่ในชนรุ่นที่สาม (ซึ่งก็คือ เด็กในชนรุ่นที่สอง) และรุ่นต่อไป เป็นต้นนี้เรื่อยไป ซึ่งหมายความว่า ชนแต่ละรุ่นจะต้องสละการบริโภคในปัจจุบัน เพื่อนำเงินไปจัดการศึกษาสำหรับชนรุ่นต่อไป ส่วนชนรุ่นปัจจุบันก็ได้รับการศึกษาจากการบริโภคของชนรุ่นก่อนอยู่แล้ว ส่วนดอกเบี้ยและเงินต้นนั้น รัฐบาลย่อมหารรายได้จากการเก็บภาษีอากรในการชำระหนี้ ภาษีอากรที่เรียกเก็บนั้น อาจเรียกเก็บจากชนรุ่นนี้และสืบทอดไปยังชนรุ่นต่อไป การเก็บภาษีบัณฑิตเพื่อใช้ในการนี้ ดังที่กล่าวข้างต้น ก็ด้วยเหตุผลที่ว่า ผู้ที่เรียนจบมหาวิทยาลัยเป็นผู้ที่ได้รับประโยชน์จากการศึกษาของรัฐมากกว่าผู้ใด จึงควรรับผิดชอบในการจัดการศึกษามากกว่าผู้อื่นด้วย ดังนั้นโดยวิธีการนี้ จึงมีการกระจายภาระต้นทุนในการจัดการศึกษาระหว่างชนต่างรุ่น (แต่จะเป็นธรรมระหว่างชนต่างรุ่นเพียงใด ยากที่จะวินิจฉัยได้) การกู้หนี้สาธารณะภายในประเทศ ด้วยการออกพันธบัตรการศึกษา ตามข้อเสนอแนะนี้ ควรจะบังคับขายแก่สถาบันการเงิน

เอกชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งธนาคารพาณิชย์และ
วาจอนุโลมให้ถือเป็นส่วนหนึ่งของเงินสำรองตาม
กฎหมาย (legal reserves) ของธนาคาร
พาณิชย์ มาตราดังกล่าวนี้ ย่อมช่วยให้มีการใช้
เงินทุนภายในประเทศไปในทางที่เป็นประโยชน์
แก่สังคมมากขึ้น เพราะเท่ากับเป็นการดึงเงิน
ทุนของภาคเอกชนมาใช้จัดการศึกษา สำหรับ
อัตราดอกเบี้ยพันธบัตรการศึกษานั้น ควร
กำหนดให้ต่ำกว่าอัตราตามปกติ หรืออาจจะไม่
ให้ดอกเบี้ยเลยในกรณีของพันธบัตรที่ขายให้แก่
ธนาคารพาณิชย์ ข้อเสนอแนะดังกล่าวนี้มีเหตุ
ผลสนับสนุนตามสมควร นอกเหนือจากเหตุผล
ด้านมนุษยธรรมแล้ว ก็ยังมีเหตุผลอื่นว่าด้วย
ประโยชน์ที่นายทุนและวิสาหกิจเอกชนได้รับจาก
การศึกษาของรัฐ เท่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน รัฐ
มีส่วนสำคัญในการผลิตกำลังคนชั้นกลางและกำลัง
คนชั้นสูง เพื่อผ่อนคลาดแรงงาน ในการผลิต
กำลังคนเหล่านี้ รัฐได้ให้เงินอุดหนุนอย่างค่อนข้าง
เต็มที่ ด้วยเหตุที่ค่าเล่าเรียนที่เรียกเก็บอยู่
ในระดับต่ำมาก แม้ว่าการจัดสรรงบประมาณ
รายจ่ายของรัฐบาลต้องอาศัยรายได้จากภาษีอากร
ที่เรียกเก็บจากประชาชนโดยทั่วไปเป็นสำคัญ
แต่นายทุนและวิสาหกิจเอกชนเป็นผู้ได้รับประ

โยชน์โดยตรงจากการผลิตกำลังคนของรัฐ (นอก
เหนือจากระบบข้าราชการ) ดังนั้น นายทุน
และวิสาหกิจเอกชนที่จะมีส่วนรับภาระต้นทุนใน
การผลิตกำลังกำลังคน มากกว่าประชาชนโดยทั่วไป
การกำหนดดอกเบี้ยพันธบัตรการศึกษาไว้ใน
อัตราต่ำเป็น ช่องทางหนึ่งที่จะทำให้นายทุนและ
วิสาหกิจเอกชนมีส่วนรับภาระต้นทุนการผลิตกำลัง
คนของรัฐมากขึ้น

นอกเหนือจากข้อเสนอในการ ระดมทุนภายใน
ประเทศเพื่อใช้จัดการศึกษา ดังที่กล่าวข้าง
ต้นนี้แล้ว ควรที่จะมีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย
เกี่ยวกับมูลนิธิและประมวลรัษฎากร เพื่อส่งเสริม
ให้มีการบริจาคเงิน ทุนเพื่อการศึกษา มาก
ขึ้น ขณะเดียวกัน ควรหาทางป้องกันมิให้การ
ตั้งมูลนิธิเป็น ช่องทางในการหลบหลีก การ
เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและภาษีเงินได้นิติ
บุคคล นอกจากนี้ น่าที่จะพิจารณาดำเนิน
มาตรการต่าง ๆ เพื่อนำเงินสะสมของข้าราชการ
และเงินสะสมของพนักงานวิสาหกิจเอกชนมาใช้
ในทางที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม โดยเฉพาะ
อย่างยิ่งทางด้านการศึกษามากขึ้น *ท.อ.*

รังสรรค์ ชนะพรพันธุ์

กรณี หมิ่น พระบรมเดชานุภาพ

บรรณธรรม พัทธ์ไทย

ถ้าจะมีการจัดอันดับข่าวในรอบปี ๒๕๑๗ ว่าข่าวใดสามารถเรียกร้องความสนใจของคนไทยได้มากที่สุด ข่าวการหมิ่นพระบรมเดชานุภาพจากบทกลอนในหนังสือสังฆกรรมที่ดี ข่าวการให้สัมภาษณ์ทางโทรทัศน์ที่บ่งชี้ได้ของ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ก็ดี ต่างก็อยู่ในข่ายติดอันดับข่าวสำคัญทั้งคู่

อย่างไรก็ดี สาเหตุสำคัญที่แท้จริงของข่าว ก็ดูเหมือนว่ายังไม่มีใครให้ความสนใจเท่าที่ควร ทั้งนี้อาจไปติดอยู่กับการทำความจริงให้ปรากฏมากเกินไปก็ได้ และบังเอิญก็เป็นความจริงเฉพาะปรากฏการณ์อันเป็นผลรวมของเหตุต่างๆ เท่านั้น โดยไม่มีใครนำพาต่อการพิจารณาถึงสาเหตุเท่าใดนัก การมองอะไรอย่างฉาบฉวยย่อมเป็นผลร้ายมากกว่าผลดีโดยแน่แท้ เพราะในหลายกรณีย่อมทำให้เกิดการวินิจฉัยผิดพลาดได้ เมื่อเป็นเช่นนี้ความบริสุทธิ์ยุติธรรมที่ร่ำร้องกันนักหนาจะเกิดขึ้นได้อย่างไรกัน

สถาบันพระมหากษัตริย์เป็นสถาบันสำคัญยิ่งของไทยอย่างมีค่านองสูง เพราะเป็นสถาบันเดียวที่สืบทอดต่อเนื่องกันมาในกระแสธารประวัติศาสตร์อันยาวนานของไทย ทั้งเป็นสถาบันเดียวที่รวมหัวใจคนไทยทั้งมวลเข้าไว้ด้วยกัน โดยซัดซัดขัดแย้งทั้งปวง ไม่ว่าจะเกิดจากเชื้อชาติ ศาสนาชนนประเพณีเฉพาะถิ่นหรือหมู่เหล่า ตลอดจนลัทธิความเชื่อที่แตกต่างกัน อาศัยเหตุที่ต่างกั่มุ่งสนองพระมหากษัตริย์คุณด้วยความจงรักภักดีเป็นล้นพ้น ความแตกต่างดังกล่าวแต่ต้นจึงหมดความหมายไปโดยสิ้นเชิง เมื่อแต่ละคนมีความหัดเทียมกัน ในความเป็นข้าในใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท

จากการที่ผู้มีความจงรักภักดีเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ไว้ในสถานะอันสูงส่งและพร้อมถวายชีวิตเป็นราชพลีได้ในกาลทุกเมื่อ จะเป็นไปได้หรือไม่ว่ากลยุทธ์ใหม่ในทางการเมืองภายหลังเหตุการณ์ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ ท่ามกลางการต่อสู้ที่มีความขัดแย้งอันแหลมคมมากขึ้น ฝ่ายพระราชไม่อาจอำพรางบิดเบือนการต่อสู้เรียกร้องความเป็นธรรมของประชาชนได้อีกต่อไปด้วยข้อหาเก่า ๆ อาทิเช่น การเรียกร้องที่มีมือที่สามยุยงหรือการได้รับสนับสนุนจากคอมมิวนิสต์ เพราะคงไม่มีคนเชื่ออีกต่อไป ดังนั้นจึงต้องเปลี่ยนกลยุทธ์ใหม่ คือบิดเบือนการต่อสู้ที่ขอธรรมว่ามีแนวโน้มทำร้ายต่อพระราชอำนาจ หรือปล่อยข่าวว่าการกระทำนั้น ๆ จะกระทบกระเทือนต่อ

ราชบัลลังก์ ซึ่งเป็นวิธีเดียวที่ได้ผล เพราะหัวใจที่ถูกกำหนดให้จงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์โดยสายเลือด ย่อมไม่นิ่งเฉยต่อการให้มันผู้ใดบังอาจก้าวล่วงพระราชอำนาจได้ วิธีการดั่งนี้เองข้าราชผู้ภักดีทั้งหลายจะต้องใช้ดุลยพินิจให้ดีและตอบโต้ผู้ชั่วร้ายที่อาจเอื้อมสรวงสถานการณ์โดยใช้สถาบันสูงสุดเป็นเครื่องมืออย่างปราศจากความละอายในทันที หากไม่แล้วจะตกเป็นเหยื่อความกลลวงที่ยุให้ผู้มีความจงรักภักดีในเบื้องพระยุคลบาทและชาติบ้านเมืองต้องแตกแยกกันเอง

ข้อที่น่าสังเกตจากกรณีบรรณาธิการ วารสาร *สังขธรรม* คือ เหตุใดการแพร่ข่าวหมิ่นพระบรมเดชานุภาพจากบทกลอนจึงเพิ่งมาปรากฏในระยะหลังที่ตีพิมพ์หนังสือดังกล่าวออกแล้วเป็นเวลาแรมเดือน และการเริ่มต้นให้ดำเนินคดีก็มีได้มาจากเจ้าพนักงานการพิมพ์ผู้มีหน้าที่ปฏิบัติตามกฎหมาย หากเกิดจากกลุ่มนักศึกษาที่มีผลประโยชน์ตรงกันข้ามกับผู้จัดการหนังสือเป็นผู้เรียกร้อง ประกอบกับการกล่าวหาหมิ่นแนวโน้มสูงขึ้นในระหว่างช่วงที่มีการแสดงประชามติให้แก่ไขว้รัฐธรรมนูญ กับระยะนี้พรรคการเมืองทางการเมืองเพื่อสืบทอดเจตนารมณ์วีรชน ๑๔ ตุลาคม ๑๖ ถึงกระนั้นข้อเรียกร้องก็ยังไม่เป็นมรรคผลให้ตำรวจดำเนินการในทันทีที่มีการเรียกร้องแต่อย่างใด จนกระทั่งนายประยูร จรรย์วงศ์ นักเขียนการ์ตูนผู้มีชื่อเสียงระดับรางวัล แมกไซไซกระโดดออกมารณรงค์เองอย่างออกหน้าออกตา

ร่วมกับยืนยันว่าบทกลอนซึ่งยังเป็น ที่เคลือบ
ลุมสงสัยของคนทั่วไปนั้นเป็นการหมิ่น พระบรม
คชานุภาพในสหายตาของเขา แรงงูใจจากผู้มี
โอกาสเกรงภัยที่เข่าเป็นตัวเร่งให้พนักงานสอบสวน
จึงความได้ว่าคดีมีมูลและได้ดำเนินการจับกุม
นายประเดิม ดำรงเจริญ ในเวลาต่อมา

ภายหลังที่ตำรวจจับกุมผู้ต้องหาได้แล้ว ข้อที่
เกิดสเกดในการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานสอบสวน
คือ เหตุใดผู้ต้องหาซึ่งยังมีได้รับการวินิจฉัย
ทษว่ากระทำผิดจริงจากศาล และลักษณะการ
ระทำความผิดดำเนินคดีจริงจะมีโทษจำคุกไม่เกิน
๗ ปี จึงได้รับการปฏิบัติจากพนักงานสอบสวนราว
กับผู้ต้องหาเป็นนักโทษเต็ม ขาดในคดีอุกฉกรรจ์
หนักโทษ ทั้งในการวางระเบียบเยี่ยมและการ
เฝ้าข้ามประกันตัวผู้ต้องหาในชั้นเจ้าพนักงานสอบสวน
พร้อมกันนี้สื่อมวลชนบางฉบับก็โหมประ
คมข่าวในเชิงตั้งตนเป็นตุลาการเสียเอง นับตั้ง
แต่การเสนอข่าวให้ชวนเข้าใจได้ว่าผู้ต้องหาเป็น
ผู้กระทำผิดจริง ตลอดจนการเสียดสีเหยียดหยันลง
ไปพร้อมข้อความบรรยายทำนองว่าให้จำหน้า
บุคคลผู้นั้นไว้ ถ้าไม่ผิดและไม่คิดหนีแล้วทำไมจึง
เองเปลี่ยนแปลงทรงผม ซึ่งเป็นการกระทำที่ไม่
หักความเป็นธรรมแก่ผู้ต้องหาเลย **เพราะควรยึด**
หลักนิติธรรมว่าบุคคลจะได้กระทำผิดจริงต่อ
เมื่อศาลพิพากษาแล้วเท่านั้น การแพร่ข่าวใน
ทางที่สร้างความไม่มเยียงให้เกิดความจงเกลียด
จงชังของบุคคลหนึ่งทำให้ภวาระหน้าที่อันควรของ

สื่อมวลชนแต่ประการใด ประเด็นที่ผู้ต้องหา
เปลี่ยนแปลงบุคลิกทรงผมต่างจากเดิม ขอให้
พิจารณาด้วยสามัญสำนึกของปุถุชนผู้ยังมีความ
หวั่นไหวและรักชีวิตโดยทั่วไปว่า ในสถานการณ์
ที่มีการโฆษณาจูงใจบิดเบือนต่อมหาชนให้เข้าใจ
ผิดในตัวผู้ต้องหานั้น ผู้ตกอยู่ในสภาวะเช่นนี้จะ
ไม่คิดปกป้องตนเองให้พ้นจากการถูกประชาทัณฑ์
เพื่อมีชีวิตอยู่รอดไว้สู่อุคติแสดงความบริสุทธิ์ในชั้น
ศาลบ้างหรือ **ยังมีนายกล่าวหา**ผู้นักจัดรายการ
วิทยุกล่าวประณามผู้ต้องหาแพ้ออกอากาศ ชัก
ชวนประชาชนทั่วไปกลุ่มรวมทำร้ายผู้ต้องหา ก่อน
ส่งตัวให้แก่พนักงานสอบสวน อันเป็นการยั่ว
แฉและเรียกร้องให้บุคคลหรือมหาชนละเมิดกฎหมาย
ได้อย่างเปิดเผยนั้น นี้นิยามความว่ากระไร ใน
ขณะที่คนบางส่วนมีเครื่องมือสื่อสารที่ทรงประ
สิทธิภาพกระทำกรจูงใจให้เกิดความไขว่เขวและ
ชักนำให้เข้าใจผู้ต้องหาในทางที่มีขอบ ทั้งที่ผู้
ต้องหายังเป็นเพียงผู้ถูกกล่าวหา โดยมีได้ผ่าน
ขบวนการพิจารณาของตุลาการที่ทรงสถิตยความ
ยุติธรรมพิพากษาโทษ ให้เป็นผู้กระทำความผิด
จริงนั้น เป็นความยุติธรรมแก่ผู้ต้องหาซึ่งปราศ
จากเครื่องมือที่จะแถลงชี้แจงต่อประชาชนเพียงใด

อย่างไรก็ดี ประเด็นหลักที่จะต้องพิจารณา
จากสถานการณ์กรณีหมิ่นพระบรมคชานุภาพ
ก็คือ จะต้องตระหนักว่าสถาบันพระมหากษัตริย์
เป็นสถาบันที่มั่นผู้ใดจะละเมิดมิได้ นอกจากนี้
ความผูกพันทางใจของคนไทยทั้งปวงที่มีต่อพระ

มหากษัตริย์ราชเจ้าทั้งในความจงรักภักดีและทั้งในความยึดมั่นต่อพระบารมีอันล้นพ้นสุดประมาณได้ คนไทยต่างกำหนดใจหมายรู้ว่าพระบารมีนั้นเป็นเครื่องคุ้มกัน สรรพอันตรายที่จะตกแก่หมู่มวลพสกนิกรและแผ่นดิน ดังนั้น การที่คนกระจัดก่อกว้าง แม้จะมีชื่อเสียงจากฐานะทางสังคมสักเพียงใด แต่ก็เป็นข้าราชบริพารในใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาทไม่ต่างจากราชบุตรคนอื่น การอ้างว่าตนจะกระทำเพื่อปกป้องพระบารมีนั้นเป็นการกระทำที่พยายามยกตนให้สูงกว่าคนอื่น ๆ ที่ต่างก็เป็นข้าในใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาทด้วยกัน บุคคลเช่นนี้มีบารมีเฉพาะตนเพียงใดจึงอาจเอื้อมปกป้องพระบารมีได้

ที่แท้จริง วัตรปฏิบัติอันควรของผู้จงรักภักดีต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวของเรา คือ การประพฤติปฏิบัติตนในทางที่ชอบเพื่อคู่ควรแก่การเกิดมาในแผ่นดินของใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาทจักได้เป็นเครื่องประดับพระบารมีแห่งพระองค์ท่านพร้อมกับหมั่นตรึกตรองในกระแสพระราชดำรัสพระบรมราโชวาททั้งปวงที่น้อมรับใส่เกล้าใส่กระหม่อมมาเป็นเกณฑ์ดำเนินวิถีชีวิตทั้งจะต้องไม่ลืมพระราชปณิธานอันสูงสุดขององค์พระประมุขที่มีพระราชประสงค์อย่างแรงกล้าในอันที่จะ**ปกครองแผ่นดินโดยธรรม** ซึ่งหมายถึงการปกครองที่เปี่ยมด้วยพระมหากุณาคิคุณและด้วยหลักการอันบริสุทธิ์ยุติธรรมแก่ทวยราษฎร์โดยเสมอหน้ากัน หลักประกันความเป็นธรรมในสังคมไทย

ประการหนึ่งที่พอจะมองเห็นได้ คือ การที่รัฐธรรมนูญอันเป็นกฎหมายสูงสุดของการปกครองประเทศได้ตราไว้ว่าพระมหากษัตริย์ทรงใช้อำนาจตุลาการทางศาล นอกจากนั้นก็เป็นที่ทราบกันทั่วไปทั้งพสกนิกรและนิสิตนัว่าผู้พิพากษาศาลาการจะพิพากษาอรรถคดีได้ก็แต่ในพระปรมาภิไธยของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทั้งสิ้น การที่บุคคลหนึ่งบุคคลใดกระทำการสร้างสถานการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งอันมิชอบทั้งในทางละเมิดสิทธิส่วนบุคคล หรือชักนำมหาชนให้เข้าใจผิดอันมีผลให้เกิดความเสียหายต่อส่วนร่วม แล้วบังอาจกระทำการดั่งหนึ่งตุลาการพิพากษากำหนดชี้แนะตัดสินความผิดผิดโดยมิชอบ จะเป็นการสมควรแก่เหตุผลและละเมิดหลักนิติธรรมหรือก้าวล่วงสถาบันใดบ้างขอได้ลองพิจารณากันให้ดี

สำหรับกรณี ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ที่ถูกกล่าวหาว่าหมิ่นพระบรมเดชานุภาพด้วยนั้นปรากฏว่าประชาชนให้ความสนใจมากถึงกับมีการชุมนุมกันเป็นพัน ๆ คน ทั้งมีโปสเตอร์โจมตีการกระทำของ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ เกือบเมือง ผิดกับกรณีของนายประเดิมซึ่งเป็นการเรียกร้องของคนไม่กี่คนและยังมีเงื่อนไขในการตีความด้วยคำของกลอนบทหนึ่งที่ไม่ชัดลงไป ข้อแตกต่างอันสำคัญคือถ้อยความคำพูดของม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ที่แสดงไว้ชัดเป็นการสื่อเจตนาที่จะใช้สถาบันพระมหากษัตริย์ประกอบกับใช้ถ้อยคำเปรียบเทียบอันไม่เหมาะสมคือใช้คำว่า “เจ๊วดี” แต่เจ้าพนักงานสอบสวนกลับ

เห็นว่าแม้คดีไม่มีมูล รวมทั้งออกเน้อออกตัวแก้
แพนให้ลี้กด้วย

คำถามที่เกิดขึ้น ในใจของคนไทยผู้รักความ
เป็นธรรมในขณะนี้คือ ความเสมอภาคในการ
อยู่ภายใต้กฎหมายนั้น เรามีไม่ทัดเทียมกันหรือ
ฐานันดร ของหม่อมราชวงศ์นั้นเป็นเหตุให้ระงับ
โทษทั้งปวงด้วยละหรือ **เหตุใดจึงไม่ให้ศาลเป็น
ผู้วินิจฉัย** เฉกเช่นในกรณีของนายประเดิมด้วย
แล้ว

การเลือกปฏิบัติต่อบุคคลในลักษณะการตั้ง
กล่าวมานี้ต้องการแสดงความจงใจ พิสูจน์ความ
อยู่ดีธรรมของสังคมนี้หรืออย่างไร การที่ ม.ร.ว.
ก็กฤทธิ ปราโมช กับพวกได้ตีพิมพ์ข้อความของ
นายสุนทร วงศ์หนองทัว ในสยามรัฐเมื่อ

ประมาณปีที่แล้ว อันเป็นการเผยแพร่หรือโฆษณา
ข้อความที่แสดงถึงการประทุษร้ายโดยตรง เป็น
การผิดกฎหมายทั้งในแง่หมิ่นพระบรมเดชานุภาพ
ทั้งในแง่ พ.ร.บ. การพิมพ์ แต่แล้วผลเป็น
อย่างไร เจ้าหน้าที่ตำรวจเพียงแต่ยึดใบอนุญาต
บรรณาธิการหนังสือพิมพ์ฉบับนั้นเพียงเดือน
เดียว และมีได้ฟ้องศาลขอให้วินิจจัน

**นี้หมายความว่าอย่างไรกัน
อะไรคือความเป็นธรรมทางสังคม
อะไรคือความเสมอภาคทางกฎหมาย**

มีใครพอจะให้หลักประกันได้ไหมว่า สังคม
ไทยของเรานี้เป็นสังคมที่ไม่มีอภิสิทธิ์ชน แล้ว
ทุกคนจะได้รับความเป็นธรรมจากบทบัญญัติของ
รัฐโดยทัดเทียมกัน

สำนักพิมพ์เคล็ดไทย

บริษัท อินเทอร์เน็ต ประเทศไทย จำกัด

ตึกสี่บุญเรือง ๒ ชั้น ๕

๑/๑ ถนนถนนแวนต์ พระนคร

โทร. ๓๐๘๘๒ ต่อ ๓๔,๓๖

ขอเสนอ

หนังสือที่ นุ่มสวางถนัดซ้ายหรือถนัดขวา ต้องอ่าน

แคปิตลิสต์

สุภา ศิริมานนท์

คู่มือรัฐประหาร

พันศักดิ์ วิทยุวัฒน์

๒ หมายเหตุของผู้แปล

ละครเรื่องนี้เขียนขึ้นจากเหตุการณ์จริง ๆ โดยที่ผู้เขียนเป็นพระบาทหลวง และเป็นภริยาในจำนวน ๕ คน ที่เข้าไปยังที่เก็บเอกสารของสหรัฐ แล้วนำเอกสารเกี่ยวกับคนที่ถูกกดขี่ให้ไปเป็นทหารในเวียดนาม มาเล่าเสีย เขาให้เหตุผล ว่านี่เป็นการทำลายชีวิต ที่เป็นต้นเหตุให้มนุษย์ต้องไปประหัตประหารกัน ผลก็คือเขทั้ง ๕ นักรบและถูกพิพากษาให้จังก จ้างเลขตามว่า ถ้าการทำลายเอกสารผิด เหตุใดคนที่ผู้นำทางการเมืองทำลายชีวิตมนุษย์ ฯลฯ กลับไม่คิดค่า นอกจากนั้นยังมีคำพูดอื่น ๆ ที่น่าจับใจอีกมาก คงที่ได้นำมาเขียนเป็นบทละครไว้แล้ว

สำหรับผู้อ่านในเมืองไทย ถ้าได้เคยอ่าน *วันถึงหารประชาชน* ของเทวนันตะ (จุดสารมุลนิธิโกมล กิมทอง) แล้ว อาจเข้าใจอะไรได้มากขึ้น และถ้าเทียบกันเหตุการณ์ปัจจุบันจะเห็นได้ว่ามีการใช้อำนาจกันอย่างดุเดือดเพียงใด ในหมู่ "ผู้นำ" ต่างๆ ทั้งในวงการการเมือง ธุรกิจ และกลุ่มอิทธิพลอื่นๆ ซึ่งรวมทั้งนักกีฬา ครูอาจารย์และสื่อสารมวลชนด้วย พวกเขากชอบตัดสินคนอื่น โดยคิดพิจารณาตัดสินด้วยใจเขม เขาก็ให้ร้ายป้ายสี ให้คนอื่นเป็นแดง เป็นดำ เป็นคอมมิวนิสต์ เป็นโซเวียต ฯลฯ แม้ที่สุดจนเอาองค์พระมหากษัตริย์มาเป็นเครื่องมือ เพื่อประหัตประหารฝ่ายตรงกันข้าม เพื่อทำลายขบวนการของเขา เช่น แม้แต่จริงแล้ว ก็เป็นการหวังประโยชน์ของตนและพวกของตนนั่นเอง เราไม่เห็นกันว่าการโฆษณาชวนเชื่อ ของพวกเขา เป็นพิษเป็นภัย ถ้าไม่เชื่อความซื่อ ซอให้เบ็ดตัว หุ ไทวักสน์ หนังสือพิมพ์อะไรก็ได้ ว่าเต็มไปด้วยการโฆษณาชวนเชื่อมากน้อยเพียงใด ยังการโฆษณาชวนเชื่อด้วยแล้ว เราไม่เห็นโทษกันเลยทีเดียว ภาพการประหารกันอย่างสยดสยองนั้น ไม่เห็นเป็นการปลุกฝังค่านิยมที่ตรงกันข้ามกับอิทธิพลรวมอยู่ตลอดเวลาออกหรือ ยังการบอกขอรวย คนมีชื่อ ที่ไร้คุณธรรมนั้น ไม่เห็นเป็นการสรวลกลุมหัวคิดๆ ในสังคมเลขหัว เราต่างสมองคนให้คิดในวัดถนียม ให้แข่งขันกัน เพื่อทำลายกันและกัน ให้คิดอยู่ในระบบนายทุน กรันอีกฝ่ายตอบโต้ โดยชี้ให้เห็นว่าวิธีการเงินนี้เลวร้าย โดยที่พวกนั้นอาจจะใช้ด้อยค่าหลวมไป หรือใหญ่ไป (เช่น ใช้คำวิจารณ์วรรณคดี และศกคณา อย่างพรว์หรือ จนเกือบจะไร้ความหมาย และบางทีการกระทำของพวกนั้นก็เลอะเทอะมากไป เช่นจับไม้โครโฟน จดนิทรรศการและเดินขบวนกันจนเพื่อ โดยมีระเบิดขวดแทรกเข้ามาด้วย) หรือชี้ให้เห็นพิษภัยที่ใกล้ตัวเราเข้ามา เมื่อหนังกาให้เห็นความเป็นนายทุนที่ไร้ความหน้าไหว้หลังหลอกอย่างฉกาจของเรา เราก็เลขาทางทำลายพวกนี้เสีย แม้จนการใช้ระเบิดขวดและเล่ห์เหลี่ยมในการขู่ให้ฝ่ายผู้เขว้แตกกันนั้น บางทีผู้ใหญ่ที่เกรงกลัวตัวจะเสียผลประโยชน์ จักมีส่วนร่วมวางแผนและบงการอยู่เบื้องหลังด้วยมิใช่น้อยเสียซ้ำ

นอกจากนี้จาก "ผู้นำ" หรือ "ผู้ใหญ่" เหล่านี้ ยังใช้ระเบียบประเพณีที่ล้าหลังบางประการ ให้จิตวิทยาของฝูงชน อันคนสามารถบิดเบือนอะไรต่ออะไรได้บางประการ ผสมกับการใช้สถาบันอันปรับคนใจไม่ทันกับเหตุการณ์ในสังคมบางสถาบัน ให้เป็นเครื่องมือประหัตประหารคนรุ่นเยาว์กว่าอีกด้วย เพราะเขาเชื่อว่ากันว่าธุรกิจการค้า ข้าราชการ และครูอาจารย์ ตลอดจนอัยการและผู้พิพากษา มักเป็นคนหัวเก่า ที่มีอคติต่อคนรุ่นใหม่ เพราะถือคนว่าฉลาดกว่า สูงส่งกว่า ไรวาควันนากว่า คนรุ่นใหม่ทำอะไรผิดพลด แม้หรือก็กลายเป็นใหญ่ โดยที่คนรุ่นตนทำผิด กลับช่วยกันบิดบังไว้เงียบ เราที่เป็นผู้ใหญ่ไม่เคยถามถึงความหน้าไหว้หลังหลอกของพวกเขาเอง ความเห็นแก่ตัวของพวกเขากันเอง พวกกนท

ไม่ได้ เมื่อมีใครใช้ถ้อยคำที่ใหม่เกินไป ทำอะไรที่เห็นกันวามแรงไป หรือที่ถือกันว่าขัดต่อระเบียบ
ประเพณีของบ้านเมือง พวกนี้พร้อมที่จะประณามการกระทำดังกล่าว โดยไม่เคยประณามการที่ทหารอเม
ริกันเข้ามาอยู่ในเมืองไทย หรือการที่ทหารไทยเข้าไปรบในลาวและเขมร นักคิดของไทยที่คนที่ต่อสู้กับ
ระบบทรราช แม้เมื่อมีการประกาศปฏิวัติตัวเองขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๔ นี้เอง

ยังก่อกวนหมายของเรานั้นเล่า เขียนขึ้นเพื่อใคร เพื่อความยุติธรรม เพื่อเมตตากรุณาธรรมหรือมิใช่
และถ้าสมัยเพียงใด หรือไม่ ตลาการและนักกฎหมายของเราได้รับการอบรมบ่มนิสัยในทาง จริยธรรมมา
มาทนน้อยเพียงใด มีความใจกว้างเป็นเจ้าเรือนแก่ไหน ข้อคือเป็นจักรกันหรือไม่ หรือว่าส่วนใหญ่แล้ว
เป็นเพียงนิตยประยุคดีวิทยา ที่รู้ตัวบทและคำพิพากษาศาลฎีกา โดยไม่คำนึงถึงมนุษยธรรมกันเอาเลย
การที่ไปหวัดกันกับรัฐบาล กับนักการเมืองและในรัฐสภานั้น จะถือว่าท่านเหล่านั้นเป็นผู้ทรงไว้ซึ่งความ
ยุติธรรม หรือว่าท่านเหล่านั้นนักการเมือง ก็พร้อมจะทำอะไรต่ออะไรเพื่อความอยู่รอดหรือความรุ่งเรืองทาง
ด้านอาชีพการงานของตนเอง

ถ้าตอบคำถามเหล่านี้ได้ไม่ชัด ศาลรัฐธรรมนูญ "ผู้คิด" ในคดีเกตตอนสวัสดิ ฉันทโค ศาลเคยและ
ขบวนการยุติธรรมของไทยก็ได้ตั้งโทษและจะตั้งโทษ ผู้ที่ต่อสู้เพื่อความเป็นไทย ฉันทโค

ข้า
แต่
ศาล

อย่าคิดไปกันว่า หญิงชาย พวกเรา นี้จะทำตนเป็นคิงหนังวีรชน ที่เบนหุ่นยนต์ พิเศษอันหาญกล้าเข้าไปแก้ไขสถานการณ์ ต่อหน้าพระราชของคณบอด พระราชย์่อม จะสับตีรับฟังเสียงอื่น ๆ อันนอกเหนือพระราชอำนาจหรืออำนาจของพวกเรา กล่าว คือ เสียงของมหาชน ที่เต็มไปด้วยความบาดหมางและรุนแรง แล้วเราจะมาตั้งศาล ค้างในอาณาจักรของคณบอดกันละหรือ เพื่อที่จะลงโทษกันตาย โดยควักลูกตาของเขา ออกเสีย แล้วประกาศว่า นั่นคือการปรับตัวเขาให้เข้ากันได้กับสังคม

เรารู้สึกลำบากมาก ในการพยายามปรับตัวให้เข้ากับบรรยากาศของศาล ซึ่งตัด ขาดออกจากโลกภายนอก นอกไปจากนี้แล้ว ได้แต่ยังบอกคณะลูกขุนอีกด้วยว่า ไม่ ให้คำนึงถึงเหตุการณ์อันนำพวกเรามาสู่ที่นี่

แรงกระตุ้นทางจริยธรรมของเรา ไม่ได้รับการพิจารณา พวกเรากลายไปเป็นคิง หนังคนตาย ที่กำลังได้รับการชันสูตรศพ โดยผู้พิพากษาเรา สงสัยกันว่าเรารู้ผิดหรือไม่ ในขณะที่เราเองนั้นแน่ใจว่าเรารู้ผิด วิญญาณของเรานั้นเองที่นำเรามา สู่นี่ และวิญญาณของเราก่อนนั้นแหละที่บอกความทุกข์ยากให้เรา เราคิดถึงความ เป็นมนุษย์ในแง่หนึ่ง แต่แล้วแรงกระตุ้นทางจริยธรรมอันกลับถูกกดกันออกไปให้พ้นจาก ศาลสถิตย์ยุติธรรม ขบวนการยุติธรรมก็เลยทำหน้าที่ได้เพียงแค่การชันสูตรศพซึ่งมี แต่ร่าง เท่านั้นเอง

ได้เท่านี้ก็กล่าวด้วยคำอันเป็นที่จับใจ ถึงสถานะของการเป็นผู้พิพากษา ข้าพเจ้า อยากจะเรียนตามความสัจข้อ ว่าการเคารพกฎหมายนั้น จำเป็นด้วยไหมที่ผู้พิพากษา ควรจะแปลและปรับกฎหมาย ให้เข้ากันกับความเป็นอยู่ของประชากรทันที ในบัดนี้ ข้าพเจ้าเชื่อว่าชนบทรอบนี้ประเพณีใด ๆ ก็ไม่สามารถคงอยู่ได้ เหยิงในฐานะที่ เป็นสิ่งอันสืบทอดเนื่องกันมาอย่างหาชีวิตมิได้ จำเพาะมรดกที่มรดกชีวิตชาวเรา นั้น เรา จะต้องรักษาไว้ให้สืบทอดไปในหมู่คนเป็น

แม้กฎหมายจะไม่คำนึงถึงข้อสำคัญบางประการในทางมโนธรรม ก็หน้าที่จะนำเอา มโนธรรมเข้ามาสู่กระบวนการพิจารณาด้วยได้ เพื่อเป็นการทำให้ชนบทรอบนี้ประเพณีของศาลที่คนชนชนนอก เพื่อประโยชน์ของประชาชน

- ข้าพเจ้าไม่เคยตั้งความหวังเลยว่า
- การกระทำของเราที่กรมศาลากรและที่เมืองเตตอนสวอลล์นั้น
- จะสรุปลงสู่ประเด็นง่าย ๆ ว่าจะต้องถูกลงโทษ หรือได้รับการปลดปล่อย
- หากข้าพเจ้าและพวกเราทั้งหมดต้องการจะสื่อสารกับผู้พิพากษา อัยการและกับประเทศชาติ

เราได้ทำให้เห็นชัดแล้ว ว่าการต่อต้านของเรานั้น มิได้คัดค้านแต่เพียงสงคราม
(เวบคนาม)

เพราะนั่นเป็นเพียงตัวอย่างเดียวของอำนาจสหรัฐที่ใช้ (ไปอย่างผิด ๆ) ในโลก
ลาตินอเมริกาก็เป็นอีกตัวอย่างหนึ่ง

ยังตะวันออกกลางอีกเล่า

กคนก็เป็นอีกตัวอย่าง

คนที่มีอำนาจ ไม่ให้ความเข้าใจกับการกระทำของเราเลย

ส่วนมากนี้ หาไม่ก็ดูแคลน และพากันลงโทษพวกเรา

เราถูกหาว่าอวดหยิ่ง อย่างบ้าคลั่ง

แล้วพวกผู้นำของเรานั้นละ ไม่หึงผของกันคอกหรือ

อาชญากรรมที่เขากระทำต่อประชากรยิว โดยเฉพาะก็คนจนและคนไร้อำนาจ
นั้นเล่า

ดูไม่มีศาลใดจะพิพากษาโทษของพวกเขาอันเลย

ไม่มีกตารางใดที่เบียดประตราบเขา

พวกนี้ดำรงชีวิตอยู่อย่างผู้ทรงคุณธรรม

เวลาตายก็ได้รับเกียรติยศ

สำหรับเขาเหล่านั้น เราขอสื่อสารกับเขา

ผู้ซึ่งอำนาจของแผ่นดินอยู่ในอุ้งหัตถ์อันอ่อนละมุน

เราขอบอกเขาว่า

โปรดนำเรา โปรดนำเราโดยวิถีทางแห่งความยุติธรรม

แล้วก็ไม่จำเป็นจะต้องมีการละเมิดกฎหมาย

ขอให้ท่านประธานาธิบดีได้กระทำ

ในสังขงผู้ที่ดำรงตำแหน่งก่อน ๆ หน้าท่านไม่ได้กระทำ

คือ ขอให้ท่านหมอบราบลงกับคนรวยให้น้อยลง หากสขบยอมกับคนจนให้
มากขึ้น

ขอให้ท่านคิดถึงอภิสิทธิ์ชนให้น้อยลง หากคิดถึงคนจนให้มากขึ้น

ขอให้ท่านคิดถึงสหรัฐให้น้อยลง หากคิดถึงโลกให้มากขึ้น

ขอให้ผู้ออกกฎหมาย ผู้พิพากษา และทนายความ คิดถึงกฎหมายให้น้อยลง

หากคิดถึงความยุติธรรมให้มากขึ้น

คิดถึงพิธีกรรมทางกฎหมายให้น้อยลง หากคิดถึงสิทธิของมนุษยชนให้มากขึ้น

เราขอกล่าวคำดังต่อไปนี้กับพระเจ้าและพระสังฆการีทั้งหลาย

ขอได้โปรดหาบทเรียนจากพระวจนะอันศักดิ์สิทธิ์และให้รสำนักตั้งการทรงอำนาจ

นางไว้อย่างผิดๆ

ถ้าท่านทำด้วงวัน วัตถุประสงค์จะเลิกยุ่งอยู่กับทรัพย์สินเงินทองต่างๆ
สมควรจะอยู่ตามแหล่งเสื่อมโทรม และควรเข้ามาอยู่ร่วมกับพวกเราในคุกด้วย
กับทนายความ เราขอบอกท่านว่า

โปรดแตกต่างให้กับผู้ทนายหากร โดยอย่าเร่ร่อนร้องค่าบวการ
ชนหยัดอยู่กับความซัดิธรรม

กล้าเสียง แม้จะฉกหาว่าหมิ่นประมาทศาล

พร้อมที่จะเขาคูกกับลูกความของท่าน

กับอัยการ เราขอบอกว่า

อย่าขานาเอง ผู้ต่อต้านสงคราม

พร้อมที่จะลาออกจากตำแหน่ง

เพื่อไปเป็นทนายความตามธรรมดา

กับผู้พิพากษาศาลสูง เราขอบอกว่า

ปลดปล่อยผู้คัดค้านสงครามเสียเถิด

หากทำเพื่อความซัดิธรรมและสันติธรรมไม่ได้

ก็ควรลาออกจากศาลมา

สำหรับท่านทั้งหลาย ทมิอำนาจ

ข้างเจียมความฝัน ฝันว่า

ท่านผู้พิพากษา ท่านอัยการ และนักธุรกิจการค้า พวกกันมาต่อต้านสงครามเวียดนาม

ท่านผู้มิอำนาจ

ท่านบอกเราว่า

ระบบของท่านนั้นปฏิรูปได้

จงปฏิรูปเสียบัดนี้เถิด

แล้วพวกเราจะช่วยท่าน

ด้วยชีวิตและจิตใจของเรา

ไม่ว่าเราจะอยู่ในหรือนอกคุก

ส. ศิวรักษ์

แปลจากบางตอนของบทละคร *The Thai of Catonsville Nine* by Dan Berrigan

สงครามประชาชน

ประวัติศาสตร์จารึก
สงครามประชาชน
มรดกอันตกขบถ
แรงกายและแรงใจ
เพื่อสิทธิเสรี
เพื่อถิ่นแผ่นดินดอน
สงครามประชาชน
กล้าหาญให้ถึงถิ่นที่
อสูรต่ออสูร
เสียงร้องก้องกูดัง
อาทิตย์ทาบทอฟ้า
รอยคหลงถึงทดแทน
สงครามประชาชน
ชนชาติจึงจักอาร

ซึ่งศึกศึกกล้าผล
เพื่อบทประชาชน
จะบวทาคคจกดินไหล
จักโตมทมตะลุมบอน
เพื่อคุณค่าอาหาร
เสรีภาพจะอาบริน
คงดาวดลชนกวิล
พินาศท้ายไรต่อขง
ยุทธศอบยุทธเพื่อยืนยง
จนโคตเคนในดินแดน
ปลุกประชาเรือนล้านแสน
เข้ากระแทกปลดแอกอาน
ถือผลิตผลมวลชนหาญ
จารึกไว้ในแผ่นดินฯ

สถาพร ศรีสังข์

คนกับความคิด

นักเขียน ฝรั่งเศส กับ การเมือง

อำพรณ โอตระกุล

ก่อนหน้าศตวรรษที่ ๑๘ นักเขียนฝรั่งเศส มีสภาพเช่นเดียวกับนักเขียนไทยกล่าวคือเป็นนักเขียนในราชสำนัก ทำงานให้พระมหากษัตริย์ และเจ้านายต่างๆ งานเขียนส่วนใหญ่มุ่งไปในเรื่องความเชื่อทางศาสนาถึงจะมีการสะท้อนสภาพการเมืองของสมัยนั้นๆ บ้าง ก็เป็นไปอย่างไม่โจ่งแจ้ง พอสิ้นสมัยพระเจ้าหลุยส์ที่ ๑๔ เป็นต้นมา งานเขียนเริ่มเปลี่ยนโฉมหน้าใหม่ เริ่มมีความหมายสมบูรณ์แบบดังในปัจจุบัน งานเขียนมิใช่เป็นเพียงการแสดงออกซึ่งความรู้ หากเป็นการแสดงออกซึ่งความคิดเห็นอิสระส่วนตัวของนักเขียน เริ่มมีการวิจารณ์ศาสนาและติดตามมาด้วยการวิจารณ์สถาบันพระมหากษัตริย์ งานเขียนเป็นงานอาชีพอย่างหนึ่งซึ่งเปิดโอกาสให้นักเขียนเป็นตัวของตัวเอง เป็นอิสระ นักเขียนโดยอาชีพสมัยแรกก็มีวอลแตร์ เป็นต้น

ในสมัยของวอลแตร์นั้น นักเขียนได้รับความยกย่องนับถือจากพระมหากษัตริย์และเจ้านายในยุโรปเป็นอย่างมากจนถึงกับทำให้นักเขียนใฝ่ฝันที่จะสร้างสาธารณรัฐวรรณศิลป์ขึ้น (République des Lettres) แต่การปฏิวัติใหญ่ปี ค.ศ. ๑๗๘๙ ได้ทำลายความคิดนี้เสียจะมีหลงเหลืออยู่บ้างในหมู่นักเขียนยุคต่อมา เช่น Madame

de Stael, Benjamin Constant และ Saint-Simon เป็นต้น ก็มีอาจกระทำสำเร็จ นอกจากนั้นการปฏิวัติใหญ่ครั้งนั้นยังได้แบ่งแยกฝรั่งเศสออกเป็นสองฝ่าย คือ ฝ่ายขวานิยมพระมหากษัตริย์ยึดถือคุณค่าในศาสนา ครอบครัวยุทธศาสนา และความเป็นระเบียบเรียบร้อยสืบตลอดมาแต่บรรพบุรุษ ส่วนอีกพวกคือฝ่ายซ้ายนั้นยึดถือในเสรีภาพ ความเสมอภาค และเหตุผลเป็นที่ตั้ง พวกนี้เชื่อถือในความสามารถของมนุษย์ เราที่จะสร้างสรรค์สังคมด้วยความรู้ทางด้านวิชาการและวิทยาศาสตร์ การแบ่งแยกออกเป็นสองฝั่งสองฝ่ายนี้จะเห็นปรากฏชัดเมื่อมีวิกฤตการณ์ทางการเมืองหรือเมื่อมีการขัดแย้งทางด้านความคิด ดังเช่น กรณีคดีความ Dreyfus หรือกรณีการแบ่งแยกศาสนาออกจากรัฐโดยเด็ดขาด

เนื่องจากคนฝรั่งเศสให้ความสนใจแก่นักเขียน และประกอบกับนักเขียนเองก็มีเสรีภาพในการแสดงออกซึ่งความคิดเห็น ฉะนั้นบทบาทของนักเขียนที่เกี่ยวข้องกับการเมือง จึงมีความสำคัญมากกว่าในประเทศอื่นๆ ในที่นี้เราจะขอละเว้นไม่กล่าวถึงแนวโน้มตรงกันข้ามของนักเขียนอีกพวกหนึ่งซึ่งสนใจแต่การสร้างสรรคงานแบบ *ศิลปะเพื่อศิลปะ* (L'art pour l'art) เท่านั้น ทั้งๆ ที่แนวโน้มนี้ก็มีอิทธิพลสลบกับแนวโน้มของฝ่ายนักเขียนที่สนใจเข้ายุ่งเกี่ยวกับการเมือง

ก่อนที่จะพิจารณากันว่าความสัมพันธ์ระหว่างนักเขียนฝรั่งเศสกับการเมืองมีเป็นไปใน

รูปใด เราจะพิจารณาดังความหมายของคำว่า "การเมือง" ก่อน คำนี้กินความหมายกว้าง รวมเอากิจกรรมหลายอย่างเข้าไว้ด้วยกัน เป็นต้นว่า การสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การหาเสียง การสมัครเข้าเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่ง ตลอดจนการลงชื่อในใบประท้วงการแสดงความคิดเห็น หรือความคิดเห็นเห็นคัดค้านอย่างเปิดเผยเกี่ยวกับปัญหาสถานการณ์ และบุคคลทางด้านการเมือง เราอาจแบ่งแยกความสัมพันธ์ระหว่างนักเขียน และการเมืองออกได้เป็นสามแบบด้วยกัน

ประการแรก นักเขียนซึ่งยึดถือการเมืองเป็นอาชีพด้วยในระยะเริ่มแรกหลังจากการปฏิวัติใหญ่ปี ค.ศ. ๑๗๘๙ นั้น นักเขียนสนใจเข้ายุ่งเกี่ยวกับการเมืองโดยตรง เข้าเล่นการเมืองด้วยตนเอง มีนักเขียนกลุ่มโรแมนติค เช่น Chateaubriand, Lamartine และ Victor Hugo เป็นต้น นักเขียนกลุ่มนี้ได้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ได้รับเลือก ได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรี Lamartine ได้เป็นถึงนายกรัฐมนตรีสมัยหนึ่ง ทั้งนี้เพราะนักเขียนกลุ่มนี้มีความเห็นว่าตนมีหน้าที่นำความคิดของประชาชน ความคิดที่มีปรากฏเช่นในงานของ วิกเตอร์ ฮูโก *ซอร์ศมีและเงาสลัว: หน้าทีของกวี* (*Les rayons et les ombres. : Fonction du poete*) เมื่อ ค.ศ. ๑๘๓๙ ว่า "ท่ามกลางกลียุค กวีคือผู้ที่ตระเตรียมวันใหม่อันสดใส เป็นบุคคลใน

รัฐแห่งความฝัน ตัวของเขาอยู่ที่นั่น ส่วนสาย
ดาอยู่ตอน กวมีหน้าที่เช่นเดียวกับศาสตราจารย์
หลายคือคอยส่งทางอนาคตให้แก่ทุกคน ใน
ทุกโอกาส เขาจำต้องรับผิดชอบถือคบเพลิงส่อง
ทาง ไม่ว่าจะได้รับการดูหมิ่นเหยียดหยามหรือ
ได้รับการสรรเสริญเยินยอกก็ตาม ..”

นอกจากนั้นก็ยังมีนักเขียนซึ่งมิได้เข้าเล่นกวี
เมืองโดยตรงหากมีตำแหน่งทางด้านการเมือง คือ
ได้รับแต่งตั้งให้เป็นทูต เช่น Claudel,
Giraudoux เป็นต้น หรือมีตำแหน่งทาง
ราชการเป็นอาจารย์ นักเขียนประเภทหลังนี้มี
มากมาย บางคนเมื่อได้รับผลสำเร็จทางอาชีพ
นักเขียนก็ลาออกจากตำแหน่งทางราชการก็มีมาก
เช่น ซาร์ต และซิมอง เดอ โบวัวร์ ซึ่งเคยเป็น
อาจารย์สอนหนังสือ

ประเภทที่สอง คือนักเขียนซึ่งเป็นนักเขียน
โดยอาชีพหากแต่บางโอกาสจำเป็นจะต้องแสดง
ความคิดเห็นทางด้านการเมืองซึ่งตอนออกมาทั้ง ๆ
ที่งานเขียนของตนก็ได้เกี่ยวข้องกับด้านการเมือง
เป็นพิเศษแต่อย่างไร เช่น Emile Zola เมื่อ
ความกบฏคดีความ Dreyfus ขึ้นเมื่อปลายศตวรรษ
ที่ ๑๙ Dreyfus เป็นนายทหารซึ่งถูกกล่าวหา
ว่ากระทำการเป็นจารบุรุษ ถูกขึ้นศาลทหาร ถูก
ลงโทษและถอดออกจากยศ ญาติของ Dreyfus
วิ่งเต้นประท้วงกล่าวหาว่าหลักฐานที่ปรากฏว่า
Dreyfus นั้นเป็นหลักฐานปลอม และอันที่จริง
Dreyfus เป็นผู้บริสุทธิ์ ในที่สุดคดีนี้ก็กลายเป็น

เรื่องอื้อฉาวขึ้นมาทำให้นักเขียนในสมัยนั้นแตก
กันออกเป็นสองฝ่าย ขณะนั้นประเทศฝรั่งเศส
พึ่งแพ้สงครามปรัสเซีย นักเขียนฝรั่งเศสส่วนใหญ่
มีความเห็นว่าตนมีหน้าที่กับประเทศ พี่นฟู
ความรู้สึกรักชาติ ความเป็นชาวฝรั่งเศส นัก
เขียนกลุ่มชาตินิยมหรือกลุ่มฝ่ายขวานี้จึงมีความ
เห็นว่าไม่ควรมีการพิจารณาคดี Dreyfus ใหม่
เช่น Maurice Barres ส่วนนักเขียนฝ่าย
ซ้ายมีความเห็นว่าที่ Dreyfus ถูกลงโทษนั้น
เพราะเป็นชาวยิว หาใช่เพราะกระทำผิดต่อ
หน้าที่ เอมีล โซลา ซึ่งตราบจนกระทั่งเวลานั้น
เขียนงานแต่ทางด้านวรรณคดี ก็สนใจในคดีนี้
และได้เรียกร้องขอความยุติธรรมให้มีการพิจารณา
คดีใหม่ โดยการเขียนจดหมายเปิดผนึกถึงประธา
นาธิบดี เอกสวรินชื่อว่า “J'accuse” ลงพิมพ์
ในหนังสือพิมพ์ *L'Aurore* ในที่สุดก็มีการ
พิจารณาสอบสวนคดีนี้เป็นครั้งที่สอง แต่ Drey-
fus ก็ถูกพิจารณาลงโทษผิดอีกครั้ง โซลาได้เขียน
บทความประท้วงการพิจารณาคดีตัดสินในหนังสือ
พิมพ์ *L'Aurore* อีก สิบกว่าวันต่อมา Dreyfus
จึงได้รับการอภัยโทษ และอีกหลายปีต่อมาหลัง
มรณะกรรมของโซลาแล้ว Dreyfus จึงได้รับ
การแต่งตั้งยศคืนดังเดิม

นับสืบเนื่องมาจากคดีความ Dreyfus นี้เอง
ที่เกิดคำว่า “Intellectual” ขึ้นในภาษาฝรั่งเศส
ก่อนหน้านั้นไม่มีคำนี้ปรากฏในพจนานุกรม
Littre (ฉบับปี ค.ศ. ๑๘๗๖) หรือในพจนานู

กรม Larousse (ฉบับปี ค.ศ. ๑๙๖๖-๑๙๗๘) ซึ่งมีปรากฏในหนังสือ *le Vocabulaire Philosophique* ของ Lalande ซึ่งเขียนไว้ในปี ค.ศ. ๑๙๐๙ ว่า

“คำว่า Intellectualisme มีความหมายในด้านไม่ดีเสมอมา เช่นเดียวกับการใช้คำว่า “ปัญญาชน” อย่างไม่เป็นมงคลนักในการถกเถียงทางการเมือง”

ข้อถกเถียงทางด้านการเมืองซึ่ง Lalande กล่าวถึงก็คือเรื่องคดีความ Dreyfus นั้นเอง พวกฝ่ายขวาใช้คำว่า “Intellectuel” นี้เรียกพวกฝ่ายซ้ายซึ่งเข้ากับ Dreyfus ในเชิงฉากฉากว่าตั้งตนเป็นผู้นำทางด้านความคิดและเรียกร้องหาความยุติธรรม ส่วนพวกฝ่ายซ้ายเมื่อถูกเรียกเช่นนั้นก็รับเอาคำนี้มาหมายถึงพวกของตน และได้ออกประกาศในหนังสือพิมพ์ *L'Aurore* เมื่อวันที่ ๑๔ มกราคม ค.ศ. ๑๘๙๘ ชื่อหัวเรื่องว่า “*le Manifeste des Intellectuels*” ในเริ่มแรกนั้นพวก Intellectuels ประกอบด้วยอาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัยเป็นส่วนใหญ่ จะมีนักเรียนร่วมด้วยก็เป็นส่วนน้อย นอกจากโซลแล้ว ก็มี Anatole France และ Marcel Proust เป็นต้น นอกจากนั้นพวกปัญญาชนและพวกฝ่ายซ้ายมักมีความเห็นลงรอยกัน คือเป็นฝ่ายคัดค้านรัฐบาลหรือผู้มีอำนาจ ฉะนั้นจึงมีการเข้าใจผิดคิดสับสนปนกันว่าพวกปัญญาชนจะต้องเป็นพวกฝ่ายซ้ายเสมอไป จึงเกิดคำขยาย

เรียกพวกที่มีความเห็นกับพวกฝ่ายซ้ายว่าพวก “Intellectuels de Gauche”

ต่อมาเมื่อเกิดลัทธิมาร์กซิสขึ้น พรรคฝ่ายซ้ายนี้ก็เปลี่ยนโฉมหน้าไปจากเดิม แทนที่จะเป็นพวกชนชั้นกลาง (La bourgeoisie) ซึ่งต่อสู้กับระบบขุนนาง และอำนาจทางศาสนาเพื่อเสรีภาพส่วนบุคคล และเสรีภาพทางเศรษฐกิจ พรรคฝ่ายซ้ายกลายเป็นพรรคของชนชั้นกรรมกรชีพ (Le Proletariat) ซึ่งไม่พอใจในระบบนายทุนและอำนาจของชนชั้นกลางซึ่งเข้าแทนที่พวกขุนนาง พรรคฝ่ายซ้ายใหม่นี้เรียกร้องให้รัฐเข้าควบคุมองค์การและอำนาจการผลิตผลทางด้านเศรษฐกิจ นอกจากนั้นในพรรคฝ่ายซ้ายด้วยกันเองก็ยังแตกออกไปเป็นอีกหลายกลุ่ม ซึ่งต่างก็มีอุดมคติทางด้านการเมืองแตกต่างกันไป จนมีอาจจะยอมรับของอีกฝ่ายหนึ่งได้ ฉะนั้นในบางครั้งเมื่อพรรคฝ่ายซ้ายมีชัยในการเลือกตั้ง ก็ไม่สามารถจัดตั้งรัฐบาลผสมได้สำเร็จ กลุ่มพรรคฝ่ายซ้ายที่สำคัญๆ ก็มี กลุ่มพรรคสังคมนิยม กลุ่มพรรคคอมมิวนิสต์ กลุ่มพรรคซ้ายจัด เบ้าเต้า ในแต่ละกลุ่มพรรคนี้ต่างก็มีนักเขียนประจำกลุ่มของตน เช่น Aragon เป็นนักเขียนของกลุ่มพรรคคอมมิวนิสต์ แต่ก็มีนักเขียนเป็นจำนวนมาก ซึ่งเรียกตัวเองว่าเป็น Intellectuels de Gauche โดยไม่ได้สังกัดพรรคฝ่ายซ้ายพรรคใดพรรคหนึ่ง โดยเฉพาะเช่น ซาร์ต และซิมอง เดอ โบวัวร์ เป็นต้น

ขอทวนมากล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างนักเขียนและการเมืองแบบที่สาม คือนักเขียนซึ่งเล่นการเมืองโดยมิได้ตั้งใจ แต่เป็นเพราะงานเขียนมีส่วนเกี่ยวเนื่องกับการเมืองโดยอัตโนมัติดังเช่นที่ชาร์ตเขียนไว้ในบทความชื่อ *Presentation des temps modernes (Situations II)* ความว่า

“ -- นักเขียนที่มีพื้นเพมาจากชนชั้นกลางในฝรั่งเศสล้วนเคยประสบกับการโน้มน้าวให้ละทิ้งความรับผิดชอบ แนวโน้มนั้นได้กลายเป็นธรรมเนียมของอาชีพนักเขียน มาได้หนึ่งศตวรรษแล้ว นักเขียนมักมองไม่ค่อยเห็นความสัมพันธ์ระหว่างงานของตน และรายได้ที่ตนได้รับ เขาจึงก้มหน้าก้มตาเขียนไป ร้องเพลงไป และถอนใจไป อีกฝ่ายหนึ่งก็ให้เงินเขา จึงดูเป็นสองเรื่องซึ่งปราศจากข้อเกี่ยวข้องกันที่ปรากฏ นักเขียนอาจทำได้อย่างมากก็เพียงกล่าวปลอบใจตนเองว่าคนเขาจ้างเพื่อให้ตนได้มีโอกาสถอนใจ ฉะนั้นนักเขียนจึงปฏิบัติตนประดุจเป็นนักศึกษาซึ่งได้รับทุนอุดหนุนมากกว่าเป็นคณงานผู้ซึ่งได้รับรางวัลตอบแทนความเหนียวยากของตน นักทฤษฎีผู้นิยมการสร้างสรรคงานแบบศิลปะเพื่อศิลปะ และกลุ่มผู้นิยมแบบของจริง ยิ่งทำให้นักเขียนจมปลักอยู่ในความคิดเห็นแบบนี้ จะมีผู้ใดสังเกตเห็นบ้างว่าเขาเหล่านั้นต่างก็มีวัตถุประสงค์เดียวกัน และมีที่มาเดียวกัน นักเขียนที่ปฏิบัติตามคำสั่งสอนของทฤษฎีประเภทแรกนั้น มุ่งแต่จะสร้างสรรคงาน

ซึ่งไม่ก่อให้เกิดประโยชน์อันใด หากงานใดดูเหมือนได้เปล่าปราศจากซึ่งรากเง้าแล้ว งานนั้นก็แลดูงดงามในสายตาของเขาแล้ว เช่นเดียวกับการที่เขาวางตนเป็นบุคคลภายนอกวงสังคม หรือตั้งตนเป็นเพียงผู้บริโภคนั้นเอง ส่วนนักนิยมแบบของจริงนั้นเล่าก็บริโภคด้วยความเต็มใจอยู่แล้ว การผลิตจึงกลายเป็นอีกเรื่องหนึ่งไป ใคร ๆ หากันกรอกหูนักเขียนว่าวิหยาการย่อมไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ แต่มุ่งเฉพาะความเป็นกลางวางเฉยแบบนักปรัชญา เราได้ยินคนกล่าวเสมอมาว่านักเขียนนั้น “ก้มมอง” สภาพของสังคมที่เขาปรารถนาจะเขียนบรรยาย เขาก้มมองดูที่เดียวละ! ที่ไหนเล่า! ที่ห้อยแขวนอยู่กลางอากาศ? อันที่จริงแล้วนักเขียนนั้นไม่มีความมั่นใจในฐานะทางสังคมของตนเองเลย เขาขลาดเกินกว่าที่จะตั้งตนเป็นปฏิบัติต่อพวกชนชั้นกลางซึ่งเป็นผู้ว่าจ้างตน และในขณะเดียวกันเขาก็มองเห็นสภาพของตนจนพอ จนไม่อาจยอมรับได้โดยปราศจากข้อกังขา ฉะนั้นนักเขียนจึงเลือกเอาเป็นผู้ตัดสินวิจารณ์สมัยของตน และชักชวนตนเองให้เห็นเป็นว่าด้วยประการฉะนี้ ตนเองอยู่ในฐานะคนนอกเหมือนนักทดลองผู้ซึ่งอยู่ภายนอกขอบเขตแห่งการทดลอง ฉะนั้น ด้วยเหตุนี้การที่วิทยาศาสตร์บริสุทธิ์ไม่สนใจในเรื่องผลประโยชน์จึงประสานเข้ากันกับการได้เปล่าของลัทธิศิลปะเพื่อศิลปะ

การที่โฟลแบร์เป็นทั้งนักภาษาเล่นลวดลายการใช้ภาษาและถ้อยคำ ตลอดจนเป็นทั้งนักนิยมในรูปแบบ และเป็นบิดาของกลุ่มผู้นิยมแบบธรรมชาติด้วย จึงมิใช่เป็นเหตุบังเอิญ เช่นเดียวกันกับการที่มีพี่น้องตระกูลกองคอร์ท ถือว่าตนเป็นผู้รู้จักสังเกตสิ่งกาและรู้จักเขียนอย่างมีศิลปะด้วยเช่นกัน

การขาดความรู้สึกรับผิดชอบนี้เป็นมรดกตกทอดที่ก่อให้เกิดความวุ่นวายใจหลายด้าน นักเขียนเกิดความรู้สึกตะขิดตะขวงใจ ไม่แน่ใจว่าการเขียนหนังสือเป็นของดีน่าสรรเสริญหรือว่าเป็นของตลก เมื่อก่อนหน้านั้น กวีตั้งตนเป็นศาสดาซึ่งนับว่าน่าเคารพยกย่อง ต่อมากวีกลายเป็นบุคคลนอกสังคมไม่มีคนคบ และเป็นกวีแบบถูกสาปซึ่งก็ยังไม่พอทำเนา แต่ปัจจุบันนี้กวีตกอยู่ในฐานะตำแหน่งผู้เชี่ยวชาญ นักเขียนให้รู้สึกไม่สบายใจเมื่อจำต้องเผยแพร่อาชีพของตนขณะลงทะเลเขียนชื่อเมื่อไปพักตามโรงแรม — —

พวกเราไม่ต้องการมีความรู้สึกอับอายในการเขียนหนังสือ และเราไม่ต้องการกล่าวพล่อยๆ อันที่จริงเราก็ไม่เคยหวังที่จะกล่าวอะไรออกมาโดยไร้ความหมาย และไม่คิดว่ามีใครอาจทำได้เช่นนั้น ทุกหลายลักษณะอักษรย่อมมีความหมาย ถึงแม้ว่าในบางครั้งความหมายนั้นจะห่างไกลจากความหมายซึ่งผู้เขียนเองตั้งใจหมายมันไว้ -- เนื่องจากนักเขียนไม่อาจหลบ

หลีกเลี่ยงรับผิดชอบไปได้ เราจึงปรารถนาให้นักเขียนยอมรับเผชิญหน้ากับสมัยของเขาด้วยเหตุว่ามันเป็นเพียงโอกาสเดียวเท่านั้นของเขา แต่ละสมัยย่อมสร้างขึ้นสำหรับนักเขียนสมัยนั้นๆ โดยเฉพาะ เราเคยเสียดายที่บัลซัคไม่ได้แสดงปฏิกิริยาใด ๆ เมื่อเกิดปฏิวัติในปี ค.ศ. ๑๘๔๘ เช่นเดียวกับที่โฟลแบร์พลาดเวลาต่อชวบนการคอมมูน เราก็คงได้แต่เพียงเสียใจแทนเขาเท่านั้นที่พลาดโอกาสไปช่วงวันจันทร์ เราเองไม่ต้องการพลาดอะไรเลยในสมัยของเรา บางทีมันอาจจะมีโอกาสอื่นที่สวยงามกว่า แต่โอกาสนั้นก็ก็เป็นของเราเอง เรามิได้เพียงชีวิตนี้ชีวิตเดียวท่ามกลางสงครามนี้และบางที่เพื่อการปฏิวัติครั้งนี้และครั้งเดียว — — เราจะทำตนเป็นใบ้หรือนิ่งเฉยเสียดูจกอนหินกระไรได้ การไม่แสดงออกก็จะเป็นประจักษ์พยานประการหนึ่ง บุคคลผู้ที่อุทิศชีวิตเพื่อเขียนนวนิยายเกี่ยวกับพวกยัทธิ การแยกตัวของเขาออกจากความรับผิดชอบต่อชุมชนนั้นก็ถือเป็นการวางตนแบบหนึ่ง นักเขียนนั้นย่อมตกอยู่ในสภาพร่วมสมัยเดียวกันกับตนแต่ละคำพูดย่อมเป็นข้อผูกมัดตนเอง เช่นเดียวการนิ่งเฉยเสีย ข้าพเจ้าถือว่าโฟลแบร์และกองคอร์ทเป็นผู้รับผิดชอบต่อความกดขี่ข่มเหงอันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการจราจลสมัยคอมมูน ทั้งนี้เพราะนักเขียนสองคนนี้ได้เขียนคัดค้านต้านทานการกดขี่นั้นแม้สักบรรทัดเดียว เราอาจจะกล่าว

ได้ว่า มันไม่ใช่ฐานะการอะไรของเขา ทว่า
กรณีคติความคลาสสิก ก็มีใช้คติความของวอล
แตร์มิใช้หรือ การลงโทษเครฟูสเป็นฐานะของ
โซลาด้วยหรือเปล่า การปกครองประเทศของ
โกเป็นเรื่องราวของจิต หรือนักเขียนแต่ละคน
ผู้ซึ่งเอ่ยนามมานับล้านแต่แสดงออกซึ่งความรั
มิตชอบของนักเขียนในแต่ละสถานการณ์พิเศษ
เฉพาะในชีวิตของเขาเหล่านั้น —

แต่เราเขียนหนังสือเพื่อคนร่วมสมัยเดียว
กับเรา เราไม่ต้องการดูโลกของเราด้วยสายตา
ของอนาคต เพราะเท่ากับเป็นการมาดกรรม
มันเสียโดยปริยาย หากเราหมองดูด้วยสาย
ตาของคนที่มีเลือดเนื้อชีวิตจิตใจ สายตาของ
มนุษย์ปุถุชนผู้ซึ่งจะต้องตายในวันหนึ่ง เราไม่
ปรารถนาจะชนะคติความของเราในภายหลัง
ด้วยการยื่นฎีกา และจัดการลงล่างแต่งตั้งกัน
ขึ้นมาใหม่ แต่หากเราต้องการจะชนะความ
หรือแพ้ความในทันที และในขณะที่ซึ่งเรามีชีวิต
อยู่ —

ชาร์ตได้ย้ำไว้อย่างเด่นชัดว่านักเขียนมีอาจ
ตัดตนเองออกจากสมัยของตนได้ แต่ละคำพูด
ย่อมเป็นข้อผูกมัดตนเองและถึงหากนักเขียนจะ
เงยเบี่ยงเสียก็เป็นการแสดงออกอย่างหนึ่ง ทฤษฎี
ว่าด้วยพันธะทางการเมืองของนักเขียนนั้น ชาร์ต
เขียนไว้ในปี ๑๙๔๕ อันเป็นระยะเวลาซึ่งประ
เทศฝรั่งเศสกำลังต้องการความร่วมมือจากทุกฝ่าย
เพื่อปลดแอกเยอรมัน โดยเฉพาะนักเขียนยังมี

บทบาทสำคัญมาก ชาร์ตกล่าวไว้ใน *Situations*
II อีกตอนหนึ่งว่า :

“นักเขียนผู้ซึ่งต้องการมีบทบาททางด้าน
การเมืองด้วยกันทราบดีว่าคำพูดคือการกระทำ
การเปิดเผยความจริงก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง
และคนเราจะสามารถเปิดเผยความจริง
ได้ก็ต่อเมื่อเตรียมแนวทางเปลี่ยนแปลงไว้แล้ว”

สำหรับชาร์ตเองนั้นต้องการจะเปลี่ยนสังคม
ชนชั้นกลาง ให้กลายเป็นสังคมที่ปราศจากชนชั้น
ทุกคนมีเสรีภาพเท่าเทียมกัน แต่ละบุคคลสามารถ
เป็นตัวของตัวเองได้โดยมิต้องปรับตัวให้เข้ากับ
สังคม ชาร์ตได้พยายามหาทางเปลี่ยนแปลงโดย
วิถีทางการเมือง เขาได้จัดตั้งพรรค *Rassemble-
ment democratique revolutionnaire* ขึ้น
แต่ก็ไร้ผล ส่วนทางด้านงานเขียนนั้น *la Litter-
ature engagee* ของเขาก็แสดงให้เห็นถึงสภาพ
ของนักเขียน ซึ่งติดกับอยู่ในระหว่างชนชั้น คือ
ความอยากจะเป็นนักปฏิวัติขัดกับสภาพความเป็น
ชนชั้นกลางของตนเอง ทั้งนี้ทั้งนั้นก็เพราะนัก
เขียนจำต้องอาศัยสื่อกลางในการแสดงออกซึ่งความ
คิดเห็นของตน คือ คำพูดหรือภาษา ทว่าคำพูด
หรือภาษานี้มีความสัมพันธ์อย่างลึกซึ้งกับประวัติ
ศาสตร์และการเมืองอย่างแยกกันไม่ออก นักเขียน
ไม่อาจสร้างคำพูดหรือภาษาเฉพาะตนขึ้นมาเอง
ได้ ชาร์ตได้ยกตัวอย่างโพลแบร์มาประกอบคำ
อธิบาย โพลแบร์เป็นนักเขียนฝรั่งเศสในสมัย
ศตวรรษที่ ๑๙ มาจากครอบครัวชนชั้นกลาง

ฉะนั้นเขาก็พูดหรือเขียนภาษาชนชั้นกลาง การที่โพลแบร์พยายามเขียนวิจารณ์พวกชนชั้นกลางโดยใช้ภาษาเป็นเครื่องมือไปสู่ศิลปะ ภาษานั้นก็เปิดเผยแสดงให้เห็นว่าโพลแบร์เป็นชนชั้นกลาง มีความคิดเห็นเหมือนคนพวกนั้นนั่นเอง เขามีอาจแยกตัวออกจากชนชั้นกลางได้ ("Gustave est coince")

ดังนั้นคำว่า *la Littérature engagée* ในความหมายของชาร์ตแล้ว หมายถึงเจตนาเขียนประเภทซึ่งแสดงออกถึงคุณค่าขัดกันอันสืบเนื่องมาจากชนชั้นกลาง และชนชั้นกรรมมาชีพ และมีใช้เพียงการที่นักเขียนแสดงออกซึ่งความคิดเห็นทางด้านการเมืองเท่านั้น

นอกจากความสัมพันธ์ระหว่างนักเขียนและการเมืองทั้งสามแบบดังกล่าวมาข้างต้นแล้ว ยังมีนักเขียนอีกประเภทหนึ่งซึ่งเป็นนักการเมืองหรือนักการทหารโดยอาชีพ แต่ก็มีชื่อเสียงทางด้านงานเขียนด้วย เช่น นายพลเคอโกล เป็นต้น ทั้งนี้ทั้งนั้นก็เพราะคนฝรั่งเศสให้ความสำคัญแก่นักเขียนเป็นพิเศษมากยิ่งขึ้นกว่านักการเมือง ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดก็คือ เวลาที่มีการพิจารณาให้รางวัลงานเขียนยอดเยี่ยมประจำปี ไม่ว่าจะเป็นรางวัล *Goncourt* หรือรางวัล *Femina* หรือรางวัล *Renaudot* ฯลฯ ก็ตาม ผู้คนจะติดตามฟังข่าวอย่างใกล้ชิด และรู้สึกตื่นเต้นยิ่งเสียกว่าข่าวสารทางด้านการเมือง หรือเมื่อนักเขียนมีชื่อเสียงแก่กรรมลง ผู้คนก็ไว้อาลัย ทางรัฐก็จัดพิธี

ให้อย่างสมเกียรติ เว้นไว้แต่เมื่อผู้ตายดำรงขอให้จดเว้นเสีย ส่วนการเข้ายุ่งเกี่ยวทางการเมืองนั้นนักเขียนก็มีเสรีภาพเต็มที่ในการแสดงออกซึ่งความคิดเห็นหรือการกระทำเมื่อเปรียบเทียบกับสภาพของนักเขียนในประเทศอื่น ๆ เป็นต้นว่าชาร์ตซึ่งยอมรับเป็นบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์ชื่อ *LA CAUSE DU PEUPLE* ซึ่งก่อนหน้านั้นบรรณาธิการคนเดิมถูกจับ และทางการห้ามขายหนังสือพิมพ์นี้ มาบัดนี้ทางการได้ใช้วิธีอะลุ่มอล่วย พยายามเก็บหนังสือพิมพ์นี้มิให้วางจำหน่ายได้ แต่ก็มิได้จับชาร์ต หรือทำการฟ้องร้องแต่อย่างใด ทั้งนี้ก็เนื่องจากบารมีของการเป็นนักเขียนนั่นเอง *๓๓๐*

มีจำหน่ายทั่วไป สมาชิก อ.ส.ท. หากหาซื้อไม่ได้ โปรดสั่งซื้อ โดยส่งธนาคาร ๑๕ บาท (ค่าส่งฟรี) ที่
 ชวลิต ปัญญาอักษร บริษัท สยามปริทัศน์ จำกัด ๑๔-๑๖ ตรอกนคร ท่าพระจันทร์ กรุงเทพฯ ๒
 ราคาเล่มละ ๑๕ บาท

ประการที่หนึ่ง อิทธิพลของความคิดแบบอนาธิปไตย(Anarchism)กำลังแพร่หลายมากในทศวรรษแรกของศตวรรษที่ ๒๐ ความคิดของนักปฏิวัติจีนในยุคนั้นถูกจำกัดด้วยครัมต้องการเฉพาะหน้าที่จะโค่นล้มราชวงศ์แมนจูซึ่งเสื่อมอย่างถึงที่สุด ดังนั้นนักปฏิวัติทั้งหลายจึงสนใจในวิธีการรุนแรงที่จะให้ผลทันตาเห็นมากกว่าวิธีการที่ชักช้าอย่างลัทธิมาร์กซ์ และความเป็นจริงก็ปรากฏว่า นักปฏิวัติส่วนมากล้วนตกอยู่ใต้อิทธิพลความคิดนั้นมาก่อนไม่มากนัก

ประการที่สอง ชาวจีนในเวลานั้นเข้าใจว่า มาร์กซ์เสนอลัทธิสำหรับประเทศที่มีความเจริญสูงสุดแล้วเท่านั้น ไม่มีข้อความใดที่บ่งบอกว่า ลัทธินี้จะนำมาใช้ปฏิบัติได้ในประเทศที่ล้าหลังทางเศรษฐกิจอย่างประเทศจีน และมีความรู้สึกว่า ประเทศจีนขาดพื้นฐานทางวัตถุอันเป็นปัจจัยสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จตามกระบวนการลัทธิมาร์กซ์

แต่แล้วจู่ๆ เลนินก็นำการปฏิวัติเดือนตุลาคม (ค.ศ. ๑๙๑๗) ในประเทศรัสเซียได้เป็นผลสำเร็จเลนินประกาศอย่างแจ่มชัดว่า ชัยชนะในครั้งนี้ก็คือชัยชนะของลัทธิมาร์กซ์

ผลสำเร็จของลัทธิมาร์กซ์ในประเทศด้อยพัฒนาอย่างรัสเซียมีส่วนช่วยให้นักปฏิวัติชาวจีนหันมามองลัทธิมาร์กซ์อย่างมีความหมายมากขึ้น แต่ก็ไม่ปรากฏปฏิบัติการจากชาวจีนไม่ว่าในด้านการบวกรหรือด้านลบ จนกระทั่ง ๗ เดือนผ่านไป บท

ความชิ้นแรกชื่อ *ข้อเปรียบเทียบการปฏิวัติฝรั่งเศสกับการปฏิวัติรัสเซีย (A Comparison of the French and Russian Revolutions)* เขียนโดยหลี่ต้าเจาก็ปรากฏออกมา ติดตามด้วยบทความอื่น ๆ ที่บรรยายถึงทัศนะของเขาต่อลัทธิมาร์กซ์ ต่อการปฏิวัติเดือนตุลาคม และต่อสถานการณ์ทั่วไปของโลกในขณะนั้น ข้อเขียนของเขาได้รับความสนใจในหมู่ปัญญาชนนักศึกษาทำให้เกิดการศึกษาค้นคว้าลัทธิมาร์กซ์อย่างจริงจัง และขยายตัวอย่างรวดเร็ว กระทั่งก่อให้เกิดพรรคคอมมิวนิสต์ในเวลาต่อมา

หลี่ต้าเจาเป็นบุคคลแรกที่ประกาศสนับสนุนการปฏิวัติเดือนตุลาคมของรัสเซีย เป็นบุคคลแรกที่ทำการศึกษาค้นคว้าลัทธิมาร์กซ์อย่างเอาใจจริงจัง เป็นบุคคลแรกที่เผยแพร่และลงมือปฏิบัติเพื่อพิสูจน์ ว่าลัทธิมาร์กซ์สามารถนำมาใช้กับสภาพของประเทศจีน และเป็นผู้ก่อตั้งพรรคคอมมิวนิสต์ผู้หนึ่ง นอกจากนี้ยังเป็นผู้ให้การศึกษาลัทธิมาร์กซ์แก่เหล่าเจตงด้วย ชีวิตประวัติที่เป็นทั้งนักทฤษฎีและนักปฏิบัติของเขาจึงมีความสำคัญต่อการปฏิวัติจีน ขณะเดียวกัน การพัฒนาทางความคิดของเขาก็เป็นสิ่งที่น่าศึกษา ค่าควรอย่างยิ่ง

หลี่ต้าเจาเกิดที่มณฑลเหอเป่ย์ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของจีน เมื่อวันที่ ๖ ตุลาคม ค.ศ. ๑๘๘๘ เขากำพร้าพ่อแม่ตั้งแต่อายุได้ ๒ ขวบ และอยู่กับปู่ซึ่งมีฐานะแบบชาวเขาที่เกาลง การ

ศึกษาอบรมที่ได้รับทั้งที่บ้านและที่โรงเรียนล้วน เป็นแบบเก่า

ในระบอบนั้นจีนกำลังปั่นป่วนและแตกแยก อย่างรุนแรง บรรดานักปฏิวัติและนักปฏิรูปต่าง เริ่มตระเตรียมที่จะทำลายล้างระบบเก่า ๆ ที่เสื่อม โทรมของจีนอยู่ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในวัยเด็กซึ่ง มีอิทธิพลต่อการพัฒนาทางความคิดของเขาใน เวลาต่อมาก็คือ กบฏนักมวย (ค.ศ. ๑๙๐๐) ซึ่ง มีความดุเดือดสูงสุดที่มณฑลเหอเป่ย์นี้ แม้เขาจะ ยังเด็กมาก แต่ก็ได้รับผลสะท้อนทางความคิด จากกบฏครั้งนี้ไม่น้อย อีกครั้งหนึ่งคือการปฏิวัติ โค่นล้มราชวงศ์ชิงในปี ค.ศ. ๑๙๑๑ การปฏิวัติ ครั้งนี้ ทำให้เขาเกิดความหวังในประเทศจีนใหม่ ภายใต้ระบอบสาธารณรัฐ แต่ความหวังของเขาก็ต้องสูญสลายไปในเวลาไม่ช้านัก เมื่อระบอบ สาธารณรัฐถูกย่ำยีโดยเผด็จการยวนซีไฮ และ ตามมาด้วยยุคกบฏแห่งขุนศึกอันปั่นป่วน

ตลอดเวลานั้น เขาตระหนักอยู่เสมอว่า หน้าที่ของปัญญาชนคือรับใช้ประเทศชาติ และประชาชน และเพื่อที่จะบรรลุหน้าที่นี้ ปัญญาชนจะต้องเข้าร่วมการเคลื่อนไหวทางการเมือง ด้วยเหตุนี้ หลี่ต้าเจาจึงเลือกเรียนในโรงเรียนกฎหมายและ รัฐศาสตร์เป่ย์หยาง และเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ การเมืองที่เมืองเทียนจิน เป็นเวลาอีก ๖ ปี คือ ตั้งแต่ ค.ศ. ๑๙๐๗ -- ๑๙๑๓

ในระหว่างนั้น ความคิดทางการเมืองของ หลี่ต้าเจายังสับสนมาก เขามีความรักชาติอย่าง

แรงกล้าแต่เขาก็ยังคิดไม่ออกว่า ประเทศจีนใหม่ ที่ดีกว่าเดิมควรจะสร้างขึ้นมาอย่างไร เขากล่าว ถึงอธิปไตยของประชาชนอย่างคลุมเครือ และยังไม่สามารถเสนอทางออกอะไร ที่เป็นรูปธรรมได้ นอกจากหลักการที่ว่า “ทำให้ประเทศของเรา เข้มแข็ง ประชาชนมีความสุขสมบูรณ์” ความคิดโดยส่วนใหญ่ของเขาไม่แตกต่างอะไร กับพวก เสรีนิยมของตะวันตก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเขาได้ มีโอกาสอ่านตำราเกี่ยวกับ การเมืองของโลกตะวันตก ในระหว่างที่เรียนหนังสือที่เทียนจินนี้มาก

เมื่อเผด็จการยวนซีไฮขึ้นถึงขีดสูงสุด ในปี ค.ศ. ๑๙๑๓ หลี่ต้าเจารู้สึกเคียดแค้นมาก เขา เขียนในบทความชื่อ *ความวิปโยคอันใหญ่หลวง (The Great Grief)* ว่า “... ก่อนหน้าการ ปฏิวัติ (ค.ศ. ๑๙๑๑) ประชาชนต้องสวมหมวกดี ต่อกษัตริย์เผด็จการเพียงคนเดียว แต่เดี๋ยวนี้พวกเขาต้องสวมหมวกดีต่อขุนศึกเผด็จการ เป็นจำนวน ลิป ๆ ดังนั้นความทุกข์ระทมของประชาชนจึงหนักหน่วงกว่าแต่ก่อนมากมายนัก” เขาตำหนิ ลิทธิ และอุดมการณ์ทางการเมืองที่มีอยู่ในเวลานั้น ไปหมดทุกอย่าง กล่าวหาว่า พวกอนุรักษนิยม เป็นพวกที่สองหน้า พวกนิยมองเจ้าปไตยเป็น พวกที่ป่าเถื่อน และพวกที่เดินสายกลางเป็นพวก ชี้ชลาดตาขาว แต่ตัวหลี่ต้าเจาเองก็ไม่อาจหาอุดม การใดที่จะยึดเหนี่ยวจิตใจได้ ขณะที่เขากำลัง หมดหวังและจะทำเข้าหาพหุชนศาสนายู๋เอ่ ก็ มีงูเห่ามีคาเหี้ยจู้กั ส่งใบสนุนให้เขาไปศึกษาต่อที่

ญี่ปุ่น

ในยุคปลายศตวรรษที่ ๑๙ ต่อศตวรรษที่ ๒๐ ประเทศญี่ปุ่นเป็นที่ลี้ภัยของบรรดานักคิดและนักเคลื่อนไหวทางการเมืองฝ่ายต่างๆ ของจีน และยังเป็นที่ยอมรับของวิชาการสมัยใหม่จาก ประเทศตะวันตก จึงเป็นที่สนใจของนักศึกษาจีนที่หวังจะแสวงหาความรู้ใหม่ๆ หลี่ต้าเจาได้เข้าศึกษาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมืองที่มหาวิทยาลัยวาเซดะ ในกรุงโตเกียว ที่นั่นเขาได้เข้าร่วมงานกับพรรคปฏิวัติจีน (Chinese Revolutionary Party) ของซุนยัตเซ็น และได้รวมกลุ่มนักเรียนจีนในญี่ปุ่นขึ้นเพื่อต่อต้านเผด็จการยวนซีไฮ เขามักส่งข้อเขียนไปตามหนังสือต่างๆ ทั้งในญี่ปุ่นและในจีน เช่น บทความประณามคำพูดของ ดร. แฟรงก์ กูดนาว ที่ปรึกษาของยวนซีไฮ บทความประท้วงรัฐบาลญี่ปุ่นที่ยื่นข้อเสนอ ๒๑ ประการอย่างไม่เป็นธรรมต่อประเทศจีน เป็นต้น

ที่ประเทศญี่ปุ่น หลี่ต้าเจาได้มีโอกาสอ่านปรัชญาของนักคิด ชาวตะวันตกเป็นจำนวนมาก ทำให้ความคิดของเขาในระยะนั้นมีลักษณะเพื่อฝัน แต่ขณะเดียวกันก็เป็นพื้นฐานในการรับลัทธิมารกซ์ในภายหลัง เช่น เขาเชื่ออย่างฝังใจในเรื่อง “การเกิดใหม่” (Rebirth) ว่า ภายในสิ่งที่เสื่อมโทรมอย่างถึงที่สุดจะมีเมล็ดพืชแห่งชีวิตใหม่ซ่อนอยู่เสมอ ทักษะเกี่ยวกับ “การวิวัฒนาการในทางสร้างสรรค์” (Creative Evolution) ตามทฤษฎีของแบร์กซอง (Henri Bergson)

และความคิดเรื่อง “กระแสน้ำแห่งความจริงอันยิ่งใหญ่” (Tide of great reality) ฯลฯ ความคิดเหล่านี้ ทำให้หลี่ต้าเจามองโลกในแง่ดีมีกำลังใจ และเป็นนักสู้ที่มีความทรหดอดทนคนหนึ่ง แม้ว่าแสงแห่งความหวังในประเทศจีนในเวลานั้นจะริบหรี่เต็มทีก็ตาม

ในเดือนเมษายน ค.ศ. ๑๙๑๖ ขณะเมื่อหลี่ต้าเจามีอายุได้ ๒๔ ปี และกำลังจะสอบไล่ครั้งสุดท้ายเพื่อรับปริญญา ที่มหาวิทยาลัยวาเซดะอยู่นั้น เขาก็ได้รับโทรเลขด่วนจากเพื่อนในประเทศจีนว่า การเคลื่อนไหวต่อต้านเผด็จการยวนซีไฮ กำลังมีกระแสคลื่นสูง เขาตัดสินใจโดยสารเรือกลับเซี่ยงไฮ้ทันที โดยไม่ยั้งแม้แต่น้อยต่อปริญญาที่รอเขาอยู่แค่เอื้อม

หลี่ต้าเจากลับถึงประเทศจีนได้เพียง ๒ เดือน ยวนซีไฮก็ตายลง ประเทศจีนยิ่งจมลึกลงสู่ยุคมืดแห่งฉุนเคี้ยว อำนาจการเมืองถูกแบ่งแยกและยึดครอง โดยผู้กุมอำนาจทางทหารในมณฑลต่างๆ ด้วยความต้องการที่จะเห็นความเป็นระเบียบเรียบร้อยภายในประเทศ หลี่ต้าเจามีความคิดว่าประเทศจีน ควรจะมีรัฐบาลตามระบอบรัฐธรรมนูญ บังเอิญความคิดของเขาไปตรงกับความคิดของพวกผู้นำของ “พรรคก้าวหน้า” (The Progressive Party) หลี่ต้าเจาจึงเริ่มปฏิบัติงานให้กับพรรคนี้อย่างขมิ้มมัน เช่น เป็นบรรณาธิการหนังสือพิมพ์เจินจงเป้า ซึ่งออกในนามของพรรค แต่แล้ววันที่ที่ตัวเจียยุชุนก็ถูกพรรคนี้

พลของกองทัพเบี่ยหยาง ได้รับเลือกเป็นนายกรัฐมนตรี ผู้นำพรรคก้าวหน้าก็วิ่งไปผูกไมตรีสวามิภักดิ์ทันที หลี่ต้าเจามองเห็นโฉมหน้าฉวยโอกาสของนักการเมืองเหล่านี้ จึงขอลาออกจากตำแหน่งบรรณาธิการ พร้อมกับตัดความสัมพันธ์ทั้งหมดกับพรรคก้าวหน้าในเดือนตุลาคม ค.ศ. ๑๙๑๖

หลังจากแยกตัวออกจาก พรรคก้าวหน้าแล้ว งานเขียนของเขามีลักษณะรุนแรงขึ้นทุกที วิถีทางการเมือง ตลอดจนลัทธิอุดมการณ์เท่าที่มีอยู่ในขณะนั้น ล้วนแต่ทำให้เขาหมดศรัทธาทั้งสิ้น เมื่อเขาวิเคราะห์ชนกลุ่มต่างๆ ในสังคมจีนแล้ว เขาเห็นว่า เยาวชนจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบอนาคตของประเทศ ดังนั้นเขาจึงได้เข้าร่วมทำนิตยสาร *เยาวชนใหม่* (The New Youth) ของเงินตูซิว ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มปัญญาชนหัวสมัยใหม่ทั้งหลาย หลี่ต้าเจาได้อาศัยนิตยสารนี้เป็นเวทีต่อสู้อย่างอิสระ และพยายามปลุกตัวไม่ผูกพันกับกลุ่มการเมืองอื่น ๆ อีก

การปฏิวัติเดือนตุลาคม ค.ศ. ๑๙๑๗ ของรัสเซียเกิดขึ้น ขณะที่หลี่ต้าเจากำลังประสบกับความผิดหวังในอนาคตการเมืองของ ประเทศจีน แม้ว่าเขาจะเคยอ่านลัทธิมาร์กซ์ ตั้งแต่ครั้งเมื่อไปศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมืองที่ญี่ปุ่น แต่ขณะนั้น เขาฝากความหวังไว้กับประชาธิปไตย แบบตะวันตก และระบอบรัฐธรรมนูญมากกว่า เขาเฝ้ามองดูการเปลี่ยนแปลงอย่างคึกโครม ในประเทศรัสเซีย เพื่อนบ้านซึ่งมีสภาพการเมืองปั่นป่วน และมีด้าว

เช่นเดียวกับประเทศจีน ทันททีที่เลนินนำชนชั้นกรรมาชีพขึ้นสู่อำนาจ สร้างประเทศรัสเซียแห่งสังคมนิยมขึ้น เขาได้รับความบันเทิงใจอย่างมาก ชัยชนะของประเทศรัสเซีย จึงทำให้หลี่ต้าเจาที่กำลังคลำหาทางออกใหม่ๆ หันมาศึกษาลัทธิมาร์กซ์อย่างเอาใจจริงเอาใจเป็นครั้งแรก

๗ เดือนหลังการปฏิวัติเดือนตุลาคม เมื่อเขาเขียนบทความเกี่ยวกับการปฏิวัติของรัสเซีย และลัทธิมาร์กซ์ ความคิดของเขาเกี่ยวกับการเชื่อมสูญและเกิดใหม่ที่เป็นวัฏจักรหมุนเวียน ไม่มีที่สิ้นสุดก็ถูกแทนที่ โดยความคิดวัตถุนิยมประวัติศาสตร์แห่งลัทธิมาร์กซ์ว่า ประวัติศาสตร์จะต้องพัฒนาไปสู่ความก้าวหน้ายิ่งๆ ขึ้นหากมิใช่เป็นวัฏจักรหมุนเวียนที่ไม่มีอนาคตอย่างที่เขาคเคยเชื่อ ในบทความเรื่อง *ชัยชนะของลัทธิบอลเชวิค* (The Victory of Bolshevism) เขาได้ประกาศว่า “ชัยชนะของบอลเชวิคเป็นชัยชนะของมนุษยชาติ ชัยชนะของสันติภาพ ชัยชนะของธรรมาธรรม ของชนชั้นผู้ใช้แรงงานของโลก และเป็นกระแสนคลื่นลูกใหม่ของศตวรรษที่ ๒๐”

หลี่ต้าเจาเป็นคนแรก ที่เขียนบทความติดต่อกันหลายบทสนับสนุน และยกย่องการปฏิวัติเดือนตุลาคม ผลงานชิ้นต่อๆ มาเป็นการวิเคราะห์ลัทธิมาร์กซ์ตามที่ค้นพบของเขาเอง ครั้นถึงเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. ๑๙๑๘ หลี่ต้าเจาได้รับแต่งตั้งให้เป็นหัวหน้าบรรณาธิการของมหาวิทยาลัยปักกิ่ง ขณะเดียวกับเงินตูซิว ก็ได้รับเลือกเป็นกเลเบตี

คณะอักษรศาสตร์ในมหาวิทยาลัยเดียวกัน ทำให้มหาวิทยาลัยปักกิ่ง มีบรรยากาศศึกษาคึกคักทางการเมือง นักศึกษาเริ่มมาห้อมล้อมเขา ห้องทำงานของเขากลายเป็นที่พบปะ และเป็นศูนย์กลางการศึกษาค้นคว้าลัทธิมาร์กซ์ จนเป็นที่รู้จักกันทั่วไปว่า “ห้องสีแดง” (Red Chamber) ต่อมาอีกไม่กี่เดือน เขาได้จัดตั้งสถาบันวิจัยลัทธิมาร์กซ์ (Marxist Research Society) ขึ้น ในระยะนั้นเอง เหมาจ๋องตงก็ได้เข้ามาเป็นผู้ร่วมงานของหลี่ในตำแหน่งผู้ช่วยบรรณาธิการ ทำให้ความคิดลัทธิมาร์กซ์ของเหมาจ๋องตงพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ยังมีคอมมิวนิสต์คนสำคัญ ๆ อื่น ๆ ในประวัติศาสตร์จีนที่มาประชุมในกลุ่มของหลี่ด้วย เช่น จิ้งกั๋วเถา จวีชีวไป เป็นต้น

ก่อนการเคลื่อนไหว ๔ พฤษภาคม ค.ศ. ๑๙๑๙ ข้อเขียนของหลี่ต้าเจามุ่งเน้นที่จะกระตุ้นให้เยาวชนจีน เกิดความรู้สึกที่ต้องการต่อต้านจักรวรรดินิยมและเข้าร่วมการเคลื่อนไหวทางการเมือง ในเดือนมกราคม เขาเขียนว่า “มีแต่โค่นล้มชนชั้นนายทุนของโลกเท่านั้น จึงจะแก้ปัญหาของจีนได้” “การต่อสู้เพื่อความยุติธรรมถึงแม้จะนำไปสู่สงครามก็ไม่ใช่ว่าความโชคร้าย”

สามวันก่อนการเคลื่อนไหว ๔ พฤษภาคม หลี่ต้าเจาได้เขียนบทความชิ้นพิเศษลงในนิตยสาร *เยาวชนใหม่* ชื่อ “ทัศนะของข้าพเจ้าต่อลัทธิมาร์กซ์” (My Marxist Views) บทความนี้ ได้มีส่วนช่วยจุดไฟแห่งการต่อต้านจักรวรรดินิยม

ขึ้นในจิตใจของนักศึกษาอย่างรุนแรง ความจริงเหตุการณ์บ้านเมืองในขณะนั้นก็เป็นที่น่ายินดีอยู่แล้ว แก่เม่ลัดพิชปฏิวัติอยู่แล้ว ภายในประเทศมีความปั่นป่วนระส่ำระสายเป็นประวัติการณ์ เมื่อข่าวมติดของสัมพันธมิตรในที่ประชุมแวร์ซาย ให้อภัยดินแดนในมณฑลซานตงของจีน ซึ่งเยอรมันได้ยึดครองอยู่ก่อนสงครามโลกครั้งที่ ๒ ให้แก่ญี่ปุ่น แพร่สะพัดเข้ามาในประเทศจีน ได้สร้างความโกรธแค้นให้แก่ประชาชนจีนเป็นอันมาก พวกปัญญาชนและพวกผู้นำศึกษาทั้งหลายเข้าใจดียิ่งขึ้นว่า ชะตากรรมของจีนมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับระบอบทุนนิยม และจักรวรรดินิยมของโลก ในวันนั้น นักศึกษาในกรุงปักกิ่งกว่า ๕ พันคน ได้ก่อหวอดประท้วงมติดันไม่เป็นธรรมซึ่งเป็นการเหยียดหยามศักดิ์ศรีของประเทศจีน การประท้วงครั้งนั้นได้โจมตีไปถึงผู้นำคนสำคัญ ๆ ของรัฐบาลจีน ซึ่งมีส่วนได้เสียทางผลประโยชน์กับรัฐบาลญี่ปุ่นด้วย เกิดการปะทะกันอย่างรุนแรงระหว่างนักศึกษา กับตำรวจ การประท้วงได้ขยายวงกว้างออกไปตามเมืองใหญ่อื่น ๆ มีอาจารย์ กรรมกร และพ่อค้าอาชีพต่าง ๆ เข้าร่วมด้วย การประท้วง นัดหยุดงาน และเดินขบวนคิดตามมาไม่ขาดสายตลอดเดือนพฤษภาคมและมิถุนายน

ไม่ต้องสงสัยเลยว่า หลังจากเหตุการณ์ ๔ พฤษภาคม เยาวชนปัญญาชนจีน ต่างมองดูหลี่ต้าเจาในฐานะเป็นผู้นำของพวกเขา ขณะที่อิทธิพลทางความคิดของเขา ยิ่งขยายวงกว้างขึ้น

ปัญญาชนอื่น ๆ ซึ่งเคยเป็นปฏิปักษ์ทางความคิดกับเขาเช่น หูซื่อ ก็เริ่มเสื่อมอิทธิพลกลายเป็นเสียงของปัญญาชนในยุคที่ผ่านไปแล้ว

เมื่อหลี่ต้าเจายอมรับลัทธิมาร์กซ์แล้ว เขามุ่งศึกษาปรัชญาวัตถุนิยมประวัติศาสตร์ ทศนะของมาร์กซ์เกี่ยวกับ “คนเป็นผู้สร้างประวัติศาสตร์” ต้องใจเขามาก เพราะมันสอดคล้องกับความเชื่อดั้งเดิมของเขาที่ว่า ประชาชนมีพลังที่จะเปลี่ยนแปลงสิ่งต่าง ๆ ได้ นอกจากนี้ เขายังพบว่า การเกิดใหม่ของประเทศจีนนั้น เสียงไม่พ้นจากการเป็นสังคมนิยม เพื่อที่จะอธิบายข้อข้องใจของคนทั่วไปให้เห็นว่าพื้นฐานเศรษฐกิจของจีนไม่ใช่ประเทศอุตสาหกรรม จึงไม่อาจบรรลุการสร้างสังคมนิยมตามหลักของมาร์กซ์ได้ หลี่ต้าเจาประกาศเมื่อต้นปี ค.ศ. ๑๙๒๐ ว่า ประชาชาติจีนก็เป็น “ประชาชาติแห่งชนชั้นกรรมาชีพ” (Proletarian Nation) เช่นกัน เพราะจีนได้รับการกดขี่และรุกรานทางเศรษฐกิจจากทุนนิยมแห่งโลก ดังนั้น ความทุกข์ยากของประชาชนจีนกล่าวถึงที่สุดแล้ว มีมากกว่าชนชั้นกรรมาชีพของประเทศตะวันตกเองด้วยซ้ำ เมื่อหลี่ต้าเจาเห็นว่า จีนมีความพร้อมที่จะอยู่ในกระแสคลื่นการปฏิวัติของโลกตามหลักลัทธิมาร์กซ์แล้ว เขาจึงเริ่มดำเนินการเคลื่อนไหวจัดตั้งกรรมกรจีนทันที

ตั้งแต่ต้นปี ค.ศ. ๑๙๒๐ ถึงปี ค.ศ. ๑๙๒๓ เขาทุ่มเทกำลังส่วนใหญ่ให้แก่ การจัดตั้งกรรมกรในเมืองโดยเฉพาะเมื่อพรรคคอมมิวนิสต์จีนได้ก่อตั้ง

ขึ้นในปี ค.ศ. ๑๙๒๑ และหลี่ต้าเจาได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้รับผิดชอบสาขาของพรรคทางภาคเหนือ เขาก็ยังทำงานอย่างจริงจัง ออกหนังสือพิมพ์ชื่อ *เสียงของผู้ใช้แรงงาน* (The Sound of Labor) ก่อตั้งโรงเรียนสำหรับกรรมกรรถไฟสายปักกิ่ง — ฮั่นโซ่ว กิจกรรมของเขาได้รับความสำเร็จพอสมควร และสามารถจัดตั้งสหพันธ์กรรมกรขึ้นได้ การเคลื่อนไหวของกรรมกรเหล่านี้ หลี่ต้าเจาทำอย่างเปิดเผย เพราะเขาเชื่อใจว่าชนศึกษาอยู่เพื่อยู ซึ่งมียุทธิพลในเขตเคลื่อนไหวของเขาจะรักษารัฐบาลที่จะไม่ขัดขวางการเคลื่อนไหวของเขา แต่ในวันที่ ๔ กุมภาพันธ์ ค.ศ. ๑๙๒๓ เมื่อกรรมกรรถไฟปักกิ่ง — ฮั่นโซ่วก่อหวอด ประท้วงนัดหยุดงาน กองทหารของชนศึกษาอยู่เพื่อยูก็เข้าปราบปรามอย่างรุนแรง จนกรรมกรบาดเจ็บล้มตายเป็นจำนวนมาก ฐานกำลังของพรรคคอมมิวนิสต์ทางภาคเหนือก็ถูกทำลายลง เหตุการณ์ครั้งนี้เรียกกันว่า “เหตุการณ์นองเลือด ๗ กุมภาพันธ์” นี่เป็นบทเรียนความไร้เดียงสาของหลี่ต้าเจาที่มองคนทุกคนในแง่ดีไปหมด โดยเฉพาะในขณะที่ย้ายหนึ่งมืออาวุธ แต่อีกฝ่ายหนึ่งมีแต่มือเปล่า

การปราบปรามครั้งนี้ นอกจากจะได้ทำลายฐานกำลังที่เพิ่งสร้างขึ้นใหม่ของพรรคคอมมิวนิสต์ทางภาคเหนือแล้ว ตัวหลี่ต้าเจาเองยังกลายเป็นที่หมายตาของฝ่ายตำรวจด้วย บางครั้งเขาต้องไปหลบซ่อนอยู่ในป่าเป็นเวลาหลาย ๆ สัปดาห์ ปลายปี ค.ศ. ๑๙๒๔ บรรยาการทางการเมืองในกรุงปักกิ่งดีขึ้นเมื่อตวันฉียูซึ่งมีนโยบายก่อน

ข้างเป็นกลางขึ้นมาจัดตั้งรัฐบาลชั่วคราวแทนเจ้า
ขุนอ้ออีกครั้งหนึ่ง หลี่ต้าเจาก็ยื่นหยัดจะสร้างกำ
งักรวมกรในบักกิ่งอีก งานของเขามีชีวิตชีวาขึ้น
มาอีกวาระหนึ่ง แต่เพียงชั่วระยะเวลาสั้น ๆ เมื่อ
เทธิพลฝ่ายซ้ายในรัฐบาลตวันฉี๋ยค่อย ๆ อ่อน
แรง การเคลื่อนไหวปราบคอมมิวนิสต์ก็เริ่มก่อตัว
ขึ้นอีก

เดือนมีนาคม ค.ศ. ๑๙๒๕ ชุนยัตเซินถึง
แก่กรรม ฝ่ายขวาในพรรคก๊กมินตั๋งก็ทรยศต่อ
ไฉ่ฉานผิงมิตรระหว่างพรรคก๊กมินตั๋งกับพรรค
คอมมิวนิสต์ที่ทำกันไว้เมื่อปี ค.ศ. ๑๙๒๔ ฝ่าย
ขวาพรรคก๊กมินตั๋งได้ขับหลี่ต้าเจาซึ่งเป็นหัวหน้า
ผู้แทนฝ่ายคอมมิวนิสต์ออกจากคณะกรรมการกลาง
พรรคก๊กมินตั๋ง ม้วนหมอกอันหนาที่บ่เป็นปฏิ
วัติต่อฝ่ายปฏิวัติก็แผ่คลุมไปทั่วภาคเหนืออีกครั้ง
หนึ่ง

เวลานั้น งานของพรรคคอมมิวนิสต์ได้ดอย
กลับไปสู่สภาพเดียวกับระยะเมื่อเริ่มต้นใหม่ ๆ
ปลายปี ค.ศ. ๑๙๒๕ หลี่ต้าเจาเริ่มมองเห็นว่า
การเคลื่อนไหวอย่างเปิดเผยภายใต้รัฐบาลชุน ตึก
ที่ปฏิวัติอย่างเต็มที่เช่นนี้ เป็นสิ่งที่เป็นไปได้
ได้เสียแล้ว เขาเริ่มมองเห็นกำลังที่สำคัญอีกส่วน
หนึ่ง และเป็นส่วนใหญ่ที่สุดของประเทศคือ ชาว
นา จึงเรียกร้องให้สมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์ “ลง
สู่ชนบท” แต่ก็เป็นที่น่าสังเกตว่าขณะนั้นเป้า
หมายการเคลื่อนไหวของชาวนา ของเขายังเลื่อน
ลงมาก เช่น “ไปทำให้พวกเขาเข้าถึงฐานะของตน
๑๘

เองในสังคม” “ช่วยชาวนาไม่ให้ตกเป็นเครื่อง
มือของขุนศึกและเจ้าขุนมูลนายในชนบท” เป็น
ต้นเขาไม่สามารถเสนอแนวทางและวิธีการที่เป็น
รูปธรรมแก่สมาชิกพรรคของเขาไปปฏิบัติได้

แม้หลี่ต้าเจาจะเริ่มจับงานชาวนาบ้าง แต่
ก็ยังคงเน้นจุดหนักอยู่ที่ขบวนการรวมกรใน
เมือง การต่อสู้ของเขาต้องถูกปราบปรามอย่าง
หนัก และได้รับความเสียหายมาก ความขัดแย้ง
ระหว่างคอมมิวนิสต์กับรัฐบาลตวันฉี๋ยทวีความ
ตึงเครียดขึ้นทุกขณะ วันที่ ๑๔ มีนาคม ค.ศ.
๑๙๒๖ หลี่ต้าเจาได้นำการเดินขบวนประท้วง
นโยบายที่ยอมจำนนต่อมหาอำนาจ ของรัฐบาล
ตวันฉี๋ย ผลของการประท้วง ปรากฏว่า ผู้เดิน
ขบวนกว่า ๔๐ คนถูกฆ่าตาย ตัวหลี่ต้าเจาเองก็
ได้รับบาดเจ็บที่ศีรษะและหนักการจับกุมไปได้อย่าง
หวุดหวิดหลังจากเหตุการณ์ครั้งนั้น สมาชิกพรรค
คอมมิวนิสต์บางส่วนได้หลบลงไปทางใต้ แต่หลี่
ต้าเจายังคงอยู่ที่บักกิ่ง โดยไปอาศัยหลบซ่อนอยู่
ในเขตของสถานทูตรัสเซีย บทเรียนที่เจ็บปวด
อีกครั้งเช่นนี้ ทำให้เขาหันมามองปัญหาการ
เคลื่อนไหวชาวนาอย่างจริงจัง

กลางปี ค.ศ. ๑๙๒๖ เขาเริ่มเขียนบทความ
สนับสนุนการติดอาวุธตนเองของชาวนา มณฑล
ซานตง เหอหนาน และฉ่านซี สายตาของเขา
พุ่งไปสู่การลุกขึ้นสู้ของชาวนาใน ชนบทอย่างเต็มที่
ที่ แต่ว่า กว่าหลี่ต้าเจาจะได้รับบทเรียนและเริ่ม
มองเห็นกำลังชาวนาก็สายไปเสียแล้ว เขาคิดว่าวัน

ที่ ๖ เมษายน ค.ศ. ๑๙๒๗ กำลังทหารและ ตำรวจของขุนศึกจางจว้อหลินแห่งแมนจูเรียได้ บุกรุกเข้าไปในเขตสถานทูตรัสเซีย จูโฌมจับกุม ชาวรัสเซียและชาวจีนประมาณ ๑๖๐ คน ใน จำนวนนี้มีหลี่ต้าเจา รวมอยู่ด้วย

จากปากคำของหลี่ซิ่งหวา บุตรสาวของหลี่ ต้าเจากล่าวว่า เช้าวันนั้นบิดาของเธอกำลังเขียน หนังสืออยู่ในห้อง เมื่อทหารตำรวจกลุ่มหนึ่งบุก เข้ามา บิดาของเธอได้ไปคว่ำบึ้งมาถือไว้ แต่ สายเกินไป พวกทหารได้เข้าไปยึดปืน ตรวจ ค้นตามตัวและชู่ตะคอกต่อบิดาของเธออย่างหยาบ คาย หลี่ต้าเจาไม่ได้โต้ตอบแต่อย่างไร คงควบคุมอารมณ์อย่างสงบ ภรรยาและบุตรสาว ๒ คน ของหลี่ต้าเจาก็ถูกจับไปด้วย ๑๐ วันต่อมา ภรรยา และบุตรสาวถูกนำตัวไปศาล ซึ่ง ณ ที่นั้น พวก เขามีโอกาสเห็นหน้าหลี่ต้าเจาเป็นครั้งสุดท้าย หลี่ ต้าเจาขอให้ศาลปล่อยตัวภรรยาและบุตร เพราะ พวกเขายังสามไม่ได้ยุ่งเกี่ยวกับงานของเขา สอง สัปดาหัดต่อมาบุคคลทั้งสามก็ได้รับการปล่อยตัว แต่ ก่อนหน้านั้นหนึ่งวัน หลี่ต้าเจาพร้อมด้วยสมาชิก พรรคคอมมิวนิสต์อีก ๑๙ คน ถูกประหารชีวิต โดยการรัลคอตายเมื่อวันที่ ๒๗ เมษายน ค.ศ. ๑๙๒๗

หลี่ต้าเจามีอายุเพียง ๓๙ ปี ขณะถูกประ หารชีวิต การตายของเขาได้กระตุ้นให้เกิดการ ประท้วงทั่วประเทศ ทางทหารเกรงว่าในพิธีศพของ เขาจะเกิดปฏิกิริยาอย่างรุนแรงจากมวลชน จึง

ไม่ยอมมอบศพของเขาให้แก่ครอบครัว จนกระทั่ง ๔ ปีให้หลังเมื่อภรรยาของเขาต่อสู้เรียกร้องขอศพ คืน จางจว้อหลินจึงมอบให้ แต่เขาก็ต้องล้มรส ในสิ่งที่เขากลัวจนได้ แม้ว่าจะเป็นเพียงส่วนนิด เดียว ชาวรอยเตอร์รายงานว่า “ในพิธีศพของ หลี่ต้าเจา อดีตอาจารย์แห่งมหาวิทยาลัยปักกิ่งและ ผู้นำคอมมิวนิสต์จีนที่มีชื่อ มวลชนกว่า ๗๐๐ คน ได้เข้าร่วมในขบวนแห่ศพพวกเขาถือโอกาสร้อง เพลงอินเตอร์เนชั่นแนล และแจกเอกสารคอม มิวนิสต์ ตำรวจติดอาวุธได้เข้าจัดการทันที ท้า ให้มีนักเรียนประมาณ ๔๐ คนถูกจับ... นอก จากนี้ มีหนังสือแสดงความสลดใจส่งมาจากเพื่อน และผู้ที่นิยมชมชอบเขาจำนวนมากมาย เช่น จาก ญี่ปุ่นเกาหลี เป็นต้น ”

หลังจากการปราบทั่วประเทศในปี ค.ศ. ๑๙๒๗ แล้ว สมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์จำนวนมาก ถูกประหารชีวิต ผู้นำบางคนเช่นเจินตูซิว ก็ หันหลังให้กับพรรคฯ และกลายเป็นคนของฝ่าย รัฐบาล ความแตกแยกทางความคิดเห็นเกี่ยวกับการ นำการปฏิวัติขึ้นถึงจุดสูงสุด บ้างก็เห็นว่ายัง ต้องอยู่ในเมือง บ้างก็เห็นว่าควรจะไปจับอาวุธ ในชนบท ในระหว่างหัวเลี้ยวหัวต่อ เสมือนหนึ่ง เรือที่ขาดหางเสือนี้ เหนมาเจอตงก็ค่อย ๆ ก้าวขึ้น มามีบทบาทจนกระทั่งเป็นผู้นำพรรคฯ โดยสม บุรณ์ ตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๙๓๕ เป็นต้นมา ไม่มีใคร บอกได้ว่า ถ้าหลี่ต้าเจาได้มีชีวิตอยู่หลังจากปี ค.ศ. ๑๙๒๗ เขาจะมีบทบาทอย่างไรต่อไป บาง

ที่ชื่อของเขาอาจจะเป็นที่ติดปากคนทั้งหลายใน
ฐานะผู้นำระดับไปลิตบูโรเช่นเดียวกับเหมาจ๋อตง
และโจวเอินไหลก็ได้ เพราะอย่างน้อยตลอดเวลา
๓๗ปีที่เขามีชีวิตอยู่เขาก็ได้พิสูจน์ตัวเองแล้วว่าเป็น
ผู้ที่กล้าต่อสู้กับความไม่เป็นธรรมทั้งปวงอย่างไม่

ลดละ การสละชีวิตของเขาเป็นการพิสูจน์คำพูด
ของเขาเองที่พูดไว้เมื่อปี ค.ศ. ๑๙๑๙ ว่า
“ชีวิตที่มีค่าที่สุดอยู่ที่การเสียสละ อย่างวีระอา
หาญ” ๗๑๑๑๑๑

วิภา อุตมฉันท

หนังสือประกอบการค้นคว้า

Maurice Meisner, *Li Ta-chao and the Origins of Chinese Marxism*, Atheneum, New York, 1973
Chow Tse-tsung, *The May Fourth Movement*, Cambridge, Mass, 1960.
Li Ta-chao hsuan-chi (The Selected Writings of Li Ta-chao), People's Publishing House, Peking
1962.

บริษัท ดวงกมล จำกัด
สยามสแควร์ บริเวณ 2
กรรมการผู้จัดการ สุข สุธงวาง

BEST SELLER IN DECEMBER 1974

NON-FICTION

1. Chile's Road to Socialism./Allende.	24.-
2. Celebration of Awareness./Illich.	30.-
3. Godmen of India./Brent.	27.-
4. Summerhill./Neill.	27.-
5. The Invisible Government./Wise & Ross.	45.-
6. Japanese Society./Nakene.	24.-
7. Buddhism./Humphreys.	33.-
8. Marxists./Mills.	42.-
9. Strategy for Revolution./Debrey.	30.-
10. Guerrilla Warfare./Guévara.	18.-

FICTION

1. Watership Down./Adams.	30.-
2. The Lord of the Rings./Tolkien.	117.-
3. The Sound of the Mountain./Kawabata.	21.-
4. The Honorary Consul./Greene.	35.-
5. One day in the life of Ivan Denisovich./Solzhenitsyn.	15.-
6. Any Number Canplay./Bloodworth.	24.-
7. Cancer Ward./Solzhenitsyn.	45.-
8. Caravan to Vaccares./Macleans.	21.-
9. Final Curtain./Marsh.	21.-
10. Passenger to Frankfurt./Christie.	18.-

การเข่นฆ่า

รุ่งเช้า
ฉันยืนอยู่ท่ามกลางช่วยคลุมแห่งความงาม
ขยายกว้างไกลระยิบระยับไปทุกทิศทาง
ลูกแมวตัวน้อย... เกลือกตอเคลือบน้ำตาล
นกตัวเล็ก... จิกหนอนไปจุกไปทุกแห่ง
เบียดเบียนเหยี่ยวหางขาวทุกตัว

กลางวัน
ฉันหลบแสงตะวันร้อนแรง อยู่ในร่มเงาของบ้าน
ลูกแมวตัวน้อย... งูได้กินลูกขี้ผึ้ง
นางเสยงขับเพลงแห่งสงครามจากวิทยุ
... ท่ามกลางเสียงโห่ร้องและร้องไห้
ทันที... ทันที... โกลโกล... คนก็วิ่งหนีกัน

ย่ำค่ำ
ฉันนั่งอยู่บนเก้าอี้สวมตัวใหญ่แสนสบาย
บนตัก... ลูกแมวตัวน้อยนอนมองฉันด้วยดวงตาใสสะอาด
... จิ้งจอกกินแมลงอยู่บนแคร่ลานเล่นลงมา
ลูกแมวตัวน้อย... เกมโกนศีรษะลับไวด้วยเล็บแหลมคม
ดวงตาฉายแสงสีเขียว... ครั้งแรกของการฆ่าของมัน

กมลกร กฤษณะดิตร

โลกที่สาม

บทบาทของพระในการพัฒนาประเทศ

: กรณีของ

ลาตินอเมริกา

เริ่มแรกที่เดียว ศาสนาคริสต์ก็เป็นเพียงเครื่องมือที่ชาวผิวขาว (ซึ่งเข้าไปยึดครองลาตินอเมริกาด้วยอาวุธ) ใช้สำหรับทำให้ชาวพื้นเมืองเชื่อ องค์การศาสนาเป็นพันธมิตรโดยตรงกับจักรวรรดินิยมและชนชั้นปกครองลาตินอเมริกา จนกระทั่งเวลาผ่านไปจนถึงราวทศวรรษ ๑๙๓๐ จึงเริ่มมีชาวพื้นเมืองที่ถือคริสต์และเจตจำนงแน่วแน่บางส่วนเห็นว่า พวกเขาควรมีส่วนในการพัฒนาทางสังคมของลาตินอเมริกามากกว่าที่เป็นอยู่ ดังนั้นจึงได้มีขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมือง และสังคมนิยมต่าง ๆ เกิดขึ้นและได้พัฒนาขึ้นไปเป็นพรรค Christian Democratic ในประเทศชิลี เวเนซุเอล่า กัวเตมาลา อาร์เจนตินา และอุรุกวัย โดยที่ทางองค์การศาสนา และพระยอมรับความเคลื่อนไหวดังกล่าวนี้

อย่างไรก็ตาม ความเคลื่อนไหวดังกล่าว ก็ เป็นไปอย่างช้าๆ และไม่ช่วยให้สังคมพัฒนาไป ในทางที่เป็นธรรมขึ้นมากนัก คนหนุ่มๆ และ โดยเฉพาะพระหนุ่มเริ่มตั้งข้อสงสัยว่าความเคลื่อนไหวดังกล่าวคงจะไม่เพียงพอที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคม ประกอบกับนับตั้งแต่ ทศวรรษ 1960 เป็นต้นมา องค์ประกอบของพระ ในองค์การศาสนาได้เปลี่ยนไปมาก ก่อนหน้านั้น พระส่วนใหญ่ยังเป็นชาวต่างประเทศอยู่จนถึงราว กลางศตวรรษที่ 20 จำนวนพระชาวพื้นเมืองจึง เริ่มมีมากขึ้น พระเหล่านี้มาจากประชาชนที่ถูก กดขี่และยากไร้ พวกเขาจึงรู้อับอายและความ ต้องการของประชาชนมากกว่าพระที่มาจากยุโรป และอเมริกา นอกจากนั้นแล้ว ความยากจนที่เพิ่ม ขึ้นและเห็นได้ชัดแจ้งมากขึ้นทุกทีในลาตินอเมริกาก็มีส่วนกระตุ้นให้พระหนุ่มๆ ได้ใช้ความรู้ทาง สังคมศาสตร์ที่ได้ร่ำเรียนมาวิเคราะห์สถานการณ์ ที่แท้จริงมากขึ้น ทำให้พวกเขาได้ตระหนักถึงปัญหา ความด้อยพัฒนาและการที่ประชาชนส่วนใหญ่ ต้องตกเป็นเบี้ยล่างไม่ว่าจะเป็น ชาวอินเดียนแดง ใน Altiplano ชาวนาในอเมริกากลาง คนงานเหมืองแร่ในชิลีและโบลิเวีย คนยากจนทางภาค อีสานของบราซิล หรือคนเลี้ยงวัวในอาร์เจนตินา และอุรุกวัย พวกเขาเริ่มรู้สึกว่าการที่จะทำงานในนามของพระเจ้านั้น พวกเขาจะต้อง เข้าข้างประชาชน

พระถูกสังคมทำให้เป็นคนหัวรุนแรง

ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา พระในลาตินอเมริกา ได้เข้าไปมีบทบาทในการพัฒนาประเทศอย่างเอา จริงเอาใจมากขึ้นอย่างไม่เคยมีมาก่อน สาเหตุ ใหญ่คือสถานการณ์ที่เสื่อมทรามลงของสังคม ซึ่ง มีผลให้ประชาชนอดอยาก ไม่มีที่อยู่อาศัย ไร้การ ศึกษา และมีสุขภาพไม่ดีมากขึ้น เมื่อแนวทางการ ต่อสู้ขององค์การศาสนา เช่น การจัดการ ศึกษา, การยื่นคำร้องต่อรัฐบาล, ออกแถลงการณ์ และใช้อิทธิพลในมณั้วรัฐบาล ประสบความ ล้มเหลว พระจำนวนมากรวมทั้งฆราวาสด้วยได้ เลิกใช้แนวทางการต่อสู้ดังกล่าว และเข้าไปร่วมกับขบวนการต่อสู้ของประชาชน เพื่อก่อให้เกิด การเปลี่ยนแปลงขั้นรากฐานอย่างแท้จริง พระ หนุ่มๆ จำนวนมากเริ่มเลิกเชื่อฟังคำสั่งจากทาง องค์การศาสนา, และเข้าร่วมในสหพันธ์แรงงาน กลุ่มประชาชน และองค์การทางการเมืองต่างๆ พวกเขาเชื่อว่า ศาสนาคริสต์นั้นได้ออกจากโบสถ์ ไปเพื่อที่จะไปเกิดใหม่ในท้องไร่ท้องนา และ โรงงาน พวกเขาต่างได้เริ่มลงมือทำในสิ่งที่เขา เคยแต่เทศน์ จากเม็กซิโกถึงภาคใต้ของอาร์เจน ตินาและชิลี โดยที่ไม่ได้มีการติดต่อกันและกัน จากพระไปเป็นนักปฏิวัติ

พระบางรูปได้ก้าวไปไกลกว่าการเป็นเพียง นักปฏิรูปสังคม คนหนึ่งในจำนวนนี้ คือ คุณพ่อ Camilo Toares แห่งโคลัมเบีย ประเทศที่คน

เพียง ๓.๖% ของพลเมืองทั้งหมด มีที่ดิน ๖๔.๒% ของทั้งประเทศ และอำนาจทางเศรษฐกิจการเมืองทั้งหมดอยู่ในกำมือของคนเพียง ๒๔ ตระกูล กับบริษัทสหรัฐจำนวนหนึ่ง Camilo เข้าไปเป็นพระด้วยความสำเร็จว่า ศาสนาคริสต์ที่แท้จริง คือการผูกพันโดยสิ้นเชิงต่อการทำให้สังคมดีขึ้น เขาหวังว่า การเป็นพระจะทำให้ชีวิตที่ว่างเปล่าของเขา มีประโยชน์มากขึ้น หลังจากการบวชแล้ว เขาได้รับการสนับสนุนให้ไปเรียนสังคมวิทยาที่มหาวิทยาลัย เขามีความผูกพันต่อความเชื่อของศาสนาคริสต์อย่างสม่ำเสมอ Comilo เริ่มการต่อสู้จากการเป็นนักปฏิรูปภายใต้กฎเกณฑ์ ในปี ๑๙๖๒ เขาได้เข้าข้างผู้นำนักศึกษา ๑๐ คน ที่ต่อต้านรัฐบาล และถูกอารชบิชอปปลดเขาออกจากตำแหน่งครูและอนุศาสนาจารย์ หลังจากนั้น เขาได้งานใหม่เป็นคณบดี Institute of Social Administration และผู้อำนวยการ Colombain Institute of Gyrarian Reform ซึ่งเขาได้ดำเนินแนวทางต่อสู้ด้วยการตั้งโรงเรียน, ตั้งสหกรณ์การเกษตร และศูนย์ฝึกอบรมวิชาชีพต่าง ๆ

แต่แนวทางดังกล่าวไม่อาจนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงอย่างแท้จริงได้ และได้แต่ทำให้ Camilo คับข้องใจมากขึ้น เขาหันไปหาแนวทางอื่น คือการจัดตั้งแนวร่วมประชาชน และได้กล่าวคำปราศรัยชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นของการปฏิวัติ ว่าความรุนแรงเพียงครั้งหนึ่งเพื่อที่จะ

ขจัดความรุนแรงทั้งหลายที่คนส่วนน้อยกระทำต่อคนส่วนใหญ่ นั้น เป็นเรื่องที่ไม่ขัดกับหลักจริยธรรมของศาสนาคริสต์ เพราะศาสนาคริสต์สอนให้เราช่วยกันขจัดความชั่วร้าย และหาทางออกให้กับสังคมที่มีปัญหา

การเปลี่ยนแปลงของ Camilo ทำให้ทางองค์การศาสนาไม่พอใจ ขณะที่ Camilo เองก็เริ่มเห็นว่าองค์การศาสนาไม่ได้เป็นตัวแทนที่แท้จริงของศาสนาคริสต์ เขาจึงลาออกมาเป็นนรवासตามเดิม โดยเชื่อว่า การถอดเสื้อของพระองค์จะทำให้เขาเป็นพระที่แท้จริงมากขึ้น เพราะความเป็นพระนั้น ควรจะตัดสินที่การเสียสละและทำงานเพื่อประชาชนมากกว่าอย่างอื่น

Camilo ได้ตั้งต้นทำงานอย่างไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อย ทั้งเขียน พุด รณรงค์ ทางการเมือง ร่วมการนัดหยุดงาน เดินขบวน จัดตั้งแนวร่วมประชาชน เขาถูกตำรวจตี ถูกจับเข้าคุก แต่ไม่เคยย่อท้อ แม้กระนั้นงานของเขาก็ก้าวไปอย่างยากเย็น เพราะถึงชาวนา คนงาน และนักศึกษาต่างก็รักเขา แต่พวกผู้นำแนวร่วมไม่ค่อยจะลงรอยกันในเรื่องเกี่ยวกับนโยบายและยุทธวิธี

จนถึงปลายปี ๑๙๖๔ Camilo รู้สึกเสียใจและหมดความอดทนที่จะอยู่ต่อสู้ในเมืองอีกต่อไป เขาจึงได้เข้าไปร่วมกับขบวนการปฏิวัติที่ติดอาวุธในป่าในฐานะของทหารธรรมดาคนหนึ่ง ในเย็นต่อมา เขาถูกยิงเสียชีวิตระหว่างการปะทะกับเจ้าหน้าที่ของรัฐบาล ขบวนการปฏิวัติคงดำเนินงาน

ต่อไปและเขาได้กลายเป็นสัญลักษณ์แห่งนักต่อสู้ เพื่อเสรีภาพของลาตินอเมริกาคุยเกี่ยวกับ เซ กูเว รา และคนอื่น ๆ

พระเพื่อโลกที่สาม

กรณีของ Camilo Torres ไม่ใช่กรณีพิเศษ มีพระอีกหลายรูปที่ได้เลือกเดินไปแนวทางนี้ ทั้ง โบเวราซิล, อูรุกวัย, อาร์เจนตินา, ปารากวัย กัวเตมาลา และ ชิลี (หลังจากที่อัลลันเดอญโกئن)

ไม่ใช่แค่พระหนุ่ม ๆ เท่านั้น พระที่มี ตำแหน่งสูง ก็มีกรกระทำและมีทัศนะที่ก้าวหน้า มากขึ้นกว่าแต่ก่อน ถ้าจะเห็นได้จากพระที่เด่น ๆ เช่น Dom Helder Camara อารชบิชอปแห่ง Rife และ Qlinda ในภาคอีสานของบราซิล ซึ่งต่อสู้เพื่อคนจนและความยุติธรรมมาตลอด แม้ บราซิลจะเป็นประเทศเผด็จการเคยจับนักศึกษา ประชาชนรวมทั้งพระเข้าคุกมานานักต่อนักแล้ว ยัง ไม่กล้าจับคุณพ่อ Camara เข้าคุก เพราะประ ชาชนเคารพรักท่านมาก แต่ท่านเองก็เคยถูก มีอมิตพยายามลอบจับสังหารมา ๒ ทนแล้ว

มีพระจำนวนมากขึ้น ๆ ได้กลายเป็นความ หวังและความบันเทิงใจของประชาชนผู้ยากไร้ ในท้องถิ่นที่ห่างไกล ซึ่งพวกอินเดียนแดงหรือ ชาวนาถูกขูดรีด ถูกข่มเหง และบางครั้งก็ถูก เจ้าที่ดินฆ่า อย่างไม่ต้องกล่าวถึงมนุษยธรรม ส่วนใหญ่เป็นพวกพระที่กล้าลุกขึ้นขัดขวาง เผชิญ หน้ากับอำนาจที่ชั่วร้าย, เรียกร้องให้มีการ เปลี่ยนแปลงและความยุติธรรมในสังคม เมื่อ

คุณพ่อ Dom Pedro Casaldariga ต้องพกอาวุธ เพื่อป้องกันเกียรติภูมิของผู้คนในเขตความรับผิดชอบของท่าน ท่านถือศรัทธาว่าท่านกำลังพร้อมที่จะสละชีวิตเพื่อเพื่อนของท่านคุยเกี่ยวกับ “คน เลี้ยงแกะซึ่งยอมเสียชีวิตเพื่อรักษาฝูงแกะไว้” ตามที่พระเยซูสอนเปรียบเทียบไว้ คำสอนเหล่านี้ไม่ได้อยู่แต่เพียงในคัมภีร์อีกต่อไป หากเป็น สิ่งที่มีความหมายเป็นรูปธรรม เป็นสิ่งที่เกี่ยวกับ ชีวิตและเลือกเนื้ออย่างแท้จริง

พระได้จัดตั้งองค์การ ขึ้น หลายแห่งในหลาย ประเทศ ในโคลัมเบีย มีองค์การ “Priests of Golconda” ผู้ซึ่งทำงานช่วยคนจนในเมือง จัดตั้งองค์การเพื่อป้องกันสิทธิและพัฒนาตนเอง ในอาร์เจนตินา มี “Priests for the Third World” สนับสนุนการพัฒนาและการปลดปล่อย ประเทศยากจน ในเปรู มีองค์การ “National office for Social Information” มีการพิมพ์ และโจมตีการกระทำที่ไม่ยุติธรรมต่าง ๆ และ สนับสนุนให้รัฐบาลเปลี่ยนแปลงสังคมให้เป็น ธรรมชั้นอย่างจริงจัง ในอูรุกวัย มีองค์การของ พระซึ่งให้ความสนับสนุนอย่างแข็งขันต่อสหพันธ์ คนงานและองค์การฝ่ายค้านรัฐบาล ใน กัวเต มาลา ซึ่งแม้จะมีการปราบปรามอย่างโหดร้าย ไม่เลือก แต่พระก็ยังมีส่วนการที่ต่อสู้เพื่อสิทธิ มนุษยชน

ในชิลีก่อนที่รัฐบาลสังคมนิยมของอัลเลนเด จะถูกโค่นโดยการรัฐประหาร พระในชิลีมี

มีบทบาทในการพัฒนาสังคม และได้รับความ
เชื่อถือมาก ในสลัมและในชนบทตลอดจนใน
เหมืองแร่มีพระนบเป็นร้อยละเข้าไปให้การศึกษา
และจัดตั้งประชาชนให้รู้จักต่อสู้เพื่อสิทธิและ
ความชอบธรรม ในการประชุมพระและชาว
คริสต์ทั่วลาตินอเมริกา ที่ซัสซี เมื่อเดือนเมษายน
๑๙๗๒ ที่ประชุมได้ลงมติว่า "การเป็นชาวคริสต์
ที่ดีหมายถึงต้องต่อสู้กับการกดขี่ที่ทุจริต ดังนั้นชาว
คริสต์จึงต้องเข้าร่วมกับองค์การและพรรคการ
เมืองของคนงาน เพราะถ้าหากไม่มีการกระทำที่

มีการจัดองค์การ การปฏิบัติที่หวังไว้จะไม่เกิด
ขึ้นคำพูดและความตั้งใจก็เป็นสิ่งที่ไม่เพียงพอ
ศาสนาของเราไม่ได้มีไว้เพื่อปลอบใจหรือเพื่อ
สันติภาพหลอก ๆ การจะดำเนินตามรอยของพระ
ไครสต์ เราจะต้องเข้าข้างฝ่ายที่ถูกกดขี่ในสนามรบ
ความรักที่ไม่ได้รวมถึงการต่อสู้ไม่ใช่ความรักของ
ชาวคริสต์ ทั้งในโลกของฆราวาสและในโลกของ
ศาสนา, สันติภาพจะมีขึ้นได้ก็ต่อเมื่อเราได้สร้าง
สังคม ที่จะไม่มีการกดขี่ใครขึ้นมาให้ได้เสียก่อน"

พิทักษ์ บุญญายุทธ

แปลเก็บความจาก *Priests for the People*
โดย Julio de Santa Ana

วางตลาดแล้ว

จุดสารโครงการตำรา

สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๑ กันยายน ๒๕๑๓

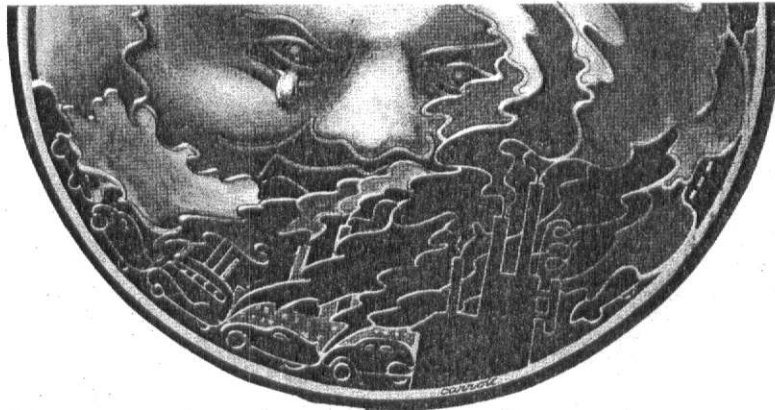
ติดต่อที่

นายชาญวิทย์ เกษตรศิริ

คณะศิลปศาสตร์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

คนกับสิ่งแวดล้อม

อันตรายจากโรงงานผลิตไฟฟ้าปรมาณู

ไม่ห่างแปลกใจเลยว่าประชาชนจะแตกตื่นเมื่อเดชาวาทะทางเซอเพลิงปฏิกรณ์ของสำนักงานพลังงานปรมาณูเพื่อสันติเกิดการรั่ว ยังผลให้มีการแผ่กระจายกัมมันตภาพรังสีไปในบริเวณใกล้เคียงจนมีระดับสูงที่อาจจะก่อให้เกิดอันตรายได้ ที่จริงแล้วข่าวดังกล่าวน่าจะได้ออกให้เกิดความตกใจและความหวาดกลัวมากกว่านี้ ถ้าหากว่าก่อนหน้านั้นจะมีการชี้ให้เห็นอันตราย ที่อาจจะเกิดขึ้นจากเครื่องปฏิกรณ์ปรมาณูให้เป็นที่รู้จักกันแพร่หลายกว่านี้

ปกติแล้วเครื่องปฏิกรณ์ที่ใช้ทางด้านงานวิจัยมักจะมีขนาดเล็กและอุณหภูมิที่ใช้ในการปฏิบัติงาน ก็จัดว่าต่ำกว่าเครื่องปฏิกรณ์ปรมาณูที่ใช้กันใน โรงงานผลิตไฟฟ้าจากพลังงาน ปรมาณูที่ใช้กันออกจะแพร่หลายในบรรดาประเทศพัฒนาแล้ว ในยุคที่ความต้องการด้านพลังงานมีแนวโน้มว่าจะต้องเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ประจวบกับแหล่งพลังงานที่สำคัญเช่นบรรดาเชื้อเพลิงฟอสซิลก็เริ่มจะร่อยหรอลง และมีราคาแพงขึ้นจนน่าเป็นห่วง พลังงานปรมาณูจึงดูเหมือนจะเป็นแหล่งพลังงานที่ทุกประเทศกำลังเตรียมตัวจะหันไปใช้ในอนาคotton ใกล้เคียงนี้ ประเทศที่ใช้กันอยู่แล้วก็ล้วนแต่มีโครงการที่จะขยายกำลังผลิตให้สูงขึ้น เข้าใจว่าประเทศไทยก็มีโครงการที่จะสร้างโรงงานผลิตไฟฟ้าปรมาณูในทศวรรษหน้านี

พลังงานประมาณเท่าที่ใช้ก็อยู่ในขณะนี้ได้ มาจากการแตกตัวของธาตุน้ำหนักมาก เช่น ยูเรเนียม ๒๓๕ ออกเป็นธาตุน้ำหนักเบาสองธาตุ ขบวนการที่เกิดขึ้นนี้ เกิดการสูญเสียมวลของ ยูเรเนียมไปเล็กน้อยโดยแปรรูปเป็นพลังงานตาม ทฤษฎีของไอน์สไตน์ พลังงานที่เกิดขึ้นนี้ส่วนใหญ่ปรากฏในรูปความร้อน ซึ่งใช้ผลิตไอน้ำ อุดหนุนภูมิและความดันสูง จึงสามารถใช้หมุน เครื่องกังหันในเครื่องกำเนิดไฟฟ้าได้ การผลิต ไฟฟ้าจากพลังงานปรมาณูได้เปรียบพวกเชื้อเพลิง ฟอสซิลเพราะใช้ปริมาณเชื้อเพลิงน้อยกว่า จึง ไม่ค่อยมีปัญหาเรื่องการขนส่ง อย่างไรก็ตาม การผลิต ไฟฟ้าจากพลังงานปรมาณูได้เปรียบพวกเชื้อเพลิง ฟอสซิลเพราะใช้ปริมาณเชื้อเพลิงน้อยกว่า จึง ไม่ค่อยมีปัญหาเรื่องการขนส่ง อย่างไรก็ตาม การผลิต ไฟฟ้าจากพลังงานปรมาณูก็เหมือนตาบสองคม เพราะ มีผลเสียและก่อให้เกิดปัญหาที่น่าเป็นห่วงหลาย ประการ ประกอบกับภายในระยะเวลาอันสั้น นี้ จะมีแหล่งพลังงานดังกล่าวใช้กันอย่างแพร่หลาย รวมทั้งประเทศไทยด้วย จึงเห็นสมควรกล่าวถึง ปัญหาที่จะติดตามมาเมื่อได้มีการผลิตไฟฟ้าปรมาณู กันแล้ว

มักจะมีเรื่องไม่ลงรอยกัน ระหว่างผู้มีส่วนได้ เสียกับอุตสาหกรรมผลิตไฟฟ้าปรมาณู กับนัก วิทยาศาสตร์ ที่ตระหนักถึงความปลอดภัยของ ประชาชน ฝ่ายแรกมักจะรับรองอย่างแข็งขันว่า โรงงานผลิตไฟฟ้าทุกโรงได้มีการออกแบบให้แข็งแรงและมีมาตรการป้องกันอุบัติเหตุไว้อย่างพร้อม มวล พร้อมกับกล่าวว่าในกรณีที่เกิดอุบัติเหตุ จะ สามารถปิดโรงงานได้สนิททั้งโรงโดยกัมมันตภาพ

รังสีจะไม่มีทางหลุดรอดออกมาได้เลย อย่างไรก็ตามก็ดี บรรดานักวิทยาศาสตร์ที่อยู่ฝ่ายหลังต่างก็มีข้อโต้แย้งที่นำมารับฟังหลายข้อด้วยกัน ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

ก่อนอื่นเราต้องทำความเข้าใจเสียก่อนว่าไม่ ว่าจะเกิดอุบัติเหตุที่ร้ายแรง เพียงใดโรงงานผลิต ไฟฟ้าปรมาณู จะไม่มีทางระเบิดด้วยพลังเหมือน ลุกระเบิดปรมาณูได้ แต่ก็มีโอกาสระเบิดได้ เช่น โรงงานอุตสาหกรรมอื่น ๆ อันตรายจากโรงงาน ผลิตไฟฟ้าปรมาณูจึงมีได้อยู่ที่แรงระเบิด แต่อยู่ที่ กัมมันตภาพรังสีปริมาณมหาศาลที่อาจจะถูกปลด ปลดปล่อยไปสู่สิ่งแวดล้อมได้ การทิ้งระเบิดปรมาณู จากระดับสูง หลังจากการระเบิด ความร้อนที่ เกิดขึ้นจะพาฝุ่นกัมมันตรังสีขึ้นสู่เบื้องสูง จึงมี โอกาสแผ่กระจายไปตามกระแสลมไปสู่บริเวณที่ กว้างขวางมาก กว่าจะตกสู่พื้นดินอีกก็มักจะมี ระดับที่ค่อนข้างเจือจาง ส่วนอุบัติเหตุขนาดใหญ่ จากโรงงานผลิตไฟฟ้าปรมาณูนั้นเกิดขึ้นในระดับ พื้นดิน ประชาชนที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียงจึงมี โอกาสได้รับกัมมันตภาพรังสีมากพอ ที่จะเกิด อันตรายได้

ถ้าหากจะโต้แย้งว่าอุบัติเหตุเช่นว่านี้เห็นที่จะเกิด ขึ้นได้ยากเหลือเกิน (เป็นคำกล่าวที่ได้ยินบ่อย ครั้งเหลือเกินในหมู่ผู้ที่มีส่วนได้เสียกับอุตสาหกรรม ประเภทนี้) ก็ใช้ว่าการทำงานของโครงการผลิต ไฟฟ้าปรมาณูจะปลอดภัยจนนอนตาหลับได้ ใน ปี ๑๙๕๗ คณะกรรมการพลังงานปรมาณูแห่ง สหรัฐฯ (AEC) ได้พิมพ์รายงานชิ้นหนึ่งชื่อ

“ความเป็นไปได้และผลทางทฤษฎีของอุบัติเหตุรายใหญ่ ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นได้ในโรงงานผลิตไฟฟ้าปริมาณขนาดใหญ่” หรือเรียกกันสั้น ๆ ว่า WASH-๗๔๐ รายงานนี้พยากรณ์ว่า “อุบัติเหตุที่ร้ายแรงที่สุดที่อาจเกิดขึ้นได้” จะทำให้มีผู้เสียชีวิต ๓,๔๐๐ ราย บาดเจ็บ ๔๓,๐๐๐ ราย เสียหายด้านทรัพย์สิน ๗,๐๐๐ ล้านดอลลาร์ แต่ในระยะเดียวกันรายงานจากมหาวิทยาลัยมิชิแกนพยากรณ์ว่าจะมีผู้เสียชีวิตถึง ๑๓๓,๐๐๐ ราย นับตั้งแต่บัดนี้ ด้วยเหตุผลที่ไม่ปรากฏแน่ชัด AEC ก็ไม่ยอมเสนอรายงานที่ทันสมัยขึ้นอีก ทั้ง ๆ ที่เครื่องปฏิกรณ์ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันล้วนแต่มีขนาดใหญ่กว่าเครื่องปฏิกรณ์ที่ใช้กันในสมัยนั้นก็ตาม

ที่ว่าเครื่องปฏิกรณ์ผลิตไฟฟ้าปริมาณไม่ปลอดภัยนั้นก็เพราะมีจุดอ่อนหลายจุดเหลือเกิน นับตั้งแต่โลหะที่ใช้หุ้มแท่งเชื้อเพลิงซึ่งมีแนวโน้มที่จะรั่วอยู่เสมอ ยังผลให้สารที่เกิดขึ้นจากปฏิกิริยาฟิชชันมีโอกาสหลุดรอดออกมาปะปนกับสารที่ใช้ระบายความร้อนได้ นอกจากนี้ เครื่องปฏิกรณ์ที่ใช้กันอยู่ในขณะนี้ ล้วนแต่เป็นพวกที่ใช้สารระบายความร้อนหมุนเวียนภายใต้ความดันสูง อุบัติเหตุที่อาจจะเกิดขึ้นก็เนื่องจากเกิดการลัดหรือสูญเสียความดันทันที ซึ่งจะต้องรีบทำการปิดเครื่องปฏิกรณ์ทันที หลังจากปิดเครื่องปฏิกรณ์แล้วอุณหภูมิของแกนบรรจุเชื้อเพลิงจะยังสูงขึ้นเรื่อย ๆ ในกรณี โชคร้ายอุณหภูมิอาจสูงจนโลหะหุ้มแท่งเชื้อเพลิงหลอมเหลวหรือคืบไฟได้ อุบัติเหตุ

ทำนองนี้เคยเกิดขึ้นแล้วหลายครั้ง โชคดีที่แต่ละครั้งสามารถระงับได้ทันที

นอกจากนี้การทำงานของโรงงานผลิตไฟฟ้าปริมาณมีโอกาที่จะปลดปล่อยฝุ่นกัมมันตรังสีอยู่เสมอ จึงเชื่อได้ว่าถ้าหากมีการสร้างโรงงานผลิตไฟฟ้าปริมาณขึ้นจนแพร่หลายแล้ว ระดับกัมมันตภาพรังสี ในสภาวะแวดล้อมจะต้องสูงขึ้นอย่างแน่นอน ประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับความปลอดภัยจากการทำงานของโรงงานผลิตไฟฟ้าปริมาณก็คือ บริษัทหรือกลุ่มบริษัทประกันภัยไม่ว่าจะมีเงินทุนมากเพียงใด ไม่มีแม้แต่บริษัทเดียวที่ยอมรับประกัน ชาติใช้ความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นจากอุบัติเหตุรายใหญ่ ๆ ในโรงงานชนิดนี้ ด้วยเหตุนี้รัฐสภาสหรัฐฯ จึงได้ออกกฎหมายฉบับหนึ่งชื่อ *The Price Anderson Act* ซึ่งกำหนดให้โรงงานผลิตไฟฟ้าปริมาณพยายามหาประกันกับบริษัทเท่าที่จะหาได้ แล้วรัฐบาลสหรัฐฯ จะสมทบทุนด้วยเป็นจำนวน ๕๐๐ ล้านดอลลาร์ ซึ่งดูเหมือนเงินจำนวนมาก แต่อย่าลืมนำรายงาน WASH-๗๔๐ พยากรณ์ความเสียหายถึง ๗,๐๐๐ ล้านดอลลาร์กับการสูญเสียชีวิตอีกมากมาย ส่วนในอังกฤษ รัฐบาลได้กำหนดให้โรงงานผลิตไฟฟ้าปริมาณแต่ละแห่งประกันความเสียหายไว้เพียง ๕ ล้านปอนด์เท่านั้นโดยรัฐบาลช่วยสมทบอีก ๔๓ ล้านปอนด์ ซึ่งเป็นเงินจำนวนยังน้อยลงไปอีก ทั้งนี้ น่าจะเป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่าโรงงานเหล่านี้ไม่น่าจะมีความปลอดภัยชนิดที่ผู้มีส่วน

ได้เสียพยายาม จะชักชวนให้ประชาชน คล้อยตาม
ได้เสีย

นอกจากปัญหาความปลอดภัยของโรงงาน
ผลิตไฟฟ้าแล้ว ยังมีปัญหาเรื่องโรงงานแปรรูป
และแยกเชื้อเพลิงอีก ซึ่งนับเป็นปัญหาที่น่าปวด
ศีรษะมาก ทั้งนี้เพราะเชื้อเพลิงปรมาณูถูกใช้
ไปสักระยะหนึ่งก็เกิดมีสิ่งเจือปนอันได้แก่สารทั้ง
หลายที่เกิดจากปฏิกิริยาฟิชชันปนอยู่ปริมาณมาก
จนใช้การไม่ได้อีก จึงจำเป็นต้องแยกเชื้อเพลิง
ที่เหลื้อออกมาใช้อีก ส่วนสิ่งเจือปนที่เรียกกันว่า
“ของเสีย” นั้นจะนำไปทิ้งแบบขยะก็ไม่ได้
เพราะล้วนแต่มีกัมมันตภาพรังสีทั้งสิ้น และบาง
ธาตุมีอายุนานนับพัน ๆ ปี จึงจำต้องหาวิธีกำจัด
“ของเสีย” เหล่านี้ จะโดยการนำไปฝังไว้ใต้ดิน
นำไปทิ้งไว้ก้นมหาสมุทรหรือด้วยวิธีอื่น ๆ ก็ยัง
เป็นปัญหาที่ต้องขบคิดกันอยู่ขณะนี้ “ของเสีย”
เหล่านี้นับวันจะมีปริมาณมากขึ้นทุกที และ
สภาวะแวดล้อมรอบ ๆ โรงงานแยกเชื้อเพลิงก็
ล้วนแต่มีปริมาณกัมมันตภาพรังสีสูงกว่าปกติมาก
มายทั้งสิ้น นอกจากรังสีจากแหล่งธรรมชาติแล้ว
กัมมันตภาพรังสีในอนาคตจึงมาจากโรงงานผลิต
ไฟฟ้าปรมาณู โรงงานแยกเชื้อเพลิงกับ “ของเสีย”
ที่เก็บสะสมไว้ ทั้งนี้ไม่รวมถึงกัมมันตภาพรังสี
จากการทดลองระเบิดปรมาณูและแหล่งอื่น ๆ

ปัญหาที่เป็นที่สนใจก็มากก็คือกัมมันตภาพ
รังสีระดับใดจึงจะถือว่าปลอดภัยสำหรับมนุษย์
ที่จริงแล้วเราได้รับรังสีอยู่เสมอทั้งจากแหล่งภายใน

ในโลก และจากภายนอกโลกในรูปรังสีคอสมิก
มีผู้คำนวณไว้ว่าใน ๓๐ ปีแรกของชีวิตมนุษย์ทุก
คนจะได้รับรังสีจากแหล่งธรรมชาติรวมกันราว
๕ เรินเกน รังสีทุกชนิดไม่ว่าจะเป็นรังสีแอลฟา
บีตา แกมมา นิวตรอน หรือรังสีอิเล็กซ์ย้อมก่อ
ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงบางประการในเซลล์และ
เนื้อเยื่อของสิ่งมีชีวิต จะแตกต่างกันในด้าน
ปริมาณความเข้มข้นเท่านั้น ที่สำคัญก็คือประสาท
สัมผัสทั้งห้าของมนุษย์ไม่สามารถบอกความรู้สึก
เมื่อได้รับรังสี จะรู้สึกจริง ๆ ก็ต่อเมื่อเกิดอาการ
ผิดปกติในร่างกายเสียแล้ว การรักษาผู้ได้รับรังสี
ปริมาณมาก ๆ จึงมักจะเป็นการลดความทรมาน
มากกว่าอาการรักษา เนื่องจากอันตรายจากการ
รับรังสีดูเหมือนจะเกิดขึ้นทันทีทันใด วิธีป้องกัน
ที่ดีที่สุดจึงได้แก่การป้องกันมิให้ร่างกายมีโอกาส
ได้รับรังสีปริมาณที่มากจนอาจเป็นอันตรายได้
ทั้งนี้ย่อมได้แก่ การควบคุมปริมาณรังสีในสภาวะ
แวดล้อมให้อยู่ในระดับที่เชื่อกันว่า “ปลอดภัย”
สำหรับประชาชน

จากการศึกษาผู้ที่ได้รับปริมาณรังสีมาก ๆ จะ
โดยจากอุบัติเหตุในห้องทดลองหรือผู้ที่รอดจาก
การทิ้งระเบิดปรมาณูในเมืองฮิโรชิมาที่นางา
ซากินักวิทยาศาสตร์ได้จำแนกการรับรังสี ของ
ร่างกายออกเป็นสองประเภท ได้แก่การรับรังสี
ประเภทรุนแรงซึ่งได้แก่การรับรังสีปริมาณมาก ๆ
เข้าไปครั้งเดียวกับการรับรังสีประเภทเรื้อรังอัน
ได้แก่การรับรังสีปริมาณน้อย ๆ เป็นระยะเวลา

นาน สำหรับประเภทแรกนั้นมันผลตั้งแต่คาย
ขนาดเจ็บสาหัสและพิการตลอดชีวิต หยุคประจำ
เดือน เป็นหมัน การลดจำนวนเม็ดเลือดขาว
ความเสียหายต่ออวัยวะที่เกี่ยวข้องกับการผลิตเซลล์
โลหิตโรคเลนซ์ตาพว้า มะเร็งในกระดูก มะเร็ง
ปอดมะเร็งในเม็ดเลือด เป็นต้น ส่วนการรับรังสี
ประเภทเรื้อรังนั้น ยังไม่มีข้อมูลพอที่จะสรุปว่าปริ
มาณรังสีระดับใดจึงจะถือได้ว่าปลอดภัย แต่นัก
วิทยาศาสตร์หลายคนเชื่อว่าปริมาณรังสีไม่ว่าจะ
น้อยเพียงใด ก็ย่อมสามารถก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง
เซลล์ในร่างกายเสมอ นอกจากมะเร็งแล้ว
นักวิทยาศาสตร์ยังได้พิสูจน์ให้เห็นแล้วว่าจำนวน
การเกิดการผ่าเหล่า (mutation) เป็นสัดส่วน
ส่วนตรงกับปริมาณรังสีที่ได้รับจนถึงระดับค่ามาก
การผ่าเหล่านี้อาจก่อให้เกิดความบกพร่องทาง
พันธุกรรม ซึ่งย่อมจะถ่ายทอดไปสู่ลูกหลานต่อ ๆ
กันไป

ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้เป็นการสรุปแต่เพียงสั้น ๆ
เกี่ยวกับอันตรายอันอาจเกิดขึ้นจากอุตสาหกรรม
ผลิตไฟฟ้าปรมาณู ที่จริงแล้วผู้เขียนได้รวบรวม
ข้อมูลไว้มากและละเอียดกว่านี้ แต่ไม่สามารถ

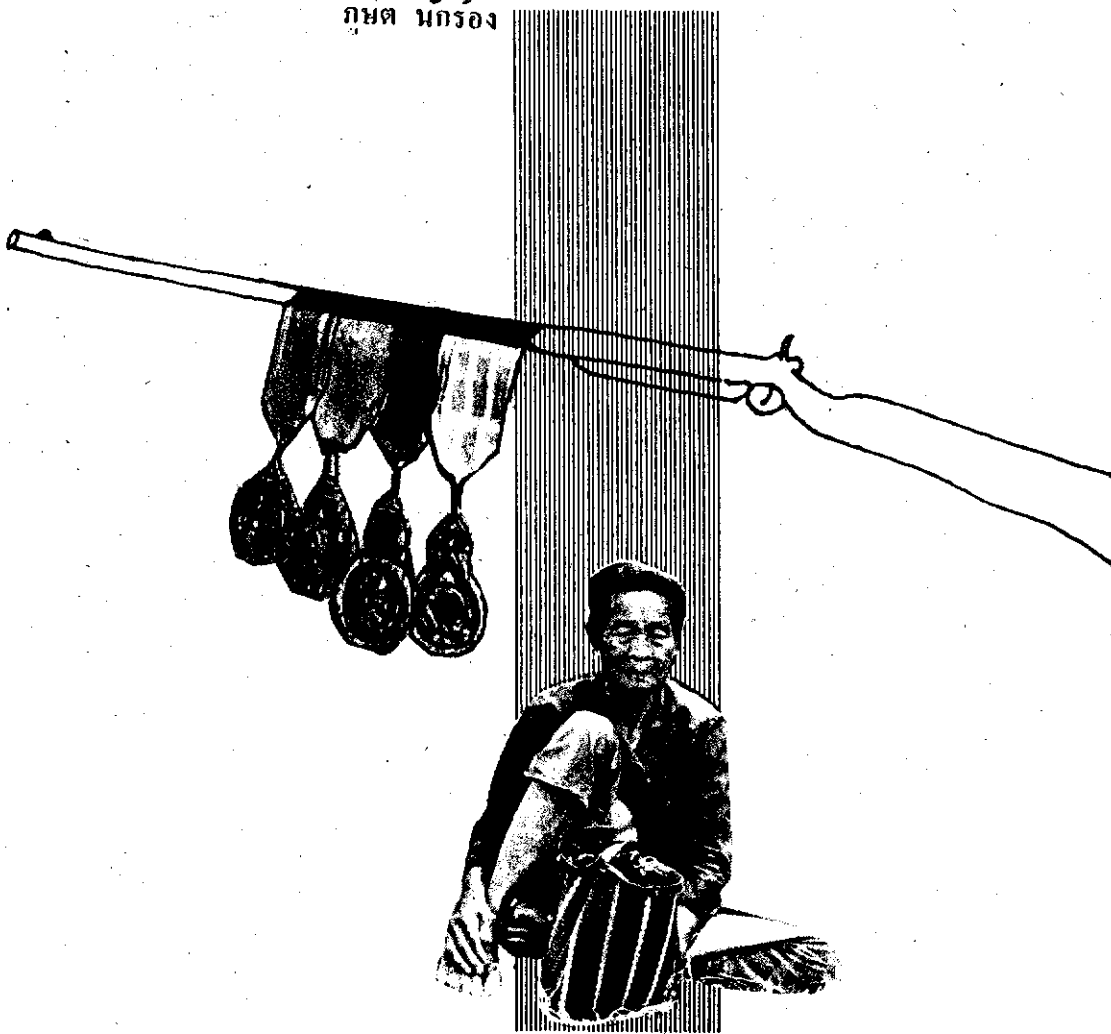
จะนำมาเสนอให้หมดได้ ข้าพเจ้าขอเพียงปรมาณู
รวู้ในบ้านเรานั้น ฟังดูก็ออกจะสับสนใจว่าลำพัง
แต่เครื่องปฏิกรณ์เล็ก ๆ ที่ใช้งานด้านวิจัยก็ยังไม่
มีปัญหาควคุมให้เกิดความปลอดภัยแล้ว อีก
หนอยมีการสร้างโรงงานผลิตไฟฟ้าปรมาณูก็เกิดขึ้น
จะต้องมีเรื่องน่าเศร้าใจกว่านี้ ยิ่งได้ข่าวว่าความ
จริงแห่งเชื้อเพลิงดังกล่าวเกิดรั่วตั้งแต่ปี๒๕๑๕แล้ว
แต่เพิ่งจะมาเปิดเผยให้ประชาชนได้รู้ก็เร็ว ๆ นี้
ก็อดที่จะสงสารชาวบ้านในละแวกนั้นไม่ได้ บ้าน
เรานี้ชาวบ้านคาถา ๆ จะต้องตกเป็นแพะรับบาป
เสมอ และถ้าหากว่าคำสัมภาษณ์ของ พล.อ.จ.
สวัสดิ์ ตรีสุข เลขาธิการ พปส. เป็นจริงอย่าง
ที่รายงานไว้ใน *ประชาชาติ* รายสัปดาห์ ฉบับ
ที่ ๓๙ หน้า ๑๔ แล้วก็รู้สึกว่ เลขาธิการ พปส.
ออกจะขาดความรับผิดชอบและสูญเสียความไว้
เคียงสาของประชาชนมากไปสักหน่อย แม้ของไทยเรา
นี้แปลก ผู้มีอำนาจวาสนาที่อยู่กันได้เพราะเงิน
ภาษีประชาชนแกล้งไม่ค่อยจะได้คิดถึงประโยชน์
ของประชาชนเสียเลย เป็นปรากฏการณ์ที่ไม่
เชื่อแต่ก็เห็นกับอายุนอกจะชาชินเสียแล้ว

สุวัชย์ นิเมจิววัฒน์

เรื่องสั้น

ไทย
แดน

กฤษิต นักร้อง

เสียงเครื่องยนต์กระหึ่มใกล้บ้านหนองไ้อู้กเข้าไป เด็กเล็กต่างพากันวิ่งหน้าตาตื่น เพราะอยาก رؤยักเห็น ผู้เฒ่าผู้เฒ่าในหมู่บ้านก็กระตือรือร้นใคร่เห็นไม่แพ้เด็กๆ จึงพากันลงเรือนไปออกันอยู่ลานหน้าบ้าน ครั้นเห็นรถก็หันหน้าเข้าถ้ามกันแซ่ดไป

“รถอะไรมา รถใครไ้อ้อม” เฒ่าอุบลถามเด็กวัยกำเตาะที่โรงเรียนในเมืองมันเพิ่งปิดเทอมแล้วกลับมาเยี่ยมบ้าน

“ฉันจะไปตรัสรู้ได้ยังไง บู้บู้ แต่ไม่ใช่รถขายยาให้ดูหนังฟรีก็แล้วกัน”

“รถเหวดา รถเหวดาจะตา” หลานชายตัวกะเปี้ยกของเฒ่าอุบลตอบด้วยคะนองปาก

“กุเคยฝันเห็นแต่นางไม้ และผีสิง ที่นั่นจะมีบุญถึงขนาดได้เห็นเทวดาตัวจริงเจียววี”

“ไม่ใช่เทวดาหรอกพ่อลุง ข้าราชการในอำเภอที่ออกมาเยี่ยมสุขทุกข์ราษฎร ตามโครงการของรัฐในหมู่บ้านทุกกันดารเช่นบ้านเรามากกว่า” ผู้ใหญ่ส่ายเอียงขมอย่างตื้นตัน แล้ววังผำชะมำที่เคียนพุงให้กระชับ

“คงไม่ใช่ประธานกัพัฒนา ที่เคยมาพัฒนาหมู่บ้านมากาโก่ และลูกหลานสาวเราหรอกนะไ้อ้ทิด”

“คงไม่ใช่หรอกพ่อลุง” ผู้ใหญ่บ้านหนุ่มตอบก่อนจะรีบเดินไปยังรถที่หยุดอยู่แต่ไกล คิดตามด้วยลูกเล็กเด็กแดงและลูกบ้านเป็นชบวนยาวเหยียด

แต่ผู้ใหญ่ส่ายต้องหยุดชะงักเมื่อเดินไปได้หน่อยหนึ่ง เมื่อกำนันก้าวลงจากรถวิ่งสวนทางมาลงโบกมือร้องห้ามเสียงลั่น

“จะบ้ากันทั้งหมู่บ้านหรือไงผู้ใหญ่ ท่านนายอำเภอมาตรวจราชการ ไป รีบกลับไปแต่งตัวชุดผู้ใหญ่บ้านให้เต็มยศ เหยียดตรากระดาษ และบั้นที่ใต้แจกในคร่าวปรามผู้ร้าย ก็ถือมาอวดไ้อ้ท่านให้สมเกียรติ และบอกลูกบ้านทุกคนให้แต่งตัวเรียบร้อยหน่อย เด็กเล็กที่ไม่ใส่เสื้อผ้า เล่นฝุ่นเกลือกขี้โคลนหม่นเป็นวัวควาย ปล่อยหม้อล่อนจ้อนก็อย่าให้ท่งเห็น กระเดี่ยวท่านจะเป็นลม เร็ว ๆ หน่อย”

“ครับ กำนัน”

ผู้ใหญ่ส่ายรับค่าง่ายๆ ทั้งที่ในใจนั้นสะอื้นสะอึกโมโหแทบระงับไม่ได้ ตั้งแต่ได้ยินว่าให้ประดับยศศักดิ์ เครื่องประดับราคาสูง เสื้อผ้าราคาแพง ดาว อินธนูหรือสายสะพายสวย ๆ นั้น เป็นเครื่องหมายวัดระดับภูมิปัญญาหรือความเป็นมนุษย์ได้หรืออย่างไร น่าจะมีใช้กันแต่ในเมืองนรกที่มียมบาลและนักโทษผู้มากบาปเท่านั้น สำหรับเมืองมนุษย์มันน่าจะเป็นเพียงแฟชั่นที่ไว้แต่งอวดกันให้ดูขำ เพราะมันไม่ได้แก้ไขหรือช่วยให้เกิดภราดรภาพ และความเสมอภาคแต่อย่างใด

“อ้อ เตี่ยวอย่าเพิ่งไป ตระเตรียมเหล้ายาปล่าปลั่งเลี้ยงคูปูเสื่อท่านกับคณะอีกสีกกว่าคนอย่าให้ลำบากได้เขี้ยวนะ เป็นบุญเท่าใดที่ท่านสละเวลามาเยี่ยมบ้านนอกคอกนาอย่างนี้”

“ครับ”

แต่เข่าจดบ้ายคล้อยที่รถคันนั้นมาจอดอยู่ในหมู่บ้านหนองไ้อู้ก ผู้ใหญ่ส่ายพูดได้เพียงสองคำ “ขอรับท่าน” “ขอรับ” เท่านั้น และผู้ใหญ่ไม่เชื่อนสนทว่าได้ทำการต้อนรับคณะข้าราชการโดยไม่ขาดตกบกพร่อง แต่กับแกล้มเช่นต้มแม่ไก่ที่กำลังตักไข่หรือแม่แตงอย่างลูกหมูอ่อน ๆ ตัวแดง ๆ ทั้งตัว ซึ่งผู้ใหญ่

และทุกคนในหนองไ้ออกไม่เคยทำกัน เพราะเป็นข้อห้ามตั้งแต่ทวดของทวดสืบมาว่า ไม่ให้ฆ่าสัตว์ที่กำลัง
ก่อพันธุ์ ผู้ใหญ่ก็สรรหาให้มีขึ้นเต็มวงเหล้าของกลุ่มข้าราชการในวันนั้นแล้ว

เมื่อรถคันนั้นจากไป ผู้ใหญ่ก็จ่อมก้นลงนั่งอย่างเหนื่อยหน่ายอยู่เชิงบันไดบ้านนั่นเอง ไม่ได้ยินและ
ไม่ได้เห็นในเสียงพูดคุย และอาการกระโดดโลดเต้นอย่างมีติของพี่น้องร่วมบ้านเลย นอกจากภาพของ
นายอำเภอผู้ใช้ไม้เท้าแทนมือ ช้ฟุ้งเฝ้าอุบ ลุงสาดี และคนนั้นคนนั้นถามไถ่ความเป็นอยู่ แล้วยิ้มแก้มปริ
เมื่อเห็นคนชราที่แก่กว่านายอำเภอนับสิบ ๆ ปี ก็มกราบแทบเท้าปากก็พร่าถึงบุญวาสนาที่ได้เห็นเจ้าเห็น
นายเป็นบุญตาบุญตัว โดยเฉพาะภพนายอำเภอกล่าวสุนทรพจน์สลบเสียงเรือก่อนจากหนองไ้ออก ผู้
ใหญ่บ้านวัยฉกรรจ์จำได้ทุกท่อนภาพและข้อความ

“ไม่ต้องคันร่นชวนชวยอะไรมากมายนัก ชีวิตในชนบทที่สงบน่าใจจ้อออก อะไรก็ไม่ขัดสนทั้งผัก
ปลาหญ้าขน อย่ง่ายกินง่าย ปู เชือกเหลืองเขียดดำ แยมู หรือแม่แต่เหี้ย ตี จะได้ไม่ลำบาก ขอให้ทำมา
ค้าคล่องและปราศจากโรคภัยทุกคน ฝนฟ้าก็ขอให้ตกต้องตามฤดูกาล เค็ดคร่อนอะไรก็ไปร้องเรียนที่
อำเภอได้ทุกเมื่อ ไม่ว่าปัญหาการครองชีพและความสงบสุขในหมู่บ้าน ฉนยินดีช่วยเหลือเต็มที่ คอม
มิวนิสต์กำลังเอะ คำคินอย่าขมมุกกันหลายคนนัก เจ้าหน้าที่ผ่านมาจะเข้าใจผิดว่าเป็นผู้ร้ายชายชาติ”

ชาวหนองไ้ออกที่หนึ่งหีบเพียบแต่อยู่ จึงก้มลงกราบแทบเท้าด้วยความซาบซึ้งพร้อมกัน ในความ
เมตตาการุณ เพราะถือเป็นนิมิตอันดีในการอยู่เย็นเป็นสุข

การดำกล่าวผ่านไปนานแล้ว ไล่ ๆ กับลยฝนหาสดท้าย แม้แต่ลมข้าวเบา ก็เริ่มพัดอ่อนแรงเตรียมอำลา
ทุ่งข้าวไปตามฤดูกาล ต้นคูณผลิดอกสีเหลืองอร่าม งามเหมือนชายผ้าของพระสงฆ์องค์เณร ห้อยพวงระย้า
รับลมหนาวก่อนฤดูร่นกิ่งเอาไว้หน้เคียวแทนสีเสียดยามกินหมากเมื่อช้อคอกมันโรย ต้นครามในไร่ก็
ผลิดอกสีม่วงคล้ำงามเด่น จวนได้เวลาตัดมาหมักย้อมเสื้อผ้าสวมกันลมหนาว ซึ่งเริ่มพัดมาเยี่ยมเยือน
เป็นกระแสดแรก นกกระยางเล็กจ่าคิดบินลงยืนเจ้าเผ่าปลาในนาที่น้ำเริ่มขุดเขิน

ชาวนาทุกคนในหนองไ้ออกทั้งคุ้มได้ เริ่มส่งข่าวเกี่ยวข้าววานวานกัน ชาวนาคุ้มเหนือซึ่งทำนาตอนก
พากันถือเคียวไปลงแขกเกี่ยวข้าวในนาลุ่มของชาวนาคุ้มใต้ เสร็จจากคุ้มใต้ ชาวนาคุ้มใต้ก็ไปลงแขก
เกี่ยวข้าวในนาตอนของคนคุ้มเหนือ ใครมีงานอะไรเหลือบ่ากว่าแรงก็ช่วยเหลือเจือจานเย้าเยอนกัน
ทุกครั้ง คุ้มเหนือคุ้มใต้จึงเป็นพี่น้องกันอย่างสนิทแน่นทั้งหมู่บ้าน พรึ่กอยู่บ้านเหนือมะเขืออยู่บ้านใต้
ก็แบ่งสันปันส่วนกันกิน ต่างอิมใจได้ปลื้มร่วมกันถ้วนทั่ว หนุ่มสาวสองคุ้มรักกันก็แต่งงานกัน ออกลูก
เต้ามาช่วยกันทำนาเสริมกระตุงสันหลังของชาติให้แข็งแรงยิ่งขึ้น มองหน้าใครก็อิมเอมใจ เพราะต่าง
เป็นญาติกันและกัน

เช้าวันนั้นอากาศค่อนข้างเยะเยียบเย็นและเหน็บหนาว ไม่ว่าเด็กหรือผู้ใหญ่ต่างก็นั่งชดออยู่ข้างกองไฟ
วิวควายในคอกลูกขึ้นเอาสีข้างถูกขบคอกคอกอย่างเกียจคร้าน แต่ผู้ใหญ่สี่ยต้องหัวอาบนั่นพาดหลังมา
กระจอนคู้ชีพเตรียมเข้าไปประชุมในอำเภอตั้งแต่เช้ามืด ผู้ใหญ่ชี้มาเดินเหยาะซา ๆ ผ่านเรือนพี่น้องร่วม
บ้าน ใครจะฝากจดหมาย ฝากเงินไปให้ลูกหลานที่กำลังเรียนอยู่ในกรุงเทพฯ ก็รับฝากเป็นไปรษณีย์
ใครจะฝากชื่อของใช้สอยที่ไม่หนักนัก ก็รับใช้ให้वानไม่ขัดข้อง ไม่ว่าหินเหล็กไฟ หรือยาแก้ปวดท้อ
ปวดฟัน

“ไอ้ทีจะไปราชการแต่เช้าเลยรึนั้น”

“ใช่ ลุงอบมีธุระอะไร”

“เป็นอย่างไรเรื่องไอ้เตี้ยวสมศรีเอานาไปขายฝากกับคุณนายเมียนายอำเภอ”

“ก็เรียบร้อยเหมือนของพ่อลุง และของๆหลายคนในบ้านเรา”

ผู้ใหญ่σύตอบเรียบๆแล้วทำท่าจะชกบังเหียนม้า เผื่ออุบฉิวไว้ว่า

“รอสักกระเดี้ยวซีไอ้ทีต วานขึ้นนี้ ไอ้สาสิลักเขยข้าชายป้อและหมได้เงินมาตีสิบสามร้อย ก็เลยจะมอบให้เอ็งเอาไปตัดหนี้กับคุณนายท่านสักสิบห้าร้อย เผื่อถึงวันกำหนดครบสัญญาจะได้เบาบางลง ส่วนสิบห้าบาทนั้นนะ ขอฝากไปเลี้ยงโชคเลขอายุข้า และฝากกราบแทบเท้าไปยังคุณนายท่านด้วย หรือคุณนายผู้เป็นเจ้าของจะเสี่ยงตามข้าบ้างก็ไม่ว่า”

“ไม่มีอะไรอีกแล้วไซ้ไหมลุง”

เมื่อเห็นพ่อเผ่าผู้อายุยืนราวกับเต่าผดงศักระรับคำ ผู้ใหญ่σύก็กระดกสายบังเหียนเดือนม้าให้ออกวิ่งเหยาะย่าง พอพ้นหมู่บ้านจึงควมตะบึงหายไปในกลุ่มหมอกที่กำลังจะเริ่มระเหิดหายเพราะแสงตะวัน

ผู้ใหญ่σύไปราชการในอำเภอทุกครั้งทั้งทางการนัดประชุม โดยไม่ได้ใส่ใจกับภาระหน้าที่ภายในครอบครัว ทั้งนี้ก็หวังจะได้ข่าวคราวอันเป็นประโยชน์แก่ญาติพี่น้องร่วมหมู่บ้านจากทางการ เรื่องที่หวังความร่ำรวยนั้นอย่าหมาย เพราะเงินเดือนผู้ใหญ่บ้าน ๖๕ บาท ของผู้ใหญ่σύนั้นถูกเสียยิ่งกว่าค่าอาหารเพียงมือเดียวสำหรับหมาแสนรู้ของรัฐมนตรีหรือเศรษฐีบางคนในกรุงเทพฯ ย่อมซื้อสวรรค์วิมานอะไรไม่ได้ แต่ผู้ใหญ่σύก็รักที่จะเป็นผู้ใหญ่บ้าน ผู้ใหญ่บ้านแห่งบ้านเกิดเมืองนอนของตน แม้แสนจะลำบากยากจน เพราะรักที่จะเป็นอิฐก้อนเล็กๆก้อนหนึ่งที่ถูกสังคมเมืองโยนไปใส่ชุมชนบท ไปแก่ไขตัวเองที่ขอบใฝ่ฝันทะเยอทะยานอยากเกินตัว แก่ช่องว่างที่กว้างไกลระหว่างตะเกียงดวงเล็กแสงวอมแววมในชุมชนบทกับแสงไฟฟ้าฟลอสในเมือง มากกว่าจะให้ภูมิรัฐหรืออุดมการณ์ถูกกลืนด้วยเครื่องแบบหรือขีดยศของรัฐ แล้วกลายเป็นคนที่ไม่เลี้ยงไม่มีวันโต กินไม่รู้จักอิ่ม

ตะวันตกดินไปนานโข ชาวบ้านหนองไอ้อู้กจุดตะเกียงทั้งซีใต้ทุกครัวเรือน ผู้ใหญ่σύจึงกลับถึงบ้านอย่างเดือนลอยคล้ายกับคนเมาเหล้าขาดสติ เพราะเกิดความรักความกังวลว่าหนองไอ้อู้กจะลุ่มจมเหลือแต่ชื่อ คนในหมู่บ้านจะตกเป็นทาสและเข้าไซ้เข้านาท่า เพราะชาวบ้านน่านาไปขายฝากกับคุณนายภรรยา นายอำเภอแทบไม่เหลือหรือ และไม่มีที่ท่าจะไถ่คืนได้

ชาวบ้านหนองไอ้อู้กไม่ไถ่ถึงกับขายฝากไร่นาสาโทจนจนเกินกำลังจะหาเงินไถ่ถอน แต่ก็ไม่ได้เฉยใจฉลาดพอสำหรับผู้รู้ผู้มีอำนาจ และคดโกงเยี่ยงทรราช มือถือสากปากถือศีล ที่แก้ไขปลอมแปลงสัญญาเยี่ยงภรรยา นายอำเภอ

ผู้ใหญ่σύเผ่าคิ่งแต่เรื่องเดียวนี้นับครั้งไม่ถ้วน แม้ไถ่จะกู้ช้นบอกเวลาล่วงเที่ยงคืนและยามสามไปนานแล้ว ก็ยังไม่ยอมช้นบ้านหลับนอน

คงนั่งจับเจ้าผิงไฟอยู่ลานบ้านตามลำพังเงียบ ๆ เผ่าแต่นิ่งคิด แล้วดูดาวหล่นจากฟ้าไปที่ละดวงสองดวงจนดาวหมดฟ้า และไฟในกองลามไหม้พื้นเหลือแต่ขี้เถ้า ปล่อยความมืดมนและเย็บเย็นครอบคลุมยาวนานและเดี่ยวตาย

แม้กระนั้นปัญญาสก็เท่าแสงหิ่งห้อยที่กำลังบินหากินหยาดน้ำค้างในขณะนั้นก็ยังไม่ผุดขึ้นในสมองที่ครุ่นคิดหนัก แต่เมื่อผู้ใหญ่ผู้หนึ่งไปดูห้องนอนอันกว้างใหญ่ไพศาลซึ่งทอดยาวไปตามลำน้ำที่ถูกความมืดกลืนไว้ ก็บังเกิดความเป็นห่วงทั้งห่วงหาขวัญยิ่งกว่าตัวเอง ตลอดทั้งครอบครัวอย่างท่วมท้นใจ เพราะมันเป็นมรดกตกทอดมาแต่บรรพบุรุษ ซึ่งลูกหลานทุกคนต้องปกป้องรักษาไว้ให้มั่นคง

ก่อนจะขึ้นบ้านนอนในคืนนั้น ประกายแวบหนึ่งจึงผุดวาบขึ้นในดวงตาของผู้ใหญ่ผู้หนึ่ง ซึ่งเป็นประกายชนิดเดียวกับขณะที่ได้ตัดสินใจระเบิดสมองพวกโศกโศก ที่มีความชั่วร้ายเป็นกมลสันดาน ผ่านไปเพียงสองวัน ขณะที่ข่าวผู้ก่อการร้ายทั้งภาคเหนือ ภาคใต้ และภาคอีสาน เป็นข่าวขึ้นหน้า และชาติของหนังสือพิมพ์หลายฉบับ ข่าวบ้านนายอำเภอถูกผู้ก่อการร้ายบุกปล้นกลางดึก นายอำเภอและภรรยาถูกยิงตาย เหลือเพียงลูกจะแรกรุ่นและยังเด็กสามคน. ก็แพร่สะพัดไปทั่วถึง

ทุกคนละแวกบ้านหนองไ้อ้อึกหัวใจแทบหยุดเต้น โดยเฉพาะเผ่าอูบ ซึ่งตกใจมากกว่าทุกคน เพราะกลัวจะเสียเงินที่ซื้อหอยเบอร์โตคืนโดยสูญเปล่า จึงรีบไปพบผู้ใหญ่ผู้หนึ่งแต่เช้ามีด

ผู้ใหญ่ผู้หนึ่งฟังเผ่าอูบแจ้งข่าวก็กระดุกผู้ร้าย พร้อมกับบียกย่องความดีของคุณนายกับนายอำเภอโดยไม่ปรีปากพูด เพราะง่วนอยู่กับการซ่อมรื้อบ้านราวกับไม่มีอินคินร้าย เสร็จจากนั้นก็ปลีกตัวไปซ่อมโน่นนี่ภายในบ้านอย่างเร่งรีบ เผ่าอูบอดใจไม่ได้ก็ต้องช่วยเหลืออีกแรง กระทั่งงานในบ้านเสร็จเรียบร้อยแทบทุกอย่าง เผ่าอูบจึงตามขึ้นด้วยความเห็นใจเห็นว่า

“เอ็งทำไมขยันนักละวันนี้”

“มันเก่าก็ต้องซ่อมมันหน่อยลง” ตอบแล้วก็หันไปทาง ๆ เกวียนที่คดเคี้ยวจากหมู่บ้านไปยังตัวเมืองอำเภอ

“หมื่นเอ็งเข้าอำเภอบ่อยจริงไอ้ทิด งานราชการคงมากพิลึกสิ อ้อ เอ็งคิดยังไงเกี่ยวกับไอ้พวกคอมมูนิตซ์นายอำเภอกับเมียท่าน”

ผู้ใหญ่ผู้หนึ่งไปมองหน้าพ่อเผ่าร่วมบ้านอย่างครุ่นคิด แล้วเอ่ยขึ้น

“อย่าห่วงงถึงมันเลยพ่อลุง ฉันทว่าตำรวจต้องจับคนร้ายได้แน่”

“แน่ละซิอนัน แต่ข้าคิดว่าไม่น่ามีเรื่องร้ายแรงถึงกับคอขาดบาดตายเลยนะ”

ผู้ใหญ่ผู้หนึ่งไม่ได้ให้ความคิดเห็นใดๆ แก่เผ่าอูบอีก เพราะเพียงตะวันเริ่มโผล่ดวงขึ้นพื้นขอบโลกพร้อมพร้อมกับส่องแสงอันอิสระเป็นประกายงาม เสียงรถยนต์ก็ดังใกล้หมู่บ้านหนองไ้อ้อีกเข้ามาทุกขณะ และเมื่อรถยนต์คันนั้นมาถึง ก็เป็นรถคันเดียวกับที่พานายอำเภอมาตรวจราชการเมื่อฤดูแล้งตอนต้นปี ผู้ใหญ่ผู้หนึ่งจึงรีบปลีกตัวจากเผ่าอูบขึ้นไปแต่งตัวบนบ้าน หยิบยามวนที่เมียคุ้ทุกซ์พื้นเตรียมไว้ให้ขึ้นมาสูบมวนหนึ่ง และอีกหลายมวนเก็บใส่กระเป๋าสื่อแล้วลงจากเรือน ไปยืนรอตำรวจที่กำลังเดินตรงมาหาพร้อมกับผู้ใหญ่ผู้หนึ่งไว้กับฝ้าบ้านนายอำเภอ

ขณะที่รถคันนั้นพาผู้ใหญ่ผู้หนึ่งจากหนองไ้อ้อีกไป ผู้ใหญ่ผู้หนึ่งก็ยังมีเวลาขมให้กับพ่อแม่พี่น้องร่วมบ้านทุกๆ คนที่ไม่มีหนี้สินกับใครอีก และขมให้กองขี้เถ่าสัญญาชายฝ้ากนาทุกโบที่ผู้ใหญ่ผู้หนึ่งเอามาจากคูนายอำเภอ แล้วเขามันทุกโบแก่หนาวเมื่อคืนที่แล้วนเอง

ปฏิบัติกริยา

เรา วิจารณ์ อะไร อย่างไร

อ่านคอลัมน์ “วิจารณ์หนังสือ” ในสังคมศาสตร์ปริทัศน์ ฉบับที่ ๕ กันยายน ที่คุณวิสา พาณีพรพรรณ วิจารณ์หนังสือ กวีการเมือง กวีประชาชน และ ศิลปวรรณคดีกับชีวิต แล้ว มีความคิดเห็นขัดแย้งกับท่วงทำนองของคุณวิสา ในการวิจารณ์เชิงเปรียบเทียบระหว่างหนังสือ กวีการเมือง กับ กวีประชาชน จึงขอหักท้วงมา ณ โอกาสนี้

ท้วงทำนองของคุณวิสาต่อหนังสือ ๒ เล่มนั้น สะท้อนให้เห็นเขื่องพร่อง ๒ ลักษณะคือ

๑. ไม่นั้นแนวทางการเมืองในการวิจารณ์วรรณกรรมการเมือง เนื่องจากบทกวีทั้งใน กวีการเมือง และ กวีประชาชน ต่างเป็นวรรณกรรมที่มีเป้าหมายทางการเมืองอย่างเด่นชัด อีกทั้ง กวีที่เขียนบทกวีเหล่านี้ ล้วนสังกัดอยู่ในสำนักทางศิลปะที่ยึดถือคติ ศิลปะเพื่อชีวิต และศิลปะเพื่อประชาชน ซึ่งให้ความสำคัญต่อเนื้อหาทางการเมืองเป็นอันดับแรก และรูปแบบในการเขียนเป็น อันดับรองลงมา ดังนั้นการที่คุณวิสาวิจารณ์ด้วยการยกเอาบทกวีของ จิตร ภูมิศักดิ์ ไปเปรียบเทียบกับบทกวีของกวีอื่นๆ ในยุคเดียวกัน เช่น นายผี เปลื้อง วรรณศรี (นายสาธ) อุชเชณี ทวีปวรมณี โชติรส ผา เฟื่องไทย ฯลฯ โดยการใช้อารมณ์หรือความงามทางวรรณศิลป์มาประเมินและตัดสินคุณค่าของบทกวีเหล่านั้น มากกว่าที่จะพูดถึงเนื้อหาทางการเมือง จึงเป็นเรื่องที่ไม่ถูกต้องและไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง

๒. ขาดการสำรวจอย่างจริงจังและใช้สามัญหรือความรู้สึกส่วนตัวในการตัดสิน ซึ่งจะเห็นได้จากการที่คุณวิสาบรรยายถึง จิตร ภูมิศักดิ์ อย่างยกย่องว่า "จิตรมีวิญญานของความเป็นกวีอย่างเต็มที่ ความลึกซึ้งทางด้านภาษา อารมณ์ และความรู้สึกที่แสดงออกอย่างจริงจัง ความคิดในแนวที่ถูกต้อง ทำให้บทกวีเกือบทุกชิ้นของเขามีคุณค่า เมื่ออ่านแล้วทำให้ไม่รู้สึกขัดเขินแม้แต่น้อย ท่วงทำนองที่จิตรเขียนก็รื่นสละสลวย ยากนักที่จะหานักเขียนกวีไทยยุคเดียวกันเทียบทันได้ ทั้งนี้เพราะการที่ตีพิมพ์กับการทำงาน งานกวีของเขาเกือบทุกชิ้นอยู่ในขั้นได้มาก ผิดกับคนอื่นที่หาเด่นจริง ๆ ได้น้อย" การพูดเพื่อยกย่องศิลปินของประชาชนเป็นเรื่องดี แต่ออกจะเป็นอันตรายถ้าหากนำไปเทียบกับกวีคนอื่น ๆ โดยขาดการสำรวจและวิพากษ์วิจารณ์อย่างแท้จริง เพราะถ้าหากเราสำรวจกันจริงๆ แล้ว จิตรมีความสามารถในการเขียนบทกวี (ทั้งเนื้อหาอันถูกต้องและรูปแบบอันงดงาม) เกือบทุกประเภทอยู่ในระดับสูง แต่ความสามารถ (ทางด้านรูปแบบ) ที่ค่อนข้างเด่นและแปลกกว่าคนอื่นก็คือความสามารถพิเศษในการเล่นกาพย์ยานี ๑๑ และความคิดริเริ่มที่นำเอาร่าย โคลงห้ากบเดิน ฉันทบางประเภทและเพลงพื้นบ้าน มาดัดแปลงใช้ในการเขียน อย่างไรก็ตาม ถ้าเราสำรวจงานของกวีในยุคเดียวกันก็จะเห็นว่า การเล่นกาพย์ยานี ๑๑ นั้น นายผี (อัศนี พลจันทร) ได้เป็นผู้ริเริ่มขึ้นก่อน โดยเขียน เรวชะนะแล้ว, แม่จ๋า (ราวปี ๒๕๐๐) ว่า

“เรอ^๑เรอ^๒มารินริน
แสงทองที่ส่องทิว
งามโลกแสงงามหล้า
แสงทองที่ส่องทาม

แลสาบลมนนโรชวี
พฤษพร่างอยู่เราพราม
ทั้งฟากฟ้าอันงามงาม
นนสรานทวทงธรณี

สองกรของเรา
แสนล้านของเรา
พลิกแผ่นดินดินดาล
บิดทำให้เพื่อนไป

ชตากรรมอยู่แล้ว
มักกักน้อยย่ำหน้ไหว
ให้สันทงภพไตร
ทั้งโลกหล้าด้วยแรงเรา”

ที่ยกมาข้างต้นก็พอมองเห็นว่า การเล่นกาพย์ยานี ๑๑ นั้น นายผีได้เล่นมาก่อนแล้ว ส่วนจิตร เพิ่งมาเริ่มแต่งเมื่อราวปี ๒๕๐๗ นี้เอง และเรื่องที่ว่ากาพย์ของนายผีจะมีความงดงามทางด้านรูปแบบ สู่ของจิตรได้หรือไม่ก็ลองพิจารณาเอาเอง ทางด้านการนำเพลงพื้นบ้านมาดัดแปลงในการเขียนนั้น ผา เพลงไทย ก็เคยนำมาใช้เหมือนกัน และดูเหมือนจะเป็นผู้ริเริ่มก่อนจิตรด้วยซ้ำ เช่น บทที่ชื่อว่า “เอ๋ยนมือมา เอ้าสามัคคี...” (ลงใน *ชุดภูมิวิรายสำตาคำ* ๒๕ มิถุนายน ๒๕๐๐) เป็นต้น ซึ่ง เป็นการนำเอาเพลงพวงมาลัยมาใช้ในการเขียนกวีนั้นเอง ส่วนการเขียนบทกวีประเภทอื่นๆ เช่น กลอนหก กลอนแปด โคลงฉันท ๓ ฯลฯ นั้น ก็มีกวีอีกหลายท่านในยุคเดียวกันที่มีความสามารถใน ทางรูปแบบที่ทัดเทียมหรือบางทีอาจจะสูงกว่าของจิตรด้วยซ้ำ เช่นที่จิตรเคยยกย่องกลอนหกที่ชื่อ “แต่.. วยักรุ่นของชีวิต” ของ ทวีปวรว่า “เป็นกลอนที่สมบูรณ์ทั้งเนื้อหาอันไพเราะ และสมบูรณ์ทั้ง รูปแบบอันมีการเล่นอักษร...” ซึ่งนี่แม้กวีที่กวดินาเก่าแก่ก็ไม่อาจปฏิเสธในความงามวิจิตรของรูปแบบ ของมันได้” (ที่ปรกร *ศิลป์เพื่อชีวิต ศิลปะเพื่อประชาชน* หน้า ๒๕) กลอนเพื่อที่จิตรยกมาแสดง คือ

“จงเป็นอาทิตยเมืออหทัย
เพื่อความคั่งมาร่วมกัน
เข้าร่วมพลังบังเกิด
ชหมคชดมาชานาน

เกรียงไกรในหลังสร้างสรรค์
แห่งชนชาวชนคนงาน
แจ่มเจิดกมลใสไพศาล
หรือจะทานแสงทองส่องฟ้า”

การแต่งกลอนแปดนั้น นอกจากทวีปวร อุชชนี มณี โชติรส ศุขาร รุ่งเรืองแสง ผา เพลงไทย ช. สัจจวิจิ สภา ธารณกุล รุ่งอรุณ ที่มีผลงานเด่น ๆ มากมายแล้ว เปลื้อง วรรณตรี หรือ นายสง ก็มีฝีมือยอดเยี่ยม เช่น บท “เพื่อชีวิตที่ดีกว่า” ซึ่งสรุปตอนท้ายว่า

“ใครคลั่งหลงง่าช่างเขาเกิด ใครอยากเกิดรับเกิดเกิดสหาย
ใครอยากชนสวรรค์เร่งวันตาย เราหญิงชายยึดทางสร้างชีวิต” (กวีประชาชน)

ส่วนโคลง นอกจาก นายผี ทวีปวร ที่สามารถแต่งได้ดั้น ศรีทอง แผลมทอง ก็มีความสามารถ สูงเช่นเดียวกัน เช่น บท “มังกฎบนกระโหลก” ที่ว่า

“นรบาลผลาญนรแล้ว
ประกาศสิทธิธรรมหาราชครอง

ลำพอง พระเอย
ครอบค้ำ

ยศศักดิ์กระสนอง
ได้รับนับลี้ภัยทั่ว

เสนอบาท พรอมรา
ธ ล้วนกระโหลกผี” (กวีประชาชน)

และฉันที่ไม่ค่อยจะมีคนแต่งงาน นอกจาก นายผี และ ทวีปวร แล้ว บท “ รอคิววัน ” ของวิมพ์
ที่ใช้ลีลาของวสันตดิถีฉันท ๑๔ ก็มีคุณค่าในทางฉันทไม่แพ้ใครทีเดียว ซึ่งพิสูจน์ได้จากตัวอย่างที่ว่า

“ อ้าแขนก็แขนแกร่งกรรมกร
ลำแข้งก็แข้งแห่งนรชน
อ้าเหงอกก็เหงอละหคละข้อย
วันที่จะร่วมกำลังและก่อ

หรือจะกลอนให้ทุกขันท
ที่ผ่านทุกขมานักนอ
หรือจะถอบกำลังร
ประวัติศาสตร์ให้โลกถน ” (กวีประชาชน)

จากตัวอย่างที่ยกมาทั้งหมดนี้ พอจะมองเห็นว่า นอกจากจิตรแล้วเรายังมีกวีของประชาชนอีก
หลายท่านที่มีความสามารถในการเขียน (ทั้งเนื้อหาและรูปแบบ) ที่ควรยกย่องและนำมาเป็นแบบ
อย่างได้ ฉะนั้นการวิจารณ์ในเชิงประเมินคุณค่าของกวีอื่น ๆ ว่าค่าต่ำกว่าของจิตร อย่างที่คุณวิสา
พูดว่า “ไม่ว่าจะเป็นงานกวีของ นายผี เปลื้อง วรณศรี (นายสาธ) ที่ว่าเด่น ๆ เมื่อเปรียบเทียบกับ
งานของจิตรอย่างพิเคราะห์แล้ว บทกวีของคนทีกล่าวชื่อมานั้น มีเด่นและดีจริง ๆ เพียงไม่กี่บท
เท่านั้น เช่น “ อีสาน ” “ เห็นอยู่แต่ผู้ยากเข็ญ ” “ เพ็ชรมหาประชชัย ” เป็นต้น บทอื่น ๆ ก็
ธรรมดาตามมาก บางทีก็ด้อยคุณค่าเกินไปด้วย นอกจากนั้นแล้วบทกวีของ อุษเชนีก็ดี ทวีปวรก็ดี
ผา เฟื่องไทยก็ดี มณี โชติรสก็ดี และอีกบางคนก็เป็นงานธรรมดา ๆ ซึ่งในปัจจุบันหาอ่านได้อย่าง
คาดคั้น ไม่เด่น อ่านไม่รื่น ช้ายังตะขิดตะขวงใจคล้ายกับจงใจและพยายามจะยัดเยียดให้มาก
เกินไป ลักษณะการสร้างสรรคทางศิลปะจึงด้อยลงไป ” การพูดเช่นนี้แสดงให้เห็นว่า คุณวิสาขาด
การสำรวจอย่างแท้จริงและค่อนข้างจะใช้สำนิยมหรือความรู้สึกส่วนตัวในการวิจารณ์ ซึ่งเป็นการไม่
สมควร เพราะจิตรคงจะยินดีเป็นอย่างยิ่งที่ผลงานของเขาได้รับการยกย่องขึ้นเป็นทวนทองอันแวววาว
ที่คอยเปิดใจและห่มแหงศัตรูของประชาชน แต่จิตรคงจะเสียใจอย่างสุดซึ้งที่ผลงานของเขาได้รับการ
ยกย่องด้วยการเหยียบย่ำและห่มคำสหายร่วมอุดมการณ์ของเขา

อีกประการหนึ่งซึ่งถ้าหากผู้ที่ได้อ่านหนังสือทั้ง ๒ เล่มมาแล้ว และได้อ่านคำวิจารณ์ของคุณวิสา
จะพบว่าคุณวิสาค่อนข้างจะลำเอียงในการวิจารณ์ โดยมุ่งจะยกย่อง กวีกวรเมือง จนเกินไป กระทั่ง
ขาดการสำรวจและประเมิน กวีประชาชน อย่างเป็นจริง ดังมีข้อที่กล่าวถึงดังต่อไปนี้

ประการแรก กวีประชาชน นั้นจัดทำโดยกลุ่ม “ วรณกรรม — ธรรมศาสตร์ ” หาได้จัดทำ
โดยกลุ่มรวม ๆ เสรี ไม่ และราคาที่หน้าปกก็พิมพ์ไว้เพียง ๘ บาท มิใช่ ๑๐ บาทอย่างที่เข้าใจ

ประการที่สอง เหตุใดคุณวิสาจึงจะเลยโดยไม่กล่าวถึงงานของจิตรที่มีอยู่ใน กวีประชาชน ซึ่ง

ใน *กวีการเมือง* ไม่มี เช่น บท “วิญญาณหนังสือพิมพ์ (คำเตือน... จากเพื่อนเก่าอีกครั้ง)” (ซึ่งบทนี้มีผู้นำไปอ่านในการอภิปรายหลายครั้ง) บท “จิ้งเหลนกรุง” เพลง “วีรชนปฏิวัติ” ฯลฯ

ประการที่สาม การที่คุณวิสาเสนอว่า “สำหรับงานอย่างอุซเซนี หรือ นิต นราวักษ์ พวกนี้พอหาอ่านได้จาก *ขอบฟ้าขลิบทอง* หนังสือรวมบทกวีที่ดวงกมลนำมาตีพิมพ์ใหม่อีกครั้งหนึ่ง” นั้น เราไม่เข้าใจเลยว่าคุณวิสาต้องการอะไร การที่ลดคุณค่าของหนังสือเล่มหนึ่งราคา ๘ บาทลงนั้น ถึงกับต้องเสนอให้ผู้อ่านเลี้ยงไปด้วยการซื้อหนังสือใหม่อีกเล่มหนึ่งซึ่งมีราคาสูงถึง ๓๐ บาทเชียวนะ และเรื่องราคาหนังสือที่คุณวิสาได้พูดไว้ตอนวิจารณ์ *ศิลปวรรณคดีกับชีวิต* แล้วว่าไม่เห็นด้วยกับการพิมพ์หนังสือออกจำหน่ายในราคาแพง ๆ เช่นนี้

เรามีความเห็นว่าการวิจารณ์งานเขียนหรือหนังสือนั้น เป็นงานสร้างสรรค์ชนิดหนึ่ง ที่ต้องการการสำรวจอย่างรอบด้านเพื่อให้เข้าถึงผู้เขียนว่าเขาต้องการแสดงอะไรออกมา และต้องสะท้อนข้อดีข้อเสียของมัน *ตามที่เป็นจริง* (Objective reality) เพื่อให้เห็นว่าเขาแสดงออกได้สำเร็จหรือไม่เพียงไร สุดท้ายก็ต้องประเมินหรือตัดสินคุณค่าของมันอย่างถูกต้องอีกด้วยว่ามีคุณค่าหรือไม่และคุณค่านั้นเป็นคุณค่าต่อใคร ซึ่งหลักเกณฑ์เหล่านี้ต้องอาศัยแนวทางการเมืองที่ถูกต้องคือแนวทางการต่อสู้ทางการเมืองของประชาชนเป็นเครื่องชี้ นำ จึงสามารถทำการวิจารณ์ได้อย่างถูกต้องเป็นจริงได้

เนื่องจกงานวิจารณ์เป็นงานสร้างสรรค์ มิใช่การทำลาย ดังนั้นงานวิจารณ์จึงต้องการความรับผิดชอบในระดับสูง การที่นักวิจารณ์ตัดสินคุณค่าของงานเขียนหรือหนังสือเล่มใดเล่มหนึ่งอย่างขาดการสำรวจอย่างรอบด้านหรือทำไปอย่างขาดความรับผิดชอบ ย่อมส่งผลสะท้อนต่อผู้ที่ถูกวิจารณ์และผู้อ่าน คำวิจารณ์ในทางที่เสียหายได้ในระดับหนึ่ง แต่ในทางกลับกัน การที่ผู้วิจารณ์ทำงานอย่างขาดความรับผิดชอบจนกระทั่งถูกจับได้ (ทั้งนี้เพราะสิ่งที่เป็นสัจธรรมย่อมแสดงออกมาไม่ช้าก็เร็ว) ก็จะต้องถูกผู้อ่านลงโทษด้วยการไม่เชื่อถือคำวิจารณ์และเลิกสนใจผู้วิจารณ์ในที่สุด ซึ่งถ้าหากผู้วิจารณ์ไม่รับผิดชอบต่อตัวเองก่อนก็เป็นอันว่าจุดจบของการทำงานวิจารณ์ ได้เดินทางมาถึง

ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ เรามีเจตนาในการเขียนอยู่ ๓ ประการ คือ หนึ่งเพื่อยืนยันความเป็นจริงสองเพื่อเป็นกระจุกเงาในการสะท้อนการทำงานวิจารณ์ของคุณวิสาว่ามีข้อบกพร่องที่ควรจะแก้ไขอย่างไร ซึ่งทั้ง ๒ ประการนี้เรามีเจตนาที่จะโจมตีคุณวิสาไม่ และประการสุดท้ายก็เพื่อที่จะเรียกร้องให้มีการสำรวจและปรับปรุงหน่วยงานวิจารณ์ที่เป็นอยู่ในปัจจุบันให้พัฒนาสู่ระดับที่สูงขึ้น โดยเป็นการวิจารณ์ที่ใช้หลักเกณฑ์และแนวทางที่ถูกต้อง ทั้งนี้เพื่อเตรียมรับมือกับการสร้างสรรค์งานเขียนใหม่ๆ ที่ต้องการคำวิจารณ์ที่ถูกต้องในไม่ช้านี้ ฯลฯ

สมรรถ วิสุทธิสานต์

วิจารณ์หนังสือ

วิเคราะห์วรรณคดีไทย

โครงการตำราสังคมศาสตร์ฯ

สมาคมสังคมศาสตร์ ๓๒๑ หน้า ๑๒ บาท

วิเคราะห์วรรณคดี ของ ม.ล. บุญเหลือ เทพสุวรรณ เป็นหนังสือหลักวรรณคดีวิจารณ์ ที่โครงการตำรา สมาคมสังคมศาสตร์ฯ ได้จัดพิมพ์และวางตลาด ท่ามกลางวิกฤติการณ์ทางวรรณคดีไทย ในภาวะการขาดแคลนตำราทางวรรณคดีวิจารณ์ หนังสือเล่มนี้อาจจัดอยู่ในประเภทหายากที่ควรแก่แนะนำให้ผู้อ่าน ทั้งท่านที่เป็นครูอาจารย์นักศึกษา และนักเลงหนังสือทั่วไป

เนื้อหาสาระ

ผู้เขียนได้แสดงเจตนา และเป้าหมายของหนังสือ "วิเคราะห์วรรณคดีไทย" ไว้ในบทนำและปัจจุบันบท ว่าเป็นหนังสือวรรณคดีเบื้องต้น เนื้อหาสาระที่สำคัญของหนังสือเล่มนี้ จึงเป็นหลักการและคุณค่าของวรรณคดีวิจารณ์ เพราะวรรณคดี

เป็นเรื่องของมนุษยชาติ ที่ยังเป็นเอกลักษณ์ของชาติที่เจริญแล้ว วรรณคดีวิจารณ์จึงเป็นศิลปะอย่างหนึ่งที่เรานำมาใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษาวรรณกรรม และศึกษามนุษยชาติ ผู้เขียนให้ทัศนะว่า การศึกษาวรรณคดีวิจารณ์ เป็นการเข้าถึงวรรณคดีโดยวิธีธรรมชาติ ผู้อ่านจะได้ทราบความหมายทั่วไปของวรรณคดี รูปแบบต่างๆ ในเชิงวรรณศิลป์ และภาวหน้าที่ ('ภาระกิจ' และ 'พันธกิจ') ของวรรณคดี บทที่ ๑ เป็นการปูพื้นให้ผู้อ่านเห็นแนวทางที่สำคัญของหลักวรรณคดีวิจารณ์อย่างกว้าง ๆ บทที่ ๒-๓-๔ จึงได้กล่าวถึงระเบียบวิธีการวิจารณ์วรรณคดี ซึ่งมีทั้งแบบที่เป็นไทยนิยม และแบบใหม่ (แบบตะวันตก หรือที่เรียกว่าแบบสากล) คือการวิจารณ์วรรณคดี โดยเอาหลักการทางสาขาอื่น ๆ เช่น ปรัชญา จิตวิทยา สังคมวิทยา และดาราศาสตร์ มาประกอบในการวิจารณ์ ถึงแม้แบบวิธีการวิจารณ์ใหม่นี้ จะไม่ใช่สิ่งแปลกใหม่สำหรับ ผู้ที่เคย

ศึกษาวรรณคดีตะวันตกมาก่อน แต่อาจถือเป็น
แนวใหม่สำหรับวรรณคดีวิจารณ์ของไทย และเมื่อ
ผู้เขียนได้อธิบายทฤษฎีวรรณคดีวิจารณ์พอสังเขป
แล้ว ในบทต่อมาจึงเป็นตัวอย่างการวิจารณ์ ทำให้
ผู้อ่านได้เข้าใจหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ได้ชัดเจนยิ่งขึ้นทั้ง
ทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ตัวอย่างวรรณกรรมที่เลือก
มาวิจารณ์ มีทั้งของเก่าจนถึงสมัยปัจจุบัน เป็น
ลำดับไปที่เด่น ๆ หลายเรื่อง เช่น *ขุนช้างขุนแผน*
อิศตพระลอ *อิศตทะเลงฟ้า* และ *สี่แผ่นดิน* เป็นต้น
ให้ทัศนะที่น่าคิดว่า หลักการวิจารณ์ที่ผู้เขียนแนะนำ
มานั้น ใช้ได้กับวรรณกรรมไทยทุกยุคสมัย ทุกรูป
แบบคำประพันธ์ ได้มากน้อยเพียงไร ผู้อ่านทั้ง ๆ
ที่ไม่ชอบวรรณคดี ก็ย่อมได้รับอรรถรสและความ
เพลิดเพลินจากตัวอย่างบทวิเคราะห์วรรณคดีนั้น ๆ
ด้วย ตัวอย่างบทวิเคราะห์ทั้งร้อยแก้วและร้อย
กรองการวิจารณ์คำประพันธ์ประเภทนวนิยายได้นำ
หลักการแบบใหม่มาใช้วิเคราะห์ เพราะนวนิยาย
ของไทย ได้รับอิทธิพลจากตะวันตกมาก่อนแล้วจึง
มีวิวัฒนาการ มีการอธิบายหลาย ๆ ประเด็น ได้แก่
กลวิธีในการแต่ง เนื้อเรื่อง การวิเคราะห์ตัวละคร
โดยยกตัวอย่างวิจารณ์ 'ข้างหลังภาพ' ของศรีบูรพา

บทที่น่าสนใจมาก คือ บทที่ ๕ ซึ่งเป็นบท
ที่คลี่คลายวรรณคดีไทย ผู้เขียนให้ข้อคิดในการ
ประเมินนาฬิกาขณะทั่วไปของวรรณคดีไทย การตัดสินว่า
หนังสือแต่งดี และวรรณคดี ควรเป็นเช่นไร
นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงวิวัฒนาการของวรรณกรรม
ไทยในเชิงวรรณศิลป์ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ประ
เด็นที่ทำให้น่าศึกษาค้นคว้าต่อไป คือ เรื่องของ
สัญลักษณ์ที่ใช้ในวรรณคดีไทย

วิธีการวิจารณ์วรรณคดีอีกแบบหนึ่ง คือ การ
พิจารณาพัฒนาการของนักประพันธ์ จากผลงาน
หลาย ๆ ชิ้น ตัวอย่างที่ผู้เขียนยกมาวิจารณ์ คือ

ดอกไม้สด เป็นการวิเคราะห์อย่างมีหลักการที่ตรง
ไปตรงมา ชี้ให้เห็นทั้งข้อดีเด่น และข้อบกพร่อง
การวิเคราะห์ในแนวนั้น ยังมีอยู่มากในวรรณคดี
วิจารณ์ของไทย ข้อคิดคือเป็นการกระตุ้นความคิด
ใหม่ ๆ ให้ผู้อ่าน

สำหรับผู้ที่สนใจในกวีนิพนธ์ ไทยยุคใหม่ จะ
อ่านพบในบทที่ ๑๕ ซึ่งให้คิดว่า กวีนิพนธ์สมัย
ใหม่มีความเปลี่ยนแปลงทั้งในเชิงฉันทลักษณ์และ
เนื้อหา ผู้เขียนได้พรรณนาคุณค่าของกวีนิพนธ์
ของ อังคาร กัลยาณพงศ์ โดยพิจารณาจากผล
งานหลาย ๆ ชิ้น นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงกวีนิพนธ์
ของกวีอีก ๒ ท่าน คือ จินตนา ปิ่นเฉลียว และ
ประยอม ชองทอง

ในบทสรุปหลักต่าง ๆ คือบทที่ ๑๖ ผู้เขียน
ได้เน้นให้เห็นบทบาทสำคัญ และคุณประโยชน์
ของวรรณคดีวิจารณ์ คือ ทำให้ผู้ศึกษาได้เข้าใจ
วรรณคดีของชาติได้อย่างลึกซึ้ง ผูกให้มีการใช้
ปัญญาวิพากษ์วิจารณ์ และการรับฟังความคิดเห็นของ
ผู้อื่น จึงเป็นบทที่ให้คำตอบเกี่ยวกับปัญหาการ
เรียนและการสอนวรรณคดีไทยให้ได้ผล ทั้งในทาง
ที่เป็นความบันเทิงและประเทืองปัญญา ขยาย
ขอบเขตของความรู้และเป็นการพัฒนาวรรณกรรม
ไทยในปัจจุบันด้วย

บทสุดท้าย ผู้แต่งได้ปรารภถึงการสอนวรรณ
คดีไทย โดยใช้หลักวรรณคดีวิจารณ์ที่เหมาะสมกับ
วัยและความสามารถของนักเรียน เพื่อให้การเรียน
การสอนวรรณคดีไทยในโรงเรียนเป็นที่น่าสนใจ
และมีหลักการมากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ในเวลานี้ ใน
ตอนท้าย มีคำแนะนำการใช้หนังสือนี้ประกอบอยู่
ด้วย

วิเคราะห์การวิจารณ์คดีไทย เป็นตำราวิชาวรรณ
คดีวิจารณ์ที่ให้ความรู้และข้อเสนอแนะที่สร้างสรรค์

ให้เกิดแนวคิดใหม่ ที่ครอบคลุมความรู้พื้นฐานทางวรรณคดีวิจารณ์มีข้อชวนคิดที่ท้าทายสติปัญญาผู้อ่าน การอ่านหนังสือเล่มนี้จึงต้องอาศัยความประณีตพอสมควร เป็นหนังสือที่เสนอหลักการวิจารณ์ ผู้เขียนเสนอไว้ในหลาย ๆ แบบ ไม่ชัดเจนหรือติดอยู่กับสำนักใดสำนักหนึ่งโดยเฉพาะ หนังสือ 'วิเคราะห์วรรณคดีไทย' ไม่ได้เป็นแค่เพียงตำราวรรณคดีวิจารณ์ หากเป็นหนังสือวิชาการที่กล่าวถึง วิวัฒนาการของวรรณกรรมไทยในเชิงวรรณศิลป์ ก่อรูปกับเป็นหนังสือที่ใช้ภาษาได้อย่างสละสลวย ทำให้เป็นหนังสือที่ไม่ยากที่ผู้อ่านทั่วไปจะเข้าถึง หนังสือเล่มนี้จะช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจงานวรรณคดีอย่างมีหลักการที่ดี เป็นการยกระดับสติปัญญาผู้อ่าน ซึ่งจะมีส่วนที่จะพัฒนาคุณภาพของงานเขียนในปัจจุบันด้วย หนังสือเล่มนี้ไม่ใช่หนังสือประเภทประวัติวรรณคดีไทย มีหลาย ๆ ตอนที่ผู้เขียนแสดงความคิดเห็นอย่างตรงไปตรงมาและน่าสะอึกใจ เช่นที่กล่าวว่า *ขุนช้างขุนแผน* สะท้อนให้เห็นว่าสังคมไทยขาดหลักการ ผู้เขียนวิจารณ์เสภาเรื่องนี้ โดยใช้หลักทางสังคมวิทยามาสนับสนุน อีกข้อคิดหนึ่งผู้เขียนได้แสดงความไม่เห็นด้วยที่จะยอมรับว่า บทประพันธ์ 'ราหังในป่าช้า' ของพระยาอุปถัมภ์ศิลปสาร เป็นวรรณคดีไทย อะไรคือลักษณะสำคัญโดยทั่วไปของวรรณคดีไทย ผู้เขียนได้แสดงทรรศนะไว้ในตอนหนึ่งว่า

"วรรณคดีไทยรุ่นก่อน คือปลายอยุธยา และต้นรัตนโกสินทร์ เป็นวรรณคดีชนิดสนองอารมณ์ ไม่บำรุงความคิดนัก เมื่อเปรียบเทียบกับวรรณคดีตะวันตก แต่วรรณคดีเช่นเรื่องอิเหนา หรือขุนช้างขุนแผน ถ้าใช้ความคิดประกอบเข้าไป

กับอารมณ์ก็จะไม่แลเห็นว่าขัดกัน นอกจากเป็นไปตามขนบ ดังที่กล่าวไว้แล้ว มีการเชื่อผีเชื่อเวทย์มนต์เป็นต้น แต่ถ้าหากว่าผู้ประพันธ์คนใดรับเอาของใหม่ที่ขัดกับความคิดความเข้าใจของไทยเข้ามา ข้าพเจ้าก็รับไม่ได้ว่า งานประพันธ์นั้น สมควรได้รับการยกย่องให้เป็นวรรณคดีไทย เพราะสิ่งสำคัญที่สุดที่ควรจะมีในวรรณคดีของชุมชนใดก็ตาม คือความรู้สึกที่ซ่อนเร้นอยู่ในสำนักของชนในสังคมนั้น ๆ ซึ่งผู้ประพันธ์ได้เผยออกมาให้คนที่มีสัญชาตญาณไม่ถึงระดับของผู้ประพันธ์ได้เกิดความรู้สึกร่วมไปด้วย..." (หน้า ๑๐)

จากการที่ผู้เขียนปฏิเสธงานประพันธ์ 'ราหังในป่าช้า' ว่าไม่เป็นวรรณคดีไทย ทำให้เกิดปัญหาต่อเนื่องว่า หนังสือที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นร้อยแก้วที่ดี เช่น ราชอิริยา สามก๊ก และ หุขนะกับกิส เป็น วรรณคดีไทยหรือไม่ เพราะถ้าพิจารณาเนื้อเรื่อง 'และวัดสุ' แล้ว ต่างก็ไม่ใช่วรรณคดีที่สะท้อนให้เห็นสภาพชีวิตของคนไทย ทำนองเดียวกับบทประพันธ์ 'ราหังในป่าช้า' แม้จะร้อยกรองในรูปแบบคำประพันธ์แบบไทย แต่ก็ไม่ใช่สะท้อนภาพชีวิตของสังคมไทย ซึ่งหนังสือ "วรรณคดีวิจารณ์" ได้ให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับลักษณะทั่วไปของวรรณคดีไทยและหลักการประเมินคุณค่าของหนังสือไว้พอเป็นแนว

คุณค่าของหนังสือ "วรรณคดีไทย" เล่มนี้อาจกล่าวได้ว่า อยู่ที่เนื้อหาสาระและข้อคิดใหม่ ๆ ที่มีหลักการ ส่วนคุณภาพของหนังสือก็คือการใช้ภาษาไทยที่สละสลวย และมีวรรณศิลป์ทำให้หนังสือตำราซึ่งให้ความบันเทิงทางวรรณคดีวิจารณ์ที่ไม่หนักจนเกินไป ฯลฯ—

วิไลพร ภานุทานเกียรติ
มหาวิทยาลัยมหิดล

วรรณคดีของปวงชน

ชลธิรวร กัดค้อย

ฝ่ายวิชาการ ส.จ.ม. จัดพิมพ์

๒๘๐ หน้า ๑๐ บาท

หนังสือเล่มนี้ ประกอบด้วยบทความ ห้าชิ้น ด้วยกัน มีเรื่อง *ไตรภูมิพระร่วง* *อนุทริภาพในลิลิตพระลอ* *กวีนิพนธ์ของนายผี* *วัฒนธรรมการร้อยกรองของ จิตร ภูมิศักดิ์* และ *ร้อยกรองมาลาชน* บางเรื่องที่พิมพ์ในครั้งนี้เป็นเรื่องที่เคยได้รับการตีพิมพ์มาก่อนในที่อื่น ๆ เช่น เรื่อง *ไตรภูมิพระร่วง* ส่วนที่เป็นรากฐานของอุดมการณ์การเมืองไทย หรือเรื่อง *วัฒนธรรมการร้อยกรองของ จิตร ภูมิศักดิ์*

สองเรื่องแรกเป็นความพยายามของผู้เขียนที่จะหยิบยกวรรณคดีเก่า ๆ ที่ถือกันว่าเป็นสิ่งมีค่าควรยกย่องในฐานะเป็นสมบัติของชาติ มาพิจารณาและตีความใหม่ด้วยการนำเอาแง่มุมใหม่ ๆ อันต่าง ๆ ไปจากที่เคยพูดกันทั้งในห้องเรียน หรือในห้องนักวิจารณ์วรรณคดีด้วยกัน ซึ่งมีแนวโน้มในการละเลยคุณค่าอันแท้จริงของวรรณคดีแห่งชาติ มาเสนอให้คนรุ่นใหม่ที่เป็นชนชั้นต่อรูปลักษณะอันปราศจากเนื้อหาที่ยอมรับกัน ให้มองเห็นความงามและสุนทรภาพที่ซ่อนอยู่และมีอยู่อย่างเหลือเฟือในงานวรรณคดีเหล่านั้น ไม่ว่าจะเป็น *ไตรภูมิพระร่วง* หรือ *ลิลิตพระลอ* ส่วนอีกสองเรื่องที่เหลือนั้นเป็นการรวบรวมและติดตามผลงานของบุคคลสองคนที่มีผลงานสืบเนื่องกันและส่งอิทธิพลต่อความเปลี่ยนแปลงทางความคิดต่อบรรดาคนหนุ่มในยุคนั้น ชันสุดท้ายเป็นการพูดถึงร้อยกรองของบุคคลต่าง ๆ ซึ่งมีผลงานปรากฏต่อสาธารณชน ทางหน้าหนังสือพิมพ์เป็นส่วนใหญ่ ในฐานะที่เป็นตัวแทนของบรรยากาศทางสังคมที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

ดูจากบรรยากาศการวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับคุณค่าเดิม ๆ ของบรรดาวรรณคดีทั้งหลายที่ได้รับ

การยกย่องกันหนักหนา.. ถึงขนาดที่ผู้หมิ่นที่เผ่า ยามทางวรรณคดีได้บรรจกลงไปในเนื้อหา ที่บังคับให้นักเรียนต้องรำเรียนกัน เพื่อสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมในปัจจุบัน อันผู้เขียนก็เป็นคนหนึ่งที่อยู่ในกระแสของการต่อสู้ทางความคิดนี้ด้วย โดยการยืนอยู่ในข้างที่พยายามจะประกาศสัจจะหรือเป็นการปกป้องวรรณคดีเก่า ๆ ด้วยการตั้งเอาคุณค่าบางอย่างซึ่งเคยเป็นที่ชื่นชมกัน ในเฉพาะหม่เหล่าที่มีสติปัญญาและความสามารถอันสูงส่ง ทั้งในด้านภาษา และความฉับไว ในการรับรู้ อรรถรสบางประการที่แฝงเร้นอยู่ในวรรณคดี ที่คนอีกบาง พวกเห็นว่าเป็นวรรณกรรมมอมเมา มาเสนอสาธารณชน เพื่อให้สมกับเป็นสมบัติของปวงชนแล้ว ก็อาจจะกล่าวได้ว่าข้อเขียนของผู้เขียนนั้น มีลักษณะค่อนข้างไปในทางที่พยายามเกินขอบเขตที่ควรจะเป็น ไม่ว่าจะเป็นการนำเสนอระเบียบวิธีในการวิจารณ์หรือชี้แนะให้เห็นคุณค่าบางประการในวรรณคดีนั้น ๆ

อย่างเช่นในตอนที่ว่าด้วย *ไตรภูมิพระร่วง* *รากฐานของอุดมการณ์การเมืองไทย* เห็นได้ชัดเจนน่าบทวิเคราะห์ที่ผู้เขียนเสนอเป็น ไปในทางที่พยายามจะให้เห็นว่า *ไตรภูมิพระร่วง* เป็นนิพนธ์ซึ่งมีบทบาทสำคัญยิ่ง ในการ ปลุกฝัง อุดม การ ทาง การ เมือง แก่ ชาวสุโขทัยตลอดจนแผ่ไปยังอยุธยา จนในที่สุดก็ฝังราก ลึกลง กลายมา เป็น อุดม การ ระดับ ชาติ ในปัจจุบันนั้นนับเป็นการให้เหตุผลที่ไม่สามารถตอบปัญหาขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับระเบียบและวิธีคิดที่แตกต่างกันอย่าง มาก ระหว่าง กลุ่ม บุคคลที่ยืนแยกกันระหว่างฝ่ายที่เรียกว่าซ้ายหรือขวา ในแง่ที่พวกแรกอาจ จะถามว่าที่เรียกกันว่า อุดมการ ระดับ ชาติ นั้นมีความหมายกันชัดๆอย่างไร หรือชาตินั้นหมายถึงอะไร และถ้าชาตินั้นหมายถึงประชาชน ทั้งหมด ก็อาจจะเป็นการลากเข้าวัดกันอยู่บ้าง เพราะมีข้อที่ น่าจะถกเถียงกันได้ว่า เมื่อดูจากประวัติศาสตร์ทั้ง

หลายทั้งปวงในสังคมนี้ ไม่เคยมีแม้แต่ครั้งเดียวที่ประชาชนได้เข้าไปมีสิทธิ มีเสียง ในเรื่องเกี่ยวกับชาติบ้าน เมืองในเชิงของการปกครอง แต่อย่างใด อย่างมากก็คือการถูกเกณฑ์ไปรบ หรือไม่ก็ถูกเกณฑ์แรงงานเพื่อรับใช้เจ้าขุนมูลนาย อย่าให้ถึงกับไกลไปถึง*ไตรภูมิพระร่วง* ที่ชาวบ้านไม่เคยรับรู้ด้วยเลย, แม้แต่ในแค่สมัยรัชกาลที่ห้า เทียนวรรณ ซึ่งเป็นปัญญาชนชาวบ้านแท้ ๆ อุดมการณ์หรือความคิดความอ่านของท่านเคยถูกชนชั้นปกครองยอมรับเอาเป็น อุดมการณ์ของชาติหรือไม่ หรือคนในปัจจุบันนี้จะยอมรับเอาท่านเป็นตัวแทนของยุคสมัยหรือไม่ ก็เปล่าอีก หากจะรับเอาท่านในฐานะผู้ซึ่งมีความเห็นอันไม่ลงรอยกับอุดมการณ์ของชาติที่เป็นอุดมการณ์ของชนชั้นปกครองต่างหาก ฉะนั้นก็อาจจะปลอดภัยกว่ากันอยู่บ้างถ้า*ไตรภูมิพระร่วง* จะก่อให้เกิดข้อสรุปว่า วรรณคดีไทยเองนั้นก็ถูกใช้เป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งในทางการ เมือง ของฝ่ายที่ปกครองบ้านเมือง เพื่อก่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยและความสะดวกในการปกครองไพร่บ้านไพร่เมือง หากได้วิเศษวิโสจนถึงขนาดที่อาจกล่าวได้ว่าเป็น คัมภีร์ ของคน ทั้ง หลาย ใน แผ่นดิน สมัยนั้นได้ไม่ ทั้งก็จะเกินไปถนัดถึงขนาดจะกล่าวว่าเป็นอุดมการณ์แห่งชาติ และคุณค่าอันแท้จริงที่ทำให้สืบเนื่องกันต่อ ๆ มาส่วนหนึ่งก็น่าจะอยู่ที่คุณสมบัติอันเหมาะสมแก่การนำมาใช้ปกครองหรือเกี่ยวเนื่องกับการบ้าน การ เมืองของฝ่ายที่เขา มีสิทธิ เกี่ยวกับการบ้านการเมืองกระนั้น

อย่างไรก็ดี สิ่งที่มีค่าประการหนึ่งของการที่สังคมสุโขทัย ได้ทำให้เกิดมีหนังสือประเภทนี้ขึ้นมา ก็เป็นสิ่งที่ในแง่สะท้อนให้เห็นการ ร่วมสมัยของสังคมสุโขทัยที่ไม่ได้ถูกตัดขาดออกจากประวัติศาสตร์โลก เพราะมีลักษณะร่วมประการหนึ่งก็คือการ

แสดงออกถึงเจตคติของฝ่ายปกครอง ที่พร้อมที่จะใช้อาวุธต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นศาสนา หรือการส่งต่อความเชื่ออื่น ๆ ที่จะทำให้ผู้อยู่ใต้ปกครองยอมอยู่อย่างเชื่อง ๆ ไม่ว่าจะป็นด้วยกลัวหรือความงัดตาม และเราก็ไม่อาจปฏิเสธว่าคุณค่าในแง่การบันทึกถึงความรู้สึกนึกคิดของชนชั้นที่เขียน *ไตรภูมิพระร่วง* จับความรู้สึกของคนที่อยู่ใต้ปกครองหรือประมวลเอาความอยากหรืออยากเห็นเรื่องนั้นฐานเกี่ยวกับความเป็นมาและจะเป็น ไปของมนุษย์ไว้อย่างไร ดังที่ผู้เขียนได้เสนอไว้ในส่วนที่เกี่ยวกับหัวข้อเรื่อง *ไตรภูมิพระร่วงแห่งบันทึกระสภการณ์และจิตไร้สำนึกร่วมของมนุษย์ชาติ* แม้ว่าผู้เขียนจะนำเอาทฤษฎีของบรรดานักจิตวิทยา เช่นฟรอยด์ หรือ คาล ยูง มา กล่าวเกริ่น ในทำนองจับยึดและทวนสนับไปหน่อยก็ตาม ทั้งก็ไม่อาจจะปฏิเสธความฉลาดเฉลียวของคนโบราณที่สามารถคาดเอาเรื่องราวเกี่ยวกับธรรมชาติในเชิงคุณค่าทางเพศ ตั้งแต่เรื่องกำเนิดของทารก ซึ่งเผชิญไม่ห่างไปจากความเข้าใจในเรื่องเพศของคนในสมัยนี้เท่าไรนัก และก็น่าจะเป็นประเด็นของ ความ คล่องจองกันมากกว่าที่จะยกให้เป็นความ ก้าวหน้าของคน โบราณในความรู้ทางนี้ ทั้งเรื่องข้อห้ามของสังคมเกี่ยวกับการคบขู้สาวหรือการทำแท้ง หรือการจำกัดการเสพสุขทางกาม ซึ่งผู้ เขียน พยายาม ชักชวน ให้เห็นว่าเป็น อุดมคติทางเพศของสังคมสุโขทัยที่สะท้อนออกมาทางนิพนธ์นี้ ก็น่าจะเป็นปรากฏการณ์ธรรมดาที่เกิดขึ้นในสังคมอื่น ๆ ทุกสังคม อันหาได้เป็นลักษณะเฉพาะเจาะจง หรือเป็นความสูงส่งของวิถีดำเนินชีวิตของชาวสุโขทัยแต่เผ่าพันธุ์ เดียวไม่

โดยสรุปแล้วอาจกล่าวได้ว่า ลักษณะการเสนอบทความนี้ ไม่ว่าจะป็นความตั้งใจหรือไม่ก็ตาม ลักษณะที่เกิดขึ้นนั้นก็เป็นที่น่าพอใจกับ

คำนำของผู้เขียนที่กล่าวว่า หน้าทีของนักวิจารณ์ โดยตรงเห็นเป็นไปเพื่อการเสนอที่จะ ที่แฝงเร้นในงานเขียน โดยไม่ตกอยู่ภายใต้ความครอบงำของลัทธิการเมืองใดโดยเฉพาะ เพราะการประเมินงานเขียนไม่ว่าจะ ออกมาในรูปใดย่อมต้องผ่านการกลั่นกรองคัดเลือกของผู้ที่ทำหน้าที่นี้ ซึ่งก็ยากที่จะฟัน ไปได้ว่าผู้เขียน หรือผู้เสนองานวรรณกรรมวิจารณ์ ย่อมจะหยิบยกเอาแต่สิ่งที่ตนเห็นว่าควรจะ นำออกเสนอต่อมหาชน เฉพาะในจุดที่ตนเห็นควร ทั้งก็เป็นไปได้ว่าการเสนอแง่มุมต่าง ๆ นั้นย่อมมี ทั้งที่ขาดและเกินหรือการละเลย ในอีกบางประเด็น โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ผู้เขียนยอมรับว่า วรรณคดีมิใช่ มาจากความว่างเปล่า หากเป็นผลมาจากสภาพสังคมและบรรยากาศโดยทั่ว ๆ ไป อันเป็นภูมิหลังที่กำหนด ให้มีการประมวล และ สะท้อนออกมาด้วยการผสมผสานกับทางเลือกในแง่ของจุดยืนด้วย ผู้วิจารณ์วรรณคดีคงหนีไม่พ้นไปจากกฎเกณฑ์นี้ได้

ส่วนในเรื่อง*กิลิตพระลอ*นั้นก็ยังเห็นได้ชัดว่า ผู้เขียนพยายามอย่างยิ่ง ที่จะให้คนรุ่นใหม่ซึ่งปฏิเสธวรรณคดีเก่า ๆ ทั้งหลายได้ทวนมาตระหนักถึงคุณค่าอัน แท้จริงที่ แอบแฝงอยู่ ในเนื้อหาใน ฐานะ เป็นแก่นของเรื่อง หลังจากทีลือกเอากระพี้ซึ่งคนรุ่นใหม่พากันรังเกียจ ไม่ว่าจะเป็นคำกล่าวหาที่ว่า*กิลิตพระลอ*เป็นการ แสดง กิจ กรรม ส่วน ตัว หรือพิเศษเฉพาะเช่น “..ควรปกครองให้ประเทศอยู่เย็นเป็นสุข กลับไปหลงรักลูกสาวเจ้าเมืองศัตรู” หรือ การตั้งแง่อย่างอื่น ๆ ที่ผู้เขียนยกมาให้เห็นพอ (หน้า ๗๔-๗๕) ซึ่งผู้เขียนได้กล่าวต่อไปอีกว่า สิ่งทีควรจะเป็นก็คือ ผู้อ่านไม่ควรจะทำให้จุดยืนส่วนตัวของตนมาบดบังเอาแง่มุมอย่างอื่น ๆ ที่น่าจะเห็นได้ ไม่ปล่อยให้ตกอยู่ในความ มีอคติของ การมอง วรรณคดีด้วยสายตาแคบ ๆ เพราะหากทำเช่นนั้นก็จะมอง

ไม่เห็นสุนทรียรส ทั้งในแง่ของสัจจะและคุณธรรม อันเป็นแก่นแท้ของ*กิลิตพระลอ* แล้วผู้เขียนก็เสนอว่า สัจจะนั้นก็คือการเสนอให้เห็นว่ามนุษย์เราประกอบด้วยโลก โกรธ หลง ยิ่งโดยเฉพาะเมื่อตกอยู่ในความรัก ก็อาจจะทำอะไรชนิดที่ เรียกได้ว่าเป็น การหน้ามืดตาบอด ขนาดข้ามบ้านข้ามเมืองไปหลงรักลูกสาวเมืองอื่น และกี่ยอมตายที่นั่น แม้ว่าความรักจะเป็น ประเภทที่ เกิดจาก ความ โกรธ ก่อน แล้วค่อยเปลี่ยนมาเป็นความรักทีหลังก็ตาม และแม้ว่าความรักนั้นจักมีอุปสรรคมากมายเหลือจะสุได้ เราก็จะฝ่าข้ามไป ส่วนคุณธรรมนั้นผู้เขียนก็เสนอว่า ผู้แต่ง*กิลิตพระลอ*ทำให้บรรดาตัวพระตัวนางผู้ปลอญให้ความใคร่อยู่เหนือเหตุผล ความรับผิดชอบ และชนบประเพณีต้องได้รับการลงโทษด้วยการยืนตายอย่างเจ็บปวดรวดร้าว (หน้า ๘๙) นั้น

ดู ๆ ผู้เขียนก็ไม่น่าจะสามารถชักจูงคนอ่านให้เห็นคล้อยไปกับข้อ สมมุติฐานที่หยิบยกขึ้นมาเสนอแนะได้ เหตุผล*ประการแรก*ก็คือ ผู้เขียนไม่สามารถกล่าวแก่บรรดาคำกล่าวหาที่คนกลุ่มหนึ่งยกขึ้นมาตั้งข้อสังเกตรังเกียจวรรณคดีเก่า ๆ ได้สำเร็จ นอกเสียไปจากกล่าวอ้างคำเก่า ๆ ซึ่งบรรดาขามทางวรรณคดีชอบเอามาใช้อวดอ้างกัน เพราะความรู้เท่าไม่ทันในการอ่านบ้างละ เพราะไม่เข้าใจอรรถรสอันไพเราะเพราะพริ้งบ้างละ เพราะไม่รู้จักแยกแยะแก่นออกจากกระพี้บ้างละ ในทำนองกินมั่งคุดทั้งเปลือกเหล่านี้เป็นต้น หรือการเข้าใจไม่ถึงต่าง ๆ นานา ปัญหาก็คือการให้เหตุผลเช่นนี้เป็นการสมเหตุสมผลหรือไม่ คำตอบก็คือไม่ เพราะบรรดาผู้มีหน้าที่ ในการนำเอา สุนทรียภาพ หรืออะไร ก็แล้วแต่มาสู่มหาชนหรือผู้สนใจศึกษา หรือผู้มีหน้าที่ต้องเรียนนั้นไม่เคยทำหน้าที่อย่างสมบูรณ์ อย่างที่ผู้เขียนเองก็ยอมรับ (หน้า ๘๑) ดังนั้นเราจะไปหวังอะไร

กับคนอ่านซึ่งมีสิทธิจะตัดสินเอา ว่าอะไรที่เขาชอบ หรือไม่ชอบ ไม่ว่าจะจากจุดยืนจุดไหน หรือเขารังเกียจในจุดไหน หรือเขามองไม่เห็นในจุดไหน ทั้ง ก็เป็น สิทธิ ของ เขา อีก เช่น กันที่ จะ ไม่ ยอม รับ มาตรฐาน ใน การ ตัดสิน คุณค่า ของ วรรณคดี อย่างที่ เคยรับกันมาแต่ก่อน เท่า ๆ กับที่พวกเขามีสติธิ ในการ นำ มาตรฐาน อย่าง ใหม่ มา เป็น เครื่อง วัด คุณค่า ของ วรรณคดี ใน แนวทาง ของ เขา *ประการที่สอง* เมื่อ ดู จาก สิ่ง ที่ ผู้ เขียน หยิบ ยก เอา ส่วน ที่ เป็น แก่น ของ เรื่อง *อิเล็คทระลอส* ในฐานะ เป็น สัจจะ และ คุณธรรม ออก มา เสนอ สู่ สาธารณชน แล้ว ก็ อาจ จะ กล่าว ได้ ว่า ไม่ เห็น มี อะไร ที่ น่า แปลก หรือ วิเศษ พิศดาร สัก ก็ มาก น้อย ไม่ว่า จะ เป็น สัจจะ ที่ ส่อง สอน ให้ เห็น สันดาน ดิบ อ่อน มียอยู่ใน ตัว มนุษย์ ทั้ง โลก โกรธ หลง โคร่ หรือ รัก เพราะ สิ่ง เหล่า นั้น หา ได้ ง่าย ๆ ใน หนังสือ นวนิยาย ทั่วไป ที่ อวดอ้าง กัน ว่า มี แนวทาง หรือ จุด ประสงค์ ใน การ ส่อง สอน หรือ ยกระดับ ศีลธรรม ใน หมู่ ประชาชน รวมทั้ง ส่วน ผู้ ที่ เขียน คิด ความ ว่า เป็น คน ธรรม อนัน มียอยู่ใน *อิเล็คทระลอส* ซึ่ง เกี่ยว กับ หลัก ที่ ว่า ทำ ดี ได้ ดี ทำ ชั่ว ได้ ชั่ว นั้น ก็ ปรา กฏ อยู่ ตาม ดัน ใน หนังสือ จริยธรรม ทั้งหลาย

เอา เข้าจริง คุณค่า ของ *อิเล็คทระลอส* ก็ อาจ จะ ไม่ พ้น มาตรฐาน การ ตัดสิน ด้าน สุนทรียภาพ ใน ทาง ดี เด่น ด้วย ถ้อย คำ อ่อน ร้อย กรอง ไว้ อย่าง ไพเราะ เพราะ พริ้ง ซึ่ง ยก ย่อง กัน หนักหนา ว่า ยัง ไม่มี ร้อย กรอง ไต หาญ มา เทียบ ได้ ถ้า พุด ให้ ชัด ก็ คง จะ เป็น ความ สวยงาม ของ ส่วน นวนิยาย อนันต์ เลิศ ตาม ที่ ยก ย่อง กัน มา ประกอบ กับ สัจจะ และ คุณธรรม อนัน มียอยู่ อย่าง คาด ๆ ใน เรื่อง ต่าง หาก กระ มิ่ง ที่ ทำ ให้ คน บาง กลม ไต่ ยก กัน ให้ พ้น วรรณคดี ระดับ ชาติ และ ถ้า เป็น เช่น นั้น จริง ก็ น่า จะ มี ข้อ สั่ง เกิด อยู่ บาง ประการ ที่ น่า จะ ตาม ไล่ กัน

ประการแรกก็คือ เป็น สิ่ง ผิด ปกติ หรือ ผิด

กฎเกณฑ์ อะไร หรือ ไม่ ที่ สามัญชน จะ มอง ไม่ เห็น ความ ไพเราะ เพราะ พริ้ง ทาง ภาษา ไม่ว่า จะ เลิศ วิจิตร วิไล ตมา ทรา สัก เพียง ไใด ไม่ว่า จะ สมบูรณ์ ด้วย ถ้อย ร้อย อักษร ฤ ก ต้อง ตาม อัก ขระ ณัน ทล กษ ณ์ ประการ ไต่ ก็ ตาม ยิ่ง น่า แปลก ที่ ผู้ เขียน ถึง กับ พยายาม เอา มาตรฐาน ที่ เป็น ของ ฝรั่งเศส มา วัด ความ ไพเราะ เพราะ พริ้ง และความ ตึง ตาม ของ ภาษา ใน ส่วน ที่ เรียกว่า ความ มี สุนทรียภาพ ใน รูป แบบ ด้วย หลัก เกณฑ์ กำหนด อยู่ เจ็ด แปด อัน ซึ่ง ยิ่ง ชวน ให้ สงสัย ไป ไหว ว่า สิ่ง ที่ เรียก กัน ว่า ความ ไพเราะ เพราะ พริ้ง หรือ ความ ดี งาม ใน รูป แบบ ของ *อิเล็คทระลอส* นั้น ชรอย จะ สูง ส่อง กว่า ที่ ชาว บ้าน ชาว ชอง ที่ ไม่ รู้ ภาษา ฝรั่งเศส จะ เล่น กับ กฎเกณฑ์ ที่ กำหนด โดย เฉพาะ จะ ชื่น ชม กัน ได้ กระ มิ่ง ข้อ สั่ง เกิด ประการ ที่ สอง ก็ คือ น่า จะ คิด ค้น ใน ทาง ตรง กัน ข้าม ได้ หรือ ไม่ ว่า ไม่ว่า วรรณคดี ไต่ จะ มี ความ ดี ความ งาม ทาง เนื้อ หา หรือ ทาง รูป แบบ สัก เพียง ไหน ก็ ตาม (ส่วน ที่ เป็น เนื้อ หา นั้น คง จะ ไม่ ต้อง พุด ถึง เพราะ เป็น สิ่ง ที่ มี หลาย ระดับ ตาม แต่ ภูมิ หลัง และ สติ ปัญญา หรือ จุด ยืน ของ ผู้ นิพนธ์ วรรณคดี นั้น) จะ ปล่อย ให้ การ ตัดสิน ใน เรื่อง ความ ดี งาม ของ รูป แบบ ไว้ เป็น สิทธิ ของ ผู้ อ่าน จะ ได้ หรือ ไม่ โดย ให้ ขึ้น อยู่ ที่ ความ เห็น ของ เขา ใน การ กำหนด เอา เอง ว่า เขา สามารถ จะ ชื่น ชม ถ้อย คำ หรือ ภาษา แบบ ไหน ได้ ง่าย และ เป็น ที่ พอ ใจ มาก กว่า กัน หรือ ว่า ยิ่ง คง จะ พยายาม นำ เสนอ ความ ดี ความ งาม ใน ด้าน นั้น มา เป็น ประเด็น ใหญ่ สำหรับ เป็น มาตรฐาน ในการ กำหนด คุณค่า ของ วรรณคดี ระดับ ชาติ เพื่อ เป็น ข้อ อ้าง ใน การ คง ไว้ ด้วย การ ยัด เยียด ให้ มี การ สืบ ทอด ผ่าน ขบวนการ การ ศึกษา ซึ่ง กำลัง เป็น ที่ รับ กัน ว่า ล้ม เหลว ใน เกือบ ทุก ด้าน มา ตลอด และ พยายาม อ้าง เอา เป็น สมบัติ ของ ชาติ ทั้ง ๆ ที่ น่า จะ พุด ให้ ถูก ต้อง ลง ไป ว่า เป็น สมบัติ ของ ชน ชน สูง อยู่ เฉพาะ กลุ่ม เดียว เมื่อ เทียบ กับ นิทานพื้นบ้าน หรือ วัฒนธรรม อย่าง อื่น ๆ ที่มี

อยู่ในชีวิตชาวบ้านธรรมดาสามัญทั้งหลาย ก็จะเป็นไรไปเล่าหากว่าชาวบ้านจะชื่นชมกับร้อยกรองของนายผีหรือของจิตร ภูมิศักดิ์ โดยไม่จำเป็นต้องรู้ว่าถูกแบบถูกแผนหรือต้องตามอักขระวิธีประพันธ์หรือฉันทลักษณ์ในรูปไหนทั้งสิ้น และก็จะมีประโยชน์อันใดเล่าที่จะเผ่ากันเรียกร้องให้ชาวบ้านหันมาสนใจวรรณคดีที่เขาอ่านไม่ออก หรือถึงอ่านออกก็ไม่เข้าใจความหมายของถ้อยคำที่ใช้กัน ในการร้อยกรองนั้น

มาถึงจุดนี้แล้วก็อาจจะไม่ยากนักที่จะสรุปได้ว่า ผู้เขียนกล่าวไว้ในคำนำว่า เป็นหน้าที่ของนักวิจารณ์โดยตรงที่จะ โนม้แนะให้ผู้อ่านเข้าร่วมดื่มด่ำสุนทรียรส โดยมีเพียงยอมให้เจตนาธรรมใด ๆ ทางการเมืองขวางกั้นมิให้ก้าวล่วงเข้าสู่โลกศิลป์ได้นั้น คงจะไม่จริงไปเสียทั้งหมด คำที่สุนทรียรสของวรรณคดี หรือ ที่อาจรับได้ใน กระแสวัฒนธรรมใด ๆ ย่อมมีความดีความงามไปตามแต่มาตรฐานที่ผันแปรได้ ไม่ว่าจะกำหนดด้วยปัจจัยอะไรก็ตาม เพราะตราบเท่าที่มนุษย์ยังไม่อาจจะตกลงกันได้ อย่างแน่นอนเด็ดขาดเกี่ยวกับคุณค่าร่วมของบางสิ่งบางอย่างอันเป็นสากลไม่เปลี่ยนแปลง อย่างที่ผู้เขียนก็ยืนยันไว้แล้ว (หน้า ๘๕) ตราบนั้นการวัดคุณค่าของ สิ่งใดก็ตามย่อมเป็นไปตามตัวกำหนดหรือปัจจัยต่าง ๆ ไม่ว่าจะมิภูมิหลังทางการศึกษา การอบรมเลี้ยงดู หรือพื้นฐานทางชนชั้นซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดจุดยืน อันเป็นกรอบล้อมของโลกทัศน์และมาตรฐานในการตัดสินใจคัดเลือกให้คุณค่าต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดอีกทีหนึ่ง

ตามเรื่องหลังจากกล่าวได้ว่า เป็นบันทึกในการทำงานวิเคราะห์ ช่วงต่อของการเคลื่อนไหวของวงวรรณกรรมแบบ ที่ผู้เขียนตั้งชื่อว่า *วรรณกรรมแบบสังคมนิยม* ติดต่อกันระหว่างนายผี จิตร ภูมิศักดิ์

และนักเขียนร้อยกรองทั้งหลายในรุ่นใหม่ๆ ซึ่งมีข้อที่น่าสังเกตว่าท่วงทำนองของตอนหลังนี้ไปได้เรียบร้อยกว่าตอนแรกของหนังสือมาก ทงนี้อาจจะเป็นได้ว่าลักษณะของผลงานเท่าที่นำมาใช้วิเคราะห์นั้น ไม่ได้มีลักษณะซับซ้อนกำกวม หรือประกอบด้วยลวดลายเกินกว่าที่จะทำให้เข้าใจไปในทางอื่น เพราะแนวเขียนทำนองนี้มักจะเป็นไปในรูปร่างแก่การเข้าใจ ด้วยสำนวนหรือภาษาที่พื้น ๆ และพูดชัดว่าคนเขียนกำลังจะบอกอะไรต่อคนอ่าน ด้วยความรู้สึกที่แรงกล้าหรือความตั้งใจขนาดไหน ล้วนสามารถส่งประกายออกมาให้เห็นได้ชัดในงานเขียนแต่ละชิ้นด้วยกันทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นด้วยความรู้สึกรักชาติ ในความหมายของการรักประชาชนผู้ทุกข์ยาก ถูกเอารัดเอาเปรียบอย่างมาก หรือความทนเห็นความอยุติธรรมปรากฏต่อหน้าต่อตา กับเพื่อนมนุษย์ด้วยกันไม่ได้ ตลอดจนการมองเห็นสาเหตุที่มาจากความชั่ว หรือความฉ้อฉลของผู้มีอำนาจ ในแผ่นดินว่าสมคบกันกับชาวต่างชาติบางหม้อบางเหล่า ทำให้แผ่นดินเดือดร้อนไปทุกหย่อมหญ้า กระทั่งการมองเห็นพลังของประชาชนที่หาเข้ากันค่าหรือถูกดูหมิ่นว่าเป็นคนชั้นต่ำทั้งหลาย ไม่ว่าจะเป็นชาวนาหรือกรรมกร ในฐานะเป็นกำลังหลักในการก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้บรรลุถึงสภาพของสังคมที่ดีกว่า ปรากฏการณ์แห่งความรับรู้ทั้งหลายทั้งปวงนี้แสดงออกมาในรูปบทความ บทร้อยกรอง ที่สละสลวยด้วยรูปแบบทางกวีนิพนธ์ และหนักแน่นสมบูรณ์ด้วยเนื้อหาอันเป็นสาระของชีวิตอย่างเห็นได้ชัด ตั้งแต่... “ในฟ้าบมีน้ำ ในดินขามีแต่ทราย....” จนกระทั่งถึง...เราชนะแล้วแม้จำ... ของนายผี หรือ... “เพื่อลบรอยคราบน้ำตาประชาราษฎร์....” จนถึง... “งน้อมกายก้มหัวเป็นจ้วงาน” ของจิตร ภูมิศักดิ์

เราปฏิเสธไม่ได้ว่า เขาเหล่านี้เป็นปรากฏการณ์ใหม่บนถนนของวรรณคดีที่จำเดิมมาส่วนใหญ่วนเวียนอยู่ในหมู่คนแคบ ๆ เป็นเรื่องราวของชนชั้นที่ไม่ได้ทำหน้าที่ผลิต หากแต่ทำหน้าที่เสพอย่างทะมึนทะแม่งเพียงอย่างเดียว เป็นเรื่องของวาทะประกาศสังขจรกรรมประเภทท่องบ่นมนตราทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว หรือพูดอยู่คำเข้าไม่รู้จักพอ ว่าสาเหตุแห่งความวุ่นวายทั้งหมดของโลกนั้นก็เพราะพญามารสามตัว คือ โลก โกรธ หลง ต่าง ๆ เหล่านี้ไม่ได้ไปไหน ในขณะที่แนวทางวรรณกรรมสมัยใหม่กลับชี้ให้เห็นถึงสังขจรกรรมที่อธิบายถึงความเป็นมาของปรากฏการณ์ในชีวิตมนุษย์ โดยเฉพาะบรรดาผู้ต่ำต้อยยากจนคนแคบทั้งหลาย ว่าเป็นมาและจะเป็นไปอย่างไร มีสาเหตุอะไร และที่สำคัญคือเราจะต่อสู้เพื่อเอาชนะความเลวอันเป็นสาเหตุแห่งความทุกข์ยากได้อย่างไร เมื่อเปรียบเทียบกับการสอนให้เห็นว่าเป็นเรื่องบุญกรรมหรืออกุศลกรรมแต่ชาติปางก่อนของวรรณคดีแบบเก่า ๆ บางอัน ก็จะเห็นชัดถึงคุณค่าที่แตกต่างกัน แน่นนอนย่อมเป็นคุณค่าที่แตกต่างกันตามลักษณะพื้นฐานของกลุ่มหรือชนชั้น

แนวความคิดเช่นนี้นับวันจะยิ่งเจริญเติบโตมากยิ่งขึ้น เช่นที่ผู้เขียนได้กล่าวไว้ซึ่งก็คงไม่ยากนักที่จะสืบสาวสาเหตุและคำอธิบายเกี่ยวกับความแพร่หลายของวรรณกรรมนี้ หากว่าจะไม่ถูกความมืดบอดทางปัญญาครอบงำเสียก่อน ดังเช่นในยุคสมัยของนายผี หรือจิตร ภูมิศักดิ์ ซึ่งผู้เขียนกล่าวว่า เป็นบาปหนักของ สังคมไทยที่ใจแคบและไม่รู้จักจริง เช่นเดียวกับที่กำลังแสดงความห่วงใยต่อสังคมทั้งหมดในแง่ที่ประมวลมาจากบรรดาบทร้อยกรองทั้งหลายของคนหนุ่ม ๆ ในปัจจุบัน ซึ่งเอาใจออกห่างจากระบบการเมือง เพราะทนต่อความชั่วร้ายไม่ได้

เนื่องจากสิ่งนี้ย่อมเป็นการทอนกำลังของชาติ แทนที่จะได้กำลังของคนหนุ่มเหล่านี้มาช่วยกันทำนุบำรุงบ้านเมืองต่อไป

ไม่ว่าความจริงจะเป็นอย่างไร ปรากฏการณ์ของความขัดแย้งทางวรรณกรรม ซึ่งน่าจะถือได้ว่าเป็นผลปรากฏของความขัดแย้งทางการเมืองอันมีรากฐานมาจากโลกทัศน์ที่แตกต่างกันในระเบียบวิถีของการดำเนินชีวิต อันเนื่องมาจากจิตสำนึกในเรื่องมนุษย์ และสภาพของสังคมอันน่าจะเป็นนั้นย่อมจะดำเนินของมันไป <อย่างไม่มีอะไรจะมาหยุดยั้งได้ จนกว่าข้างใดข้างหนึ่งจะชนะเด็ดขาด หรืออีกข้างหนึ่งจะต้องพ่ายแพ้ไป ถึงเหล่านี้ย่อมไม่ใช่อยู่ที่การกำหนดของบุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยเฉพาะ ยิ่งไม่มีทางที่จะห้ามมิให้มีการแสดงออกถึงความขัดแย้งนั้น ๆ ไม่ว่าจะป็นไปรูปของร้อยกรอง หรือวรรณกรรมที่แตกต่างไปจากของเดิมในรูปแบบใดหน้าที่ของนักวิจารณ์จึงเพียงแต่เป็นการบันทึกในฐานะของนักประวัติศาสตร์ที่อาศัยวรรณกรรมหรือกระแสวัฒนธรรม อย่างอื่นเป็นแหล่งของข่าวสาร หรือเป็นผู้สังเกตการณ์ที่พร้อมจะให้คำบอกเล่าเกี่ยวกับสิ่งที่เกิดขึ้นแล้วในอดีต ปัจจุบัน และอาจจะเกิดขึ้นในอนาคตอย่างถูกต้องตามความเป็นจริงอย่างที่สุดที่ผู้เขียนได้ทำแล้วอย่างสมบูรณ์บางแง่เท่าที่ปรากฏในส่วนหลังของหนังสือเล่มนี้

และถ้าหากนักวิจารณ์ผู้นั้นจะหาญเอาตัวเข้ามาประเมินคุณค่าของวรรณกรรมใด ๆ ก็ควรจะเป็นการประเมินเกี่ยวกับหน้าที่ของวรรณกรรมนั้น ๆ ในหน้าประวัติศาสตร์มากกว่าที่จะเป็นไปในแง่ของการปกป้องถึงคุณค่าอันยากที่จะเป็นสากลในทางที่ขัดกับความเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์สังคม ถ้ามีเช่นนั้นก็ควรจะบอกเกริ่นให้รู้กันเสียก่อนว่า การประเมินของตนนั้นมีใช่เป็นคำตัดสินสุดท้ายในแง่ของคุณค่าทางวรรณกรรม และตนก็ไม่ได้เป็นผู้

ที่มีโอกาสจะเป็นผู้ที่ถูกต้องมากกว่าการตีความหรือ การตัดสินคุณค่าของคนอื่น ๆ เท่า ๆ กับที่มีโอกาส ผิดเท่ากับเขาหรือมากกว่าได้เช่นกัน รวมทั้งจัก ต้องเป็นหน้าที่ที่จะต้องแสดงจุดยืนของตนในการ มองหรือตัดสินคุณค่าทาง วรรณกรรมให้เห็นชัด ด้วย เพราะปัญหาที่จะพัวพันบอกว่า มีระเบียบวิธี มากมายในการ ประเมิน คุณค่า ทางวรรณคดีที่ไม่มี ส่วนเกี่ยวข้องกับจุดยืนในทางการเมือง เนื่องจาก ไม่ว่าเราจะอาศัยวิธี วิเคราะห์ หรือวิจารณ์ วรรณคดี ด้วยการนำเอาศาสตร์อย่างอื่น ๆ มาประยุกต์ใช้ เช่น จิตวิทยาหรือมานุษยวิทยา สังคมวิทยา หรืออย่างอื่น ๆ ไดก็ตาม ก็ไม่พ้นจะต้องตอบ ปัญหาพื้นฐานอยู่ประการหนึ่ง นั่นคือปัญหาที่ว่า คุณค่าของ วรรณคดี นั้นในท้ายที่สุดเป็น ประโยชน์ แก่ใคร กลุ่มไหนหรือคนชั้นไหนที่สามารถผลิต เติบโตหรือจกฉวยคุณค่า ไม่ว่าทั้งในทางปรัชญา สุนทรียภาพหรือทางการเมืองไป ปัญหาที่กระมังที่ ยังคงเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวให้นักวิจารณ์ วรรณคดี บางคนยืนอยู่กับคนจำนวนมากภายใต้เงื่อนไขของ สังคมที่เขามีส่วนร่วมอยู่ด้วย ในขณะที่เดียวกันก็เป็น เครื่องวัดถึงนักวิจารณ์วรรณคดีบางคน ที่พยายาม จะเดินกลับไป หาความ รุ่งเรือง ของประวัติศาสตร์ ในอดีต หรือพยายามที่จะสร้างภาพฝันของอนาคต อันสวยหรูและเป็นที่ต้องการสำหรับพวกเขา

สิ่งนี้แหละ เป็นมาตรฐานสำหรับการตัดสินว่า นักวิจารณ์คนนั้นยืนอยู่ ณ ตำแหน่งไหนของกระแส ความเคลื่อนไหวของสังคม และในขณะเดียวกันก็เป็น เครื่องแสดง ให้เห็นระดับของ จิตสำนึก สติ ปัญญา รวมทั้งคุณค่าทางจิตใจที่เขายึดถืออยู่ด้วย

อำนาจชัย ปฎิพัทธ์ ๆ
นสพ. อธิปัตย์

ยูโทเปีย
โทมัส มอร์ เขียน
สมบัติ จันทรวงศ์ แปล
โครงการตำราสมาคมสังคมนิยมศาสตร์ฯ

ถ้ามีใครสักคนมาถามผมว่า ยูโทเปีย เสนอ เรื่องอะไรให้คนอ่าน ผมก็จะตอบว่า กวีวิจารณ์ชีวิต อย่างมีความสุขนะซี แต่การหาความสุขของชาว ยูโทเปียมิได้เกิดขึ้นแต่ลำพังเฉพาะ ตนแล้วทั้งให้ คนอื่นจมอยู่ในปลักแห่งความทุกข์ยาก กับอีกประการหนึ่ง ความสุขของชาวยูโทเปียมิได้เกิดขึ้นแต่ เฉพาะเนื้อหนังเท่านั้น มันเป็นความสุขที่เกิดขึ้น ทางร่างกายพร้อม ๆ กับการฝึกฝนอบรมจิตใจให้ มองเห็นคุณค่าของความงาม

“มอร์” เชื่อว่าความสุขนั้นคือคุณสมบัติที่ ธรรมชาติมอบให้กับมนุษย์ แต่ที่มนุษย์แก่งแย่งกัน ฆ่ากันเพื่อผูกขาดความสุขในชีวิตให้อยู่ในเฉพาะ กลุ่มเล็กๆ นั้นเนื่องมาจากเจ้าความหยิ่ง ซึ่งมันจะ ไม่พอใจจนกว่ามันน้อยเหนือคนอื่นได้ในทางใดทาง หนึ่ง และเจ้าความหยิ่งนี้เองที่ทำให้ความสัมพันธ์ กัน ระหว่างแต่ละบุคคลในสังคมออกมาในรูปของ การกดขี่ข่มเหง เกิดการแบ่งแยกกันขึ้นเป็นคนชั้น สูงซึ่ง ไม่เคยทำงานอื่น ใดนอกจากใช้ชีวิตอย่างหรูหรา กับคนยากจนผู้ต้องทำงานมากกว่าวันละสิบ ชั่วโมงเพียงเพื่อตัวเองจะได้มีชีวิตอยู่อย่างแร้นแค้น เท่านั้นเอง การกดขี่ขูดรีดแรงงานดำเนินคู่กันไป กับการข่มเหงทั้งทางร่างกายและจิต และ “มอร์” สรุปว่ากฎหมายนั้นแหละคือความพยายามของชน ชั้นสูงและผู้ร่ำรวยอันพยายามจะทำให้ความ “ยุติธรรม” กลายเป็นความ “ยุติธรรม”

ตรงกันข้ามในสังคมของ “ชาวยูโทเปีย” ทุกๆ คนไม่มีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินส่วนตัว แต่ ทุกๆ คนต้องทำงานใครก็ตามจะอยู่อย่างเกียจคร้าน

ไม่ได้ ในสภาพเช่นนี้แทนที่ทุกๆ คนจะถูทำให้
ยากจน หรือนำมนุษย์กลับไปสู่ภาวะอนาถาเหมือน
มนุษย์ทุกคนร่ำรวยเหมือนกันทั้งหมดซึ่งความร่ำ
รวยในที่นี้มีได้หมายถึงจำนวนเงินทองที่สะสมไว้
แต่มันเป็นความร่ำรวยของสังคมที่ไม่มีใครต้องอด
ตายหรือต้องทนหิวโหยในยามกำลังเพื่อค้ำยันทำ
งานหนักด้วยร่างกายที่ทรุดโทรมลง ตามวันเวลา
และการเลี้ยงดูตัวเอง ซึ่งได้มาอย่างอคยาคขาด
แคลนอีกต่อไป

สังคมยูโทเปียของ “โทมัส มอร์” เป็นสังคม
ที่มีเหตุมีผลและให้ความสำคัญกับ “ความเป็น
มนุษย์” มากกว่าธรรมเนียมปฏิบัติอันเหลวไหล
ไร้สาระหรือการยกย่องบุคคลด้วยเครื่องประดับบาง
อย่างซึ่งมอร์ได้ล้อเลียนไว้ในบางตอนของหนังสือ
ใครก็ตามที่แสดงตนว่าเป็นนักเสรีนิยมเมื่อได้อ่าน
ยูโทเปีย ของโทมัส มอร์แล้วคงจะให้คำวิจารณ์ว่า
เป็น ระบบสังคมที่ตัดเสรีภาพของมนุษย์อย่างรุนแรง
ถ้าหากจะมีคำวิจารณ์เช่นนั้นจริงผมก็ขอแนะนำ
สักนิดว่า “มอร์เห็นว่ามนุษย์นั้นนอกจากลักษณะ
ที่จะทำอะไรตามความต้องการของตนแล้ว ยังมีอีก
ลักษณะหนึ่ง ซึ่งเป็นความเกี่ยวพันกันระหว่างตน
เองกับสังคม เพื่อให้สังคมดำรงอยู่ได้มนุษย์ต้อง
ยอมทั้งความต้องการบางอย่างที่เสี่ยงต่อการทำลาย
ระบบสังคม และชีวิตที่ดีของมนุษย์คือการรักษา
คุณลักษณะระหว่างสองลักษณะนี้ไว้ให้กลมกลืนกัน
และมอร์ก็แสดงให้เห็น ปรากฏในยูโทเปียแล้วว่า
ทุกคนมีเวลาว่างเป็นของตัวเอง ไม่น้อยกว่าวัน
ละหกชั่วโมง” เพราะฉะนั้นเรื่องจะตัดสินว่าคนใน
สังคมยูโทเปียมีเสรีภาพหรือไม่จึงขึ้นอยู่กับคำนิยาม
ว่าเสรีภาพคืออะไร ไม่ใช่การมาตัดสินว่ามีหรือไม่มี

เมื่อใครก็ตามที่อ่าน ยูโทเปีย จะพบว่านอกจาก
การกล่าวถึงความเลวร้ายของสังคมแล้ว วิธีการ

เขียนของ “มอร์” ทำให้เป็นหนังสือที่ยอดเยียม
เล่มหนึ่งที่น่าอ่าน ได้ตลอดทุกยุคทุกสมัยทั้งนี้เพราะ
“มอร์” มีความปราณีตในการใช้ภาษา การสอด
แทรกอารมณ์ขันซึ่งคุณค่าทางวรรณกรรมของ “ยู
โทเปีย” ทำให้หนังสือเล่มนั้น “มีความเป็นยูโท
เปีย” และการวิจารณ์ใดๆ เป็นการเสียดสีอย่างมาก
เพราะ “ยูโทเปียจะพูดได้ด้วยตัวมันเอง”

สังคมแบบยูโทเปียเป็นสังคมที่มีเหตุมีผล
และให้ความสำคัญกับตัวมนุษย์มากกว่าธรรมเนียม
ปฏิบัติอันเหลวไหลไร้สาระของสังคมภายนอก คง
จะเห็นได้จากบางตอนของหนังสือ ซึ่งมอร์ได้กล่าว
ล้อเลียนประเพณีนิยมบางอย่างของสังคมภายนอก
เช่นการให้คุณค่าของเครื่องประดับจำพวกเงินหรือ
การยกย่องบุคคลเพราะเป็นเจ้าของทรัพย์สินมากกว่า
คนอื่น เป็นต้น การจัดระเบียบภายในสังคมของ
ชาวยูโทเปียถือหลักว่าทุกคนเท่าเทียมกันทั้งในชาติ
กำเนิดและฐานะทางสังคม (หน้า ๑๘๔) แต่มอร์
ก็ไม่ได้ละเลยความเป็นจริงที่ว่าในการบริหารงาน
ของสังคมจะต้องมีผู้รับผิดชอบซึ่งอยู่ใน ตำแหน่งที่
มีความสำคัญผิดแผกกัน นั้นไม่ได้ทำให้คุณค่าใน
ความเป็นมนุษย์ของแต่ละคนต่างกันอย่างออกไป ถึง
แม้ว่าผู้รับผิดชอบกับการดูแล ลอื่น จะได้รับ
การปฏิบัติและสิทธิที่ต่างไปบ้างก็ตาม สำคัญที่สุดคือ
แต่ละคนจะต้องได้รับการเลือกมาจากประชาชน
โดยการลงคะแนนเสียง และระยะเวลาในการดำรง
ตำแหน่งก็จำกัดอยู่เพียงแค่หนึ่งปี ยกเว้นตำแหน่ง
ประมุข เมื่อได้รับการเลือกแล้วจะดำรงตำแหน่ง
ตลอดชีวิต นอกจากจะเป็นที่สงสัยว่า เขาพยายาม
จะเป็นผู้เผด็จการ (หน้า ๑๐๕-๑๐๖) ซึ่งในกรณี
เช่นนี้ มอร์ไม่ได้บอกว่าประชาชนจะทำเช่นไร

เมื่อพูดถึงระยะเวลาทำงานในแต่ละวันซึ่งค่อนข้าง
สั้นแล้ว มอร์ก็พูดถึงการหาความสุขของชาวยู
โทเปีย โดยถือว่าการหาความสุขเป็นธรรมชาติ

อันหนึ่งของมนุษย์ (หน้า ๑๕๖) แต่ความสุขมิได้เกิดจากการสนองความต้องการของร่างกายด้วยการกินและดื่มเพียงอย่างเดียว นั่นเป็นเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้นและสำคัญไม่น้อยไปกว่านั้นคือการหาความสุขโดยการอบรมจิตใจให้ไม่ในทางความรู้และสามารถสัมผัสกับความงามในแง่ใดแง่หนึ่งได้ มีหลักเกณฑ์อยู่สองประการ สำหรับความสุขที่มอร์โต้กล่าวไว้คือ การหาความสุขของใครคนใดคนหนึ่งจะต้องไม่เป็นอุปสรรคกีดขวางการหาความสุขของบุคคลอื่น การสละความสุขส่วนตนเพื่อให้อื่นได้มีความสุขยิ่งขึ้นเป็นความสุขอย่างหนึ่ง และการไม่ให้ความสุขในระยะสั้นมากกีดกันความสุขในระยะยาวเป็นประการที่สอง (หน้า ๑๖๑)

อีกประการหนึ่งที่จะเว้นเสียมิได้เมื่อกล่าวถึง “ยูโทเปีย” คือเสรีภาพในการนับถือศาสนาใครก็ตามอาจขังคุกให้คนอื่นหันมานับถือเหมือนกับตนได้ แต่ไม่มีสิทธิไปใช้กำลังบังคับเมื่อเขาไม่เห็นด้วย (หน้า ๒๐๙) รัฐจะไม่เข้าไปเกี่ยวข้องกับความเชื่อของบุคคลแต่ละคนแต่จะไม่ให้มีการประกาศศาสนาโดยการเหยียบย่ำศาสนาอื่น หรือยุบแหย่ให้เกิดการวิวาทกันขึ้นระหว่างบุคคลที่อยู่ในความเชื่อที่ต่างกัน ถ้าใครกระทำเช่นนั้นจะถูกนำตัวลงเป็นทาสหรือเนรเทศออกไปเสียจากเกาะ และแม้แต่ศาสนสถานในรัฐก็เปิดกว้างให้บุคคลนี้ก็ถึงสิ่งสูงสุดในศาสนาของตนได้โดยไม่มีภาระจงดลไปว่าพระเจ้านั้นเป็นของนิกายใด (หน้า ๒๒๙) ส่วนพิธีกรรมเฉพาะของแต่ละศาสนา รัฐอนุญาตให้ปฏิบัติได้ภายในบ้าน

ทั้งหมดนั้นคือเรื่องราวอันเป็นเนื้อหาของหนังสือ ชื่อ “ยูโทเปีย” ซึ่งเขียนขึ้นเมื่อ ๔๐๐ ปีที่แล้วมา ในตัวมันเองหนังสือเล่มนี้เป็นมากกว่า “ข้อเสนอในการจัดระเบียบสังคมเพื่อให้บรรลุถึงความสุขร่วมกันของมวลมนุษย์” ทั้งนี้ผู้เขียนมี

ความปรารถนาในการใช้ถ้อยคำประกอบกับสไตล์การเขียนทำให้หนังสือเล่มนี้อ่านเข้าใจง่ายและสนุกยิ่งกว่านั้นความเป็นมาและเป็นไปของมนุษย์ในปัจจุบันยังคงเหมือนเดิมทั้ง ๆ ที่เรามีการปฏิบัติทั้งทางการเมืองและทางความรู้ของมนุษย์ในตอนต้นศตวรรษที่ ๒๐ ก็ตาม มนุษย์ยังคงทุกข์ยาก, กัดขี้นกเข่งกันและกันตลอดเวลา ดูเหมือนว่าปัญหาที่โทมัส มอร์พูดถึงในยูโทเปีย ยังเป็นปัญหาที่ติดตามหลอกหลอนมนุษย์มาจนถึงปัจจุบัน ยิ่งนานวันออกไปความหวังที่จะขจัดความโหดเหี้ยมที่เกิดขึ้นบนความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ต่อมนุษย์ ในสังคมดูเหมือนจะน้อยลงทุกที จนบางทีเผลอเผลอใจนึกไปว่ามันเป็นปัญหาที่ไม่เป็นทางแก้ แต่นั่นแหละไม่ว่าแก้ได้หรือไม่ได้ก็ตามขอให้หวังกันไว้ก่อนว่า

มันมีทางเป็นไปได้ในอนาคต เพราะเราไม่อาจปล่อยให้ความเลวทรามอันนั้นคงอยู่กับมนุษย์ต่อไปได้ ทั้งนี้ไม่ใช่เพราะการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เป็นคุณธรรมประการหนึ่งที่ศาสนาสั่งสอน แต่เนื่องจากว่ามนุษย์ก็คือมนุษย์ไม่ว่าจะอยู่ที่ไหนหรือเวลาใดก็ตาม ถ้าหากว่าเราไม่ยกย่องนับถือคุณค่าของความเป็นมนุษย์ในแต่ละบุคคลแล้ว เรายังหวังจะให้อะไรเหลืออยู่สำหรับตัวเร่อีกละ นอกจากความเป็นสัตว์โลกที่มีชีวิตอยู่อย่างหวาดระแวงตลอดเวลาในภาวะเช่นนั้นเรารู้สึกหวาดกลัวแม้แต่เงาของตัวเอง

สุเทพ เตียวตระกูล
นครหลวงกรุงเทพฯ

สรณิพนธ์ของเทียนวรรณ
ชยอนันต์ สมุทรวณิช
๒๓๑ หน้า ๑๒ ปาท

หนังสือสรณิพนธ์ชยอนันต์ สมุทรวณิช เขียนให้ อ.ศ.ม.ร. จัดพิมพ์ขึ้นนั้น เป็นหนังสือที่อ่านเล่มหนึ่ง อย่างน้อยก็อ่านในแง่ที่ผู้เขียนเล็งสรรข้อคิดที่เด่น ๆ ของปราชญ์สามัญชนผู้นั้นมาเสนอ ประการสำคัญจะเป็นโอกาสได้ศึกษาอุดมการณ์ทางการเมืองที่เกิดจากสติปัญญาของคนไทยด้วยกันเอง ซึ่งชยอนันต์ตั้งข้อสังเกตว่า การศึกษาอุดมการณ์ทางการเมืองของนักการเมืองที่แล้วมาทำให้ผิดหวัง จนต้องหันหน้าเข้าศึกษาความคิดของนักการเมืองชาวต่างประเทศไปตาม ๆ กัน

โดยเฉพาะเทียนวรรณนั้น ผู้เขียนถึงกับเห็นว่าเป็นคนได้ศึกษาข้อเขียนและความคิดของนักอุดมคติหลายท่าน “แต่ยังไม่เห็นว่าในสมัยรัตนโกสินทร์นี้จะมีผู้ใดทาบกับท่านเทียนวรรณได้” นอกจากนั้นผู้เขียนยังได้ประกาศความเชื่อที่ตนมีต่อนักคิดผู้นี้ อีกว่า “ถ้าจะมีท่านผู้ใดตามว่าข้าพเจ้าเป็นอะไร มารกซิส เลนินนิส เอกซิสเตนเซียลลิส ฟาสซิส เดโมแครท รีพับริกัน เลเบอร์ ปรีตือส ข้าพเจ้าจะตอบว่า ไม่ใช่ทั้งหมดข้าพเจ้าเป็นเทียนวรรณนิส หรือผู้ถือแนวคิดทางการเมืองแบบเทียนวรรณ”

การประกาศตัวเช่นนี้ทำให้อดรู้สึกชื่นชมด้วยมิได้ ทั้งยังพึงระรันทุเสียนี้กระไร อย่างน้อยคนรุ่นเก่าอาจชื่นชอบกว่าการได้ยินคนรุ่นหนุ่มประกาศตนเป็นยังมารกซิสเป็นไหน ๆ หรือไม่ก็เป็นทีสบายใจของคนรุ่นใหม่ทีฟังแล้วไม่สับสน เหมือนกับได้ยินบางคนโจมตีระบบโหราธิปไตย ครั้นวันดีคืนดีคน ๆ นั้นกลับไปดวงชะตาว่าตนจะได้เป็นนายกรัฐมนตรีหรือไม่ พุดง่าย ๆ ก็คือ ยืนติดข้อชยอนันต์ที่มีจุดยืนแน่นอนบนพื้นฐานความคิดแบบ

เทียนวรรณ ใครที่เคยร่ำเรียนภาษาบาลีมา อาจเปล่งอุทานในช่วงนี้ได้ว่า อมมา สิ ชยอนันโต โฉว่าชยอนันต์ รู้แล้วหนอ

พูดอย่างจตนิยมาก็คงบอกได้ว่างานเขียนของชยอนันต์ระยะหลังค่อนข้างอาถรรพณ์เอาการอยู่ในแง่ที่จะมีปฏิกริยาได้กลับเป็นเรื่อง ๆ ไป อาทิเช่น ๑๕ ตุลาคม : คณะราษฎรกับกบฏบวรเดช ก็ถูกวิจารณ์ในปีตุลุมิ ฉบับเดือน กันยายน ๒๕๑๗ ว่าเป็นหนังสือชักคินาเล่มล่าสุด หรือเมื่อหนังสือได้ทานปรีดี ออกวางตลาด แม้จะไม่มีผู้ใดตีกลับในแง่เนื้อหาของหนังสือเล่มนั้นในขณะนั้น แต่ก็มีผู้เขียนเชิงสัมพันธ์กับชื่อเรื่อง เป็นการได้ทำนชยอนันต์ ในหนังสือตราชย ฉบับเดือนกันยายน ๒๕๑๗ เช่นกัน

ว่าเฉพาะหนังสือเล่มนี้โดยตรง มีข้อที่พึงตั้งข้อสังเกตและพุดถึงตามสมควร เนื้อหาของหนังสือแบ่งออก ๓ ส่วนใหญ่ ๆ คือ เป็นการเรียบเรียงประวัติของเทียนวรรณ ๑ วิเคราะห์งานเขียนและแนวความคิดของเทียนวรรณ ๑ นอกนั้นเป็นการรวมเอกสารงานเขียนชิ้นสำคัญของเทียนวรรณ อีก ๑ สองส่วนแรกผู้เขียนได้เขียนขึ้นเอง สำหรับส่วนหลังเป็นการคัดเลือกเอกสารข้อมูลชั้นต้นที่ทรงคุณค่ามาให้อ่านประกอบ ถ้าจะเทียบอัตราส่วนเนื้อหาทั้งหมด ปริมาณงานส่วนหลังมีถึง ๓ ใน ๕ ของผลงานรวม วิธีการเขียนหนังสือโดยจัดแบบรูปคังนี้อาจเรียกได้ว่าเป็นวิธีการของชยอนันต์ ก็ได้คือ จัดหาเอกสารชั้นต้นมาให้อ่านประกอบเสร็จซึ่งช่วยในการศึกษาความเป็นจริง ต่างจากวิธีการของโสกราตีสออกไป บางทีถ้าเราบัญญัติศัพท์เรียกว่า วิธีการของชยอนันต์คงน่าภูมิใจไม่น้อยไปกว่าคำว่า เทียนวรรณนิสเป็นแน่แท้

สำหรับประวัติเทียนวรรณที่ชยอนันต์เรียบเรียงขึ้นนั้น ต้องยอมรับว่าทำได้ดีไม่มีที่ติ ทั้งน่าเป็นแบบฉบับ ของการเขียน ประวัติบุคคลที่ดีได้ กล่าวคือ สามารถทำให้ผู้อ่าน แลเห็นความเป็นไปของชีวิตเทียนวรรณอย่างมีชีวิตมีวิญญาณ เข้าใจถึงการพัฒนาทางความคิดเป็นขั้นตอน ความอยุติธรรมทางสังคม อันใดที่ผู้หนึ่งได้รับเราก็แลเห็นโดยตลอด กระแสทวนซ้ำระหว่างการต่อสู้ที่ขอบรรวมการบิดเบือนใส่ร้ายที่สังคมศักดินาทำต่อสามัญชนผู้เอียงข้างไรใดไหน ก็เป็นอันได้รู้กัน ทั้งเป็นการเขียนได้น่าสนใจโดยกระตือรือร้นด้วย

แต่ในบทที่ว่าด้วยงานเขียนและแนวคิดของเทียนวรรณนั้น ชยอนันต์ได้หยิบยกแนวคิดเด่น ๆ ของเทียนวรรณมาแสดงให้ปรากฏหลายเรื่อง นับตั้งแต่การวิเคราะห์ปัญหาบ้านเมือง การย้ายความสำคัญของรัฐ การเสนอให้จัดการศึกษา การเลิกทาส การยกเลิกธรรมเนียมที่ล้าสมัย ตลอดจนการจัดการปกครองแบบประชาธิปไตย การจัดตั้งรัฐสภาซึ่งเป็นความคิดที่ก้าวหน้ามากในแผ่นดินรัชกาลที่ ๕ ความคิดเหล่านี้ผู้เขียนแสดงให้เห็นว่าเป็นผลสืบเนื่องจากประสบการณ์และแก่นหลักของแนวคิดเรื่องพุทธศาสนา ที่เทียนวรรณแสดงออกอย่างสอดคล้องกับสภาพบ้านเมืองของตน

ข้อที่นำเสนอด้วยก็คือ ผู้เขียนอาจชื่นชมต่อเทียนวรรณมากไป จึงมองข้ามการวิเคราะห์ผลของความคิดนั้นต่อสังคมไทยว่าเหตุใดความคิดที่มีรากว่าเติบโตจากสังคมของตนเองอย่างดีพอแล้ว ทำไมจึงไม่สามารถใช้เป็นแนวทางนโยบายของรัฐและอุดมการณ์ทางการเมืองด้วยเล่า ทั้งนี้ถ้าพิจารณาให้ดีเราจะพบว่า เป็นเพราะ เทียนวรรณ มองปัญหาของสังคมแบบชนชั้นกลางทั่วไป ที่ยังมุ่งหวังประนีประนอมกับระบบศักดินา ปราศจากการจัดตั้งองค์การขึ้นต่อสู้ในทางการเมือง เพื่อยกเลิกหรือจำกัดราชูปถัมภ์ ความคิดที่ดีจึงเป็นได้แค่เพียงความคิด

ที่ดีเท่านั้นเอง ที่กล่าวเช่นนี้มีได้หมายความว่าต้องการหักล้างเกียรติคุณของเทียนวรรณก็หาไม่ หากต้องการชี้ให้เห็นว่าการวิเคราะห์ปัญหาประวัติศาสตร์นั้นน่าจะได้อำนาจถึงเงื่อนไขการต่อสู้ทางชนชั้นด้วย มิใช่ติดอยู่กับความดีงามจากปัจเจกบุคคลเท่านั้น

ที่น่าเสียใจยิ่งไปกว่านั้น คือ การที่ชยอนันต์เขียนสรุปในตอนหนึ่งว่า "เทียนวรรณสิ้นชีวิตลงใน ร.ศ. ๑๓๓ (พ.ศ. ๒๔๕๘) เขาได้เห็นกบฏเท็กซัส ร.ศ. ๑๓๐ แต่ไม่ทันได้เห็นการปฏิวัติ พ.ศ. ๒๔๗๕ (ข้าพเจ้ายินดีกับเทียนวรรณที่ตายไปเสียก่อน มิฉะนั้นเขาคงจะต้องออกหนังสือคำคมะราชูร์ ที่ไม่ได้นำประเทศให้เป็นฟรีสตรีวิไลซ์อย่างแท้จริงตามที่เขายากเห็น)"

มัน จะ ไม่เป็น การสรุป เร็ว ไป หน่อย หรือ ว่า เทียนวรรณจะต้อง ทวี ดึงที่ตนคาดหมาย หรือ เชื่อว่าการประกาศตนเป็นเทียนวรรณนิสแล้ว จะต้องรู้จักใจของเทียนวรรณไปได้โดยตลอด ถ้าพิจารณาจากผลงานของเทียนวรรณที่ชยอนันต์สรรหามาประกอบเอง เราขอมเข้าใจได้ว่าเทียนวรรณเป็นคนมีน้ำใจกว้างขวาง มีความสุขุม รู้จักประนีประนอม

ก็ในเมื่อสถานการณ์ปกครองอย่างเก่าที่เทียนวรรณไม่พอใจ มีโอกาสปกครองมาช้านานมันคงยังไม่สามารถจัดการอะไรให้ได้ดีได้โดยเร็ว เทียนวรรณยังพร้อมจะประนีประนอมยอมรับ ทั้งขันอาสาเข้าแก้ไขอย่างค่อยเป็นค่อยไป แต่ขอให้อึดประเด็นหลักให้ได้เป็นสำคัญ ก็แล้วเหตุใดในแง่กับการปฏิวัติ ๒๔๗๕ ที่ผู้ก่อการเพ็งมารับผิดชอบในเวลาไม่นานนัก ทั้งถือว่าเป็นก้าวแรกของการต่อสู้ แต่มิใช่ชัยชนะอันสมบูรณ์ ก็ยังมีคนที่เห็นแก่ตัวไปไม่น้อยกว่าคนในระบบเก่า เทียนวรรณจะมีใจอันปราศจากความเป็นธรรมถึงกับทำหนังสือคำคมะราชูร์เที่ยวหรือ ถ้าเทียนวรรณคิดดังนี้คงจะไม่ใช้คนที่คิดแบบเทียนวรรณนิสเป็นแน่แท้

ธรรมเกียรติ ก็นอริ

จิตร ภูมิศักดิ์ : นักรบของคนรุ่นใหม่
สุชาติ สวัสดิ์ศรี บรรณาธิการ
กองบรรณาธิการ สังคมศาสตร์ปริทัศน์ ๒๕๑๖
๓๕๖ หน้า ๑๘ บาท

หนังสือเล่มนี้เป็นหนังสือที่ประมวลบทความ บทวิจารณ์ และข้อเขียนอันเกี่ยวกับจิตร ภูมิศักดิ์ และผลงานของเขา แม้ว่าบทความและ บทวิจารณ์ เหล่านี้จะปรากฏในหนังสือพิมพ์ หรือ วารสาร อื่น ๆ มาก่อนก็ตาม แต่การนำมารวบรวมไว้ในที่เดียวกันทั้งหมดนี้ จะยังประโยชน์ให้แก่ผู้ที่รู้จัก จิตรมาบ้าง เคยอ่านงานของเขามาบ้าง หรือเคย อ่านบทวิจารณ์เกี่ยวกับเขามาบ้าง ให้ได้รู้จักจิตร ในแง่มุมต่าง ๆ ที่กว้างขวางออกไปมากขึ้น ขณะ เดียวกันยังสามารถเปรียบเทียบ ความคิดของ นัก วิจารณ์ต่าง ๆ ได้ในเวลาเดียวกัน สำหรับผู้ที่ยังไม่ เคยรู้จักจิตรเลย หนังสือเล่มนี้จะช่วยเปิดแนวทาง ที่จะรู้จักเขา และเป็นเสมือนคู่มือที่จะช่วยในการ อ่านงานเขียนของจิตร ในภายหน้า

ในคำนำที่เสนห์ จามริก เขียนนั้น ได้ฉาย ภาพพจน์ของจิตร ภูมิศักดิ์อย่างกว้าง ๆ และผู้เขียน คำนำยังได้กล่าวถึง ความพยายาม ของนักวิจารณ์ บางคนทวิวิจารณ์งานของ ภูมิศักดิ์ ในทัศนะที่ ตนเองยึดถือ ... "จากคำนำผู้อ่านจะตระหนักได้ว่า งานเขียนของ จิตร ภูมิศักดิ์ มีหลายชั้น แต่ที่สำคัญ ที่สุดก็คือมีหลายรูปแบบ นักเขียนคนหนึ่งอาจเขียน งานฉบับหนึ่ง ๆ ขึ้น โดยที่มิได้แหวกออกไปจาก ความคิดแคบเพียงหนึ่ง หรือวิธีการดำเนินเรื่อง เพียงหนึ่งของเขา แต่จิตรสามารถเขียนงานได้ หลายลักษณะ แม้ว่าเขาจะพยายามคงความคิดหลักเอาไว้ก็ตาม ทำให้ผู้วิจารณ์ทั้งหลายสามารถ มองจิตร ด้วยแง่มุมที่ตนเองถนัด และที่น่าเสียดายก็คือพยายามยึดเขี่ยให้จิตร เป็นสิ่งที่ตนอยากให้เป็น ดัง

นั่นลักษณะบทความ หรือข้อคิดทั้งหลายที่ปรากฏใน หนังสือ จิตร ภูมิศักดิ์ : นักรบของคนรุ่นใหม่ จึงค่อนข้างจะแฝงด้วยทัศนะส่วนตัวของผู้เขียน (Objective) หน้าที่ของผู้อ่านก็คือ อ่านงานของ จิตร ภูมิศักดิ์ และวิเคราะห์ด้วยตนเองว่า นักวิจารณ์ เหล่านั้น มีฉันทาคติ หรือ อคติ หรือไม่เพียงใด หนังสือเล่มนี้แบ่งออกเป็นภาคใหญ่ ๆ ๓ ภาค คือภาค ว่าด้วยบันทึกการสัมภาษณ์ เรื่องแนวความคิดของจิตร ภูมิศักดิ์ เกี่ยวกับสังคมไทย ภาคต่อมา เป็นบทความและความทรงจำ ส่วนภาคสุดท้ายเป็น วิจารณ์หนังสือของจิตร ภูมิศักดิ์

ในส่วนของบันทึกการสัมภาษณ์ *ชาญวิทย์ เกษตรศิริ* ได้พูดถึง "การตีความประวัติศาสตร์ไทยของ จิตร ภูมิศักดิ์" "ผู้อภิปรายได้ออกตัวไว้แต่แรกว่า "ถ้าจะว่าไป ก็กลายเป็นบทวิจารณ์หนังสือของ สมสมัย ศรีสุพรรณ (จิตร ภูมิศักดิ์ โฉมหน้า ตักคินาไทย... และเนื่องจากผู้เสนอเป็นนักประวัติศาสตร์ บทวิจารณ์ดังกล่าวจึงค่อนข้างละเอียด และให้ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ได้พอสมควร เป็น การวิเคราะห์ที่ตรงไปตรงมา ก่อนข้างกระชับ ผู้ วิจารณ์ ยังได้หยิบยกบรรยากาศทางการเมืองใน ยุคสมัยของจิตร มากกล่าวแทรกไว้บ้างเป็นภูมิ หวัง ให้ผู้อ่านได้เข้าใจงานเขียนเรื่อง *โฉมหน้าตักคินาไทย* ได้ดีขึ้น แต่ขณะเดียวกันก็ค่อนข้างหนักไปในเชิง วิชาการ

บันทึกการสัมภาษณ์ต่อไป ผู้อภิปรายคือ *แกลด กิตติวิทยรัตน์* ซึ่งได้พูดถึง "โฉมหน้าตักคินาไทย ใน ทัศนะของ จิตร ภูมิศักดิ์" โดยกล่าวรวม ๆ ถึงหัวข้อใหญ่ ๆ ที่ปรากฏในหนังสือ *โฉมหน้าตักคินา ไทย* อาทิเช่น แยกประเด็นกล่าวถึงลักษณะของ การผลิต บัณฑิตการผลิต ศสนา ฯลฯ และมีได้แจก

แจ่งหรือให้รายละเอียดหรือเน้นหัวข้อใดหัวข้อหนึ่ง เป็นสำคัญ คล้ายเป็นการปูพื้นให้ผู้อ่านเข้าใจว่า จิตร ภูมิศักดิ์ ได้แสดงทัศนะอะไรไว้บ้าง

ตอนต่อไป เป็นเรื่อง แนวความคิดของ จิตร ภูมิศักดิ์ เกี่ยวกับ สังคม ไทย “ของ สุภา ศิริมานนท์ แม้ว่าผู้อภิปรายจะออกตัวว่า “... ไม่มีอะไรพูดมาก เพราะเหลือแรงและมุมที่จะพูดเพียง นิดหน่อยเท่านั้นเอง... แต่กลับปรากฏว่า สุภา ศิริมานนท์ ได้วิจารณ์แนวคิดของจิตร ภูมิศักดิ์ ที่ ปรากฏในงานเขียนหลาย ๆ ชิ้น เอาไว้ค่อนข้างละเอียด ประกอบกับ สุภา ศิริมานนท์ รู้จัก จิตร ภูมิศักดิ์ เป็นส่วนตัวจึงสามารถให้รายละเอียดปลีกย่อยเกี่ยวกับวิธีการเขียน ตลอดจนแนวความคิด ส่วนตัวต่าง ๆ ของ จิตร ภูมิศักดิ์ ได้ละเอียดกว่า ผู้อภิปรายอื่น ๆ จากบันทึกการสัมภาษณ์นั้น ผู้อ่าน จะได้รู้จัก จิตร ภูมิศักดิ์ อย่างคร่าว ๆ ว่า เขาเป็นใคร มาจากไหน เขียนหนังสืออะไรไว้บ้าง แนวความคิดหลักใหญ่ ๆ ที่คนมักกล่าวขวัญถึงคือ อะไรนับว่าให้ภาพที่กว้างขึ้นของจิตร ภูมิศักดิ์ ได้ดีพอควร

ผู้อภิปรายคนสุดท้ายคือ ชลธิรา กลัดอยู่ อภิปรายเรื่อง “วรรณกรรมไทยในทัศนะ ของ จิตร ภูมิศักดิ์” ชลธิรา กลัดอยู่ ได้วิเคราะห์แจกแจง ผลงานในเชิงวรรณศิลป์ มากกว่าเน้นทางด้านอื่น บทสัมภาษณ์นี้ ดูเหมือนว่า ชลธิรา กลัดอยู่ จะลุกขึ้นมาประกาศตัวเป็นผู้ป้องกัน “วรรณคดีไทย - วรรณกรรมศักดิ์นา” ที่กำลังจะถูกเผาโดยคนรุ่นใหม่ และเพื่อจะชี้ให้เห็นว่า “จิตร ภูมิศักดิ์ เป็นผู้ที่มีความสนิทสนมอย่างแนบแน่นดังวรรณกรรมไทย..” ชลธิรา กลัดอยู่ ได้พยายามค้นคว้าหาหลักฐานมาสนับสนุนข้อคิดของตนได้อย่างละเอียด ข้อคิดทั้งหมดของ ชลธิรา จะมีประโยชน์และน่าอ่านยิ่ง

ไปกว่านี้ ถ้าหากว่าผู้วิจารณ์จะไม่พยายามป้องกัน วรรณคดีไทยมากเสียจนกระทั่ง “ลิม” แนวความคิดบางอย่างของจิตร ภูมิศักดิ์ ที่ค้านกับของคน แต่ตั้งใจหยิบยกเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับข้อเสนอ ของตนมากล่าวอ้าง เนื่องจากบทวิจารณ์ดังกล่าว เป็นบทอภิปรายเมื่อนำมาตีพิมพ์อ่านอีกครั้ง ผู้อ่าน จะรู้สึกว่า ชลธิรา มีภาษาและ ลูกเล่นต่างๆ ที่ กระแทบกระแทยบุคคลบางคน (ที่จะเผาวรรณคดีไทย) บ่อยครั้งมากเกินไป จนดูเผื่อ แต่คงจะได้ผลในการรื้ออารมณ์คนฟัง อย่างไรก็ตาม ในบทอภิปรายนี้ ชลธิรา กลัดอยู่ ก็ให้ข้อมูลมากมายเกี่ยวกับ ทัศนคติของ จิตร ภูมิศักดิ์ ที่แสดงออกในช่วง ต่าง ๆ ไว้มาก

ภาคที่ ๒ ของหนังสือเล่มนี้เป็น “บทความ และความทรงจำ” ในตอนแรกเป็นบทความของ ชลธิรา กลัดอยู่ เรื่อง “จิตร ภูมิศักดิ์ ศิลปินของ ประชาชน” และอีกเรื่องหนึ่งคือ “ร้อยกรองของ จิตร ภูมิศักดิ์” บทความทั้งสองเรื่องนี้ ผู้เขียนเป็น นักค้นคว้าผลงานและนักศึกษาดูแลแท้ จึงสามารถ จะรวบรวมข้อเท็จจริง ตลอดจนผลงานของจิตรได้ มากมาย อย่างที่ไม่มีใครทำมาก่อน (ส่วนมากจะ วิจารณ์ จิตร ภูมิศักดิ์ในแง่ใดแง่หนึ่งเท่านั้น) เป็น การพูดถึงวรรณกรรม โดยใช้วิธีวิเคราะห์ในเชิง วรรณกรรม (literary approach) มิใช่ใช้ประวัติศาสตร์ เข้าวิเคราะห์แต่อย่างเดียว แบบที่ชาวยุติเยศ ศึกษาศาสตร์ ใช้ในการวิจารณ์ เรื่อง “โฉมหน้า ศักดินาไทย” บทความทั้ง ๒ บทนั้น ค้นคว้าได้ ได้อย่างถี่ถ้วน และจริงจัง ทั้งมีหลักฐานอ้างอิงน่า เชื่อถือ ผู้ที่อยากจะรู้จักจิตร ภูมิศักดิ์ จากงานเขียน ของเขาจะสามารถใช้บทความทั้ง ๒ บทนี้ เป็น หนังสือคู่มือได้อย่างดี

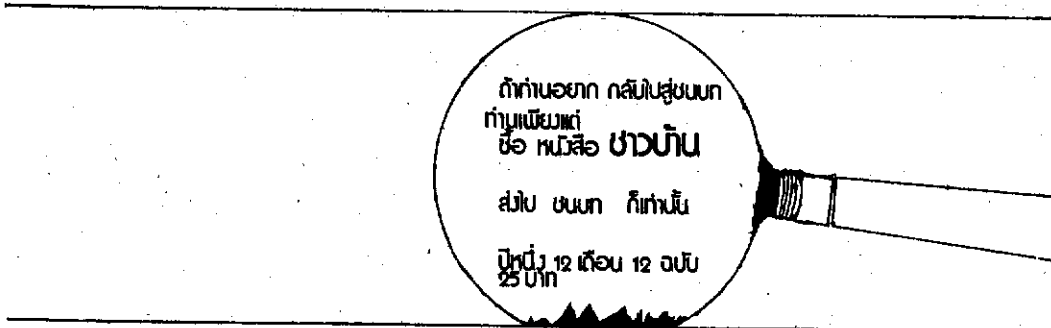
บทความต่อมาเป็นเรื่องของ ธรรมเกียรติ กัณธี
เขียนเรื่อง "โฉมหน้าศักดินาไทย ในสายตาของ
จิตร ภูมิศักดิ์" เป็นการพูดถึงเฉพาะหนังสือของ
จิตร ภูมิศักดิ์ แต่เพียงเรื่องเดียวที่ค่อนข้างละเอียด
แต่ดูเหมือนว่า ธรรมเกียรติ จะเสียเวลาอยู่กับ
ทำความเข้าใจกับผู้อ่าน และหาจุดยืนร่วมระหว่าง
ผู้อ่านกับตนเองในเรื่อง "ศักดินา" อยู่มากมาย
หลายหน้า นอกจากนั้นจึงพยายามบ่อนทำลาย
ภูมิศักดิ์ จากนักวิจารณ์อื่น ๆ จนกระทั่งวิจารณ์
หรือวิเคราะห์งานเขียนแท้ ๆ ของจิตรได้เพียงไม่
กี่ตอน

เมื่ออ่านบทความหนักในเชิงวิชาการหลายบท
แล้ว ผู้อ่านจะได้อ่านข้อเขียนสั้น ๆ และบันทึก
ส่วนตัวเป็นการสลับฉากที่ ทองใบ ทองเปาด์ เขียน
"ความทรงจำในคุกถึง จิตร ภูมิศักดิ์" ซึ่งเป็น
ข้อเขียนเกี่ยวกับเรื่องส่วนตัว และชีวิตของ จิตร
ภูมิศักดิ์ จากข้อเขียนชั้นนี้ ผู้อ่านจะรู้จักกับจิตร
ภูมิศักดิ์ ในอีกรูปหนึ่ง จากสายตาของผู้ที่เคย
มิใช่จากผู้วิจารณ์งานเขียน ทองใบ ทองเปาด์ เล่า
ถึง จิตร ภูมิศักดิ์ ได้อย่างละเอียดลออ นับตั้งแต่
อุปนิสัยใจคอ ความรู้สึกนึกคิด หรือแม้แต่การ
แต่งกาย ผู้อ่าน จะ รู้สึก เหมือน กำลัง อ่าน
ชีวประวัติของ จิตร ภูมิศักดิ์ แต่มิใช่ชีวประวัติที่
หนักหน่วง เพราะมีบรรยากาศของความเป็นเพื่อน
ถึงเพื่อนอย่างพร้อมมูล

ข้อเขียนสั้น ๆ ถัดจากที่ได้รู้จักโลกส่วน
ตัวของ จิตร ภูมิศักดิ์ แล้วเป็นของ ธงชัย สุรการ
เรื่อง "จากนายผี" ถึงจิตร ภูมิศักดิ์ ข้อเขียนนี้
สั้นมาก (อาจจะเพราะเขียนลงพิมพ์ในหนังสือ
พิมพ์) จึงให้รายละเอียดอะไรไม่มากนัก เป็น
แต่การให้โครงร่างของนักประพันธ์ ๒ คน คือ
"นายผี" กับ จิตร ภูมิศักดิ์ และดูเหมือนว่าผู้เขียน
จงใจจะให้ นักประพันธ์ทั้งสองเป็น "ศิลปินเพื่อ
มวลชน" จึงแสดงเฉพาะเหตุการณ์ที่นักประพันธ์
ทั้งสองต้องพบกับมรสุมทางการเมือง โดยมีได้เน้น
ที่ผลงานของนักประพันธ์ทั้งสอง แต่เน้นตรงที่
"ถูกโยนบก" "ถูกตัดคุก" "ถูกพักเรียน" จน
รู้สึกเสียดายไม่ได้ว่า ถ้านายธงชัยมีเวลามากกว่านี้
น่าจะเขียนถึง จิตร ภูมิศักดิ์ และ นายผี ในแง่มุม
ที่กว้างไกลกว่านี้

นอกจากบทความ บันทึกการสัมภาษณ์ บท
วิจารณ์หนังสือ แล้วยังมีข้อเขียนสั้น ๆ เชิงแนะนำ
หนังสืออีก ๒ บท จุดหมายของผู้อ่าน งานเขียน
ของที่ปรกรออีก ๑ ฉบับ และภาคผนวกอันประมวล
บทเพลงที่ จิตร ภูมิศักดิ์ เป็นผู้ประพันธ์ไว้อีกด้วย
ซึ่งจะช่วยให้ผู้รักจิตร ภูมิศักดิ์ ในฐานะนักประพันธ์
เพลงอีกฐานะหนึ่ง

สุทธิวรรณ สุวรรณอากาศ
นครหลวงกรุงเทพ ฯ

บรรณาธิการ

ประกาศจากบรรณาธิการ

๑. ตั้งแต่ *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* ซึ่งออกสู่มหาชนมาจนครบ ๑๒ ปี ในฉบับธันวาคมนี้ ได้ประสบกับภาวะขาดทุนมาโดยตลอด แม้ว่าบรรณาธิการจะได้ขายหนังสือจากรายสามเดือนมาเป็นรายเดือน ตั้งแต่เดือนตุลาคม ๒๕๑๔ โดยปรับปรุงเนื้อหาและเพิ่มจำนวนพิมพ์มากขึ้น แต่ราคาค้นทุนการผลิตต่อเล่มอันเนื่องมาจากค่ากระดาษที่แพงขึ้น และไม่มีหน้าโฆษณาที่ได้เงินเพียงพอ ได้ทำให้ต้นทุนการผลิตต่อเล่มอยู่ในอัตราค่อนข้างสูง และเป็นสาเหตุที่ทำให้ประสบกับภาวะการขาดทุนมาตลอด การต่อสู้ของเรา นั้นได้กระทำมาทุกรูปแบบ รวมทั้งการยอมรับการช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์จากมูลนิธิอาเซีย เป็นค่าตีพิมพ์เฉพาะฉบับพิเศษ และ ฉบับนักศึกษา และการช่วยเหลือจากสมาคมนานาชาติว่าด้วยเสรีภาพทางวัฒนธรรม ระยะเวลาหนึ่ง ก็ช่วยให้ *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* ได้อยู่รอดมา โดยบรรณาธิการมิได้เสียอิสรภาพในการทำหน้าที่และมิตินิเทศในความเป็นบรรณาธิการมาตลอด แม้ลักษณะหนังสือที่อยู่ในเชิงที่กักตุนประเทศผู้เป็นเจ้าของมูลนิธิ ซึ่งการช่วยเหลือออกหนจากมูลนิธิอาเซีย โดยผ่านทางนายกสมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทยนั้นก็ได้กระทำเปิดเผย และบรรณาธิการก็ได้แสดงให้เห็นสาธารณชนทราบตั้งแต่เริ่มทำในหน้าที่บรรณาธิการเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๓ อย่างแน่ชัด แม้จะมีเสียงกรหา แต่การประนีประนอมของเรา โดยเฉพาะข้าพเจ้าและเพื่อนร่วมงานทุกคน ก็ทำให้ลักษณะการยอมจำนนไม่ เพราะเนื้อหาและแนวทางของ *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* เทาที่ผ่านสายค่านานมา นับแต่ยุคทราครองเมืองจนถึงบัดนี้ ย่อมเป็นประจักษ์พยานได้ว่า แนวทางของเรามีลักษณะที่ผู้เป็นเจ้าของมูลนิธิไม่ค่อยชอบใจมากนัก และลักษณะซึ่งมีลักษณะได้เด่นชัดมากขึ้นเมื่อกองบรรณาธิการเปิดการวิจารณ์นโยบายต่างประเทศของสหรัฐอเมริกา ในอินโดจีน การส่งทหารไทยรับจ้างไปรบในลาว การโจมตีภัยทางเศรษฐกิจจากญี่ปุ่นอย่างรุนแรง ตลอดจนเริ่มมองหาเส้นทางที่จะมีความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านภายหลังสงครามอินโดจีน ฯลฯ

๒. ด้วยเหตุผลที่ต้นทุนการผลิตหนังสือค่อนข้างสูง และจำนวนจำหน่ายได้ลดลง เนื่องจากภายหลัง ๑๔ ตุลาคม ได้มีหนังสือพิมพ์ นิตยสารและวารสารอื่นๆ ออกมาเป็นจำนวนมาก และบางเล่มก็มีลักษณะ "สู้รบ" ร่วมไปกับ *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* (ซึ่งก็มีปัญหาหลัก คือ ต้องต่อสู้กับนายทุนชาติเช่นกัน) ในกรณีนี้ *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* ที่บรรณาธิการรับผิดชอบออกเป็นรายเดือนจึงได้เข้าประชุมปรึกษากับคณะกรรมการบริหารของสมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย ซึ่งมี นายป๋วย อึ๊งภากรณ์ เป็นนายก นายสกลเกษม ศิวรักษ์ เป็นอุปนายก และ นายสมบัติ จันทรวงศ์ เป็นผู้อำนวยการบริหาร

ทั้งนี้ตามมติของที่ประชุม ดังปรากฏในรายงานการประชุมครั้งที่ ๕/๒๕๑๗ (วันศุกร์ที่ ๑๕ พฤศจิกายน) คณะกรรมการบริหารได้ตกลงกันในรายละเอียดดังต่อไปนี้

ก. *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* จะดำเนินการต่อไปโดยรักษาบทบาทเดิม แต่จะลดการออกจากรายเดือนเป็นรายสามเดือน และจะจัดทำฉบับพิเศษทางวิชาการ ทั้งภาคภาษาไทยและภาษาอังกฤษออกมาในรูปแบบบรรณาธิการรับเชิญอย่างน้อยอีก ๔ ฉบับใน ๑ ปี ทั้งนี้เพื่อให้สมาคมได้มีโอกาสส่งเสริมวิชาการ การวิจัยและการพิมพ์เผยแพร่เอกสารของสมาคมฯ โดยบรรณาธิการ *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* จะรับผิดชอบในการทำ *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* ออกเป็นราย ๓ เดือน (๔ ฉบับ) และรับผิดชอบร่วมกับบรรณาธิการรับเชิญใน *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* ฉบับวิชาการอีก ๔ ฉบับ รวมทั้งหมดปีละ ๘ ฉบับ

ข. ให้บรรณาธิการของ *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* จัดทำ *โครงการหนังสือเล่ม* ใต้ชื่อไป โดยโอน *โครงการหนังสือเล่ม* ไปร่วมเป็นงานส่วนหนึ่งของสำนักพิมพ์ ซึ่งอยู่ภายใต้การดำเนินงานของบรรณาธิการ *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* และคณะบรรณาธิการที่ปรึกษา

ค. การจัดการด้านการเงิน การดำเนินงานด้านธุรกิจ เช่น การจัดจำหน่าย การรับสมัครสมาชิก การส่งหนังสือและติดต่อกับสมาชิก *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* และสมาชิกสมาคมฯ จะอยู่ในความรับผิดชอบของสำนักเลขาธิการ ตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม ๒๕๑๘ เป็นต้นไป

ด้วยเหตุผลและมติดังกล่าวข้างต้น บรรณาธิการ จึงใคร่ขอประกาศแก่สมาชิก *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* และท่านผู้อ่านทั้งหลายที่ติดตามเรามาตลอดเวลากว่า ๑๒ ปี ที่ผ่านไป ดังนี้

๑. ท่านสมาชิกที่ต้องการสมัครเป็นสมาชิก *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* ปีต่อไป และท่านจำหน่ายหนังสือต่างจังหวัด โปรดได้ทำการติดต่อกับ นายสมบัติ จันทรวงศ์ สำนักเลขาธิการสมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย ตู้ ปณ. ๕/๑๔ กรุงเทพฯ ๕ ในกรณีติดต่อกับโทรศัพท์โปรดโทร. ๒๑๖๑๑๒ ต่อ ๒๑๒

ในกรณีสมาชิก *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* ปีต่อไป ท่านสมาชิกจะได้รับหนังสือปีละ ๘ ฉบับ (กระดาษปรู๊ฟ) และจะได้สิทธิต่างๆ ในฐานะเป็นสมาชิกของสมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทยด้วย อัตราค่าสมาชิกจะถืออัตราเดิม คือ ปีละ ๑๐๐ บาท (ธนาภณี เซลไปรษณีย์ ส่งจ่าย ป.ณ. หน้าพระลาน)

๒. นอกจาก *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* ฉบับรายสามเดือนและฉบับวิชาการ ๘ ฉบับดังกล่าว บรรณาธิการจะจัดพิมพ์ *โครงการหนังสือเล่ม* เพื่อวางจำหน่ายทั่วไปให้มากขึ้น ซึ่งอย่างน้อยของบรรณาธิการจะพยายามออกหนังสือเล่มมาชดเชยให้ได้เดือนละ ๑ เล่ม รายละเอียดเกี่ยวกับโครงการหนังสือเล่มชุดต่างๆ ของบรรณาธิการจะประกาศให้ทราบในหน้าโฆษณาของหนังสือ *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* ต่อไป

๓. การเปลี่ยนแปลงใหม่ ดังกล่าว ของ *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* จะเริ่มต้นตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม ๒๕๑๘ โดย *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* ราย ๓ เดือน ๔ ฉบับ จะมีกำหนดออก คือ ในเดือน มีนาคม มิถุนายน กันยายน ธันวาคม ส่วนฉบับพิเศษทางวิชาการอีก ๔ ฉบับ จะออกมาแทรกภายในเดือนใดเดือนหนึ่งทีละฉบับจากราย ๓ เดือน ทั้งนี้ฉบับพิเศษอาจต้องเพิ่มราคาโดยพิจารณาจากความหนาของเล่ม และจะไม่วางจำหน่ายทั่วไป แต่มีเป็นสมาชิกสมาคมเท่านั้นจะได้สิทธิตามปกติ และต่อไปนี้จะพิมพ์ในระบบธรรมดาและใช้กระดาษปรู๊ฟเหมือนกันหมด

๔. บรรณาธิการ *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* จะเป็นบรรณาธิการของสมาคมฯ และจะบริหารงานในฐานะลูกจ้างของสมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย โดยมีเวลาไม่คาบเกี่ยวกับเวลาการหมดวาระของคณะกรรมการบริหารของสมาคมแต่อย่างใด

ในวาระดิถีขึ้นปีใหม่ ๒๕๑๘ ซึ่งจะมีถึงอีกไม่ช้านี้ ข้าพเจ้าและคณะผู้ร่วมงานในนามกองบรรณาธิการ *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* ใคร่ขออวยพรให้ท่านสมาชิกและท่านผู้อ่านที่ติดตามการทำงานของเรา มาตลอด ตั้งแต่เริ่มออกหนังสือฉบับนี้มาจนถึงทุกวันนี้ จงมีแต่ความสุขความเจริญ ร่วมมือกันต่อสู้ขับไล่ *จักรวรรดินิยม* ออกจากแผ่นดินไทย

THE SOCIAL SCIENCE REVIEW MONTHLY

Vol. 12, No. 12, December 1974

- 4 *Hard Times*
5 *Letters to the Editor*
10 *Leading Article*

Pansak Vinyaratn	12	<i>Thailand-North Vietnam Relationship.</i>
Our Correspondent	26	<i>Interview/Le Duc-Tho</i>
John Bergess	33	<i>A Letter from Vientiane/Laos Refugees Still Wait to Go Home</i>
Rangsan Thanapornpan	41	<i>Bourd for the Education.</i>
Buranatham Pitakthai	51	<i>Lesse Majeste.</i>
Dan Berrigan	57	<i>The Trial of Catonsuille Nine.</i>
Sathaporn Srisatjang	62	<i>Poem/People's War.</i>
Ampan Othrakul	63	<i>Man and Idea/French Writers.</i>
Vipa Uturnchant	71	<i>Introducing to the People's Republic of China/Li Ta-Chao.</i>
Komsorn Kunathilok	81	<i>Poem/Killing.</i>
Pitak Panyayuth	82	<i>Third World/The Role of priests in the National development.</i>
Surachai Nimchiravatn	87	<i>Man and Environment/Disaster from the Nuclear Power Plant</i>
Pusit Nakrong	92	<i>Short Story/Red Thai.</i>
Samat Visuthisant	97	<i>Note and Comment/How to Criticize ?</i>
	102	<i>Book Reviews</i>
	119	<i>Editor</i>

Cover	Niwat Kongpien.
Photo	Pansak Vinyaratn.

President : Puey Ungphakorn
Advisory-Board : Pansak Vinyaratn, Rangsan Thanapornpan, Sulak Sivaraksa
Editor in Chief : Suchart Sawadsri
The Social Science Review
Office : Chula Soi 2, Phya Thai Rd., Bangkok Metropolis, Thailand.
Telephone : 57622
Printed by : Siva Phorn Ltd., Part.
74 Soi Rajjathaphan, Makkasan, Bangkok Metropolis, Thailand.
Telephones : 515752, 522639.

“ยุคใหม่”

ฉบับล่าสุด

ความคิดทางการเมือง

อหิงสกะ : การต่อสู้แบบสันติวิธี

การศึกษา

ยุคครูผู้ใช้ความรุนแรง

ฯลฯ

“ยุคใหม่”

ฉบับล่าสุด

ความคิดทางการเมือง
อหิงสกะ : การต่อสู้แบบสันติวิธี
การศึกษา
ยุคครูผู้ใช้ความรุนแรง
ฯลฯ